

DE SAGA VAN GISLI SURSZOON

Meer downloads op:

www.horse-shoe.nl

en:

www.ijslandse-saga.nl

Veel leesplezier!

Tonny Buijs

Tonny Buijs & Daisy L. Neijmann

DE SAGA VAN GISLI SURSZOON

HORSE-SHOE Publishing Elden

Speciale dank gaat uit naar:

Bonny Donders

Paul Teunissen

Alex van Strijp

Jan Boeren

Árni Thór Eymundsson

Voor zijn hulp bij het vertalen van enkele lastige passages.

Uitgegeven door: HORSE-SHOE Publishing Elden

Copyright:

Tekst: Tonny Buijs, 2005.

Omslag, foto's, opmaak en lay-out: Tonny Buijs, 2005.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de copyrighthoudende en de uitgever.

NUR: 302

ISBN-10: 90-803589-67

ISBN-13: 9789080358966

West-Fjorden

NOORDWEST-EUROPA

ten tijde van de

VIKINGEN

793 - 1066

OM MEE TE BEGINNEN.....

De saga van Gisli Surszoon behoort tot de meest vertaalde en gelezen IJslandse saga's. Dat het verhaal populair is blijkt onder meer uit het feit dat het de eerste saga is die werd verfilmd: "The Outlaw" (Agust Gudmundsson, 1981). Het is niet moeilijk deze populariteit te verklaren: de saga is relatief kort en mede daardoor overzichtelijk, en door het geringe aantal personages en het nagenoeg ontbreken van uitgebreide stambomen is de saga zeer toegankelijk.

Een van de sterke punten van deze saga is het feit dat de karakters van de hoofdpersonen meer inhoud hebben dan in de gemiddelde saga. Zo geven Gisli's dromen gedurende zijn tijd als vogelvrije onder andere zijn gemoedstoestand en emoties weer, iets wat je in andere saga's niet vaak tegenkomt. Daarbij biedt de saga van Gisli Surszoon, in al zijn eenvoud, gewoon een bijzonder krachtig en beklemmend verhaal. Niet voor niets zegt men dat het van de korte saga's de beste is.

Eer en loyaliteit zijn de centrale thema's uit dit verhaal. De hoofdrolspelers worden bij voortduring gedwongen te kiezen tussen persoonlijk belang, de eer van de familie of de gezworen eed van het bloedbroederschap. Deze keuzen zijn verre van gemakkelijk wanneer gevoelens van liefde en haat, vriendschap en jaloezie tussen man en vrouw, broer en zus, en tussen zwagers verweven raken in een conflicterend web. Hun beslissingen, geplaatst tegen een achtergrond van een schijnbaar onontkoombaar noodlot, voorzien het verhaal van actie.

Eenmaal veroordeeld tot vogelvrije, wordt Gisli genadeloos door zijn vijanden achtervolgd, maar hij weet zich altijd gesteund door Aud, zijn loyale vrouw – een van de meer memorabele vrouwen uit de saga's. Gisli is niet alleen een man van kracht en moed, maar ook een dichter en dromer, die in zijn vogelvrijheid door nachtmerrie-achtige visioenen wordt gekweld.

Enkele hoogtepunten uit de saga zijn: de afgekapte bloedbroeder-ceremonie, de afluisterscene – die dodelijke zaden van jaloezie zaait – en de nachtelijke moorden. Dan zijn er natuurlijk nog Gisli's dromen waarin hij wordt benaderd door twee droomvrouwen. Deze aanwezigheid, in de verzen, van een betere en een kwadere droomvrouw die geleidelijk zijn wil breken,

geven diepte en kleur aan Gisli's hachelijke situatie en tekenen de held. Eenmaal moe geworden van zijn eenzame en harde bestaan als vogelvrije gaat Gisli tenslotte nog een laatste maal de confrontatie aan met zijn tegenspelers.

Van de twee bekende versies van Gisli wordt eigenlijk altijd de zogenaamde M- of 'korte' versie vertaald; in Nederland bijvoorbeeld door De Vries. Daar is een goede reden voor. De andere versie, de S- of 'lange' versie, kent namelijk een groot nadeel: ze is niet compleet en derhalve voor de lezer niet interessant want wie zit nu te wachten op een onvolledig verhaal! Er ontbreken in dit S-manuscript vier vellen perkament en deze lacune moet de oorzaak zijn waardoor deze versie onbekend is gebleven bij het grote publiek.

De korte versie is compleet, maar wat mij betreft is dat dan ook het enige wat voor deze versie spreekt, want waar deze versie bij tijd en wijle wel erg kort van stof is en de lezer daardoor met vragen laat zitten, biedt de lange versie een verhaal dat veel completer is. Bovendien is de gehanteerde stijl bij de lange versie prettiger om te lezen, al heeft eenieder natuurlijk recht op een eigen voorkeur. Een ding staat echter vast: je kunt niet zeggen dat je de saga van Gisli kent wanneer je niet ook de lange versie hebt gelezen.

Deze uitgave bevat daarom beide versies en begint met de 'korte'. Dit is gedaan om de lezer de gelegenheid te geven vertrouwd te raken met het verhaal. Daarna valt best te leven met de lacune in de lange versie – al blijft het jammer.

Het zal de lezer ongetwijfeld opvallen dat er verschillen bestaan tussen beide versies; niet in de grote lijn, maar onder andere wel in namen, plaatsnamen, opbouw en stijl. Het grootste verschil zit hem in de inleiding die in Noorwegen speelt. Die is in de lange versie veel uitgebreider en geeft in tegenstelling tot de korte versie – heel opvallend en wat mij betreft heel belangrijk – een verklaring voor het noodlot dat Gisli en zijn familie treft, namelijk de vervloeking van hun geslacht na afloop van de ruzie om het zwaard Grauwzijde.

Maar de 'Noorwegen-inleiding' in de lange versie is ook anderszins belangrijk voor het verhaal. Ze vormt namelijk een soort van prelude in die zin dat de hoofdgebeurtenissen in de saga parallellen vinden in de inleiding: bijvoorbeeld wat betreft de rol van Thordis (Gisli doodt haar Noorse minnaar of bewonderaar, dit komt later in het verhaal terug in Gisli's moord op Thorgrim, en vormt mede de motivatie waarom ze zich later zo tegen haar broer keert), de rol van Thorkel en de relatie tussen de broers (Gisli doodt zijn vriend, en later dus weer Thorgrim). Deze lange inleiding geeft ons daarmee veel meer reliëf wat betreft personen en gebeurtenissen, en juist door die

achtergrond krijgt het geheel meer samenhang.

De overeenkomsten echter zijn soms net zo opmerkelijk. Zo zijn de gedichten in beide versies exact gelijk (al ontbreekt er een in de korte versie).

Zoals Daisy en ik ook bij onze vertaling van de saga van Grettir de Sterke hebben gedaan, bevat deze uitgave van de saga van Gisli Surszoon een zo letterlijk mogelijke weergave van de originele IJslandse tekst(en). Het enige voorbehoud dat wij maken bij onze vertalingen is dat de leesbaarheid van de Nederlandse tekst niet in gevaar mag komen. Hierbij hebben we voor wat betreft de korte versie een lastige beslissing moeten nemen. De IJslandse tekst wisselt heel veel in tijd; verleden tijd wordt – ook buiten de dialoog om – veelvuldig afgewisseld door tegenwoordige tijd. Iets wat niet echt gebruikelijk is in het Nederlands. De “makkelijkste” weg zou zijn, en veel vertalers doen dat, om het geheel naar de verleden tijd om te zetten. Omdat het naar onze mening toch iets toevoegt hebben wij besloten, waar mogelijk, deze tijds-wisselingen te handhaven.

Net als bij Grettir de Sterke is in de lopende tekst een behoorlijk aantal noten opgenomen. Het was onontkoombaar dat er vergeleken met Grettir doublures in zitten. We kunnen er namelijk niet van uitgaan dat de lezer ook deze saga gelezen heeft.

Zoals gebruikelijk bij saga-vertalingen is het boek voorzien van stambomen. Een bij elke versie, want er zijn verschillen. Het is een leuk tijdverdrijf daar eens wat aandacht aan te besteden en ze te vergelijken.

Verder is het boek voorzien van diverse topografische kaarten. Hoewel de saga van Gisli Surszoon overzichtelijk te noemen is kunnen deze kaarten toch wat duidelijkheid scheppen. Ze geven in elk geval een getrouw beeld van het gebied waar het verhaal zich op IJsland afspeelt.

Rest mij u veel plezier te wensen bij het lezen van deze topper uit de middeleeuwse wereldliteratuur.

Tonny Buijs

INHOUD

Om mee te beginnen.....	7
KORTE VERSIE	13
stamboom	80 - 81
LANGE VERSIE	121
stamboom	176 - 177
Landkaarten	
- Noord-West Europa	5
- Noorwegen, Zweden en Denemarken	6
- West-Fjorden	54
- Haukadal	62
- IJsland	112 - 113
- Hol en Saebol (opgraving)	152
Geraadpleegde bronnen	215
Eerder verschenen	216

Gísla saga Súrssonar

DE SAGA VAN GISLI SURSZOON

korte versie

1

Hier begint het verhaal van Gisli, de zoon van Sur.

Dit verhaal begint ermee dat koning Hakon Adalsteinspleegzoon¹ heerste over Noorwegen; het was in de nadagen van zijn heerschappij.

Een man heette Thorkel; hij werd Skerauki genoemd. Hij woonde in het Surnadal en droeg de titel van hersir². Hij had een vrouw die Isgerd heette en drie zonen tot kind. De eerste heette Ari, de tweede Gisli en de derde Thorbjorn, deze was de jongste. Ze groeiden allen thuis op.

Aan de fjord die Fibuli heet, gelegen in Noord-Moer, woonde een man genaamd Isi. Zijn vrouw heette Ingigerd en Ingibjorg hun dochter. Ari, de zoon van Thorkel uit het Surnadal, vroeg om Ingibjorgs hand en hij kreeg haar tot vrouw samen met een grote bruidsschat. Een slaaf genaamd Kol kwam met haar mee.

Een man heette Bjorn de Bleke; hij was een berserker³. Hij trok door het land en daagde mannen uit tot een tweegevecht⁴ wanneer zij niet wilden doen wat hij verlangde. Eens, gedurende de winter, kwam hij naar Thorkel van het Surnadal. Destijds had Ari, diens zoon, de leiding op de boerderij. Bjorn stelde Ari voor de keus. Wat wilde hij liever doen: zich met hem meten in een tweegevecht – op een eiland dat daar in het Surnadal ligt en Stokkaholm heet –, of zijn vrouw aan hem afstaan? Ari besliste onmiddellijk dat hij liever strijden wilde dan schande te brengen over zichzelf en zijn vrouw. Het treffen zou na een termijn van drie nachten plaatsvinden.

De tijd tot het tweegevecht verstreek. Zij vochten en het eindigde ermee dat Ari viel en zijn leven liet. Bjorn meende nu dat hij zowel het land als de vrouw gewonnen had. Maar Gisli zei dat hij liever zijn leven zou verliezen dan dit te laten gebeuren en hij wilde aantreden in een tweegevecht met Bjorn.

Toen nam Ingibjorg het woord: “Weliswaar ben ik aan Ari tot vrouw gegeven, maar het was niet, dat ik niet liever jou gehad zou hebben. Kol, mijn slaaf, bezit een zwaard dat Grauwzijde heet, vraag het hem te leen, want dat zwaard heeft de eigenschap dat het de overwinning brengt aan eenieder die het in de strijd voert.”

Daarop vroeg Gisli de slaaf om het zwaard. Deze leende het hem met zeer grote tegenzin. Gisli bereidde zich voor op het tweegevecht. Zij vochten en de strijd eindigde ermee dat Bjorn werd gedood.

Gisli vond dat hij een grote overwinning had behaald, en er wordt verteld dat hij Ingibjorg ten huwelijk vroeg, want hij wilde niet dat zo’n aanzienlijke vrouw voor de familie verloren ging. Hij trouwde met haar en nam al het bezit over. Zijn aanzien nam sterk toe. Kort daarna stierf zijn vader en Gisli nam ook diens eigendom over. Alle mannen uit Bjorns gevolg liet hij doden.

De slaaf eiste nu zijn zwaard terug, maar Gisli wilde er geen afstand van doen en bood hem er geld voor. De slaaf echter wilde zijn zwaard en niets anders; hij kreeg het desondanks niet. Dit beviel de slaaf slecht. Hij viel Gisli aan en bracht hem een zware wond toe. Daarop gaf Gisli hem met Grauwzijde zo’n houw op het hoofd dat diens schedel barstte en het zwaard in stukken brak. Zo vonden beiden de dood.

1. Adalstein was koning in Engeland (Wessex). Hakon groeide als pleegzoon bij hem op. Het was in die tijd niet ongewoon kinderen bij anderen te laten opgroeien; het smeedde een wederzijdse verbondenheid onder de betrokken families. Hakon heerste van 935 tot 961 over Noorwegen en was een zoon van de illustere Harald Schoonhaar.
2. Hersir: een plaatselijk leider in het westen en noorden van Noorwegen. De rang / titel was erfelijk zodat deze mannen een traditioneel gezag in hun gebied hadden.
3. Berserker: letterlijk ‘in een berenvel’. Deze krijgers raakten, of werkten zich, voor een gevecht in een staat van dierlijke razernij. Dit maakte ongekeende krachten in hen vrij en zorgde ervoor dat ze – zogenaamd – ongevoelig waren voor pijn en wapens. Berserkers konden deel uit maken van het leger van een koning als een soort elite troepen, maar meestal worden ze in saga’s gepresenteerd als rondtrekkende bandieten.

4. Tweegevecht: *hólmanga* betekent letterlijk ‘naar een eiland gaan’. Het formele gevecht vond plaats op een afgebakend terrein, kennelijk vaak een eilandje. Er werd om de beurt geslagen, bijvoorbeeld met een zwaard. Kapotte schilden mochten driemaal door een nieuw vervangen worden. Als er bloed was gevloeid kon het gevecht beëindigd worden wanneer de gewonde man zich vrijkocht. Op IJsland werden deze tweegevechten in 1006 afgeschaft (zie de saga van Gunnlaug Slangentong).

2

Hierna nam Thorbjorn het gehele bezit over dat zijn vader en twee broers had toebehoord. Hij woonde op Stokkar in het Surnadal. Hij vroeg om de hand van een vrouw die Thora heette, de dochter van Raud van Fridarey, en trouwde haar. Hun huwelijk was gelukkig en het duurde niet lang voordat ze kinderen kregen. Hun dochter noemden ze Thordis, zij was hun oudste kind. Thorkel was de naam van hun oudste zoon, de tweede was Gisli en de jongste heette Ari, en zij allen groeiden thuis op. In de hele omgeving bevond zich onder hun leeftijdgenoten niemand die vooraanstaander was dan zij. Ari werd als pleegzoon opgenomen door Styrkar, zijn moeders broer. Thorkel en Gisli echter bleven beiden thuis.

Bard heette een man. Hij woonde ook daar in het Surnadal. Hij was jong en had recentelijk het vaderlijke erfdeel overgenomen.

Kolbjorn heette een man. Hij woonde op Hella in het Surnadal. Hij was jong en had recentelijk het vaderlijke erfdeel overgenomen.

Zekere lieden verspreidden het gerucht dat Bard Thordis Thorbjorns-dochter had verleid – die zowel knap als intelligent was. Deze zaak beviel Thorbjorn slecht, en ware Ari thuis geweest, zei hij, dan waren er problemen van gekomen. Maar Bard zei: “de woorden van een zwakkeling zijn waardeloos – en ik zal doorgaan als voorheen¹.” Tussen Thorkel en Bard bestond goede vriendschap, en hij was in deze zaak ingewijd. Gisli echter mishaagden hun gesprekken net zozeer als zijn vader.

Eens, zo wordt verteld, begaf Gisli zich samen met Bard en Thorkel op weg. Hij was met hen halverwege Grannaskeid gekomen – zo heette het waar Bard woonde –, en daar, toen het 't minst te verwachten viel, bracht Gisli Bard een dodelijke slag toe. Thorkel werd razend en zei Gisli dat deze er verkeerd aan had gedaan, maar Gisli trachtte hem te sussen – “laten we onze zwaarden ruilen, neem jij het zwaard dat beter bijt.” Zo maakte hij er een grap van². Thorkel kalmeerde en ging naast Bards lichaam zitten. Gisli ging op weg naar huis en bracht zijn vader op de hoogte. Deze was erg ingenomen met het nieuws.

Tussen de broers echter kwam het nooit meer tot een zo vriendschappelijke verhouding als voorheen en Thorkel nam de wapenruil niet aan. Ook wilde hij niet langer thuis blijven en vertrok naar Tweegevecht-Skeggi, die op het eiland Saxa woonde en nauw verwant was met Bard – en hij bleef daar. Hij spoorde Skeggi krachtig aan Bard, diens verwant, te wreken en om de hand van zijn zuster Thordis te vragen.

Ze gingen op weg naar Stokkar, twintig in totaal. En toen ze op de boerderij aankwamen, stelde Skeggi Thorbjorn voor hun families te verenigen – en vroeg om de hand van zijn dochter Thordis.

Thorbjorn echter wilde hem Thordis niet tot vrouw geven. Het verhaal deed de ronde dat Kolbjorn ondertussen een verhouding met Thordis onderhield en Skeggi dacht nu, dat deze er de schuld van was dat hij de partij niet had gekregen. Hij zocht Kolbjorn op en daagde hem uit voor een tweegevecht op het eiland Saxa. Kolbjorn zei dat hij zou komen en verklaarde ook dat hij Thordis niet waardig was wanneer hij het niet aandurfde met Skeggi te strijden.

Thorkel en Skeggi gingen huiswaarts, naar Saxa, en wachtten daar met de andere twintig mannen de tijd af tot het tweegevecht.

Nadat drie nachten verstreken waren, zocht Gisli Kolbjorn op en vroeg hem of hij gereed was voor het gevecht. Kolbjorn antwoordde met de vraag of dit echt de manier was om haar te krijgen.

“Wat is dat voor geklets!” zei Gisli.

Kolbjorn antwoordde: “Ik denk niet dat ik hierom met Skeggi strijden wil.”

Gisli zei Kolbjorn dat deze praatte als de jammerlijkste lafaard die hij ooit had ontmoet – “maar hoe jij jezelf ook te schande zet, ik zal er hoe dan ook heengaan”.

Gisli ging met elf man naar het eiland Saxa. Skeggi was al op de plaats aangekomen waar het gevecht zou plaatsvinden. Hij maakte de strijdregels bekend en paalde met hazelaartakken het strijdperk af van Kolbjorn, maar zag toen, dat deze niet gekomen was, noch iemand die zijn plaats zou innemen.

Ref heette een man; hij was Skeggi's timmerman. Skeggi vroeg hem houten figuren te maken die Gisli en Kolbjorn voorstelden – “en wel zo, dat de een dicht achter de ander zou staan³, en dit vernederingsteken zal daar blijven staan tot hun eeuwige schande”.

Gisli die in het bos was hoorde dit en antwoordde: “Jouw mannen zullen straks wel wat beters te doen hebben, en hier kun je de man zien die het aandurft met je te strijden.”

Ze betraden het strijdperk en vochten. Beiden droegen zelf het schild ter verdediging. Skeggi had een zwaard dat Gunnlogi (Strijdvlam) heette en hieuw ermee naar Gisli. Het zwaard gierde luid, en Skeggi zei:

-2. *“Gunnlogi gierde,
tot vreugde van Saxa.”*

Gisli sloeg terug met zijn hellebaard. Die ging dwars door het onderste gedeelte van Skeggi's schild heen en hakte diens been af. Toen zei Gisli:

-1. *“Hellebaard flitste,
Ik sloeg Skeggi neer.”*

Skeggi kocht zich vrij van het tweegevecht en liep vanaf dat moment met een houten been. Thorkel ging met zijn broer Gisli terug naar huis en zij stonden weer op erg goede voet. Gisli had veel aan reputatie gewonnen als resultaat van deze zaak.

★★★★★

1. Hij lijkt hier te insinueren dat Thorbjorn een oude man is, dus zwak, niet bij machte voor zichzelf en de zijnen te zorgen. Daarom hebben zijn dreigementen weinig gewicht.
2. Alleen om de spanning te breken? Het zou ook kunnen dat De Vries' interpretatie juist is wanneer hij stelt: dat Gisli Thorkel in werkelijkheid probeert duidelijk te maken, dat het diens plicht was geweest om Bard te doden (J. de Vries, 1943, p.109).
3. Schandteken: Ze worden hier als homoseksueel neergezet. Iemand als onmannelijke voorstellen was voor de betrokkene de zwaarst mogelijke vorm van belediging of smaad die hij kon ondergaan.
Dit soort voorstellingen was strikt verboden. Ze vormden vaak aanleiding tot doodslagen en plaatselijke vetes omdat men dit niet over zijn kant kon laten gaan in deze op eer gebaseerde maatschappij en wel gedwongen was wraak te nemen.

3

Er worden twee broers genoemd: de ene heette Einar, de andere Arni. Zij waren zoons van Skeggi van Saxa en woonden ten noorden van Trondheim op Flydrunes. In het daarop volgende voorjaar verzamelden zij een groep mannen, vertrokken toen naar Kolbjorn in het Surnadal en stelden hem voor de keuze: of met hen mee te gaan en Thorbjorn en diens zonen in hun huis te verbranden, of ter plekke zijn leven te verliezen. Hij besloot liever met hen mee te gaan.

Ze gaan nu op weg – zestig in totaal – en komen in de nacht aan op Stokkar en steken de gebouwen in brand. Iedereen daar lag te slapen in een vrijstaand bijgebouw: Thorbjorn, zijn zonen en Thordis. In deze ruimte stonden twee vaten met wei¹. Gisli en de zijnen nemen twee geitenhuiden, dompelen die in de wei en bestrijden op deze wijze het vuur. Driemaal doven ze zo de vlammen. Dan gelukt het hun een muur te doorbreken, en zo ontkomen ze – tien in totaal. Onder dekking van de rook trekken ze zover de bergen in dat ze het hondengeblaf op de boerderij niet langer konden horen². Twaalf mannen echter verbrandden daarbinnen, maar de aanvallers dachten dat iedereen daarbinnen verbrand was.

Gisli en de anderen trokken verder, tot ze bij Styrkars huis op Fridarey aankwamen. Daar verzamelden ze een groep mannen – veertig in totaal. Ze gingen onopgemerkt naar Kolbjorn en verbrandden hem in diens huis samen met elf anderen.

Vervolgens verkochten ze hun land, kochten een schip en begaven zich met zestig man en hun hele hebben en houden op weg naar de eilanden die Aesundir heten. Daar gingen ze voor anker. Veertig van hen zeilden vandaar uit verder met twee boten en kwamen noordwaarts naar Flydrunes. De broers, Skeggi's zonen, waren net met zeven man onderweg om hun pacht te innen. Gisli en zijn mannen spoedden hen tegemoet en doodden hen allen. Gisli velde drie mannen en Thorkel twee. Hierna gingen ze naar de boerderij en namen daarvandaan een grote buit mee. Daar sloeg Gisli Tweegevecht-Skeggi de kop af, want deze verbleef toen juist bij zijn zoons.

1. Wei of hui: vocht dat bij het maken van kaas overblijft van de melk.
2. Bedoeld wordt dat ze niet meer door 'het blaffen van de honden verraden konden worden'.

4

Daarop gaan ze aan boord en steken in zee. Ze zijn meer dan honderd¹ dagen en nachten op zee voordat ze in het westen van IJsland aan de zuidelijke kust van de Dyrafjord in een riviermonding die Haukadalsos heet aan land komen.

Nu worden twee mannen genoemd, beiden met de naam Thorkel. Zij woonden op de tegenover elkaar liggende kusten, op elke kust één. De ene woonde op Saurar in het Keldudal op de zuidelijke kust – dat was Thorkel Eirikszoon en de andere woonde op de noordelijke kust op Alvidra. Hij werd Thorkel de Rijke genoemd.

Thorkel Eirikszoon begaf zich als eerste van de aanzienlijke mannen naar het schip en begroette Thorbjorn Sur², want zo werd hij genoemd, sinds hij zich met wei verdedigd had. Destijds was nog niet al het land aan weerszijden van de fjord in gebruik genomen. Thorbjorn Sur kocht land aan de zuidelijke kust bij Saebol³ in het Haukadal (Haviksdal). Daar bouwde Gisli een boerderij en vanaf toen woonden zij daar.

Bjartmar heette een man, hij woonde op de kop van de Arnarfjord (Arendsfjord) die iets zuidelijker gelegen is. Zijn vrouw heette Thurid en zij was een dochter van Hrafn van Ketilseyri in de Dyrafjord. Hrafn echter was een zoon van Dyri, die de fjord had gekoloniseerd. Ze hadden kinderen, hun dochter heette Hild – zij was de oudste –, de zonen heetten Helgi, Sigurd en Vestgeir.

Vestein heette een Noor⁴, die in de tijd van de Kolonisatie (870 – 930) naar IJsland was gekomen en bij Bjartmar onderdak vond. Hij trouwde Bjartmars dochter Hild. Lang leefden ze nog niet samen of ze kregen twee kinderen: Aud was de naam van hun dochter en Vestein die van hun zoon.

Vestein Vesteinszoon werd een flinke koopvaarder. Op dit punt in het verhaal bezat hij in de Onundsfjord beneden Hest een eigen boerderij. Zijn vrouw heette Gunnhild, zijn zonen Berg en Helgi.

Kort hierna stierf Thorbjorn Sur en evenzo zijn vrouw Thora. Gisli en zijn broer Thorkel namen de boerderij over, en Thorbjorn en Thora werden in een grafheuvel ter ruste gelegd.

1. Wanneer in de tekst “honderd” staat wordt eigenlijk het “groot-honderd” bedoeld dat gelijk is aan ons honderdtwintig.
2. Gisli krijgt in de saga het patroniem Surszoon en niet zoals gebruikelijk zou zijn geweest Thorbjornszoon. Hij wordt genoemd naar zijn vaders bijnaam “Sur”. Maar waar komt Thorbjorns bijnaam nu vandaan? Ondanks het feit dat de saga zelf vermeldt dat de naam “Sur” op bovenstaande gebeurtenis is gebaseerd, wordt dit tegenwoordig in twijfel getrokken en wordt algemeen aangenomen dat de naam is ontleend aan de naam van het dal waar de familie vandaan kwam (zie hoofdstuk 4 van de lange versie).
Súrr betekent als bijvoeglijk naamwoord “zuur” en als zelfstandig naamwoord “een zure drank”.
Sýra (dat in de vaten zit) is zure wei en werd gebruikt als conserveringsmiddel (dingen in het zuur bewaren), maar ook om te drinken.
Súrnadal (ook wel geschreven als *Sýrnadal*) is het dal waar Thorbjorn vandaan komt. Mensen uit dit dal worden “*Súrdælir*” genoemd (“*Súrdal’ers*”).
3. *Sæból*: betekent zoiets als “slaapplaats bij de zee”.
4. Soms wordt de volgende zin ingevoegd (o.a. in AM556a): “Vestein de Noor was de zoon van Vegeir, de broer van Vebjorn de Kampioen van de Sognefjord. Bjartmar was de zoon van An Rood-Mantel, zoon van Grim met de Harige-Wangen, broer van Pijl-Odd, zoon van Ketil Haeng, zoon van Hallbjorn Half-Trol. An Rood-Mantels moeder was Helga, de dochter van An Boog-Buiger.” Oorspronkelijk komt deze tekst uit het *Landnámabók* en de Saga van Pijl-Odd.

5

Thorbjorn heette een man; hij werd Selagnup¹ genoemd. Hij woonde in de Talknafjord op Kvigandafell. Thordis heette zijn vrouw en Asgerd hun dochter. Naar haar dong Thorkel Surszoon en hij kreeg haar tot vrouw. Gisli Surszoon echter dong naar de zuster van Vestein, Aud Vesteinsdochter, en hij trouwde haar. De beide broers boerden nu gemeenschappelijk in het Haukadal.

Eens in de lente ondernam Thorkel de Rijke, de zoon van Thord Vikingszoon, een reis zuidwaarts naar het Ding² van Thorsnes en de Surszonen vergezelden hem. Op Thorsnes woonde destijds Thorstein Kabeljauwbijter, de zoon van Thorolf Moster-baard. Deze was getrouwd met Thora, de dochter van Olaf Thorsteinszoon. Hun kinderen waren Thordis, Thorgrim en Bork de Dikke.

Thorkel regelde zijn zaken op het Ding. Na afloop van het Ding nodigde Thorstein Thorkel de Rijke en de Surszonen bij zich uit, en bij het afscheid gaf hij hun waardevolle geschenken. Op hun beurt nodigden zij de Thorsteinszonen uit voor het volgende voorjaarsDing bij hen in het Westen. Daarna reisden ze huiswaarts.

Het volgende voorjaar trokken de Thorsteinszonen met tien metgezellen westwaarts naar het Ding van Hvalseyr en troffen daar de Surszonen. Die nodigden na afloop van het Ding op hun beurt de Thorsteinszonen bij zich uit, maar eerst moesten deze een uitnodiging van Thorkel de Rijke nakomen. Daarna begaven ze zich naar de Surszonen en werden daar goed onthaald.

Thorgrim vond de zus van de broers erg aantrekkelijk en vroeg om haar hand. Ze werd onmiddellijk aan hem verloofd en kort daarna werd het huwelijk voltrokken. Zij kreeg Saebol als bruidsschat en Thorgrim verhuisde daarheen. Bork echter bleef achter op Thorsnes met zijn zusters zonen Vogelvrije-Stein en Thorodd.

Thorgrim woonde nu op Saebol. De Surszonen trokken naar Hol en bouwden daar een goede boerderij, en wel zo, dat de erven van Hol en Saebol aan elkaar grensden. Ze boerden daar naast elkaar in goede verstandhouding. Thorgrim bezat een godord³ en de broers wisten hun positie door hem zeer gesterkt.

Eens in de lente begaven ze zich met veertig man op weg naar het voorjaarsDing en allen droegen kleurrijke kleding. Vestein, Gisli's zwager, maakte ook deel uit van de groep alsmede alle lieden afkomstig uit het Surnadal.

1. Steile berg- of rotspiek waaronder graag zeehonden liggen.
2. Ding: vergadering van vrije mannen. Lokale vergaderingen vonden plaats in de lente en in de herfst. Naast het nodige vermaak boden deze vergaderingen de mogelijkheid om geschillen op te lossen en recht te spreken. Een nationale vergadering het Alding (ingesteld tegen het einde van de Kolonisatie-periode) werd elk jaar rond midzomer gehouden in Thingvellir (de Dingvelden). In de tijd dat deze saga speelt had het Alding nog niet die centrale rol die het later zou krijgen.
3. Godord: *godord* aan het hoofd van een godord stond de Goði – zoals in dit geval Thorgrim. Een Goði droeg zorg voor de plaatselijke tempel (*hof*), maar vertegenwoordigde ook het wereldlijke gezag in zijn gebied. Het plaatselijke Ding omvatte de gebieden, of liever gezegd de invloedssferen van drie Goði's – met andere woorden drie godords. Een godord was geen geografisch begreemd gebied, maar bestond uit het aantal vrije mannen uit een district dat zich uit vrije wil bij een Goði aansloot, dat waren de Dingmannen van die Goði. De keuze voor een Goði was vrij, maar iedere vrije man was wel verplicht zich bij een Goði aan te sluiten. Thorgrim was dus ongetwijfeld een machtig man.

6

Een man heette Gest Oddleifszoon¹. Hij was naar het Ding gekomen en verbleef in de tent² bij Thorkel de Rijke.

Op een dag zaten de Surnadalers te drinken, terwijl de andere mannen bij de rechtszitting waren, want er werd juist recht gesproken. Toen kwam een man de tent van de Haukadalers binnen, een luidruchtige gast die Arnor heette, en zei: “Het is met jullie Haukadalers wel heel erg gesteld als jullie werkelijk aan niets anders denken dan aan drinken en niet eens naar de processen willen komen waar jullie eigen Dingmannen hun zaken af te handelen hebben. Iedereen denkt er zo over, hoewel alleen ik het uitspreek.”

Toen zei Gisli: “Laten we dan naar de zitting gaan. Het kan zijn, dat er meerderen zijn die er zo over spreken.”

Ze gingen naar het gerecht en Thorgrim vroeg of er onder de aanwezigen iemand was die hun hulp nodig had – “want hen die wij onze steun beloven zal het zolang wij leven niet ontbreken aan alle hulp die wij kunnen bieden.”

Thorkel de Rijke antwoordde: “Het zijn maar onbeduidende zaken waar de mensen hier op dit moment over onderhandelen, maar we zullen het jullie laten weten wanneer we jullie bijstand nodig hebben.”

En nu begon men erover te praten, wat een luisterrijk gezelschap zij vormden en hoe energiek en indrukwekkend zij spraken.

Toen vroeg Thorkel aan Gest: “Hoe lang, denk jij, zal de snoeverij en de arrogantie van de Haukadalers voortduren?”

Gest antwoordde: “Drie zomers van nu zullen zij allen, die daar in de schare tezamen zijn, niet meer zo eendrachtig zijn.”

Nu was Arnor bij hun gesprek aanwezig. Hij sprong de tent van de Haukadalers binnen en bracht hen die woorden over.

Gisli antwoordde: “Hij zal hier alleen uitgesproken hebben wat ook anderen zeggen. Wij moeten ervoor waken dat zijn voorspelling niet bewaarheid wordt. Ik zie daartoe ook een goed middel: dat we onze vriendschapsbanden strakker aanhalen dan ze al waren en dat wij vieren bloedbroederschap zweren.” Dit leek ook de anderen raadzaam.

Ze liepen naar buiten, de punt van de landtong op en sneden uit de bodem een langwerpige graszode los, en wel zo, dat beide uiteinden aan de aarde vast bleven zitten. Daaronder plaatsten ze rechttop een met runen versierde speer, die zo'n lange schacht had dat een man met uitgestrekte arm net de speernagels aanraken kon.

De vier, Thorgrim, Gisli, Thorkel en Vestein, moesten daar nu onderdoor gaan. Ze sneden zichzelf zodat er bloed kwam en lieten hun bloed samenvloeien op de aarde die onder de zode was blootgelegd, en roerden alles samen, aarde en bloed. Daarna vielen ze allen op hun knieën en zwoeren de eed, dat ieder de ander als zijn eigen broer wreken zou, en noemden alle goden als getuigen.

Toen ze elkaar echter de hand reikten, zei Thorgrim: "Ik ga al genoeg verplichtingen aan, wanneer ik dit met mijn beide zwagers Gisli en Thorkel doe, maar ten opzichte van Vestein verplicht ik me tot niets" – en hij trok zijn hand terug.

"Dat spelletje kennen er meer," zei Gisli en ook hij trok zijn hand terug, "en ik zal geen verplichting aangaan ten opzichte van een man die dat niet met mijn zwager Vestein³ wil."

Dit leek een ieder een zeer serieuze zaak te zijn. Toen zei Gisli tegen zijn broer Thorkel: "Het is gegaan, zoals ik vermoed had, en wat hier gebeurd is zal geheel voor niets zijn geweest. Ik vermoed ook dat het noodlot hier een hand in had."

Toen ging men van het Ding naar huis.

★★★★★

1. Gest Oddleifszoon leren we ook kennen als Gest de Wijze.
2. Tent: *búð* betekent zoiets als (markt)kraam. Het waren onder andere tijdelijke onderkomens bij een Ding met muren van turf en steen, maar zonder permanent dak. Als dak werd waarschijnlijk een soort tentzeil gebruikt. Het wordt in deze tekst vertaald met tent of onderkomen.
3. Zowel Gisli als Thorkel worden bloedbroeders van Vestein. Later zal blijken dat Thorkel zijn eed tegenover zowel zijn eigen broer als zijn bloedbroeder Vestein niet nakomt.

7

Die zomer gebeurde het dat er een schip naar de Dyrafjord kwam, dat toebehoorde aan twee broers uit Noorwegen. De ene heette Thorir en de andere Thorarin - ze waren afkomstig uit Vik¹.

Thorgrim reed naar het schip en kocht vierhonderd eenheden bouwhout. Een gedeelte van de prijs betaalde hij ter plekke en de rest kreeg hij op krediet. De kooplieden zetten hun schip op het strand aan de monding van de rivier de Sanda en vonden onderdak voor henzelf. Een man genaamd Odd Orlygszoon woonde op Eyri in de Skutilsfjord en deze nam de schippers op.

Toen stuurde Thorgrim zijn zoon Thorodd erop uit om het hout te inspecteren en te tellen, want hij was van plan het spoedig naar huis te halen. Deze ging erheen, bracht het hout bijeen en bekeek het. Dit scheen hem echter heel anders toe dan Thorgrim hem had beschreven.

Thorodd liet zich daarover afkeurend uit tegenover de Noren, die pikten dat niet, vielen hem aan en sloegen hem dood.

Na deze daad verlaten de Noren het schip. Ze steken de Dyrafjord over, verschaffen zich paarden en gaan op weg naar hun verblijfplaats in Eyri. Ze reisden de gehele dag en nacht, tot ze in het dal komen, dat vanuit de Skutilsfjord omhoog leidt, eten daar hun ontbijt en gaan daarna slapen.

Ondertussen werd Thorgrim van dit nieuws op de hoogte gebracht. Hij vertrekt direct van huis, laat zich de fjord overzetten en gaat hen alleen achterna. Hij vindt ze, daar waar ze lagen, en wekt onmiddellijk Thorarin door hem met de schacht van zijn speer aan te stoten. Deze springt op en wil zijn zwaard grijpen, want hij herkende Thorgrim. Maar Thorgrim steekt hem met de speer en doodt hem zo. Daarop ontwaakt Thorir die vervolgens zijn kameraad wil wreken. Maar Thorgrim doorboort ook hem met de speer. Nu heet het daar Dagverdardal (Ontbijtdal) en Austmannafall.

Hierna begaf Thorgrim zich op weg naar huis en werd vanwege deze tocht zeer beroemd. Die winter bleef hij op zijn boerderij.

In het voorjaar echter rustten de beide zwagers, Thorgrim en Thorkel, het schip uit dat de Noren had toebehoord. Deze lieden waren in Noorwegen grote onruststokers geweest en zij waren daar nergens

welkom. Aldus brachten ze dit schip in gereedheid en voeren naar Noorwegen.

Diezelfde zomer voeren ook Vestein en Gisli uit, en wel vanuit Skeljavik in de Steingrimsfjord. Ze staken onafhankelijk van elkaar in zee. Onund uit het Medaldal zag toe op de boerderij van Thorkel en Gisli, en Vogelvrije-Stein dreef tezamen met Thordis de boerderij op Saebol.

Toen dit zich afspeelde, heerste Harald Grauwpeles² over Noorwegen. Thorgrim en Thorkel landden met hun schip in het noorden van Noorwegen. Ze zochten zo spoedig mogelijk de koning op, maakten hun opwachting bij hem en groetten hem respectvol. De koning bejegende hen vriendelijk en zij werden opgenomen in zijn groep van gezworen volgelingen. Dit bracht hen veel roem en rijkdom.

Gisli en Vestein waren meer dan honderd dagen en nachten op zee. Rond het begin van de wintertijd³ zeilden ze in een geweldige sneeuwstorm met zware wind 's nachts op Hordaland aan. Hun schip ging daarbij geheel aan gruzelementen. Hun goederen en bemanning echter konden ze redden.

★★★★★

1. Nu: de Oslofjord.
2. Harald Grauwpeles was de opvolger van Hakon Adalsteinspleegzoon. Hij heerste van 961 - 965 over Noorwegen.
3. Eind oktober.

8

Een man heette Baard-Bjalfi. Hij had een schip in de vaart en was van plan naar het zuiden, naar Denemarken, te gaan. Ze boden aan een halfdeel in zijn schip te kopen, maar hij zei, dat hij gehoord had dat ze voortreffelijke mannen waren en schonk hen het halve schip. Echter, daarop gaven ze hem direct meer terug als het geheel waard was.

Ze voeren zuidwaarts naar Denemarken tot aan de handelsplaats die Viborg heet. Daar verbleven ze gedurende de winter bij een man die Sigrhadd heette. Ze waren daar met hun drieën, Vestein, Gisli en Bjalfi. Er bestond goede vriendschap tussen hen allen en ze wisselden geschenken uit. Direct aan het begin van de lente rustte Bjalfi zijn schip uit voor een reis naar IJsland.

Een man heette Sigurd. Hij was een handelspartner van Vestein en van Noorse afkomst. Hij hield zich op dat moment in het Westen, in Engeland, op. Hij zond Vestein een bericht en verklaarde dat hij zijn partnerschap met hem wilde beëindigen, omdat hij diens geld niet langer nodig had. Toen vroeg Vestein vrijaf om uit te varen en hem op te zoeken.

“Dan moet je me beloven,” zei Gisli, “dat je, wanneer je veilig terugkeert, IJsland niet weer verlaat, behalve dan, met mijn toestemming.”

Daar stemde Vestein mee in.

Een zekere ochtend stond Gisli op en ging naar de smederij. Hij was een buitengewoon handig man en bekwaam in elk ambacht. Hij maakte een penning die niet minder dan achtentwintig gram woog en voegde deze uit twee delen samen. Er zaten daar namelijk twintig tanden aan, tien op elke helft, en het zag eruit, alsof hij uit een stuk was, wanneer men ze samenvoegde. Toch kon men hem ook weer in twee delen uiteen nemen.

Het verhaal gaat dat hij de penning uit elkaar nam en Vestein de ene helft overhandigde en hem verzocht die als waarheidsteken te behouden, “en we zullen ze elkaar slechts toezenden, wanneer het leven van een van ons op het spel staat. Mijn gevoel zegt me, dat we er gebruik van zullen moeten maken, zelfs al ontmoeten we elkaar niet persoonlijk”.

Vestein voer westwaarts naar Engeland. Gisli en Bjalfi gingen naar Noorwegen en zeilden vervolgens in de zomer naar IJsland. Hun rijkdom en aanzien groeiden. Ze beëindigden hun partnerschap in goede vriendschap en Bjalfi kocht het halve schip terug van Gisli.

Nu voer Gisli op een vrachtschip met elf mannen de Dyrafjord in.

9

Thorgrim en Thorkel maakten op een andere plaats hun schip gereed voor de reis en kwamen terug naar IJsland, naar de monding van de Haukadalsa rivier in de Dyrafjord, en wel op dezelfde dag als Gisli eerder op het vrachtschip binnen gevaren was. Ze troffen elkaar kort daarop en het gaf een vrolijk weerzien. Toen begaven ze zich van weerskanten naar hun eigen boerderij. Ook voor hen, Thorgrim en Thorkel, had de reis zeer geloond.

Thorkel was een buitengewoon ijdele man en verrichtte geen werk op de boerderij. Gisli echter werkte dag en nacht.

Het gebeurde op een dag, toen het mooi weer was, dat Gisli alle lieden erop uitstuurde om te gaan hooien – behalve Thorkel. Van alle mannen was hij de enige die op de boerderij achterbleef en hij was na het ontbijt gaan liggen rusten in de Lange Hal. Deze Hal was honderd fadmen¹ lang en tien fadmen breed. Aan de zuidmuur, iets lager dan de Lange Hal, lag het vrouwenverblijf² van Aud en Asgerd. Zij zaten daar en naaiden.

Toen Thorkel wakker werd, liep hij naar het vrouwenverblijf, omdat hij daar stemmen hoorde, en ging vervolgens naast het vertrek weer liggen.

Asgerd was aan het woord: “Doe me een plezier, Aud, en knip een hemd voor Thorkel, mijn man?”

“Dat kan jij net zo goed als ik,” zei Aud, “en, bovendien, je zou me dat niet vragen, als het een hemd voor mijn broer Vestein³ betrof.”

“Dat is ook iets heel anders,” zei Asgerd, “en dat zal het voorlopig ook wel blijven.”

“Ik wist al lang,” zei Aud, “hoe het zat, maar laten we er verder niet over praten.”

“Ik vind het geen schande,” zei Asgerd, “dat ik zeer op Vestein gesteld ben. Bovendien heb ik horen zeggen dat Thorgrim en jij elkaar vaak zagen, voordat je met Gisli trouwde.”

“Daar was niets oneerbaars aan,” zei Aud, “want ik was Gisli nooit ontrouw en heb geen schande over hem gebracht. Maar nu zullen we met deze praat stoppen.”

Thorkel echter hoorde elk woord dat ze zeiden en toen ze op-
hielden nam hij het woord:

1. *“Hoor, een wonderlijke gebeurtenis!
Hoor het geluid van strijd!
Hoor woorden van groot belang,
hoor woorden van doodslag –
van één man of meerderen!”*

Daarop ging hij weer naar binnen.

Vervolgens zei Aud: “Vrouwenpraat brengt vaak kwaad, en het kan zijn dat dit tot problemen van de ergste soort zal leiden. We moeten iets bedenken.”

“Ik heb al bedacht wat ik doen zal,” zei Asgerd, “maar ik weet niet wat voor jou het beste is.”

“Wat dan?” vroeg Aud.

“Wanneer wij naar bed gaan, leg ik mijn armen om Thorkels nek, dan zal hij me vergeven en zeggen dat het allemaal leugens zijn geweest.”

“Alleen daarmee zal het niet voorbij zijn,” zei Aud.

“Hoe denk jij je hier dan uit te redden?” vroeg Asgerd.

“Ik vertel mijn man Gisli alles waar ik alleen niet uitkom of waar ik niet tot een besluit kan komen.”

’s Avonds kwam Gisli terug van het werk. Het was gebruikelijk dat Thorkel zijn broer bedankte voor het gedane werk, maar nu was hij stil en sprak geen woord. Toen vroeg Gisli of hij zich niet goed voelde.

“Ziek ben ik niet,” antwoordde Thorkel, “maar dit is erger dan een ziekte.”

“Ligt het aan mij?” vroeg Gisli. “Heb ik soms iets gedaan wat je stoort?”

“Nee, geenszins,” antwoordde Thorkel, “en je zult alles te weten komen, al kan het nog even duren.”

Daarop ging ieder zijns weegs en werd er voorshands niet meer over gesproken.

Thorkel at slechts weinig die avond en ging als eerste naar bed.

Toen hij in bed was gaan liggen, kwam Asgerd bij hem. Ze tilde het beddengoed op en wilde naast hem kruipen. Toen nam Thorkel het woord: “Ik wil niet dat je hier vannacht ligt en in de toekomst evenmin.”

Asgerd zei: “Vanwaar deze plotselinge omslag, wat is hier de reden van?” vroeg ze.

Thorkel antwoordde: “We kennen nu beiden de oorzaak, ofschoon ze lang voor mij verborgen was, en jouw reputatie zal er niet beter op worden, wanneer ik me duidelijker uitsprak.”

Zij zei: “Je moet zelf weten wat je ervan denken wilt, maar ik ga niet langer met jou ruziën om hier te slapen. Doe het een of het ander: je neemt me bij je in bed en gedraagt je alsof er niets gebeurd is, of ik zal direct getuigen roepen en me van jou gescheiden verklaren. Mijn vader zal ik de bruidsprijs en bruidsgeschenken terug laten halen, en jij hebt als voordeel dat ik je in bed niet meer in de weg zal liggen.”

Thorkel zweeg en zei uiteindelijk: “Doe wat mij betreft wat je wilt. Ik zal je het bed niet uit jagen.”

Ze maakte meteen duidelijk wat zij liever wilde en kroop onmiddellijk bij hem in bed. Ze lagen nog niet lang bij elkaar of ze hadden de zaak bijgelegd alsof er niets gebeurd was.

Aud stapte bij Gisli in bed en vertelde hem over haar gesprek met Asgerd. Ze vroeg hem niet boos op haar te zijn en vroeg hem om goede raad, als hij die wist.

“Ik zie hier geen oplossing,” zei hij, “die deugen zou. Maar ik verwijt jou hierom niets, want de woorden van het noodlot moeten door iemand gesproken worden.”

1. *Fadmen*, enkelvoud *faðmar*: 1 *faðmar* = 1 vadem = 6 voet. Lengte van de vadem varieert in de tijd van ongeveer 1,70 tot 1,88 meter, wat betekent dat de Hal ongeveer 170 meter lang en 17 meter breed zou zijn geweest (zie ook de noot bij H.14 ‘lange versie’ p. 147, en p. 152).
2. Een beschutte kamer op het zuiden, de zonkant en dus veel licht om bij te werken.
3. Als een vrouw in die tijd een kledingstuk voor een jonge man maakte werd dat beschouwd als een liefdesverklaring. Aud insinueert hier dus een en ander.

10

Zo verstreek het jaar en de Verhuisdagen¹ naderden. Toen vroeg Thorkel zijn broer Gisli om een gesprek, en zei: “Het is zo gesteld, beste broer,” zei hij, “dat ik serieus denk aan een verandering van mijn positie, en wel zodanig, dat ik wil, dat wij ons bezit delen, want ik wil graag bij Thorgrim, mijn zwager, gaan inwonen en gemeenzaam met hem boeren.”

Gisli antwoordde: “Het bezit van broers blijft het best bijeen. Ik zou er dankbaar voor zijn, wanneer alles bij het oude bleef en we niets zouden verdelen.”

“Het kan niet langer zo doorgaan,” zei Thorkel, “dat we samen de boerderij blijven drijven, want het onrecht wordt al te groot, waar jij altijd alle moeite en werk vanwege de boerderij alleen hebt gehad, terwijl ik niets onderneem dat ons voorspoed brengt.”

“Nou, heb het daar maar niet over,” zei Gisli, “zolang ik het niet ter sprake breng. We hebben samen goede en slechte tijden meegemaakt.”

Thorkel zei: “Het heeft geen zin hier lang over te praten. Gedeeld zal er worden en omdat ik de deling verlang, zul jij de boerderij en het land krijgen, en ik het roerende goed.”

“Als het dan niet anders zijn kan, dan dat we delen, doe dan wat jij wilt, kies of deel², want het maakt mij niet uit wat ik doe.”

Het eindigde ermee dat Gisli de boel verdeelde en Thorkel het roerende goed koos. Gisli behield het land. Ze verdeelden ook de huisgenoten in wier onderhoud zij moesten voorzien, dat waren twee kinderen, de jongen heette Geirmund en het meisje Gudrid³. Het meisje bleef bij Gisli en Geirmund ging met Thorkel mee. Thorkel ging naar zijn zwager Thorgrim en woonde nu bij hem. Gisli echter behield de hofstede, en hij kon aan niets merken, dat het slechter met de boerderij ging dan vroeger.

Zo verstreek de zomer en Winternachten⁴ naderde. Het was destijds bij velen de gewoonte in deze tijd de komst van de winter te begroeten en men hield dan feesten en Winternacht-offerandes.

Gisli had van het offeren afgezien, sinds hij in Viborg in Denemarken was geweest, maar aan de feestelijkheden hield hij desondanks net als vroeger vast, en dat deed hij in alle grootsheid. En zo bereidde hij, toen

de tijd zover voortgeschreden was zoals net verteld is, een groot gastmaal voor. Hij nodigde voor het feest de beide naamgenoten Thorkel Eiriks-zoon en Thorkel de Rijke uit, zijn zwagers, de zonen van Bjartmar, en vele andere vrienden en bekenden.

Op de dag dat de gasten arriveerden, nam Aud het woord: “Ik moet eerlijk zeggen, dat ik een man mis, van wie ik zeer wenste dat hij hier zou zijn.”

“Wie is het?” vroeg Gisli.

“Dat is Vestein, mijn broer. Als ik het voor het kiezen had, dan zou hij hier met ons aan deze feestvreugde deelnemen.”

Gisli zei: “Daar nu denk ik heel anders over. Ik zou er heel wat voor over hebben, als hij hier niet heen kwam.”

En hiermee was hun gesprek ten einde.

★★★★★

1. Verhuisdagen: *farðagar*: vier opeenvolgende dagen in mei (eind mei) waarop gezins-
hoofden in IJsland officieel van woonplaats konden veranderen.
2. Op deze manier kan niemand zich bevoordelen (al weet Snorri de Godi er in de
Eyrbyggja saga op slinkse wijze gebruik van te maken).
3. Er bestaan nog meer versies van Gisli dan de hier vertaalde. Al deze zijn fragmentarisch
en in elk geval incompleet. De oudste bekende versie heeft hier als extra: – *het waren de
kinderen van hun bloedverwant Ingjald*. Volgens alle saga versies is dit dezelfde Ingjald
(van Hergilsey) die Gisli later helpt. Volgens Landnámabók echter is dat een andere
Ingjald die niet aan Gisli verwant is.
4. Winternachten: *veturætur* twee dagen aan het begin van de winter (rond midden
oktober). Een heilige tijd van offeren, het houden van spelen, trouwen en slachten van
vee voor de wintervoorraad.

11

Een man heette Thorgrim; hij werd Neus genoemd en woonde landinwaarts op Nefsstadir¹ aan de Haukadalsa rivier. Hij zat vol geheime kunst en kennis, en er bestond geen grotere magiër dan hij. Thorgrim en Thorkel nodigden hem uit, want ook zij gaven een feest op hun boerderij.

Thorgrim was zeer handig met ijzer en er wordt verteld, dat de beide Thorgrims en Thorkel naar de smidse gingen en daarna de smederij afsloten. Daar werden de brokstukken van het zwaard Grauwzijde tevoorschijn gehaald die Thorkel bij de deling met zijn broer had meegereggen, en daaruit maakte Thorgrim een speerijzer dat 's avonds af was. Er stonden magische tekens op en was op een schacht geplaatst van een span² lang.

Deze zaak moet hier een tijdje rusten.

Er wordt verteld dat Onund van het Medaldal naar Gisli's feest kwam. Hij nam Gisli apart en vertelde hem dat Vestein was teruggekeerd naar IJsland - "en je kunt hem hier verwachten".

Gisli reageert onmiddellijk. Hij roept zijn knechten, Hallvard en Havard, en zegt hen, direct noordwaarts naar de Onundsfjord te gaan om Vestein op te zoeken.

"Breng hem mijn groet over," zei Gisli, "en zeg hem thuis te blijven, tot ik hem daar kom bezoeken, en in geen geval naar het feest in het Haukadal te komen."

Daarbij gaf hij hen een kleine toegeknoopte zakdoek, waarin de halve penning als waarheidsteken zat om te tonen in het geval hij hen niet op hun woord geloofde.

Ze gaan meteen op weg, nemen vanuit het Haukadal een boot, roeien naar Laekjaros, gaan daar aan land en gaan vervolgens naar de boer die daar op Bersastadir woont en Bersi heet. Ze brengen hem Gisli's verzoek over hen de beide paarden te lenen die hij bezit, en die Bandvettir³ heten en de snelste waren van de West-Fjorden. Hij leent hen de paarden en ze rijden door tot ze Mosvellir bereiken en gaan van daaruit naar Hest. Ondertussen reed Vestein van huis weg, en het kwam zo uit,

dat hij onderlangs de zandheuveld bij Mosvellir voorbij reed, juist toen de broers bovenlangs reden, en ze elkaar zo misliepen.

1. Nefstadir: *Nef* betekent Neus; *stadir* betekent letterlijk plek of plaats maar heeft hier de betekenis van hofstede, hoeve of boerderij; dus de hofstede of boerderij van Neus.
2. Span: circa 20cm.
3. Bandvettir: het woord verwijst naar een paar wanten dat samengebonden is, zoals kinderen het vaak hebben. Met andere woorden: de paarden zijn onafscheidelijk.

12

Thorvard heette een man en hij woonde op Holt. Zijn knechten hadden ruzie gekregen over het werk. Ze sloegen op elkaar in met zeisen en beiden raakten gewond. Toen kwam Vestein langs en bemiddelde, en wel zo, dat beiden tevreden waren. Vervolgens reed hij tezamen met twee Noren in de richting van de Dyrafjord.

Hallvard en Havard echter bereiken Hest en vernemen nu de waarheid omtrent Vesteins reis¹. Ze rijden hem zo snel ze maar kunnen achterna. En wanneer ze aankomen bij Mosvellir, zien ze, hoewel er een heuvel tussen hen in ligt, daar midden in het dal mannen rijden. Ze rijden het Bjarnardal in en komen bij de helling Arnkelsbrekka. Daar bezwijken beide paarden. Ze springen van de paarden af en schreeuwen. Vestein en zijn metgezellen horen hun geschreeuw - ze hadden de hoogvlakte Gemlufallsheidi bereikt - en wachten daar. Toen ze elkaar vervolgens ontmoetten gaven ze de boodschap door en lieten ook de penning zien die Gisli hem gestuurd had. Daarop nam hij de andere helft van de penning uit de geldbuidel aan zijn gordel en werd helemaal rood toen hij ernaar keek, en zei: "Wat jullie zeggen is waar, en ik zou zeker zijn omgekeerd, wanneer jullie me eerder getroffen hadden. Maar nu vloeit al het water naar de Dyrafjord², en ook ik zal daarheen rijden - daarbij wil ik dat nu eenmaal graag. De Noren moeten terugkeren, jullie, echter, gaan met de boot," zei Vestein, "en melden Gisli en mijn zuster, dat ik naar hen onderweg ben."

Ze kwamen terug en vertelden Gisli alles.

Hij gaf als antwoord: "Dan zal het zo moeten zijn."

Vestein reed verder naar Gemlufall, naar zijn verwante Luta. Ze liet hem de fjord overzetten en sprak tot hem: "Vestein," zei ze, "wees op je hoede. Je zult het nodig hebben."

Hij werd overgezet naar Thingeyri. Daar woonde destijds een man die Thorvald Vonk heette. Vestein ging het huis daar binnen en Thorvald stelde hem zijn paard ter beschikking. Hij kreeg voor de rit een klingelend hoofdstel; het zadeltuig echter was van hemzelf. Thorvald begeleidde hem tot Sandaos, de monding van de Sanda rivier, en bood aan, hem helemaal tot aan Gisli's boerderij te vergezellen, maar Vestein zei, dat dat niet nodig was.

“Er is veel veranderd in het Haukadal,” zei Thorvald, “wees op je hoede.”

Toen gingen ze uiteen.

Vestein reed door tot hij in het Haukadal aankwam. Het weer was helder en de maan scheen. Bij Thorgrim brachten Geirmund en een vrouw die Rannveig heette net het grootvee binnen. Zij zette de dieren vast, terwijl hij ze naar haar toe dreef. Toen reed Vestein het erf op. Geirmund ging naar hem toe en zei: “Blijf niet hier op Saebol. Rij liever door naar Gisli en wees op je hoede.”

Rannveig was de stal uitgekomen. Ze bekeek de man aandachtig en meende hem te herkennen. En nu de koeien op stal stonden, kibbelden ze, wie de man was geweest – zo gingen ze het woonhuis binnen.

Thorgrim en de anderen zaten bij het vuur, en Thorgrim vroeg, of ze iemand gezien of ontmoet hadden en waarover ze toch kibbelden.

“Ik meen gezien te hebben dat Vestein hier voorbij kwam,” antwoordde Rannveig. “Hij droeg een zwarte mantel, had een speer in de hand en reed met een klingelend hoofdstel³.”

“En wat heb jij daartoe te zeggen, Geirmund?”

“Erg goed heb ik het niet gezien, maar ik geloof dat het een knecht was van Onund uit het Medaldal. Hij had Gisli’s mantel om, maar het zadeltuig van Onund en in de hand een visspeer met een punt erbovenop.”

“Een van jullie moet liegen,” zei Thorgrim, “en jij, Rannveig, ga naar Hol en zoek uit wat daar aan de hand is.”

Ze ging op weg en kwam bij de deur, net toen men aan het feestmaal wilde beginnen. Gisli stond buiten bij de deur, begroette haar en nodigde haar uit te blijven. Ze zei, dat ze eigenlijk naar huis moest – “ik wilde alleen even het meisje Gudrid spreken”.

Gisli riep haar, maar er kwam geen antwoord.

“En waar is Aud, jouw vrouw?” vroeg ze.

“Hier is ze,” antwoordde Gisli.

Aud kwam naar buiten en vroeg wat ze wilde. Ze antwoordde dat het een kleinigheidje was, maar verder kwam er niets uit. Gisli zei haar, of het een, of het ander te doen: te blijven, of terug te gaan naar huis. Ze vertrok en was, voorzover mogelijk, nog dommer dan voorheen en had geen nieuws te vertellen.

De volgende morgen liet Vestein twee tassen met goederen bij zich brengen die de broers Hallvard en Havard voor hem hadden meegebracht. Hij nam daaruit een wandtapijt, zestig vadem⁴ lang, en een hoofddoek, twintig el⁵ lang, die over de hele lengte was versierd met drie ingeweven gouddraden, daarbij drie waskommen die met goud waren ingelegd. Dit alles haalde hij te voorschijn en schonk het zijn zus, Gisli en zijn bloedbroeder Thorkel, als deze het aannemen wilde.

Gisli ging daarop met de beide Thorkels naar Saebol, naar zijn broer Thorkel toe. Hij zei, dat Vestein was gearriveerd en dat hij hen beiden deze kostbaarheden had gegeven. Hij toonde ze hem en verzocht hem daarvan te behouden wat hij wilde.

Thorkel antwoordde: “Deze geschenken komen jou toch meer toe dan mij. Houd jij ze allemaal maar. Ik wil deze kostbaarheden niet aannemen en wedergeschenken zijn ook niet erg waarschijnlijk.”

Hij wilde absoluut niets aannemen. Gisli ging huiswaarts en het leek hem dat alles in een richting wees.

1. Namelijk dat hij al weggereden is.
2. Dat wil zeggen: “maar nu ben ik eenmaal op de helling die naar de Dyrafjord voert”.
3. Hoofdstellen met belletjes waren op IJsland, net als elders, populair in de Middeleeuwen. Zij dienden als teken in het donker, maar ook als herkenning en versiering. Knechten bijvoorbeeld bezaten dergelijk tuig niet.
4. Vadem (als eerder): de lengte van een man te weten zes voet, of de afstand tussen de toppen van de middelvingers met gespreide armen. Lengte varieert in de tijd van ongeveer 1,70 tot 1,88m.
5. El: afstand van de elleboog tot het topje van de vingers. Lengte varieert in de tijd van ongeveer 55 tot 69cm.

13

Nu gebeurde er iets nieuws en vreemds op Hol, namelijk dat Gisli twee nachten achter elkaar onrustig sliep, en men vroeg hem, wat hij had gedroomd. Hij wilde dit echter niet vertellen. Nu komt de derde nacht en iedereen begeeft zich naar bed. Nadat men een tijdje geslapen had, sloeg plotseling een geweldige windvlaag tegen het gebouw die het dak over de helft van het huis wegrukte. Hierop volgde een wolkbreuk, zo hevig, zoals men het nog nooit meegemaakt had, en omdat het dak uit elkaar geslagen was begon het in de boerderijgebouwen, zoals te verwachten viel, door te regenen.

Gisli sprong onmiddellijk op en riep zijn mensen toe dat ze moesten helpen het hooi te redden. Nu was er bij Gisli een slaaf genaamd Thord met de bijnaam Lafaard. De slaaf bleef in huis, terwijl Gisli en met hem bijna alle andere mannen naar de hooibergen liepen, om die te redden. Vestein bood aan met hen mee te gaan, maar Gisli wilde dat niet hebben. Toen het huis almaar meer begon door te lekken, draaiden broer en zus, Vestein en Aud, hun bedden om zodat ze in de lengterichting van het huis kwamen te staan. Alle anderen, behalve zij tweeën, hadden het huis al verlaten.

Vervolgens, nog voor het licht werd, komt iemand stilletjes naar binnen en loopt daarheen, waar Vestein rust. Hij lag wakker, heeft echter niet eerder wat in de gaten, alvorens hem de speer, dwars door hem heen, in de borst gestoten wordt. Op het moment dat Vestein de stoot ontving, sprak hij dit: “Hier ben ik geraakt,” zei hij. Meteen daarop ging de man naar buiten. Vestein wilde opstaan, daarbij valt hij echter voor het bed neer, dood.

Hierdoor ontwaakt Aud. Ze roept Thord de Lafaard en zegt hem het wapen uit de wond te trekken. Destijds zei men namelijk dat degene die het wapen uit de wond trok, tot wraak verplicht was, en men noemde het heimelijke doodslag, en geen moord, wanneer men het wapen in de dodelijke wond liet steken¹. Thord was zo bang voor lijken dat hij het niet eens waagde dichterbij te komen.

Op dat ogenblik kwam Gisli binnen. Hij zag hoe de zaak ervoor stond en zei Thord zich niet te verroeren. Hij nam zelf de speer uit de wond en wierp deze geheel bebloed in een kist zodat niemand hem zag.

Toen ging hij op de rand van het bed zitten.

Vervolgens liet hij Vesteins lijk afleggen volgens de gebruiken van die tijd². Vesteins dood ging Gisli en ook anderen zeer aan het hart.

Nu zei Gisli tegen zijn pleegdochter Gudrid: "Ga jij eens naar Saebol toe en kijk wat ze daar aan het doen zijn. De reden dat ik je stuur is dat ik het volste vertrouwen in jou heb. Let goed op en weet me te vertellen wat men daar aan het doen is."

Zodoende vertrok ze en kwam aan op Saebol. De beide Thorgrims en Thorkel waren op en zaten daar volledig bewapend. Toen zij binnenkwam, werd zij niet onmiddellijk verwelkomd, want de meeste lieden daar zeiden weinig. Uiteindelijk vroeg Thorgrim haar wat voor nieuws ze had. Ze zei dat Vestein was doodgeslagen, of vermoord.

Thorkel antwoordde: "Er was een tijd, dat we dit inderdaad als nieuws hadden beschouwd."

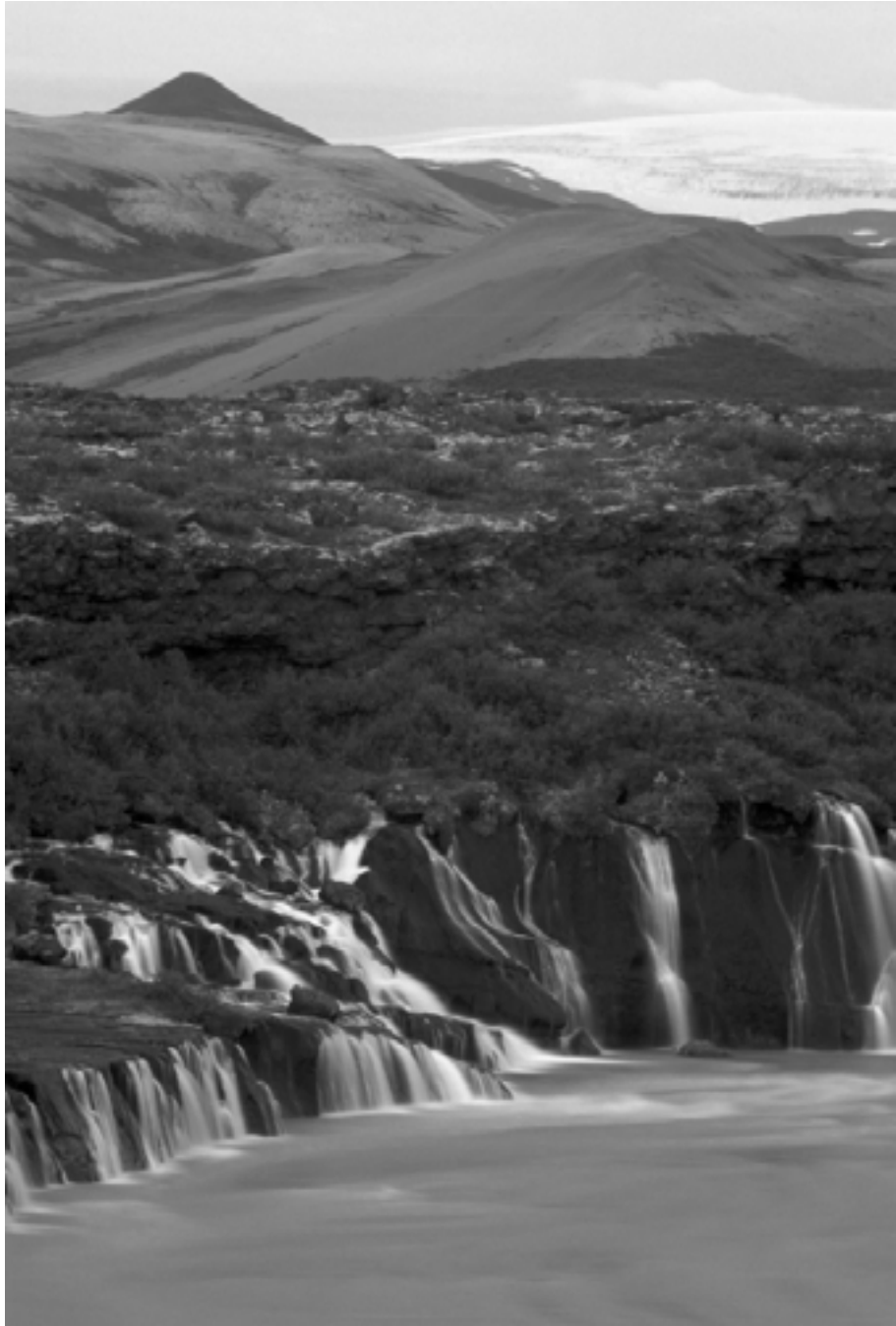
"Hier is een man gestorven," zei Thorgrim, "die we alle achting schuldig zijn. We zijn verplicht de begrafenis zo eervol mogelijk te laten plaatsvinden en een grafheuvel voor hem te maken. En het is maar al te waar, dat dit een groot verlies is. Ook kun je Gisli zeggen dat we hem vandaag nog komen bezoeken."

Ze ging huiswaarts en vertelde Gisli dat Thorgrim met helm en zwaard in volle wapenuitrusting daar gezeten had en Thorgrim Neus met een hout-aks in de hand. Thorkel had zijn zwaard een handbreedte eruit getrokken - "en alle mannen waren op en verscheidenen waren bewapend".

"Dat was te verwachten," zei Gisli.

★★★★★

1. Toelichting: Aud lijkt hier de bedoeling te hebben Gisli te vrijwaren van de verplichting zelf wraak te nemen. De regel dat iemand verplicht is tot wraak wanneer hij het wapen uit een dodelijke wond trekt, wordt niet door andere bronnen bevestigd. Ook het onderscheid dat hier gemaakt wordt tussen *heimelijke doodslag* en *moord* is onbekend uit andere bronnen. Het onderscheid tussen doodslag (*víg*) en moord (*morð*) was dat bij eerst genoemde de dader zich publiekelijk bekend maakte en bij laatst genoemde de dader zich stil hield - ofwel door het lichaam te verbergen of omdat hij er niet in slaagde zijn daad bekend te maken.
Een kern van waarheid kan hem daar in zitten als wordt aangenomen dat de dader aan het achtergelaten wapen herkenbaar is. Dat geldt hier niet omdat Grauwzijde in zijn nieuwe vorm onbekend was (Johnston, p. 74 -75, 1999).
2. Men sloot de neusgaten, knipte de nagels en bedekte het gezicht (Seewald, p. 122, 1976).

14

Gisli bereidde zich met al zijn mensen voor om voor Vestein een grafheuvel op te richten op de zandbank die zich onder Saebol recht tegenover de Seftjorn (Biezenvijver) bevindt, en toen Gisli zich daarheen had begeven, kwamen Thorgrim en de zijnen in groten getale naar het opwerpen van de heuvel. Toen ze Vesteins lijk afgelegd hadden volgens de gewoonten van die tijd, liep Thorgrim naar Gisli toe en zei: “Het is een oud gebruik,” zei hij, “de mensen Hel-schoenen om te binden waarop ze naar Walhalla lopen en dat zal ik voor Vestein doen¹.”

Toen hij daarmee klaar was, zei hij: “Als deze losgaan, weet ik niet hoe ik Hel-schoenen om moet binden.”

Daarna gingen ze buiten voor de grafheuvel zitten en spraken met elkaar. Ze hielden het voor heel onwaarschijnlijk dat iemand wist wie deze misdaad had begaan. Thorkel vroeg aan Gisli: “Hoe houdt Aud zich bij de dood van haar broer? Huilt ze veel?”

“Dat zou jij toch moeten weten,” antwoordde Gisli, “ze toont weinig en lijdt veel.” Vervolgens zei hij: “Eergisteren, en ook weer afgelopen nacht, had ik een droom. Hoewel ik niet zeggen wil wie de daad begaan heeft, duiden de dromen er wel op. Eergisteren droomde ik het volgende: uit een zekere boerderij kroop een gifslang te voorschijn en beet² Vestein dood, en afgelopen nacht droomde ik dat er vanuit dezelfde boerderij een wolf kwam aangerend en Vestein doodbeet. Ik heb overigens beide dromen niet eerder verteld, omdat ik niet wilde, dat ze bewaarheid zouden worden³.” En toen sprak hij een strofe:

2. *“De wondtwijg-zwaaier wilde niet ontwaken
uit zo’n derde nachtmerrie.
Ik kan me herinneren, hoe gelukkig Vestein en ik,
in elkaars gezelschap waren,
toen wij beiden aan het drinken waren
met Sigurhadd in Denemarken.
Wijn vloei­de rijkelij­k,
niemand kon tussen ons komen.”*

(wondtwijg: zwaard; zwaard-zwaaier: krijger; hier: Gisli)

Toen vroeg Thorkel: “Hoe houdt Aud zich bij de dood van haar broer? Huilt ze veel?”

“Vaak vraag je dat broer,” antwoordde Gisli. “Je bent zeer begerig dat te weten.” En Gisli sprak de strofe:

3. *“De godin van goud verbergt
haar hartzeer onder haar hoofddoek.
Wenkbrauwen-dauw stroomt
van haar slapeloze oogleden.
Haar zachte ogen
nu vochtig van verlies,
vergieten tranen van verdriet,
om een dode broer.”*

(godin van goud: vrouw; hier: Aud)
(wenkbrauwen-dauw: zware tranen)

En wederom sprak hij:

4. *“Een lachen-bannend leed laat de vrouw
een vloed van grote tranen storten;
vanuit een wit oogleden-bos
vallen zij in de vrouwenschoot.
In stilte brengt de walkure⁴
een golf voort
van voortrollende water-noten,
maar zij zoekt troost bij haar dichter.”*

(vrouw; hier: Aud)
(oogleden-bos: wimpers)
(water-noten: tranen)

Hierop gaan de broers gezamenlijk huiswaarts.

Toen zei Thorkel: “Gewichtige zaken hebben zich hier voorgedaan en ze zullen jou nog pijnlijker getroffen hebben dan ons. Desalniettemin heeft eenieder op zichzelf te passen. Ik zou willen dat je dit niet zodanig zwaar opnam, dat de mensen om die reden argwaan zouden gaan koesteren. Ik wens ook, dat we met de spelen beginnen en we weer op even goede voet staan als in onze beste tijd.”

“Dat is goed gesproken,” zei Gisli, “ook ik wens dat zeer – maar

onder de volgende voorwaarde: mocht er gedurende jouw leven ooit iets voorvallen, dat voor jou net zoveel betekent als dit voor mij, dan moet je me beloven, je op dezelfde wijze te gedragen als je nu van mij verlangt.”

Daartoe zei Thorkel ja. Daarop gaan ze naar huis om Vesteins wake te drinken, en toen dat gebeurd was, ging ieder huiswaarts en was alles rustig.

★★★★★

1. Bij veel geloven hebben de doden een lange reis voor de boeg. In die tijd ging de gewone man na zijn sterven op weg naar het dodenrijk waar de godin Hel heerste – niet zomaar te vergelijken met het beeld van de christelijke hel. De krijger trof echter een ander – beter – lot; hij ging op weg naar Walhalla waar Odin zelf de scepter zwaaide. Voor krijgers vormde dit het paradijs, waar ze overdag vochten om zich voor te bereiden op de Ragnarok (de ondergang van de Goden) en 's avonds feestvierden. Er wordt gesuggereerd dat Thorgrim de bedoeling had Vesteins reis naar de doden zo spoedig mogelijk te laten verlopen, want eenmaal aangekomen in het dodenrijk kon hij niet meer terugkeren (Johnston, p. 75, 1999). Talrijk zijn de voorbeelden in de saga's van doden, wier geest en lichaam op aarde bleven ronddolen. En dat kwam de nabestaanden meestal niet ten goede.
2. Letterlijk zegt het IJslands “stak”.
3. Aan het gesproken woord, met name gebonden in een gedicht of formule, werd destijds een speciale kracht toegedacht (bij Voodoo nu nog). Het komt van de mythische wereldbeschouwing die alles een originele eenheid toedenkt. De symbolische actie – het gesproken woord – is of wordt de echte actie, woord = daad. Dus op het moment dat het wordt uitgesproken, wordt het bewaarheid.
4. Walkuren: dienaressen van Odin. Hun belangrijkste taak was het uitkiezen van de helden die vervolgens op het slagveld zouden sneuvelen om opgenomen te worden in het Walhalla en zich daar voor te bereiden op de Ragnarok.

15

De spelen begonnen alsof er niets gebeurd was. De twee zwagers, Gisli en Thorgrim, speelden erg vaak tegen elkaar en men werd het er niet over eens wie de sterkere was, toch geloofden de meesten dat het Gisli was. Ze speelden het balspel op het ijs van de biezenvijver die Seftjorn heette en altijd waren er veel toeschouwers aanwezig. Op een dag, toen men in zeer groten getale gekomen was, stelde Gisli voor, dat er twee teams van gelijke sterkte gemaakt zouden worden.

“Dat vinden wij prima,” zei Thorkel, “maar dan hebben we ook graag, dat jij je krachten niet spaart ten opzichte van Thorgrim, want het gerucht gaat dat jij je inhoudt. Ik zou graag zien, dat jou de hoogste eer toekomt, wanneer jij werkelijk de sterkere bent.”

“Tot nu toe hebben we dat nog niet beproefd,” zei Gisli, “maar het kan best zijn, dat het ervan komt dat we het uitproberen.”

Toen speelden zij, en Thorgrim kon geen stand houden. Gisli bracht hem ten val en de bal vloog uit het veld. Gisli wil nu de bal terughalen, maar Thorgrim houdt hem vast zodat hij er niet bij kan. Dan brengt Gisli Thorgrim zo hard ten val, dat deze er niets tegen kon uittrichten, hem de huid van de knokkels ging, bloed uit de neus spoot en het vlees van zijn knieën werd geschaafd. Thorgrim stond langzaam op. Hij keek naar Vesteins grafheuvel en sprak:

5. *“De speer knarste in krijgers wond,
maar ik voel geen spijt.”*

Gisli ving nu de bal in de loop en trof Thorgrim midden tussen de schouders zodat deze voorover viel, en sprak:

6. *“De bal dreunde op krijgers rug,
maar ik voel geen spijt.”*

Thorkel sprong overeind en zei: “We hebben gezien wie werkelijk de sterkste en behendigste is, en nu houden we ermee op.” En dat deden ze. De spelen waren daarmee ten einde en de zomer naderde. De verhouding tussen Thorgrim en Gisli verslechterde echter behoorlijk.

Thorgrim besloot tegen de tijd van Winternachten een herfstfeest te houden om de komst van de winter te vieren en aan Frey te offeren. Daartoe nodigde hij zijn broer Bork, Eyjolf Thordszoon¹ en vele andere lieden van betekenis uit.

Ook Gisli trof voorbereidingen voor een feest en nodigde zijn vrouws verwanten uit de Arnarfjord en de twee Thorkels bij zich uit, en er werden niet minder dan zestig man bij hem verwacht. Er zou op beide boerderijen een drinkgelag plaatsvinden en op Saebol werd de vloer met biezen uit de Seftjorn bestrooid.

Toen Thorgrim en de zijnen met de voorbereidingen begonnen, want die avond werden de gasten verwacht, en ze het huis met wandkleden wilden behangen, zei Thorgrim tegen Thorkel: “Nu kunnen we die kostbare kleden goed gebruiken, die Vestein je destijds schenken wilde. Het lijkt mij, dat er toch een groot verschil bestaat, tussen het bezit of het gebruik ervan. Ik had graag dat je ze nu liet halen.”

Thorkel antwoordde: “Hij weet alles, die weet wanneer te stoppen. Ik zal ze niet laten ophalen.”

“Dan zal ik het doen,” zei Thorgrim en droeg Geirmund op ze te gaan halen.

Geirmund zei: “Al het mogelijke ben ik bereid te doen, maar dit doe ik liever niet.”

Toen liep Thorgrim op hem af, gaf hem een hengst in het gezicht en zei: “Ga nu, als het je zo beter bevalt.”

“Ja, ik zal gaan,” zei hij, “hoewel het nu met nog meer tegenzin is, maar je kunt er zeker van zijn, dat ik je die hengst met een veulen vergelden zal, en dat zal je, hoe klein ook, nog duur komen te staan.”

Hij vertrok en toen hij Hol bereikte, waren Gisli en Aud druk bezig de kleden op te hangen. Geirmund bracht zijn boodschap over en vertelde alles wat er was voorgevallen.

“Wat wens jij, Aud?” vroeg Gisli. “Zullen we hun de wandkleden lenen?”

“Dat vraag je me alleen, omdat je weet, dat ik hen niets goeds toewens. Dit niet en ook niets anders dat aan de vermeerdering van hun aanzien zou kunnen bijdragen.”

“Was het de wens van mijn broer Thorkel?” vroeg Gisli.

“Hij stemde ermee in dat ik ze ging halen.”

“Dat is voldoende reden,” zei Gisli, en liep met Geirmund mee en overhandigde hem de kleden.

Gisli begeleidde hem tot aan de erfafscheiding en sprak: “Nu staat het er zo voor: ik geloof toch wel, ervoor gezorgd te hebben, dat je niet voor niets bent gekomen. Nu zou ik willen dat je me een wederdienst bewees in een zaak die voor mij van belang is, want ‘de ene dienst is de andere waard’, en wel zou ik willen, dat jij vanavond de grendels van drie deuren afhaalt. En wellicht houd je dan ook in gedachten, hoe je om deze boodschap gestuurd werd.”

Geirmund vroeg: “Levert dit op een of andere manier gevaar op voor jouw broer Thorkel?”

“Niet in het minst,” antwoordde Gisli.

“Dan zal het zijn loop hebben,” zei Geirmund.

Toen hij thuiskwam, wierp hij de kostbaarheden neer. Toen sprak Thorkel: “Niemand is Gisli’s gelijke als het aankomt op lankmoedigheid, en hij gedraagt zich heel wat beter dan wij.”

“Dit is precies wat we nodig hebben,” zei Thorgrim. Vervolgens hingen ze de kleden op.

Later die avond arriveerden de gasten. Er kwam zware bewolking opzetten, er was sneeuwval bij windstilte en die bedekte alle paden.

1. Hij wordt ook wel Eyjolf de Grijze genoemd.

16

Bork en Eyjolf arriveerden die avond met zestig man en er waren daar nu honderdtwintig man bijeen. Bij Gisli waren het er half zoveel. 's Avonds hield men op Hol een drinkgelag, daarna gingen ze naar bed en vielen in slaap.

Gisli zei tegen zijn vrouw Aud: "Ik heb het paard van Thorkel de Rijke nog geen voer gegeven. Ga even met me mee, schuif de grendel voor de deur en blijf wakker terwijl ik weg ben. En wanneer ik terugkom, schuif je de grendel weer weg."

Hij haalt nu de speer Grauwzijde uit de kist en gaat dan gekleed in een zwarte mantel, 'n hemd en 'n linnen broek, naar de beek, die tussen¹ de twee boerderijen door stroomde en als waterbron voor beide diende. Hij volgt het pad naar de beek en waadt vervolgens door de beek, tot hij het pad bereikt dat naar de andere boerderij leidt.

Gisli was met de indeling van de boerderij op Saebol vertrouwd, want hij had de boerderij daar zelf gebouwd. De boerderij was via de stal toegankelijk en hier gaat hij heen. Aan elke kant stonden dertig koeien. Hij knoopt de staarten van het vee aan elkaar en sluit de stal af, en wel zo, dat men hem niet insluiten kon, wanneer men van de zijde van de boerderij daarheen kwam.

Vervolgens gaat hij naar het woonhuis. Geirmund had zijn werk gedaan, want de deuren waren niet vergrendeld. Hij gaat naar binnen en sluit de deur achter zich af, precies zoals men het 's avonds gedaan had. Hij doet alles op zijn gemak. Aanvankelijk blijft hij staan en luistert of er iemand wakker geworden is, maar hij stelt vast dat iedereen slaapt.

Nu brandden er in het vertrek drie lichten. Gisli raapt wat biezen van de vloer op, draait ze ineen en werpt het bundeltje in een van de lichten, en dat dooft. Opnieuw blijft hij staan en houdt in de gaten, of iemand daarvan wakker is geworden. Hij hoort echter niets. Dan neemt hij een tweede bundeltje biezen, werpt het in het volgende licht en dooft dit daarmee. Dan bemerkt hij dat toch niet iedereen slaapt, want hij ziet de hand van een jonge man naar het laatste licht reiken, de lamphouder naar beneden halen en de vlam uitdrukken.

Nu loopt hij verder de ruimte in tot aan de bedstede waar zijn zuster en Thorgrim slapen. De deur stond op een kier en beiden lagen in bed. Gisli loopt er op de tast heen en beroert daarbij Thordis' borst - ze sliep aan de voorkant van het bed.

Daarop zei Thordis: "Hoe komt jouw hand zo koud, Thorgrim?" en wekte hem.

Thorgrim vroeg: "Wil je dat ik me naar je toedraai?"

Ze dacht, dat hij zijn arm om haar heengeslagen had.

Gisli wacht wederom een tijdje en warmt zijn hand in zijn hemd, terwijl beiden weer in slaap vallen. Nu raakt hij Thorgrim licht aan, zodat deze wakker wordt. Deze meende dat Thordis hem gewekt had en draaide zich naar haar toe. Dan trekt Gisli met z'n ene hand de dekens van hem af en met de andere doorboort hij Thorgrim met Grauwzijde, zodat deze tot in het bed doordrong.

Toen schreeuwde Thordis het uit, en zei: "Word wakker, iedereen in de zaal! Thorgrim, mijn man, is gedood!"

Gisli maakt zich nu zo snel mogelijk uit de voeten, richting stal, en gaat daar naar buiten, waar hij het zich voorgenomen had. Hij sluit stevig achter zich af en gaat daarna dezelfde weg terug naar huis, zodat men zijn spoor niet zien kon. Aud schoof de grendel weg toen hij terugkwam. Vervolgens gaat hij in bed liggen en doet alsof er niets gebeurd is en alsof hij niets heeft gedaan.

Op Saebol had iedereen nog een zwaar hoofd van de drank en niemand wist wat te doen. Het hele gebeuren had ze onvoorbereid getroffen en daarom gebeurde er niets dat nuttig of raadzaam zou zijn geweest.

1. Zou volgens de plaatselijke topografie "langs" moeten zijn (zie p. 152).

17

Eyjolf sprak: “Grootse en kwade zaken hebben zich hier afgespeeld, en de mensen hier in huis zijn helemaal buiten zinnen. Het lijkt mij raadzaam dat we allereerst licht maken en de deuren bezetten, zodat de dader niet ontkomen kan.”

Dat gebeurde. Toen men echter de moordenaar niet gewaar werd, dachten ze, dat hij die de daad had begaan daar bij hen binnen moest zijn.

Zo verstreek de tijd tot het aanbreken van de dag. Toen nam men Thorgrims lijk op, trok de speer eruit en maakte het gereed voor de ter aarde bestelling. Daarbij waren zestig man aanwezig. De overige zestig begaven zich op weg naar Hol, naar Gisli.

Thord de Lafaard was juist buiten. Wanneer hij de schare in de gaten krijgt, rent hij naar binnen en vertelt dat er een heel leger richting de boerderij komt, en was helemaal over zijn toeren.

“Het is al goed,” zei Gisli en sprak de strofe:

7. *“Woorden alleen vellen me niet,
de krijger is doodslag gewoon.
Strijd-Gisli redetwist
met ijzer-getongde wapens,
nu Thorgrim is vergaan
in de zee van onenigheid.
Besteed geen aandacht aan hun schel geschreeuw:
laat stilte onze bondgenoot zijn.”*

Ze betreden de boerderij, Thorkel en Eyjolf, en gaan naar de bedstede waarin Gisli met zijn vrouw sliep. Maar Thorkel, Gisli's broer, liep vooruit de slaapruijnte in en zag dat Gisli's schoenen daar bevroren en geheel met sneeuw bedekt lagen. Hij duwde ze onder de voetenplank, zodat niemand van de anderen ze zien kon.

Gisli begroet hen en vraagt wat er aan de hand is. Thorkel antwoordt: “Groot en slecht nieuws.” En hij vraagt Gisli of deze wist wat dit alles te betekenen had en wat hen nu te doen stond.

“Snel volgt hier wandaad op wandaad,” zei Gisli, “maar we bieden aan Thorgrims begrafenis te verzorgen. Dat mogen jullie van ons verwachten en dan is het ook onze plicht dat eervol te doen.”

Ze accepteerden dit aanbod en vertrokken nu gemeenschappelijk naar Saebol voor het opwerpen van de grafheuvel en legden Thorgrim in een boot. Naar oud gebruik maakten ze een heuvel en toen men zover was dat de heuvel gesloten kon worden, liep Gisli naar de monding van de beek, tilde een steen op, zo groot, dat het eigenlijk meer een rots was, en zette die in de boot¹, zodat de planken het leken te begeven en het schip geweldig kraakte – en hij sprak: “als deze door het weer wordt verplaatst, weet ik niet hoe ik een schip moet vastleggen.”

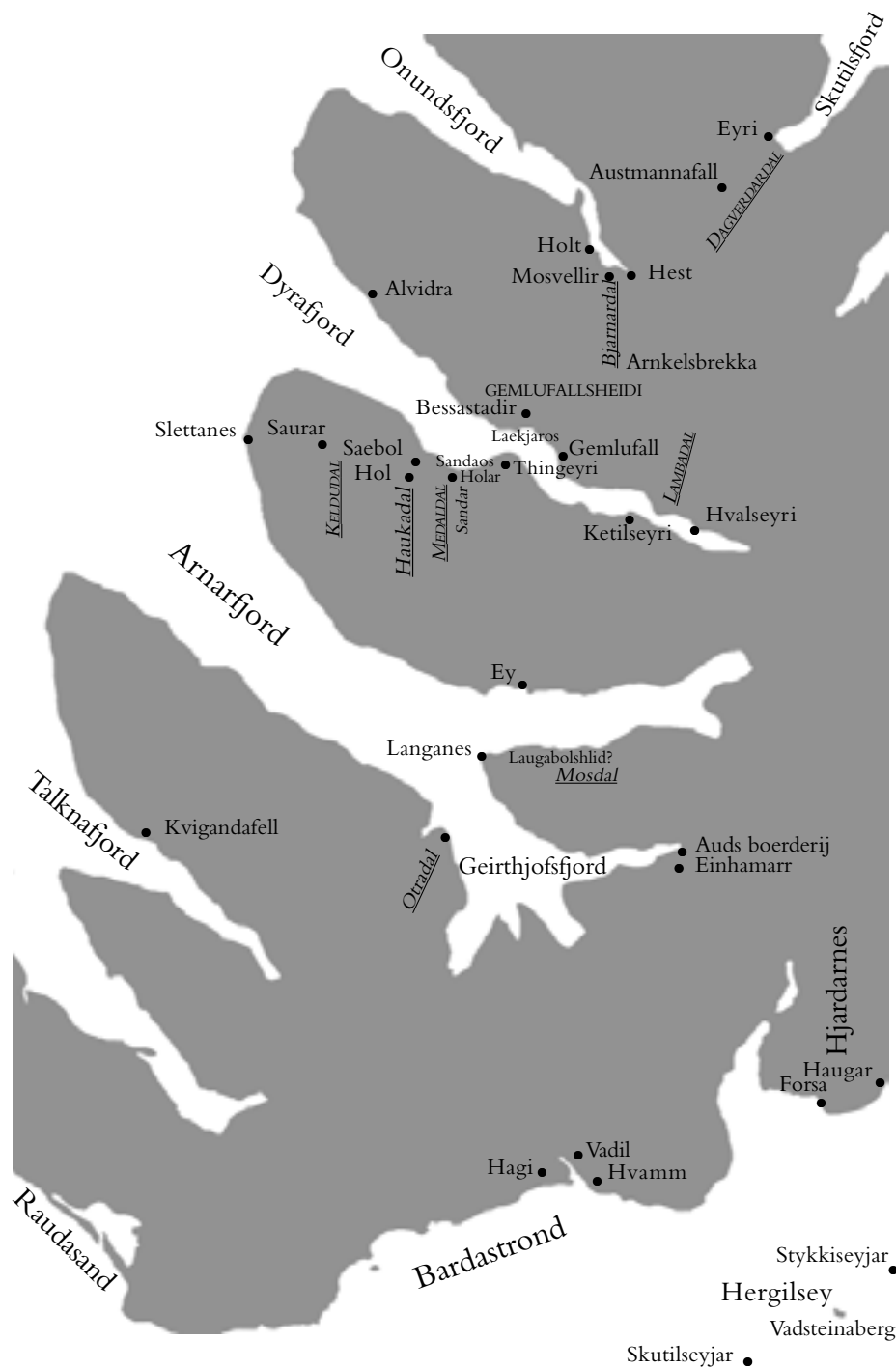
Enige lieden merkten op dat dit erg leek op hetgeen Thorgrim bij Vestein had gedaan toen hij over de Hel-schoenen sprak.

Toen gingen ze van de grafheuvel op weg naar huis, en zei Gisli tegen zijn broer, Thorkel: “Ik meen een ding van je te kunnen verlangen, broer, dat het wat betreft onze vriendschap er weer zo voorstaat als in onze beste tijd, en laat ons dan nu met de spelen beginnen.”

Thorkel stemde hier bereidwillig mee in. Vervolgens gingen beide partijen naar huis.

Gisli had talrijke gasten, toch werd het feest afgebroken en Gisli gaf de genodigden bij het afscheid waardevolle geschenken.

1. Dit gebruik wordt bevestigd door archeologische vondsten in Scandinavië, waar in sommige scheepsgraven uit de Vikingtijd inderdaad één enkele grote steen werd aangetroffen.

18

Toen werd Thorgrims wake gedronken en gaf ook Bork veel mensen waardevolle vriendschapsgeschenken.

De volgende nieuwswaardige gebeurtenis was, dat Bork Thorgrim Neus betaalde om een magisch ritueel uit te voeren, waardoor de man die Thorgrim gedood had, geen werkelijke bescherming zou kunnen vinden, zelfs niet wanneer de mensen hem daadwerkelijk wilden helpen. Daarvoor kreeg Thorgrim een negenjarige os. Toen begon hij aan de uitvoering van het ritueel, trof de voorbereidingen naar zijn gewoonte, maakte een platform klaar¹ en voltrok vervolgens alles geheel overeenkomstig de geheime kunst met alle bijbehorende onzedelijkheid en hekserij.

Er gebeurde nog iets dat men nooit eerder had gezien, namelijk dat er geen sneeuw bleef liggen aan die zijde van Thorgrims grafheuvel die zuidelijk de fjord uit wees, noch vroor het daar, en men duidde dit zo, dat hij vanwege zijn offeren, Frey zo lief moest zijn, dat de god niet wilde dat er vorst tussen hen kwam. Dit ging zo door tijdens de winter terwijl de broers samen hun spelen hielden.

Bork trok nu in bij Thordis op de boerderij en trouwde met haar. Toen dit alles zich afspeelde verwachtte ze reeds een kind en bracht een jongen ter wereld. Die werd met water besprenkeld² en eerst Thorgrim genoemd, naar zijn vader³. Echter, toen hij opgroeide, vond men hem nors en tegendraads en zo veranderde men zijn naam en noemde hem Snorri de Godi⁴.

Bork bleef daar gedurende de winter wonen en ze hielden weer samen spelen. Een vrouw heette Audbjorg, ze woonde boven in het dal op Annmarkastadir. Ze was een zus van Thorgrim Neus. Ze had een man gehad, die Thorkel heette en die de bijnaam Annmarki (de Onvolkomene) droeg. Haar zoon heette Thorstein. Deze was op Gisli na bij de spelen de sterkste. Gisli en Thorstein speelden altijd samen en hadden Bork en Thorkel als tegenstanders.

Op een dag kwam een groot aantal mensen naar het spel, want bij velen was de nieuwsgierigheid groot, toe te kijken en te weten, wie de sterkste

zou zijn en wie de beste speler. En het was hier niet anders dan elders, dat de spelers des te fanatieker werden naarmate er meer toeschouwers waren.

Er wordt gezegd dat Bork die dag niet opgewassen was tegen Thorstein, en uiteindelijk ontstak Bork in woede en brak Thorsteins slaghout in stukken. Daarop bracht Thorstein hem ten val, zodat hij op het ijs viel.

Toen Gisli dit zag, zei hij, dat Thorstein tijdens het spel al zijn kracht tegen Bork moest inzetten – “ik zal van slaghout met je ruilen”. Dat deden ze. Gisli ging zitten en herstelde het slaghout, daarbij richtte hij zijn blik op Thorgrims grafheuvel. De aarde was bedekt met sneeuw, en de vrouwen, waaronder zijn zus Thordis en vele anderen, zaten op de helling. Toen sprak Gisli de strofe die nooit had moeten zijn:

8. *“Ik zag groene scheuten
ontspruiten op het sneeuwloze thuisveld
van de trolvrouws vriendenvernietiger, de grimmige drager
van Gauts zwaard, die ik een doodslag toebracht.
Ik bezocht Odins helmdrager
met wapens
en bevredigde zijn landhonger
met een lapje grond voor zijn plezier.”*

(vriend van de trolvrouw: reus; vernietiger van reuzen: Thor; hier hebben we het eerste gedeelte van Thorgrims naam.)

(*grim*: grimmig of wreed; en het tweede gedeelte van *Thorgrims* naam;

Gaut is een andere naam voor Odin; drager van Odins zwaard: krijger)

(Odins helmdrager: krijger; hier: Thorgrim)

Thordis prentte zich de strofe onmiddellijk in, ging naar huis en ontcijferde de betekenis. Men beëindigde nu het spel en Thorstein ging op weg naar huis.

Een man heette Thorgeir en werd Orri (Sneeuwhoen) genoemd. Hij woonde op Orrastadir.

Een man heette Berg en werd Skammfot (Kortbeen) genoemd. Hij woonde ten oosten van de rivier op Skammfotarmyri (Kortbeensmoeras).

En terwijl de mensen naar huis gingen, praatten Thorstein en Berg

over het spel en geraakten tenslotte in strijd, want Berg koos partij voor Bork, Thorstein echter weersprak hem. Berg bracht Thorstein vervolgens een slag met de achterkant van zijn aks toe. Vervolgens kwam Thorgeir tussen beiden, en zo kon Thorstein hem de slag niet vergelden.

Thorstein begaf zich huiswaarts naar zijn moeder Audbjorg. Ze verbond zijn wonden en mopperde over hetgeen hem was overkomen.

Die nacht vond het oude wijf geen slaap, zo'n onrust was over haar gekomen. Het was koud buiten, windstil en helder. Ze liep enkele keren met opgetrokken neus in elke richting snuivend ruggelings om het huis. Terwijl ze daar mee bezig was, begon het weer om te slaan. Er stak een zware sneeuwstorm op die door dooi werd gevolgd, vervolgens brak een sneeuwmassa van de helling los en stortte een lawine op de boerderij van Berg. Daar vonden twaalf mensen de dood. Tot op de dag van vandaag ziet men daar nog de sporen van deze aardverschuiving.

1. Een verhoogd platform waarop de heks, zieneres of sjamaan ging zitten om in trance te geraken en zijn magische ritueel (*seiðr*) uit te voeren. Gewoonlijk was dit voorbehouden aan vrouwen; het bedrijven van magie werd als onmannelijk gezien. Freya was onder andere de godin van *seiðr*.
2. Met water besprenkeld: ook een voor-christelijk ritueel.
3. Het was hoogst ongebruikelijk een kind naar zijn vader te noemen, dat gebeurde alleen als de vader stierf voor de jongen geboren was (P. Schach, p.15, 1959).
4. Dat is onze vriend Snorri de Godi, bekend uit vele saga's o.a. Grettir, en hij heeft een hoofdrol in de Eyrbyggja Saga.

19

Nu begaf Thorstein zich op weg naar Gisli. Die bood hem onderdak, en vervolgens reisde hij zuidwaarts naar de Borgarfjord en daar vandaan naar het buitenland.

Toen Bork echter van deze ontstellende gebeurtenis hoorde, trok hij naar Annmarkastadir, liet Audbjorg oppakken, nam haar mee naar Saltnes en liet haar stenigen tot ze dood was.

Nadat dit zich had afgespeeld, vertrok Gisli van huis en ging naar Nefstadir. Hij greep Thorgrim en bracht hem naar Saltnes. Daar trok men hem een kalfsvel over het hoofd¹, stenigde hem en stopte hem naast zijn zus onder de grond op de heuvelrug tussen het Hauka- en Medaldal.

Nu was het rustig en de lente verstreek. Toen trok Bork naar Thorsnes in het zuiden, omdat hij van plan was daarheen te verhuizen. Hij meende dat zijn reis naar het Westen hem weinig eer had gebracht, waar zo'n belangrijk man als Thorgrim hem was ontvallen en hij geen genoegdoening had gekregen. Hij bereidde zich voor op zijn reis en trof voorbereidingen om zijn nieuwe hofstede op orde te brengen en de gehele huishouding te organiseren. Vervolgens wilde hij een tweede reis ondernemen om zijn roerende goederen en zijn vrouw op te halen. Thorkel Surszoon was ook van plan daarheen te verhuizen en maakte zich gereed om Bork, zijn zwager, te vergezellen.

Er wordt verteld dat Thordis Sursdochter - Gisli's zus, en Borks vrouw - Bork uitgeleide deed. Toen zei Bork: "Nu zou ik willen dat je me zegt waarom je destijds in de herfst, toen we de spelen afbraken, zo terneer- geslagen was. Je hebt beloofd het me te zeggen, voordat ik van huis zou vertrekken."

Ze waren juist tot aan de grafheuvel van Thorgrim gekomen, toen ze dit bespraken. Plotseling blijft ze staan en verklaart niet verder mee te gaan. Nu vertelt ze ook wat Gisli had gezegd, toen hij naar Thorgrims grafheuvel keek en ze draagt hem het gedicht voor, "en ik ben van mening," zei ze, "dat je niet verder hoeft te zoeken wat betreft Thorgrims doodslag; de aanklacht tegen hem kan rechtmatig ingediend worden."

Hierop ontsteekt Bork in grote woede en zegt: “Ik zal nu meteen omkeren en Gisli doden.”

“Maar ik weet niet,” zei Thorkel, “wat van dit alles waar is, wat Thordis daar vertelt. Waarschijnlijk klopt er niets van: ‘vrouwenraad is vaak koud’.”

Ze reden nu via de Sandar-route, dat had Thorkel er doorheen gedrukt, tot ze bij de monding van de rivier de Sanda kwamen. Daar stegen ze af en lieten de paarden weiden. Bork was niet erg spraakzaam, maar Thorkel zei, dat hij zijn vriend Onund wilde opzoeken. Hij reed onmiddellijk zo hard weg, dat hij al gauw uit het zicht verdwenen was.

Dan verandert hij van richting, rijdt naar Hol en deelt daar Gisli mee wat er aan de hand is: dat Thordis de zaak verraden had en de strofe had uitgelopen, “en nu moet jij er vanuit gaan, dat de ware toedracht ontdekt is”.

Gisli was met stomheid geslagen, toen sprak hij de strofe:

9. *“Mijn ijdele zuster
ontbeert de ziel van Gudrun
- Gjuki’s standvastige dochter -
en haar onverschrokken geest.
Als wraak voor haar broers,
gaf Gudrun Gjuki’s dochter,
loyaal aan haar bloedbanden,
er de voorkeur aan haar man te doden.”*

(Gudrun Gjuki’s dochter is een tragische heldin uit de Eddische poëzie en een hoofdrolspeelster in de Saga van de Völsungen, die op deze poëzie is gebaseerd.)

Ik dacht niet zoiets te hebben verdiend van haar. Ik meende haar verschillende keren duidelijk gemaakt te hebben, dat haar eer niet minder voor mij betekende dan die van mijzelf. En verscheidene malen heb ik mijn leven voor haar in de waagschaal gesteld, en nu heeft ze het doodvonnis over mij uitgesproken! Maar ik zou dit van je willen weten, broer. Wat heb ik van jouw kant te verwachten, nu ik dit heb gedaan?”

“Dat ik je waarschuwen zal, wanneer men je naar het leven staat,” antwoordde Thorkel, “maar ik bied je geen bescherming die mij

buiten de wet plaatst. Ik vind ook dat mij kwaad is aangedaan met de doodslag op Thorgrim, mijn zwager en partner, en mijn beste vriend.”

Gisli antwoordde: “Viel het niet te verwachten, dat een man als Vestein gewroken zou worden? In jouw plaats zou ik niet zo geantwoord hebben, en nog minder zo handelen.”

Daarop gingen ze uiteen. Thorkel reed terug naar Bork en samen gingen ze naar Thorsnes in het zuiden. Bork richtte daar de boel in. Thorkel echter kocht een stuk land aan de Bardastrond kust, daar waar het Hvamm heet.

Het liep nu op de Dagingdagen² toe en Bork reisde met veertig man naar het Westen met de bedoeling Gisli voor het Ding van Thorsnes te dagen. Met hem reden Thorkel Surszoon en Borks neefjes van zusters kant, Thorodd en Vogelvrije-Stein. Ook een Noor genaamd Thorgrim nam deel aan de tocht.

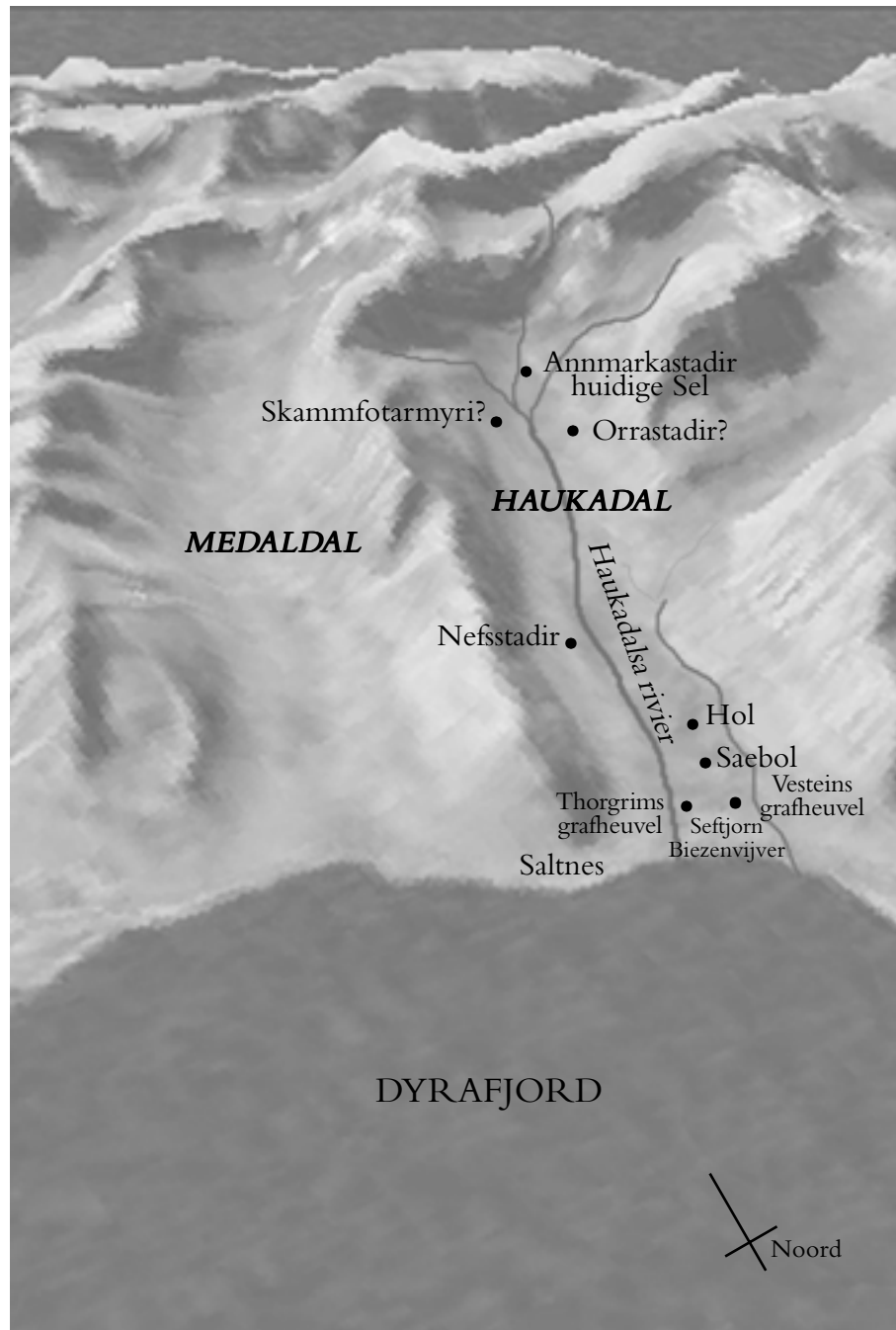
Ze reden juist op de monding van de rivier de Sanda aan, toen Thorkel zei: “Ik heb hier op een kleine boerderij nog een vordering uitstaan” – en hij noemde de naam van de boerderij –, “daar wil ik heen rijden en de schuld innen. Rijden jullie ondertussen rustig verder.”

Thorkel reed vooruit en toen hij bij de aangegeven boerderij aangekomen was, verzocht hij de vrouw des huizes zijn paard voor een ander te wisselen en dat van hemzelf voor de deur te laten staan – “en een deken over het zadel te werpen, en wanneer mijn reisgenoten langskomen, zeg dan, dat ik binnen in de kamer zit en het zilver tel”.

Ze gaf hem een ander paard en hij reed ijlings verder, kwam in het bos, ontmoette daar Gisli en vertelde hem hoe de zaken ervoor stonden, dat Bork vanuit het westen onderweg was.

1. Om te voorkomen dat hij het “boze oog” op iets of iemand zou laten vallen.
2. Dagingdagen: *stefnudagar*: dagen waarop iemand gedaagd / gedagvaard kon worden om voor het gerecht van een bepaald Ding te verschijnen. Voor het Alding gold: drie tot vier weken voordat het Alding bijeenkwam. Voor een plaatselijk Ding (in het voorjaar) gold: niet later dan twee weken voor het Ding plaatsvond (tenzij het misdrijf juist in die twee weken plaatsvond) en het moest gebeuren bij de beschuldigde thuis en in aanwezigheid van getuigen.

20

Nu moeten we vertellen hoe Bork een aanklacht tegen Gisli indiende voor het Ding van Thorsnes wegens de doodslag op Thorgrim. Op datzelfde moment verkocht Gisli zijn land aan Thorkel Eirikszoen voor baar geld, wat hem erg goed uitkwam¹.

Hij vroeg zijn broer Thorkel om raad: of deze eraan dacht hem bij te staan, en of hij hem wellicht toch bescherming wilde geven. Thorkel antwoordde als voorheen, toen hij gezegd had dat hij hem informatie wilde geven wanneer men een aanslag tegen hem voorbereidde, maar dat hij elke aanleiding voor een gerechtelijke aanklacht tegen hemzelf uit de weg zou gaan. Thorkel rijdt nu verder en kiest zijn route zo, dat hij Borks groep weer achterop komt en zodoende werd hun reis enigermate vertraagd.

Gisli neemt twee trekpaarden en gaat vergezeld door zijn slaaf Thord de Lafaard met zijn hele hebben en houden naar het bos toe. Toen zei Gisli: “Je bent me vaak gehoorzaam geweest en hebt gedaan wat ik je heb opgedragen. Daarvoor wil ik je goed belonen.” Gisli droeg gewoonlijk een zwarte mantel en ging altijd goed gekleed. Hij wierp nu de mantel af en zei: “Deze mantel wil ik je schenken, vriend, en ik zou willen, dat je er gelijk plezier aan beleeft en de mantel nu direct aantrekt en in de slee gaat zitten die we meevoeren. Ik zal het span leiden en jouw wambuis aantrekken.” Dat gebeurde. Vervolgens zei Gisli: “Mocht het gebeuren dat enkele lieden je aanroepen, let dan op dat je geen antwoord geeft, en als iemand je iets wil aandoen, dan ren je het bos in.” Verstand en moed, het was om 't even, want Thord bezat geen van beide. Gisli leidde het voertuig. Thord was fors van gestalte en torende hoog boven de slee uit. Hij was zo trots als een pauw, want hij vond zichzelf heel voornaam gekleed.

Bork en zijn mannen zien nu, waar zij heengaan, en wel op het woud toe, en rijden er snel achteraan. Als Thord dat ziet, springt hij zo snel hij kan uit de slee en gaat op het bos af. Zij denken echter, dat het Gisli is, die daar loopt, en gaan hem uit alle macht achterna en roepen hem toe, zo hard als ze kunnen. Maar hij zegt niets en rent slechts zo hard hij kan. Dan werpt Thorgrim de Noor een speer naar hem en treft hem tussen de schouders, en wel zo hard, dat hij daardoor voorover valt en dat was zijn doodswonde.

Toen zei Bork: “Goed gegooïd, het had niet beter gekund.” Toen spraken de twee broers met elkaar af dat ze achter de slaaf aan zouden gaan en vaststellen of er bij hem nog wat te halen viel, en gingen op weg naar het bos.

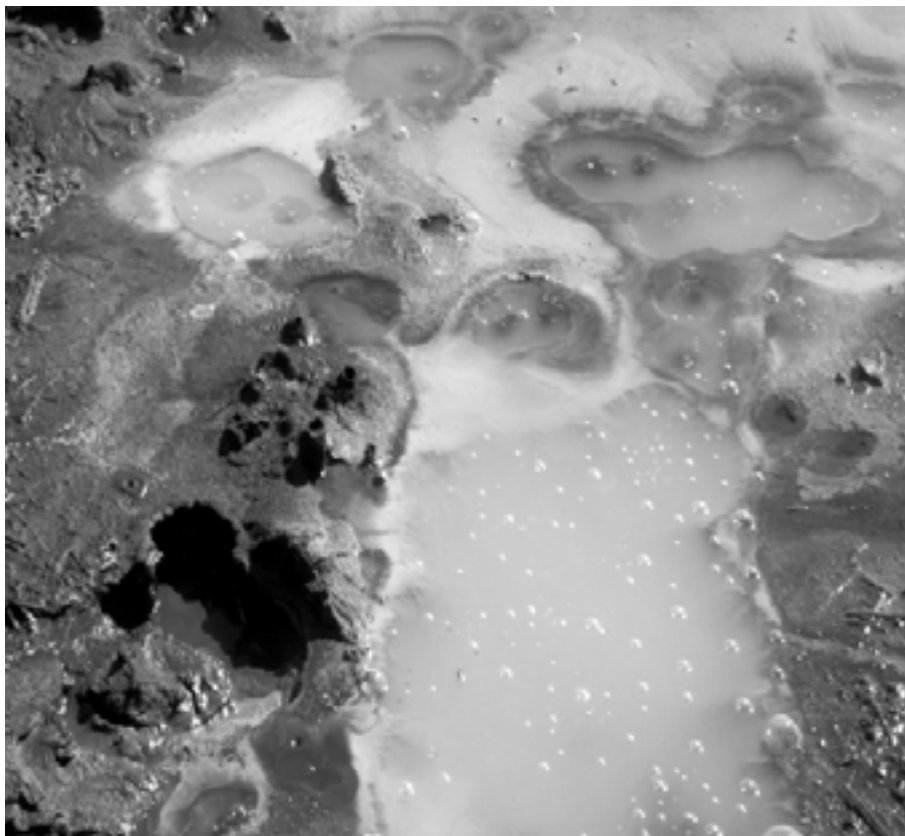
Nu valt te vertellen dat Bork en zijn mannen bij de man met de donkere mantel zijn aangekomen. Ze trekken hem de mantelkap van het hoofd en toen kwam het hen voor dat ze minder geluk hadden, dan ze hadden gedacht, want ze herkenden daar Thord de Lafaard, waar ze Gisli hadden verwacht.

Nu wordt verteld, dat de broers bij het bos aankwamen, net toen Gisli het bos was ingegaan. Hij zag hen en vervolgens zagen zij hem. Daarop wierp een van hen zijn speer, maar Gisli ving deze in de vlucht en gooide hem terug. De speer trof Thorodd in zijn middel en ging er dwars doorheen. Stein keerde naar zijn metgezellen terug en zei, dat het bos tamelijk slecht toegankelijk was. Desondanks wilde Bork daar verder zoeken, en dat deden ze. Nu ze dichterbij het bos komen, ziet Thorgrim de Noor, dat het loof op een plek beweegt. Hij gooit zijn speer precies in die richting en raakt Gisli in de kuit. Deze echter gooit de speer terug en doorboort Thorgrim, zodat deze zijn leven laat. Vervolgens doorzoeken ze het bos, maar vinden Gisli niet. Onverrichter zake keerden ze naar de boerderij terug en kondigden toen de aanklacht tegen Gisli wegens de doodslag op Thorgrim af overeenkomstig de wet². Aan geld en goederen namen ze daarvandaan niets mee en daarna gingen ze huiswaarts.

Gisli beklom de berg aan de achterkant van zijn huis en verbond zijn wond, terwijl Bork en diens mannen op de boerderij verbleven. Toen ze weg waren, ging Gisli naar huis en trof onmiddellijk voorbereidingen voor zijn vertrek.³ Hij kocht daarop een schip en bracht een grote hoeveelheid bezittingen aan boord. Zijn vrouw ging met hem mee, alsmede Gudrid, zijn pleegdochter. Zo voeren ze uit naar Husanes, waar ze aan land gingen. Gisli begaf zich naar de boerderij daar en trof een man aan, die hem vraagt wie hij is. Gisli gaf hem een antwoord, dat hem doelmatig leek, en niet de waarheid. Hij raapte een steen op en wierp deze op het eiland, dat daar voor de kust lag en zei de zoon van de boer dat na te doen wanneer deze thuiskwam. Dan zou hij weten wie gekomen was. Maar dat speelde niemand klaar, en hieruit bleek wederom, dat Gisli in alle vaardigheden behendiger en sterker was dan de meeste anderen. Daarna klimt hij in de

boot en roeit uit, om de landtong heen, de Arnarfjord over en daarvandaan de fjord in die vanuit de Arnarfjord landinwaarts loopt en Geirthjofsfjord heet. Daar vestigde hij zich en bouwde een heel woonhuis. Daar bleef hij gedurende de winter.

1. Veel vertalers plaatsen deze alinea verderop in dit hoofdstuk (bij punt 3) omdat dat logischer zou zijn. Wij volgen de brontekst.
2. Dus in het bijzijn van getuigen (zie ook noot 2 in het vorige hoofdstuk).
3. Zie noot 1.

21

Het volgende was, dat Gisli zijn verwanten – Helgi, Sigurd en Vestgeir een boodschap stuurde, met het verzoek namens hem naar het Ding te gaan en een schikking aan te bieden, opdat hij niet vogelvrij verklaard zou worden. Ze gingen inderdaad naar het Ding, die zonen van Bjartmar, maar bereikten niets in de schikkingszaak, en het verhaal ging ook dat ze zich daarbij beklagenswaardig gedragen hadden. Ze waren bijna in tranen geweest, voordat ze tenslotte opgaven. Ze vertelden Thorkel de Rijke hoe de zaak ervoor stond en zeiden dat ze Gisli niet durfden te vertellen dat hij vogelvrij was verklaard. Naast Gisli's vogelvrijverklaring¹, gebeurde er niets noemenswaardigs op het Ding.

Thorkel de Rijke begaf zich daarna op weg naar Gisli en vertelde hem van zijn verbanning. Toen sprak Gisli deze strofen:

10. *“De rechtszaak
op Thorsnes,
zou beter voor me
zijn verlopen;
indien het Vesteins hart
was geweest
in de borst
van Bjartmars zonen.*
11. *De ooms van mijn vrouw
waren terneergeslagen,
toen ze blij
hadden moeten zijn.
Het was alsof
deze verkwisters van goud
waren bekogeld
met rotte eieren.*

(verkwisters van goud: dappere mannen)

12. *Vanuit het noorden heb ik gehoord
hoe hardvochtig het Ding
mij zijn eerloze vonnis
oplegde.
Bork en Vogelvrije-Stein
zullen hun loon betaald krijgen
in bittere munt:
Rijke, edelmoedige man.”* (bedoeld wordt Thorkel de Rijke)

Vervolgens vroeg Gisli wat hij van de twee Thorkels verwachten kon. Beiden zeiden, dat ze hem in noodgevallen toevlucht zouden verlenen, maar met de beperking dat ze wegens deze zaak geen geld inboeten zouden. Daarna ging Thorkel naar huis.

Er wordt verteld dat Gisli drie winters in de Geirthjofsfjord was en zo nu en dan ook bij Thorkel Eirikszoon. Een periode van nog eens drie winters trok hij heel IJsland rond, bezocht de voornaamste mannen en verzocht hen om bijstand. Maar vanwege de magische kracht die Thorgrim Neus bij zijn bezwering had aangewend en de uitgesproken vervloekingen lukte het hem niet de invloedrijke mannen voor zich te winnen, en hoewel het niet altijd even uitzichtloos leek, kwam er toch overal iets tussen. Hij was evenwel lange tijd bij Thorkel Eirikszoon en was inmiddels al zes winters een vogelvrije.

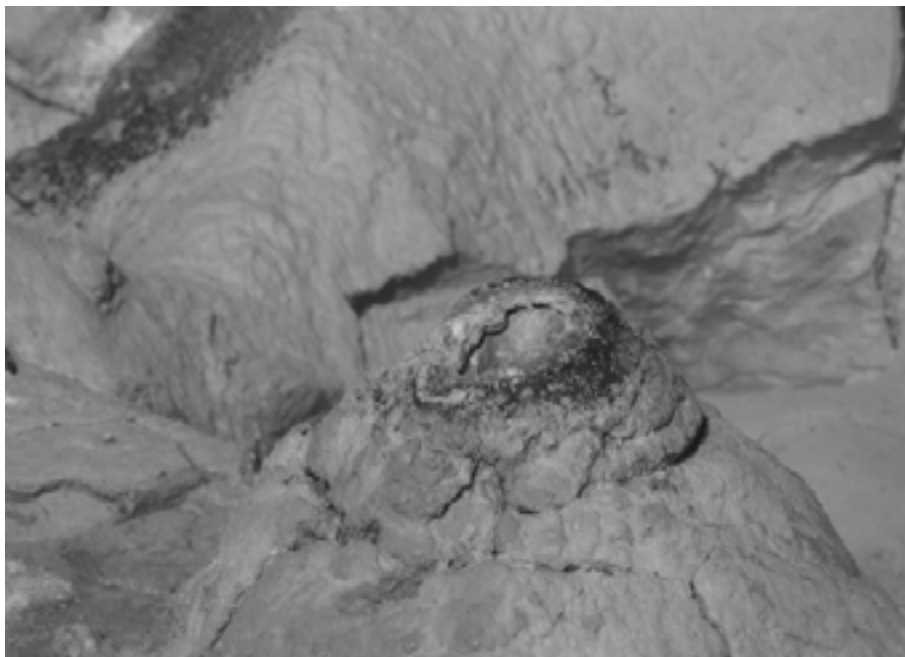
Daarna verbleef hij weer in de Geirthjofsfjord. Van tijd tot tijd op Auds boerderij en dan weer in de schuilplaats die hij noordelijk van de beek had ingericht. Een andere schuilplaats had hij tussen de rotsen ten zuiden van de boerderij, en beurtelings was hij nu eens hier, dan weer daar.

1. Of verbanning. Grof gezegd kende IJsland in die tijd twee straffen. Het betalen van een boete (in de tekst ook wel compensatie, of genoegdoening genoemd; uiteraard betaalde je voor het doden van een slaaf niet zoveel als voor een vrij man), en verbanning. Verbanning kende twee vormen: een lichte (*fjörbaugsgarður*) en een zware (*skóggangur*). Gisli krijgt hier de zware vorm voor zijn kiezen. De lichte vorm van

verbanning kon soms afgekocht worden, de zware vorm niet. Bij de lichte vorm werd je voor drie jaar uit de maatschappij gezet m.a.w. je moest het land verlaten. Je grondbezit werd niet in beslag genomen en er werd geld opzij gezet om de familie te ondersteunen, zodat je later weer een normaal leven kon oppakken. In de tijd dat je op een schip wachtte (binnen drie jaar moest je echter het land verlaten) kon je binnen zekere geografische grenzen je leven zeker zijn. Daarbuiten was je aangeschoten wild en mocht iedereen je zonder pardon doden. In het buitenland was je een vrij man met normale rechten.

Bij de zware vorm van verbanning, die letterlijk “bos-man” betekent (grappig, in de context van het huidige IJsland) werd je voor je leven uit de gemeenschap gezet (dat kon plaatselijk, uit het district of het hele land zijn). Al je rechten was je kwijt en je eigendommen werden in beslag genomen. Niemand mocht je te eten geven of onderdak bieden. Je kinderen werden onwettig en je mocht niet in gewijde grond worden begraven. Waar je ook was, iedereen mocht je zonder meer doden.

IJsland kende geen uitvoerende macht (er was geen politie). Degene die een vervolging instelde en gelijk kreeg, moest er zelf op toezien dat het vonnis werd uitgevoerd. Had je geen macht genoeg, dan was de kans aanwezig dat er niets met de veroordeling gebeurde. En nam je de uitvoering van het vonnis niet snel genoeg ter hand, dan kon dat je reputatie in de gemeenschap zeer schaden. Er rust op Borks schouders dan ook een zware last.

22

Als Bork hier van hoort, vertrekt hij van huis en zoekt Eyjolf de Grijze op, die destijds in het Otradal (Otterdal) aan de Arnarfjord woonde, en verzoekt hem Gisli op te sporen en hem als vogelvrije te doden. Hij zei, dat als Eyjolf alles in het werk zou stellen hem te vinden, hij hem daar driehonderd van het beste zilver¹ voor zou geven. Eyjolf nam het geld aan en beloofde de zaak op zich te nemen.

Bij Eyjolf woonde een man die Helgi heette en Spion-Helgi werd genoemd. Hij was snel ter voet en scherp van zicht, en kende de hele omgeving van de fjorden door en door. Hij werd naar de Geirthjofsfjord gestuurd om te weten te komen of Gisli daar was. Hij kreeg een man in het oog, wist echter niet of het Gisli, of een ander was. Daarop begeeft hij zich op weg naar huis en doet Eyjolf verslag. Die zegt zeker te weten dat het Gisli moet zijn geweest. Hij maakt zich snel gereed en gaat met zes man op weg naar de Geirthjofsfjord. Maar hij kreeg Gisli niet te zien en moest onverrichter zake terugkeren naar huis.

Gisli was een intelligente man en had vaak voorspellende dromen. Ook zijn alle wijze mannen het erover eens, dat Gisli, op Grettir Asmundssoon² na, van alle mannen het langst in verbanning heeft geleefd.

Een zekere herfstnacht, zo wordt gezegd, toen hij zich op de boerderij van Aud ophield, sliep Gisli zeer onrustig, en toen hij wakker werd, vroeg Aud hem wat hij had gedroomd. Hij antwoordde: “Ik heb twee droomvrouwen³,” zei hij, “de ene is goed voor me, maar die andere zegt altijd dingen die me bezwaren en voorspelt me alleen kwaad. Ditmaal echter droomde ik, dat ik naar een huis of een hal ging, en ook dat ik het huis binnenging en daar herkende ik vele verwanten en vrienden. Ze zaten bij de vuren en dronken. Er waren zeven vuren, enkele waren al ver opgebrand en enkele vlamden heel helder. Toen kwam mijn betere droomvrouw binnen, en zei, dat deze de tijd van leven duiden die ik nog voor me zou hebben. Ze raadde me aan nog tijdens mijn leven van het oude geloof af te zien, mij niet met hekserij en de kennis van voorheen⁴ bezig te houden, en goed te zijn voor lammen en doofstommen⁵ en mensen die zwakker zijn van middelen en geest. Langer was de droom niet.”

Daarna sprak Gisli enkele strofen:

13. *“Draagster van golvenrood, het huis dat ik binnenging
had zeven brandende vuren;
zeven vuren mij ter onheil,
godin van goud.
Aan beide zijden waren de banken gevuld
met verwanten en vrienden
die me hartelijk verwelkomden,
en de roem-verdeler beantwoordde hun groet.”*

(golvenrood: goud; draagster van goud: vrouw; hier: Aud)

(godin van goud: vrouw; hier: Aud)

(verdeler van roem: dichter; hier: Gisli)

14. *“‘Kijk hier goed naar, Gisli,’
zei de godin van het haarlint.
‘Noorse krijger, tel het aantal vuren
dat je ziet branden in de hal.
Zij vertellen je hoeveel winters
je leven nog telt,’
zei de godin van de hoofddoek,
‘en een beter leven wacht je aanstonds.’”*

(godin van het haarlint: vrouw; hier: betere droomvrouw)

(godin van de hoofddoek: vrouw; hier: betere droomvrouw)

15. *“‘Wees niet te leergierig,
beoefenaar van het zwaardspel,’
zei de godin,
‘alleen daar waar je goeds hoort van dichters,
beproefd houder van ’t schildvuur
weinig, zegt men,
is bozer
dan met ’t kwade te werken.’”*

(beoefenaar van het zwaardspel: krijger; hier: Gisli)

(godin; hier: betere droomvrouw)

(schildvuur: zwaard: hij die het zwaard vasthoudt: krijger; hier: Gisli)

16. *“Wees niet de eerste met bloedvergieten,
ontsteek niet direct in woede;
lok geen ruzie uit, jij krijger –
beloof me dit.
Help de blinden,
en Baldur van het schild, schenk hieraan aandacht:
men zegt dat de lamme kwaad doen, een boosaardige daad is.
Help de hulpelozen.”*

(Baldur: god; god van het schild: krijger; hier: Gisli)

★★★★★

1. Gigantische beloning – drie keer zoveel als indertijd normaal gesproken voor het leven van een man betaald werd. Het staat gelijk aan bijna honderd melkkoeien! (Magnusson, 2002, p.61)
2. Grettir Asmundssoon is de hoofdpersoon uit de Saga van Grettir de Sterke.
3. De droomvrouwen. Daar is niemand geheel uit. Sommigen zien ze als heidense of overgangsversie van de middeleeuwse goede en slechte engel die het uitvechten om iemands ziel. Anderen zien ze als symbolen van de strijd tussen heiden- en christendom. Nog weer anderen zien ze als de nornen (noodlotsgodinnen). Als vertalers geloven we niet zo in die goed / slecht dichotomie. Wij denken dat het meer een symbolische representatie is van Gisli's gemoedstoestand, de strijd in zichzelf, zijn emoties, hoop en angst enz., die wordt vormgegeven in de droomvrouwen (disir) omdat die aan de noodlotsgodinnen verbonden zijn. Gisli strijdt uiteindelijk tegen zijn noodlot, hij kan het niet ontlopen, maar hoe hij het lot tegemoet treedt betekent alles in zijn wereld, dat tekent hem.
4. Het verwijst naar de kennis van voor de christelijke tijd, toen mensen veel verklaarden d.m.v. magie, tekenen e.d. Wat de droomvrouw hier dus in feite zegt is: laat je niet met de oude heidense wijzen / gewoonten in.
5. Nu is de uitdrukking “lammen en blinden”.

23

Nu valt hierover te vertellen, dat Bork Eyjolf zwaar onder druk zette, want hij was van oordeel dat de zaak niet met zoveel ijver was aangepakt als hij had gewenst, en dat hij geen waar had gekregen voor het geld dat hij Eyjolf had overhandigd. Hij zei, dat hij naar waarheid had vernomen dat Gisli zich bij de Geirthjofsford ophield. Ook zei hij de mannen van Eyjolf die berichten tussen hen overbrachten, dat deze nu naar Gisli moest gaan zoeken, anders zou hij zelf op pad gaan. Daarop kwam Eyjolf onmiddellijk in beweging en zond Spion-Helgi wederom naar de Geirthjofsford. Ditmaal had deze een voedselvoorraad bij zich. Hij bleef een week weg en lette op of hij Gisli gewaar werd.

Op een dag ziet hij een man uit zijn schuilplaats komen en herkent Gisli. Hij begeeft zich direct op weg en laat Eyjolf weten wat hij heeft ontdekt.

Daarop maakt Eyjolf zich met acht man gereed, trekt naar de Geirthjofsford en gaat naar Auds boerderij. Daar vinden ze Gisli niet. Daarop kammen ze, op jacht naar hem, het hele bos uit, maar vinden hem niet. Nu komen ze terug bij Auds boerderij en Eyjolf biedt haar een grote som geld, wanneer ze hem zou vertellen, waar Gisli is, maar er was geen haar op haar hoofd die daar aan dacht. Vervolgens dreigen ze haar iets aan te doen, maar ook dat baatte niets, en weer moesten ze met lege handen huiswaarts keren. Deze tocht maakte een hoogst oneerbare indruk en zo bleef Eyjolf gedurende de herfst thuis.

Hoewel Gisli deze keer niet werd gevonden, zag hij toch in, dat men hem vroeg of laat te pakken zou krijgen, waar de afstand tot Eyjolfs boerderij zo gering was. Daarom besloot hij daarvandaan te trekken, en wel verder landinwaarts richting Strönd, en zo reed hij naar de boerderij op Hvamm om zijn broer Thorkel te spreken. Daar klopte hij op de deur van het slaapgebouw waar Thorkel lag. Deze kwam naar buiten en begroette Gisli. “Nu zou ik willen weten,” vroeg Gisli, “of je bereid bent, mij op een of andere wijze te helpen. Ik verwacht deze keer daadwerkelijke hulp van je, want ik zit zeer in het nauw en heb lang genoeg gewacht daar om te vragen.”

Thorkel antwoordde net als vroeger. Hij zou hem geen bescherming geven die hem buiten de wet zou plaatsen¹. Hij zou hem echter geld of een rijdier geven, wanneer hij dat nodig had, of andere, al eerder genoemde dingen.”

“Nu zie ik,” zei Gisli, “dat je me geen werkelijke hulp geven wilt. Geef me driehonderd en zestig el wadmal² en troost je met de gedachte dat ik je vanaf nu niet vaak meer om hulp zal vragen.”

Thorkel deed dat. Hij gaf hem de goederen en daarbij een beetje zilver. Gisli zei, dat hij dit laatste weliswaar aannam, voegde daar echter aan toe, dat hij niet zo kleinzielig handelen zou, wanneer hij in zijn broers schoenen stond, en hij was zeer aangedaan toen ze uiteen gingen.

Hij begaf zich vervolgens op weg naar Vadil, naar de moeder van Gest Oddleifszoon. Daar arriveerde hij voor het kriecken van de dag en klopte aan. De boerin kwam naar de deur. Ze bood vaak onderdak aan vogelvrijen, en wel had ze een ondergrondse kamer. De ene ingang naar deze ondergrondse ruimte bevond zich aan de rivier en de andere direct naast haar keuken. Tot op de dag van vandaag ziet men daarvan nog de sporen. Thorgerd verwelkomde Gisli hartelijk: “Ik sta je graag toe een tijdlang hier te blijven, al weet ik niet, of ik iets anders te bieden heb dan vrouwenlisten.”

Gisli antwoordde dat hij haar hulp graag aannam, en zei, dat het wat betreft de mannen tegenwoordig niet zo goed staat, dat van vrouwen niet iets beters te verwachten is. Hij bleef daar gedurende de winter en nergens werd hij in zijn ballingschap zo goed behandeld als daar.

★★★★★

1. De straf op het helpen van een vogelvrije was zelf te worden verbannen. Thorkel durft dat risico dus niet aan.
2. Wadmal: *vadmal* uit wol geweven doek. Destijds algemeen gebruikt als ruil- en betaalmiddel en een belangrijk IJslands export product.

24

Zodra het lente werd, vertrok Gisli weer naar de Geirthjofsford, want hij kon niet langer weg zijn van zijn vrouw Aud, zoveel hielden ze van elkaar. Gedurende de zomer hield hij zich daar schuil tot het weer herfst werd.

Zodra de nachten langer werden, kwamen de dromen weer vaker en nu kwam de kwadere droomvrouw bij hem en zette hem in zijn slaap onder druk. Eens, toen ze daar naar vroeg, vertelde hij Aud weer wat hij had gedroomd en hij sprak de strofe:

17. *“Mijn dromen misleiden me
als de breker van pijlen
op ouderdom moet wachten.
De droomgodin verschijnt mij in mijn slaap
ofschoon de bier-Nanna mij,
de dichtkunst-verspreider,
niets anders ontnemt.
Broche-draagster, maar dat weerhoudt mij niet van slaap.”*

(breker van pijlen: krijger; hier: Gisli)

(Nanna: godin - vrouw van Baldur; godin van bier: vrouw; hier: droomvrouw)

(verspreider van dichtkunst: dichter; hier: Gisli)

(broche-draagster: vrouw; hier: Aud)

En Gisli vertelt dat de kwadere vrouw vaak bij hem komt en hem altijd met mensenbloed of offerbloed besmeurt en hem daar in wassen wil en dat ze zich boosaardig gedraagt. Toen sprak hij wederom een strofe:

18. *“Er komt weinig goeds uit elke droom
ik kan niet vermijden erover te spreken.
De godin van doeken
doodt al mijn vreugde.
Zodra mijn ogen maar dichtvallen
komt ze me opzoeken
geheel gehuld in mensenbloed,
wast ze me in wondenvloed.”*

(godin van doeken: vrouw; hier: kwadere droomvrouw)

En wederom sprak hij:

19. *“Ik vertelde de bomen van strijd
mijn droom – dat ik het leven zal laten.
Ik heb geen tekort aan woorden, godin van goudstukken!
Zij die de strijd opwekken
en wagen het zwaard op te pakken,
zij die me vogelvrij lieten verklaren,
staat erger te wachten
als ik nu in woede ontsteek.”*

(strijdbomen: krijgers)

(godin van goudstukken: vrouw; hier: Aud)

Nu gebeurde er een tijdlang niets bijzonders. Gisli ging weer naar Thorgerd en bleef nog een tweede winter bij haar. Maar de daaropvolgende zomer trok hij naar de Geirrhjofsford en bleef daar tot in de herfst.

Vervolgens reisde hij nog eens naar zijn broer Thorkel en klopte daar aan de deur. Thorkel wilde echter niet naar buiten komen. Toen nam Gisli een stok, kerfde er runen in en wierp deze naar binnen. Thorkel zag dat, raapte hem op, keek ernaar en stond op. Hij ging naar buiten, begroette Gisli en vroeg hem wat voor nieuws er was. Deze zei, dat hij dat niet wist – “maar nu ben ik voor de laatste keer gekomen om je te spreken, broer. Laat jouw hulp deze keer wat manhaftiger zijn en ik zal je ermee belonen, dat ik je niet nog eens zal lastigvallen.” Thorkel gaf weer hetzelfde antwoord als vroeger, bood hem een paard of een boot aan, wees echter elke daadwerkelijke bescherming af. Gisli nam de boot aan en verzocht Thorkel deze samen met hem te water te laten. Dat deed hij en daarbij gaf hij hem nog zes vrachten etensvoorraad en honderdtwintig el wadmål.

Toen Gisli aan boord was gegaan, stond Thorkel op de oever. Gisli sprak: “Jij meent nu met alle viervoeters aan de kribbe te staan en bent de vriend van machtige mannen, en van geen enkele kant dreigt je gevaar, terwijl ik verbannen ben en de vijandschap heb van velen. Desondanks kan ik je dit zeggen: de dood zal je eerder treffen dan mij. Nu gaan we uiteen, en op slechtere voet dan zou moeten, en nooit zullen wij elkaar weerzien. Toch moet je weten dat ik jou nooit zo behandelen zou.”

“Ik geef niets om jouw voorspellingen,” zei Thorkel, en daarop gingen ze uiteen.

Gisli roeide naar het eiland Hergilsey in de Breidafjord toe. Daar nam hij de planken – van het dek – de roeibanken, riemen en alles wat daar aan boord nog meer los lag, uit de boot. Hij kantelde de boot en liet alles naar de Nesjar (Landtongen) drijven. De mensen die de boot zagen, meenden dat Gisli verdronken moest zijn, omdat de boot kapot geslagen en aan land gespoeld was, en namen aan, dat hij deze wel bij zijn broer Thorkel zou hebben weggenomen.

Gisli begaf zich op Hergilsey naar het huis waar een man genaamd Ingjald woonde. Diens vrouw heette Thorgerd. Ingjald was een neef van Gisli van moederskant en was met hem naar IJsland gekomen. Toen ze elkaar ontmoetten, bood hij Gisli onderdak en alle mogelijke hulp aan die hij hem maar bieden kon. Gisli nam die ook aan, en het was daar een tijdlang rustig.

25

Ingjald had een slaaf en een slavin. De slaaf heette Svart, de meid Bothild. Een van Ingjalds zonen heette Helgi, die was zo onnozel als maar zijn kon, een echte dwaas. Men had hem als volgt toegerust: hij droeg om de hals een doorboorde steen, en zo vrat hij buiten gras zoals het vee; men noemde hem Ingjalds Dwaas. Hij was fors van gestalte, bijna zo groot als een reus.

Gisli verbleef gedurende de winter daar en maakte voor Ingjald een boot en vele andere dingen. Maar alles wat hij maakte was makkelijk herkenbaar, want hij was een betere handwerksman dan de meeste anderen. De mensen verwonderden zich erover, hoe het kwam, dat Ingjald zoveel goed gemaakte dingen had, want hijzelf was helemaal niet handig. Gedurende de zomer verbleef Gisli altijd aan de Geirthjofsford. Zo verstreken drie winters sinds zijn onheilspellende dromen waren begonnen, en de bescherming die Ingjald hem bood bewees zich voor hem als de beste hulp die hij had gehad. Dit alles begon de mensen als verdacht voor te komen en ze vermoedden nu, dat Gisli toch nog in leven zou zijn en zich bij Ingjald moest hebben opgehouden en dus niet verdronken zijn, zoals verteld was. Nu kwam de zaak ter sprake dat Ingjald drie boten bezat die alle goed waren gemaakt.

Dit gerucht bereikte Eyjolf de Grijze. Zodoende moest Helgi weer op pad en arriveerde op Hergilsey. Gisli bevond zich altijd in een ondergrondse ruimte wanneer mensen naar het eiland kwamen. Ingjald echter was zeer gastvrij. Hij bood Helgi onderdak aan en deze overnachtte daar.

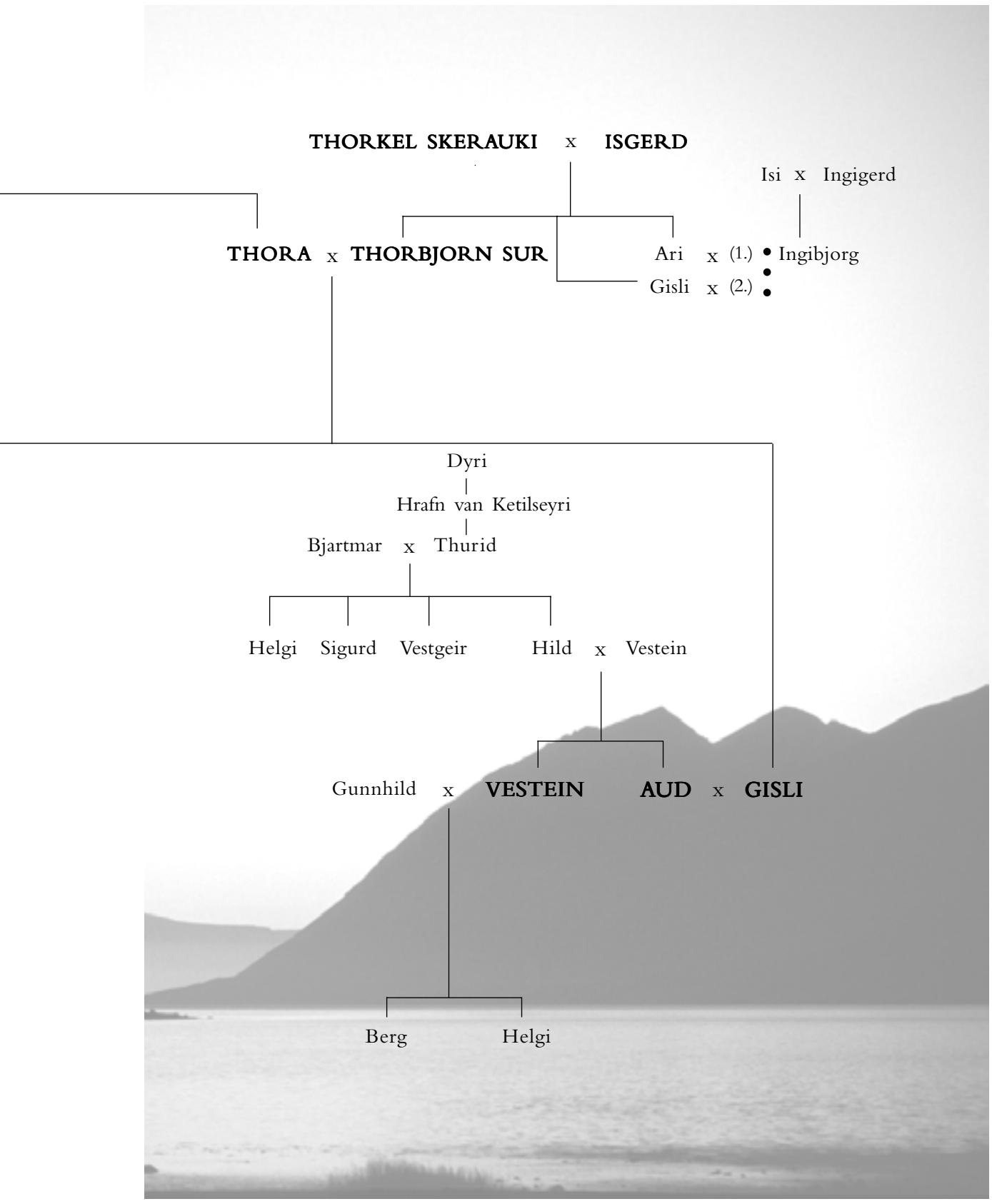
Ingjald was een zeer ijverig man. Hij roeide elke dag uit wanneer de zee bevaarbaar was, en toen hij zich die morgen gereed had gemaakt om uit te varen, vroeg hij Helgi of deze geen haast had door te reizen en waarom hij nog in bed lag. Helgi antwoordde dat hij zich niet lekker voelde, hij zuchtte daarbij diep en wreef zich over zijn schedel. Ingjald zei, dat hij in dat geval stil moest blijven liggen en voer uit de zee op. Helgi echter begon luid te steunen.

Nu wordt verteld, dat Thorgerd naar de ondergrondse ruimte ging met de bedoeling Gisli zijn ontbijt te brengen. Tussen de provisiekamer en de ruimte waar Helgi lag, bevond zich een planken wand. Thorgerd verlaat aldus de provisiekamer, daarop klautert Helgi de houten wand op en ziet, dat er voor iemand een maaltijd is toe bereid. Op dat moment komt Thorgerd binnen. Helgi draait zich snel om en valt van de wand af. Thorgerd vraagt, waarom hij zich zo inspant, om tot boven in het dak te klauteren, in plaats van stil te blijven liggen. Hij antwoordde dat hij zulke waanzinnige pijn in zijn ledematen heeft, dat hij niet stil kan blijven liggen - "en het liefste had ik, dat je me weer in bed zou helpen".

Dat deed ze. Daarna ging ze weg met het eten. Onmiddellijk staat Helgi op, gaat haar achterna en ziet dan hoe de zaken staan. Hij gaat terug, gaat weer liggen en blijft daar de hele dag.

's Avonds kwam Ingjald thuis, ging naar Helgi's bed en vroeg, of deze zich al wat beter voelde. Hij antwoordde, dat het weer de goede kant met hem opging en verzocht hem de volgende ochtend weer aan land te brengen. Hij werd naar het eiland Flatey, in het zuiden, gebracht en voer daarop verder zuidwaarts naar Thorsnes. Daar deelt hij mede, dat hij heeft vastgesteld, dat Gisli zich bij Ingjald ophoudt. Daarop begeeft Bork zich met nog veertien man op weg van huis. Ze gaan aan boord en zeilen noordwaarts over de Breidafjord. Die dag was Ingjald uitgeroeid naar de visgronden. Gisli was bij hem. Zijn slaaf en de slavin echter bevonden zich in een andere boot. Ze lagen bij een eilandengroep die Skutileyjar heet.

★★★★★

26

Ingjald zag het schip vanuit het zuiden komen aanzeilen en zei: “Daar vaart een schip en ik vermoed dat het Bork de Dikke zal zijn.”

“Wat raad je ons aan?” vroeg Gisli. “Ik zou graag weten, of je even slim bent als nobel en moedig.”

“Hier moet snel een besluit worden genomen,” antwoordde Ingjald, “hoewel ik geen wijs man ben. Laten we uit alle macht naar het eiland roeien, de Vadsteinaberg opklimmen en ons daar verdedigen zolang we nog overeind staan.”

“Precies dat had ik verwacht,” zei Gisli, “dat je met een plan zou komen waar je moed het best tot zijn recht komt. Maar ik zou je hulp slecht belonen als het mijn bedoeling was, dat je vanwege mij je leven zou laten. Dat zal nooit of te nimmer gebeuren. We doen het anders. De slaaf en jij, jullie roeien naar het eiland, beklimmen de rotsen en maken je klaar voor de strijd. Wanneer zij vanuit het zuiden hier aan de landtong voorbij varen, zullen ze denken dat ik de andere man ben. Maar ik zal, zoals ik ook vroeger eens deed, met de knecht van kleren wisselen en bij Bothild in de boot stappen.”

Ingjald deed wat Gisli aanraadde maar één ding was duidelijk: hij was erg kwaad. Toen ze uiteen gingen, vroeg Bothild: “En wat doen wij nu?” Toen sprak Gisli een strofe:

20. *“De schildboom zoekt nu raad
maagd van de molensteen;
we moeten van Ingjald scheiden,
volgens hetgeen de dwergmede mij openbaart.
Desalniettemin heb ik een schat
om mij op te verlaten,
armlastige sierstang van het vuur van de blauwe bodems golven.
Ik ben niet bevreesd.”*

(schildboom: krijger; hier: Gisli)

(maagd van de molensteen: werkster, slavin; hier: Bothild)

(dwergmede: dichtkunst)

(Blauwe bodems: zee; vuur van de zee-golven: goud; de stang daarin is een vrouw.

Gisli vergelijkt hier de armoede en onvrijheid van Bothild met haar innerlijke kwaliteiten die goud / sier zijn; een schat.)

Ze roeien zuidwaarts, Bork tegemoet, en doen alsof er niets aan de hand is. Nu zegt Gisli wat ze zullen doen. “Jij moet zeggen,” zegt hij, “dat de Dwaas hier aan boord is, en ik zal in de voorsteven zitten en hem nadoen, me in de vislijnen wikkelen, af en toe overboord hangen en me zo idioot mogelijk gedragen. Wanneer ze ver genoeg bij ons vandaan zijn, zal ik roeien zo hard ik kan, en alles doen om zo snel mogelijk bij hen uit de buurt te komen.”

Ze roeit hen tegemoet, maar nadert Borks schip niet al te dicht, en doet alsof ze naar een andere visplaats op weg is. Dan roept Bork naar haar en vraagt of Gisli op het eiland is.

“Dat weet ik niet,” antwoordt zij, “maar ik weet wel, dat daar een man is, die alle anderen op het eiland ver overtreft, zowel in gestalte als in handvaardigheid.”

“Goed,” zegt Bork, “en is de boer, Ingjald, thuis?”

“Zover ik weet,” zei ze, “is hij geruime tijd geleden met zijn knecht naar het eiland geroeid.”

“Die zal het niet geweest zijn,” zei Bork, “dat moet Gisli zijn geweest. We zullen hen uit alle macht achterna roeien, – en vervolgens: bijten zou de beenvis, als men hem aan boord kon trekken¹.”

Zijn mannen antwoordden: “Die Dwaas daar laat ons lachen,” en keken naar hem, “zo idioot als hij zich gedraagt.” Ze zeiden ook, dat ze erg te beklagen was dat ze met deze sukkel was opgescheept.

“Zeg dat wel,” antwoordde ze, “maar ook is mij duidelijk, dat het jullie lachwekkend voorkomt, en dat jullie niet in het minst medelijden met me hebben.”

“Genoeg met deze dwaasheid,” zei Bork, “laten we verder gaan.”

Ze gingen toen uiteen. Bork en zijn mannen roeiden naar het eiland en gingen aan land. Daar zien ze de mannen op de Vadsteinaberg en gaan erop af in de veronderstelling dat het er zeer goed voor hen uitziet. De anderen echter, Ingjald en de knecht, staan boven op de rotsen. Bork herkende de mannen meteen en riep naar Ingjald: “Ik raad je aan Gisli uit te leveren of te zeggen waar hij is. Je bent een vuile hond om mijn broers moordenaar verborgen te houden, waar je mijn eigen pachter bent! Je hebt alles slechts van mij verdiend, en het zou nog beter zijn dat je werd gedood!”

Ingjald antwoordde: “Ik heb armzalige kleren aan mijn lijf en het maakt mij niet uit wanneer ik ze niet helemaal verslijt. Eerder zal ik mijn leven laten, dan Gisli niet te steunen zo goed ik kan, en hem uit de nood te helpen.”

Men zegt, dat Ingjald Gisli het meeste heeft geholpen en hem het meest van nut is geweest. Er wordt ook verteld dat Thorgrim Neus, toen hij de bezweringen uitvoerde, zich zo uitdrukte, dat het Gisli geen voordeel brengen zou wanneer de mensen hem ‘hier te lande’ bescherming boden. Het kwam echter niet bij hem op hier de uit de kust gelegen eilanden uitdrukkelijk bij te betrekken. En zo verbleef hij hier veruit het langst, hoewel hij uiteindelijk ook hiervandaan moest vertrekken.

1. Dat wil zeggen: “nu zou de vis gevangen kunnen worden, zolang de daadkracht hem aan boord te trekken niet ontbreekt”.

Het leek Bork niet gepast Ingjald, zijn pachter, aan te vallen. Dus maken ze rechtsomkeert en gaan richting de boerderij om Gisli daar te zoeken. Ze vinden hem echter niet, zoals te verwachten viel. Ze zoeken het eiland af en komen op de plek waar Ingjalds Dwaas met een steen om de hals gebonden in een grote kuil lag en gras vrat. Toen nam Bork het woord: “Het is zo, dat over Ingjalds Dwaas veel wordt gezegd, maar dat hij zich ook nog op meer dan een plaats tegelijkertijd kan ophouden, dat had ik toch niet gedacht. Maar het heeft geen zin hem hier te gaan staan aan-gapen: we hebben een stommitieit begaan, die echt behoorlijk ver gaat, en ik weet niet, hoe we die weer goed kunnen maken. Het moet Gisli zijn geweest die ons daar in de boot voorbij voer en die de Dwaas nadeed, want hij is niet voor een gat te vangen en kan daarnaast geweldig goed mensen nadoen. Het zal veel mannen schande brengen wanneer hij ons nu nog zou ontkomen. We zullen hem snel achterna gaan en hem niet nog eens laten ontglippen.”

Daarop springen ze in de boot en roeien hem achterna. Ze trokken krachtig aan de riemen en zagen snel, dat Gisli en het meisje al ver weg, tot in de zee-engte, gekomen waren, en men roeide nu aan beide zijden krachtig voort. De boot met de meeste roeiers schoot sneller vooruit en uiteindelijk kwamen ze zo dichtbij, dat Bork binnen werpafstand gekomen was, toen de anderen de kust bereikten.

Toen nam Gisli het woord en zei tegen de slavin: “Hier moeten onze wegen scheiden, en hier is een ring, die je aan Ingjald moet geven, en een tweede voor zijn vrouw. Zeg hen, dat ze je moeten vrijlaten en toon dit als waarheidsteken. Ik wil ook dat Svart zijn vrijheid krijgt. Jij kunt je met recht mijn levensredster noemen en ik wil graag dat je ervoor wordt beloond.”

Toen gingen ze uiteen. Gisli sprong aan land en rende naar een rotsspleet; dat was voor Hjärdarnes. De slavin roeide weg, bedekt met zweet van de inspanning; de damp sloeg van haar af.

Nu kwamen Bork en zijn mannen aan land, en Vogelvrje-Stein was als eerste uit de boot. Hij liep Gisli achterna. Maar als hij bij de rotsspleet komt, staat Gisli daar met getrokken zwaard en houdt hem gelijk in de

schedel, zodat het zwaard tot aan de schouders doordrong en hij dood op de grond viel. Bork en zijn mannen betraden nu ook het eiland, maar Gisli sprong daar de zee-engte in en zwom richting het vasteland. Bork wierp zijn speer en trof hem zo in de kuit dat de speerpunt er doorheen ging en een grote wond veroorzaakte. Hij kreeg de speer eruit, verloor echter zijn zwaard, want hij was zo moe dat hij dit niet meer vasthouden kon. Het was inmiddels donker geworden en bijna nacht. Toen hij aan land kwam liep hij het bos in – want destijds was het daar nog flink bebost.

Bork en zijn mannen roeien nu op het vasteland toe, om Gisli te zoeken. Ze omsingelen hem in het bos, want hij was zo moe en stijf, dat hij nauwelijks lopen kon. Toen werd hij aan alle kanten mannen gewaar. Hij overdacht wat te doen, gaat vervolgens omlaag, richting zee, en bereikt dan in het donker de getijdebanken volgend, de boerderij Haug en treft daar een boer genaamd Ref (Vos), een zoon van Thorstein Rannstaf en een listiger man dan wie ook. Deze begroette Gisli en vroeg hem naar zijn nieuws. Gisli vertelde alles, hoe het hem met Bork en diens mannen vergaan was. Ref had een vrouw die Alfdís heette, knap om te zien, maar een enorm felle tante met een scherpe tong; een echte feeks. Zij en Ref pasten uitstekend bij elkaar.

Toen hij hem alles verteld had, verzocht Gisli hem dringend om hulp. “Ze zullen snel hier zijn,” zei hij, “het dringt zeer en de nood is hoog, en er zijn er niet veel, die mij ter zijde willen staan.”

“Ik moet één voorwaarde stellen,” zei Ref, “namelijk, dat ik alleen beslis op welke wijze je geholpen wordt, en jij je nergens in mengt.”

“Daar stem ik mee in,” zei Gisli, “en ik verzet ook geen voet meer.”

“Kom dan binnen,” zei Ref, en dat deden ze. Daar zei Ref tegen Alfdís: “Je zult nu voor de afwisseling eens een andere man in bed krijgen,” – nam vervolgens alle beddengoed uit het bed en zei Gisli in het stro te gaan liggen. Toen bedekte hij hem met het beddengoed waar Alfdís bovenop ging liggen.

“Blijf jij daar maar een tijdje liggen,” zei Ref, “om het even wat er gebeurt.” Toen zei hij nog tegen Alfdís dat ze zich nu van haar ergste kant moest tonen en tot het uiterste gaan – “en houd je vooral niet in,” zei Ref, “integendeel, laat alles horen wat je aan gemene vloeken en scheldwoorden te binnen schiet. Maar ik zal met hen praten en mijn woorden kiezen, zoals het me goed dunkt.”

Nu hij voor de tweede keer naar buiten gaat, ziet hij mannen naderen. Het waren de reisgenoten van Bork, acht in totaal. Bork was bij de Forsa rivier achtergebleven, maar zij moesten hier naar Gisli zoeken en hem grijpen wanneer hij daar was. Ref was buiten en vroeg hen naar nieuws.

“We kunnen je alleen zeggen wat je al gehoord zult hebben. Maar weet je misschien, welke kant Gisli is opgegaan, of is hij misschien hier geweest?”

“Het staat er zo voor,” zei Ref, “ten eerste is hij hier niet geweest, nergens anders had hij zo snel zijn ondergang tegemoet kunnen rennen, wanneer hij dat had geprobeerd. Maar ik weet niet, hoe geloofwaardig jullie het vinden, dat ik niet minder bereid zou zijn, Gisli te doden, dan een van jullie. Ik ben ook wel weer zo slim te weten, dat ik er erg veel bij winnen zou, wanneer ik de steun van een man als Bork zou hebben. Diens vriend zou ik graag zijn.”

Ze vroegen: “Heb je er iets op tegen, dat we jou, en jouw huis doorzoeken?”

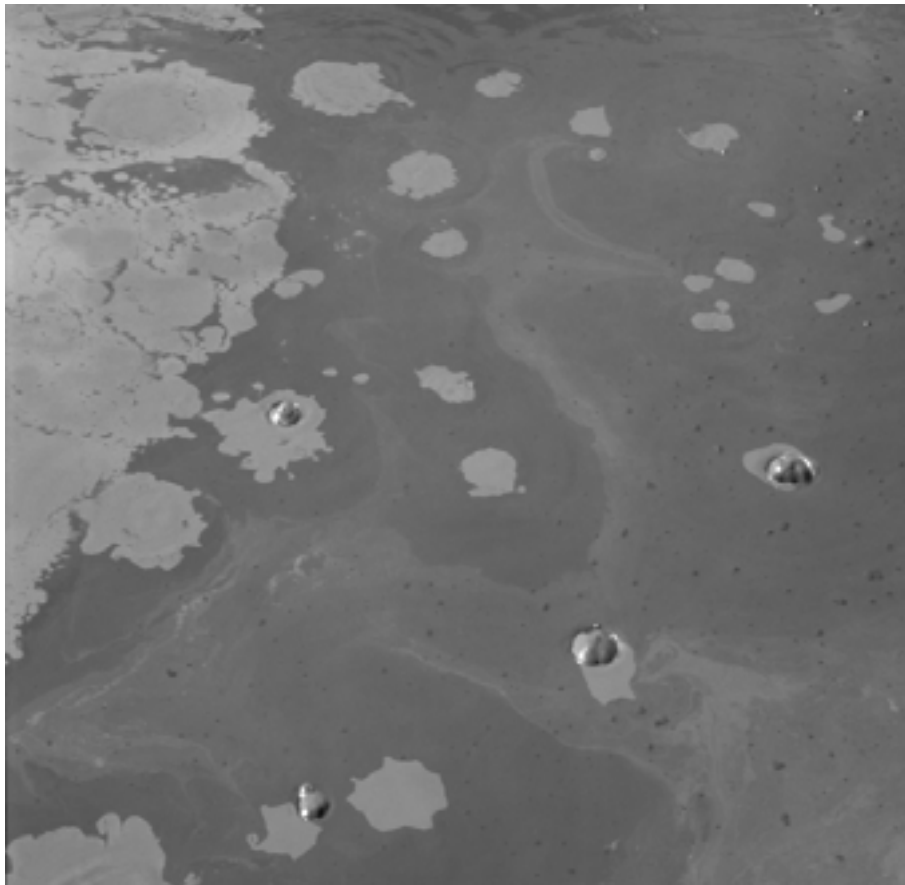
“Oh,” antwoordde Ref, “daar stem ik graag mee in, temeer daar ik weet, dat jullie des te vastberadener op andere plaatsen kunnen zoeken, wanneer jullie er zeker van zijn, dat hij hier niet is. Kom binnen en zoek zo grondig als jullie kunnen.”

Ze gingen naar binnen. Toen Alfdís hun lawaai hoorde, vroeg ze wat voor een spektakel dat toch was en wat voor vlegels het waren die ’s nachts andere mensen uit hun slaap haalden. Ref verzocht haar zich in te houden, maar ze gebruikte alle onflatteuze uitdrukkingen die haar ter beschikking stonden en voorzag hen van een scheldkanonnade die ze niet licht vergeten zouden. Niettemin pakten ze de huiszoeking zorgvuldig aan, maar ook weer niet zo nauwkeurig als ze gedaan zouden hebben, wanneer ze niet waren overstelpt met zulke beschimpingen van de vrouw des huizes. Daarna dropen ze af en hadden niet het minste gevonden. Ze wensten de boer het beste en hij wenste hen een goede reis.

Ze kwamen bij Bork terug en waren weinig tevreden over hun tocht. Ze waren zich bewust dat ze een groot verlies te beklagen hadden en de schande daarbij, zonder een steek verder te zijn gekomen. Dit gerucht verspreidde zich als een lopend vuur door het hele district en het leek de mensen dat er absoluut geen vooruitgang in zicht was, zoals ze van Gisli het nakijken hadden gekregen. Bork ging naar huis en berichtte Eyjolf hoe de zaak ervoor stond.

Gisli bleef een halve maand bij Ref, daarna trok hij verder. Hij en Ref gingen uiteen als goede vrienden. Gisli schonk hem een mes en een gordel, dat waren waardevolle stukken. Meer had hij ook niet over. Daarna begaf Gisli zich naar de Geirthjofsford, naar zijn vrouw. Zijn roem was door deze gebeurtenis sterk toegenomen. Het is dan ook niets anders dan de waarheid, wanneer wordt gezegd dat er geen flinker en moediger man is geweest dan Gisli, en toch was hij geen fortuinlijk man.

Maar nu naar andere zaken.

28

De draad van het verhaal moet daar worden opgepakt waar Bork in het voorjaar met een groot gevolg naar het Thorskauford Ding ging en die daar zijn vrienden wilde ontmoeten. Van Raudasand aan de Bardastrond kust in het westen kwam Gest, net als Thorkel Surszoon, ieder op zijn eigen schip. Toen Gest gereed was te vertrekken, kwamen twee knapen naar hem toe die slecht gekleed waren en een staf in de hand hadden. Men vernam, dat Gest een geheim onderhoud met de knapen had, en men vernam ook, dat ze hem verzochten hen mee te nemen, en dat hij hun dat niet weigerde. Ze voeren aldus met hem mee naar het Ding, gingen aan land en vervolgden daarna hun weg tot ze op het Thorskauford Ding aankwamen.

Een man genaamd Hallbjorn Hoed was een landloper en hij trok tezamen met tenminste tien of twaalf man door alle landkwartieren¹. Ook hij sloeg op het Ding een tent op. De knapen gingen naar hem toe en verzochten hem om een plaats in zijn tent en verklaarden dat ze ook landlopers waren. Hij antwoordde dat hij een ieder 'n plaats in de tent toestond die hem daar om verzocht.

“Vele voorjaren ben ik hier op het Ding geweest,” zei hij, “en ken alle voorname mannen en Godi's.”

De knapen zeiden dat ze zich graag op zijn hulp zouden verlaten en van hem wilden leren: “we zijn zeer nieuwsgierig de invloedrijke mannen te zien over wie grote verhalen verteld worden”.

Hallbjorn zei hen mee omlaag naar de kust te gaan, en zei dat hij elk schip dat aankwam, onmiddellijk zou herkennen en hen daar over zou vertellen. Zij bedankten hem voor zijn vriendelijkheid.

Ze begaven zich op weg richting de kust, helemaal tot aan zee. Nu zagen ze, hoe de schepen op de oever aanliepen. De oudere knaap nam het woord: “Van wie is het schip daar, dat helemaal vooraan op ons toe zeilt?”

Hallbjorn antwoordde dat het aan Bork de Dikke toebehoorde.

“En wie komt er achteraan?”

“Dat is Gest de Wijze,” antwoordde hij.

“En wie zijn de volgenden, die daar varen en aan het eind van de fjord in de monding van de kreek aanleggen?”

“Dat is Thorkel Surszoon,” zei hij. Ze zagen, hoe Thorkel aan land ging en ergens ging zitten, terwijl de voorraden van boord gehaald werden, en zover naar boven neergelegd werden, dat het water ze bij vloed niet bereiken kon. Ondertussen maakte Bork hun onderkomen gereed. Thorkel had op z’n hoofd een Russische hoed, om z’n schouders droeg hij een grauwe mantel met een gouden gesp en in z’n hand had hij een zwaard. Daarop ging Hallbjorn, en met hem de knapen, naar de plaats waar Thorkel zat. Een van de knapen nam toen het woord, de oudere, en zei: “Wie is dan deze voorname man, die daar zit? Nooit heb ik een indrukwekkender noch een vorstelijker man gezien.”

Thorkel antwoordde: “Je weet het mooi te zeggen; Thorkel is mijn naam.”

De knaap zei: “Het moet een kostbaar zwaard zijn, dat je daar in handen hebt. Zou ik het eens mogen bekijken?”

Thorkel antwoordde: “Buitengewoon merkwaardig, hoe jij je hierin opstelt; toch zal ik het je toestaan,” en hij reikt het hem aan.

De knaap pakt het zwaard aan, doet een stap achteruit, maakt de veiligheidsriempjes los en trekt het zwaard. Als Thorkel dat ziet, zegt hij: “Ik heb je echter geen toestemming gegeven het zwaard te *trekken*.”

“Daar heb ik je dan ook niet om gevraagd,” zei de knaap. Hij heft het zwaard hoog en drijft het Thorkel in de hals, zodat het hoofd eraf ging. En zodra dat gebeurd was, sprong Hallbjorn de landloper op. De knaap werpt het zwaard weg, bebloed en al, en raapt zijn staf op. Vervolgens rennen ze weg, en met hen Hallbjorns mensen, want een waanzinnige angst was over de landlopers gekomen. Ze rennen omhoog langs het onderkomen waar Bork kampeerde. Men dromde nu om Thorkel heen, werd het er echter niet over eens wie de daad begaan had. Bork vroeg toen, wat al het lawaai en tumult om Thorkel heen te betekenen had. En toen de mannen met Hallbjorn – het waren vijftien landlopers – het onderkomen voorbij renden en Bork ze daar om vroeg, antwoordde de jongere knaap, die Helgi heette – maar hij die de dodelijke slag had toegebracht, heette Berg: “Ik weet niet waarover ze het daar hebben, maar ik vermoed dat ze erover redetwisten of Vestein alleen dochters had nagelaten, of toevallig ook niet een zoon.”

Hallbjorn liep naar zijn tent. De knapen echter gingen het nabijgelegen bos in en werden niet gevonden.

1. IJsland was destijds opgedeeld in (gerechts)kwartieren. Hij trok dus door heel het land.

29

De mannen renden nu naar Hallbjorns tent en vroegen wat er was gebeurd. De landlopers vertelden dat twee knapen zich bij hun schare hadden aangesloten, en ook, dat het hele gebeuren hen volledig verrast had. Ook zeiden ze dat ze verder niets over de knapen wisten. Wel vertelden ze hoe ze eruit zagen en over hun gesprekken; van welke aard die waren geweest. Bork meende uit de woorden die Helgi gesproken had op te kunnen maken dat het Vesteins zonen moesten zijn geweest. Toen zocht hij Gest op en beraadslaagde met hem, over hoe men bij deze zaak het beste te werk kon gaan. Bork sprak: “Meer dan een ander ben ik ertoe verplicht, de aanklacht in te dienen vanwege de doodslag op mijn zwager Thorkel. Het lijkt mij, dat het er zo voor staat, dat de zonen van Vestein de daad begaan hebben; want buiten hen ken ik niemand anders die een zaak met Thorkel te vereffenen had. Het kan goed zijn dat ze deze keer ontkomen, maar geef jij eens raad, hoe de zaak aan te pakken!”

Gest antwoordde: “Ik weet wel wat ik gedaan zou hebben om de zaak tegen mij kansloos te maken wanneer ik de doodslag had begaan en men mij hierom gerechtelijk wilde vervolgen – en wel door de truc, mij anders te noemen dan dat ik heet” – en Gest raadde hem sterk af de zaak voor het gerecht te brengen. Er zijn mensen die het voor bewezen hielden dat Gest met de knapen onder een hoedje speelde, omdat hij hen door verwantschap verplicht was. Ze beëindigden hun gesprek en men liet de zaak rusten.

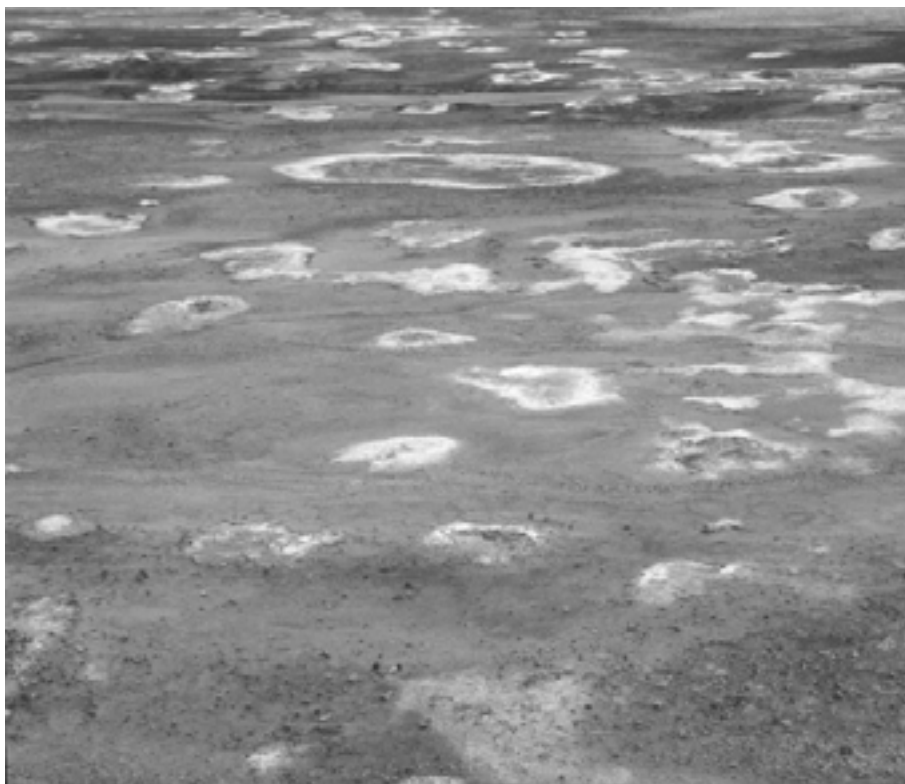
Thorkel werd naar oud gebruik in een grafheuvel bijgezet en de mensen trokken van het Ding naar huis. Meer belangwekkends deed zich op dit Ding niet voor. Bork was weinig tevreden over zijn reis, hoewel hij daar zo langzamerhand toch aan gewend moest zijn, en bij deze stand van zaken vielen hem niets anders dan smaad en schande ten deel.

De knapen trokken verder tot ze de Geirthjofsford bereikten; ze waren tien dagen onderweg geweest. Daar arriveerden ze bij Aud, en ook Gisli was juist aanwezig. Ze kwamen daar 's nachts aan en klopten. Aud ging naar de deur, begroette hen en vroeg wat er aan de hand was. Gisli echter lag in bed in de ondergrondse ruimte die daar was, en altijd verhief ze

onmiddellijk haar stem, wanneer hij op zijn hoede moest zijn. Ze vertelden haar over de doodslag op Thorkel en hoe de zaak ervoor stond, ook zeiden ze hoe lang ze al zonder voedsel zaten.

Aud zei: "Ik zal jullie over de bergrug naar het Mosdal sturen, naar de zonen van Bjartmar. Ook geef ik jullie proviand en herkenningstekens mee, zodat ze jullie op een of andere manier onderdak zullen verlenen, en ik doe dit, omdat ik Gisli niet vragen wil jullie hier een schuilplaats aan te bieden."

Toen trokken de knapen zich terug in de bossen, waar men ze niet vinden kon, en aten de proviand, want lang hadden ze alle voedsel ontbeerd. Toen ze verzadigd waren, gingen ze liggen en vielen in slaap, want ze waren erg moe.

30

Over Aud moet verteld worden, dat ze naar Gisli toeging en zei: “Nu betekent het veel voor me, hoe jij je in deze zaak opstelt en mij meer eer aandoen wilt, dan ik verdien.”

Hij viel haar gelijk in de rede en zei: “Ik weet dat je me gaat vertellen dat mijn broer Thorkel is gedood.”

“Het is, zoals je vermoedt,” zei Aud, “en de jongens zijn hierheen gekomen en hadden graag dat jullie elkaar zouden helpen. Ze zien daarin hun enige toevlucht.”

Hij antwoordde: “Ik kan het niet verdragen de moordenaars van mijn broer te zien en met hen samen te zijn.” Hij springt op en wil zijn zwaard trekken en sprak toen de strofe:

21. *“Wie weet trekt Gisli,
een scherp, ijskoud zwaard uit de schede.
De mensen zullen snel vernemen,
dat ik mij op het pad van de doders bevond.
Mensen van het Ding vertellen mij immers,
dat Thorkel in een dodelijke val is gelokt.
Tot mijn laatste adem zal ik
stoutmoedige daden begaan.”*

Toen zei Aud, dat ze er al vandoor waren – “zo slim was ik wel, om ze hier niet aan gevaar bloot te stellen”.

Gisli zei, dat het voor iedereen ook maar het beste was, wanneer ze elkaar niet ontmoetten, en spoedig kalmeerde hij. Een tijdje gebeurde er verder niets.

Er wordt verteld, dat nu nog slechts twee winters over waren van de tijd die hij volgens de woorden van de droomvrouw nog te leven had. En naarmate de tijd voortschreed, en Gisli bij de Geirthjofsford was, kwamen al zijn dromen en de onrustige slaap weer terug. En telkens kwam nu de kwadere droomvrouw tot hem, hoewel, een enkele keer toch ook de betere.

Op een nacht gebeurde het weer dat Gisli droomde dat de betere droomvrouw bij hem kwam. Ze leek hem een grijs paard¹ te berijden en nodigde hem uit met haar mee naar haar verblijf te rijden, en hij ging met haar mee. Ze kwamen bij een huis dat er bijna als een feesthal uitzag, en ze leidde hem het huis binnen. Er leken hem kussens op de banken te liggen en alles was met zorg ingericht. Ze vroeg hem met haar daar te blijven en het zich behaaglijk te maken.

“Hierheen zul je komen, wanneer je sterft,” zei ze, “en rijkdom en geluk genieten.”

Toen werd hij wakker en sprak enige strofen, zoals hij gedroomd had:

22. *“De vrouw, op een grijs ros gezeten,
bood de dichtkunst-versierder aan
met haar naar huis te rijden,
een vriendelijke bruid,
zuil van het rijk der meeuwen,
de hoornschenkster, die toezegde
mij te genezen,
zodat ik geheel gezond zou worden.”*

(dichtkunst-versierder: dichter; hier: Gisli)

(rijk der meeuwen: de zee; zuil van de zee: vrouw; hier: betere droomvrouw)

(hoornschenkster: vrouw; hier: betere droomvrouw)

23. *“De edele godin van de zee-gloed
wees de dichter
de met kussens bedekte zetel.
Ik zal het niet licht vergeten.
De wijze godin leidde mij,
en de dichter
kreeg een zacht bed.
Een diepe slaap gaf mij rust.”*

(zee-gloed: goud; godin van het goud: vrouw; hier: betere droomvrouw)

24. *“Hier, krijger, zul je komen
met de walkure
wanneer je sterft,
sprak de godin van ringen
tot de woordsmid.
‘Dan ook helmdrager,
zullen deze schatten en ikzelf je toekomen.
Samen zullen we schatrijk zijn.’”*

(walkure, hier: betere droomvrouw)

(godin van ringen: vrouw; hier: betere droomvrouw)

(woordsmid: dichter; hier: Gisli)

(helmdrager: krijger; hier Gisli)

★★★★★

1. Odins achtbenige paard Sleipnir is ook grijs, is dit soms een toespeling dat de betere droomvrouw een van Odins walkuren is? (M. Magnusson, p.76, 2002).
Volgens oud-volksgeloof voorspelt het verschijnen van een grijs paard – in een droom – een spoedige dood, opvallend is in dat geval dat Gisli hier vrijwillig lijkt mee te gaan.

31

Er wordt verteld, dat Helgi op een dag weer op onderzoek werd uitgestuurd in de Geirthjofsfjord, want men hield het voor waarschijnlijk, dat Gisli daar was. Een man genaamd Havard ging met hem mee. Deze was de vorige zomer naar IJsland gekomen en was een verwant van Gest Oddleifszoon. Ze werden de bossen in gestuurd om bouwhout te vellen, maar dit was slechts een voorwendsel voor hun onderneming, want er stak toch achter, dat ze naar Gisli moesten zoeken en zien, of ze zijn schuilplaats konden vinden.

Op een dag, tegen de avond, zagen ze vuur op de klifrand ten zuiden van de rivier. Dat was bij zonsondergang en er heerste diepe duisternis. Toen vroeg Havard aan Helgi wat hen te doen stond - "Jij zult," zei hij, "daarin meer ervaring hebben dan ik".

"Er valt maar een ding te doen," antwoordde Helgi, "dat we hier op deze heuvel, waar we nu staan, een stapel stenen opwerpen; dan zal men de plaats kunnen vinden wanneer het klaarlichte dag is. Vanaf hier kan men tot aan de kliffen kijken, zo dichtbij is het."

Dat besloten ze te doen en toen ze de steenhoop opgeworpen hadden, zei Havard dat hij slaap had en zijn ogen niet langer open kon houden. Hij viel dan ook in slaap, maar Helgi bleef wakker en maakte de stapel verder af. Toen hij daarmee klaar was, werd Havard wakker en zei Helgi te gaan slapen, want nu zou hij wakker blijven. Helgi sliep toen een tijdje. Tijdens zijn slaap ging Havard aan het werk en brak, steen voor steen, in het holst van de nacht de hele steenhoop weer af. En wanneer dat is gedaan, dan neemt hij een grote steen en laat deze vlak naast Helgi's hoofd op de rotsbodem vallen, zodat de aarde ervan beefde. Helgi springt op, raakt totaal in paniek en vraagt wat dat te betekenen heeft.

Havard antwoordde: "Er is een man in het bos, en er zijn vannacht al veel van zulke dingen deze kant op gekomen."

"Dat moet Gisli zijn geweest," zei Helgi. "Hij zal ons in de gaten hebben gekregen, en je kunt van me aannemen, vriend, dat er geen bot in ons lijf heel blijft, wanneer we zo'n brok steen op ons krijgen. Er valt niets anders te doen, dan ons zo snel mogelijk uit de voeten te maken."

Daarop rende Helgi zo hard hij kon weg. Havard gaat hem achterna

en roept dat hij hem niet bij kan houden. Helgi bekommerde er zich echter niet om en liep zo snel zijn voeten hem dragen konden. Uiteindelijk bereiken ze hun boot, stappen in, slaan vervolgens de riemen in het water en roeien met alle kracht daarvandaan. Ze gingen niet eerder langzamer varen, dan tot ze weer in het Otradal zijn aangekomen. Daar meldde Helgi dat hij nu weet waar Gisli zich ophoudt.

Daarop komt Eyjolf onmiddellijk in actie en gaat met nog elf man op weg. Bij die tocht waren ook Helgi en Havard aanwezig. Ze gaan tot ze bij de Geirrhjofsford aankomen en doorzoeken alle bossen naar de steenhoop en Gisli's schuilplaats, vonden echter beide niet. Toen vroeg Eyjolf aan Havard waar ze de steenhoop opgeworpen hadden.

Hij antwoordde: "Dat kan ik niet zeggen, want ik was opeens zo slaperig dat ik nauwelijks uit mijn ogen kon kijken. Helgi bouwde de steenhoop toen ik sliep. Ik houd het voor waarschijnlijk dat Gisli ons in de gaten heeft gekregen en de steenhoop heeft afgebroken toen het licht werd en wij al weg waren."

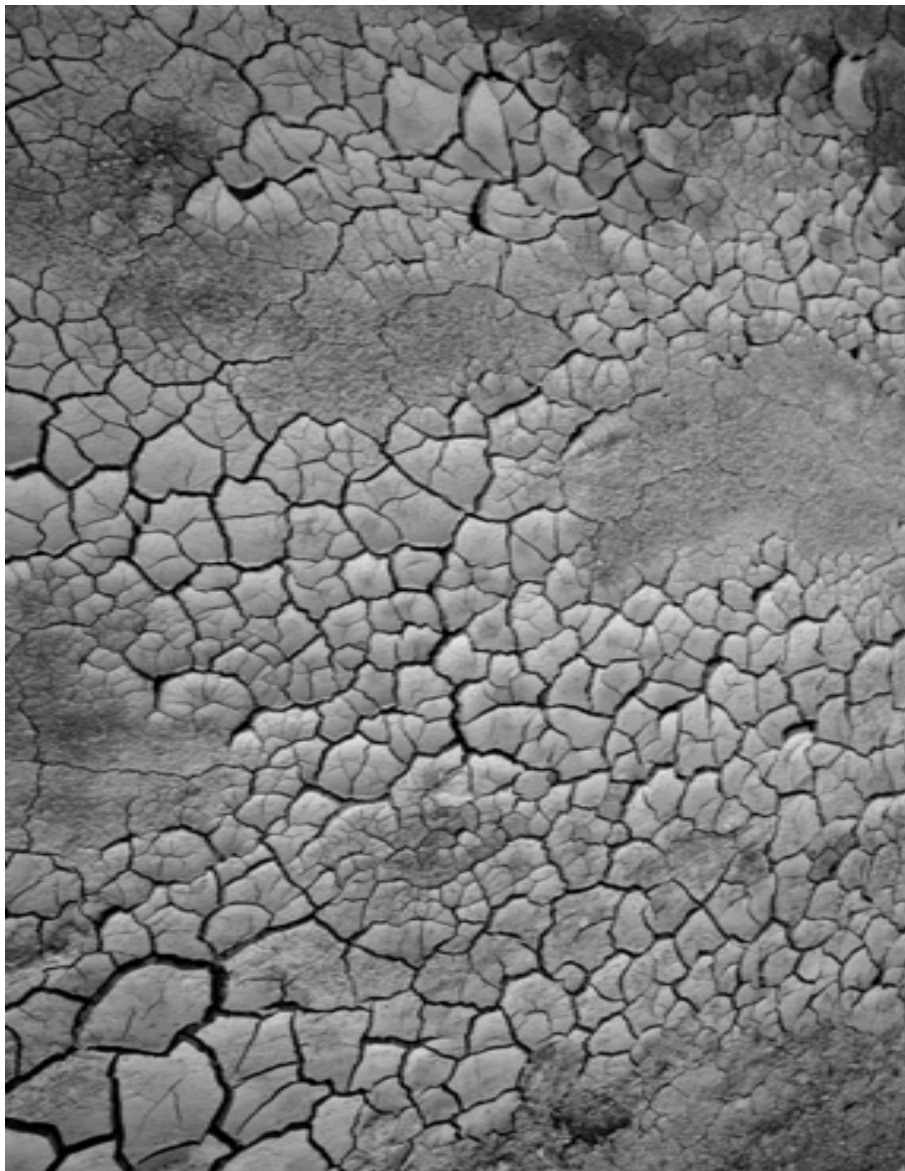
Daarop sprak Eyjolf: "In deze zaak hebben we rijkelijk tegenspoed, en er rest ons niets dan om te keren," en dat deden ze, maar Eyjolf zei, dat hij eerst Aud nog wilde opzoeken.

Zo kwamen ze op de boerderij aan en gingen het huis binnen. Eyjolf ging wederom voor een gesprek met Aud zitten en nam aldus het woord: "Ik wil het op een akkoordje met je gooien, Aud," zei hij. "Jij zegt me waar Gisli is en ik geef je de driehonderd aan zilver die ik voor zijn hoofd heb aangenomen. Ook zul je er niet bij hoeven te zijn wanneer we hem ter dood brengen. Daar komt nog bij dat ik je een huwelijk bezorgen zal, dat in alle opzichten beter is dan je huidige ooit was. Neem ook in overweging," zei hij, "hoe onaangenaam het op den duur voor je zijn zal in deze verlaten fjord te wonen vanwege Gisli's ongeluk en nooit verwanten en kennissen te zien."

Ze antwoordde: "Het onwaarschijnlijkste in jouw verhaal," zei ze, "lijkt me dat wij het erover eens worden, dat je mij een huwelijkspartner bezorgen wilt, die me de huidige gelijkwaardig schijnt. Toch is het wel zo, zoals het spreekwoord luidt, dat: 'na de dood van de echtgenoot geldt het beste is wat overblijft'. Laat me nu maar zien, of je zoveel goed geld te bieden hebt als je zegt."

Toen schudde hij haar het geld in de schoot, en ze liet het door haar hand glijden, terwijl hij haar tegelijkertijd mooie praatjes voorschotelde.

Haar pleegdochter Gudrid begon te huilen.

Daarop ging ze naar buiten, zocht Gisli op en meldde hem: “Mijn pleegmoeder heeft haar verstand verloren en is van plan jou te verraden.”

Gisli sprak: “Houd jij maar goede moed, want ik zal niet het leven laten door toedoen van Aud.” En hij sprak de strofe:

25. *“De mannen op het schip
beweren dat de godin van de mede
haar man met diepzinnige, trouweloze woorden
verraden heeft.
Maar ik weet dat de bewaarster van de slangenschat,
zij die het goud siert, zit en huilt.
Ik acht haar onschuldig
aan deze aantijging.”*

(de mannen die naar hem op zoek zijn)

(godin van de mede: vrouw; hier: Aud)

(slangenschat: goud; bewaarster van goud: vrouw; hier: Aud)

Daarop ging het meisje terug en vertelde niet waar ze geweest was. Eyjolf had inmiddels het zilver uitgeteld, en Aud zei: “Op geen enkele manier is dit geld minder of slechter, dan je gezegd hebt, en je moet het toch met me eens zijn, dat ik daarmee nu kan doen wat me goeddunkt.”

Eyjolf hoorde dit verheugd aan en zei, dat ze daar vanzelfsprekend mee kon doen wat ze wilde. Toen nam Aud het geld en deed het in een grote buidel. Vervolgens staat ze op en slaat de buidel met zilver op Eyjolf's neus, zodat het bloed er aan alle kanten uit spoot, en sprak: “Pak aan, voor je lichtgelovigheid, en alle ongeluk daarbij. Nooit bestond er ook maar de minste hoop dat ik mijn man aan jou zou uitleveren, schoft! Neem dit, en smaad en schande op de koop toe. Jij ellendeling, jouw hele leven lang zal je je moeten herinneren, dat je geslagen bent door een vrouw en bovendien nooit zult krijgen wat je wilt.”

Toen riep Eyjolf: “Leg de hand aan deze hond en sla hem dood, ook al is het een teef.”

Toen nam Havard het woord: “Met onze tocht staat het er al beroerd

genoeg voor zonder zo'n verachtelijke daad te begaan. Sta op, mannen, en zorg dat dat niet gebeurt."

Eyjolf sprak: "Waar is het oude spreekwoord: 'Zijn ongeluk brengt men van huis mee'."

Havard was een geliefd man. Velen waren bereid hem hierin bij te staan en daarnaast Eyjolf voor ongeluk te behoeden. Hij moest het hierbij laten en onverrichter zake vertrekken.

Voordat Havard naar buiten ging, zei Aud: "Het zou niet juist zijn, Gisli's schuld aan jou onbetaald te laten. Hier is een ring waarvan ik wil dat je hem krijgt."

"Dat was niet nodig geweest," zei Havard.

"Toch wil ik je hem graag overhandigen," zei Aud.

Ze gaf hem toen ook daadwerkelijk de ring voor zijn hulp.

Havard voorzag zich van een paard en reed naar Strönd in het zuiden naar Gest Oddleifszoon; hij wilde niet langer bij Eyjolf blijven.

Eyjolf begaf zich naar huis in het Otradal en was weinig tevreden met zijn tocht, en de mensen beschouwden deze dan ook als de smadelijkste van alle.

33

De zomer verstreek nu zo dat Gisli in zijn ondergrondse schuilplaatsen bleef en bijzonder op zijn hoede was. Hij wilde niet meer weg, elke vluchtweg leek hem afgesloten. Ook waren de winters hem in zijn dromen toebedeeld nu alle verstreken.

Wederom gebeurde het op een zomernacht dat Gisli onrustig sliep. Toen hij ontwaakte, vroeg Aud wat hij gedroomd had. Hij zei dat de kwadere droomvrouw tot hem was gekomen en dit had gesproken: “Nu zal ik alles tenietdoen wat de betere droomvrouw je heeft gezegd en ervoor zorgen dat je geen voordeel zult hebben van hetgeen zij je heeft voorspeld.”

Toen sprak Gisli de strofe:

26. *“Het zal jullie niet gegeven zijn
langer samen te leven,
overdadige liefde
zal jullie grote smart worden,’ sprak de hoornschenkster.
‘De almachtige der mensen
zendt jou, geheel alleen,
weg uit jullie huis en van deze wereld,
een ander rijk in.”*

(hoornschenkster: vrouw; hier: kwadere droomvrouw)

“Ook droomde ik,” zei Gisli, “dat diezelfde vrouw bij me kwam en me een met bloed doordrenkte muts om het hoofd bond, en daarvoor waste ze mijn hoofd in bloed en besprenkelde me daarmee helemaal, zodat ik van top tot teen onder het bloed zat.” Gisli sprak de strofe:

27. *“Mij leek het, alsof de vrouw
mijn haar rood waste,
met het schuim van Odins vuur
uit de bron van het scherp der snede.*

*De kwadere godin van het handgoud,
haar hand kleurde
dieprood
van mensenbloed.”*

(Odins vuur: zwaard; schuim van het zwaard: bloed)
(godin van het handgoud: vrouw; hier: kwadere droomvrouw)

En vervolgens sprak hij:

28. *“Het leek mij, dat de zwaard-hoedende walkure
mijn hoofd omwond.
Een bloedige kap
bedekte mijn gladgeschoren hoofd.
Haar handen
in bloed gewassen.
Toen haalde de droomgodin
mij uit mijn slaap.”*

(zwaard-hoedende walkure: kwadere droomvrouw)

Nu werd het zo erg met Gisli's dromen, dat hij zo'n angst voor het donker kreeg, dat hij nergens meer alleen wilde zijn, en zodra hij de ogen sloot, verscheen hem altijd dezelfde vrouw. Op een nacht gebeurde het weer dat Gisli buitengewoon onrustig sliep. Aud vroeg, wat hem in zijn droom verschenen was. "Ik droomde," antwoordde Gisli, "dat mannen naar ons toekwamen. Eyjolf was daarbij en vele anderen. We troffen elkander, en ik wist, dat het strijd tussen ons zou geven. Een van hen kwam luid brullend als eerste naar voren, en het leek mij dat ik hem middendoor spleet. Daarbij leek het mij dat hij een wolven kop had. Toen vielen velen me aan. Het leek mij dat ik een schild in de hand had en me lang weerde." Gisli sprak toen de strofe:

29. *“Ik wist dat vijanden mij aanvielen,
voor een gevecht.
Hoewel ik niet zo snel het leven liet
als verwacht had mogen worden.
Ik had niet veel strijdmakkers mee van huis;
we brachten de raven vreugde met prooi.
Maar jouw pure armen
kleurden rood met mijn bloed.”*

En vervolgens sprak hij:

30. *“Zij konden het schild der dichter
niet vernietigen
met hun gillende zwaarden;
het behoedde mij voor hun slagen.
Mij werd moed gegeven
totdat zij, die mijn leven zullen nemen,
mij uiteindelijk overmanden,
onder hun wapengekletter.”*

En vervolgens sprak hij:

31. *“Alleen stond ik, alvorens
de voeders der raven mij verwondden.
Ik verzadigde Odins raven met kadavers.
De snede van mijn zwaard hieuw
een been in twee, zoals 't hem liefde,
en de krijger verloor een ledemaat.
Hij viel, te mijner meerdere glorie.”*

(voeders der raven: krijgers)

De herfst verstreek, maar met de dromen werd het niet minder; ze werden juist erger. Op een nacht sliep Gisli wederom onrustig. Toen vroeg Aud opnieuw wat hij gezien had, en Gisli sprak de strofe:

32. *“Ik droomde dat ik bloedde,
uit allebei mijn zijden,
de beproeving van die bloedvloed,
zulke dromen moet ik verduren.
Dit soort dromen heb ik, gouddraagster,
wanneer ik de slaap vat.
Sommigen achten mij schuldig,
en ik ben in afwachting van de strijd.”*

(gouddraagster: vrouw; hier: Aud)

En vervolgens sprak hij de strofe:

33. *“Het leek mij dat de schilddrager
met 'n scherp zwaard bloed trok
uit mijn beide schouders, vrouw.
Door de ravenvoeders
doofde alle levenshoop uit.
Dit nu, mijn vrouw,
is het lot
dat ik moet ondergaan.”*

(schilddrager: krijger)
(vrouw: Aud)

En vervolgens sprak hij:

34. *“Het leek mij
dat de zwaaiers van het schild der trollen
mijn beide armen eraf hieuwen
met hun zwaarden
en mij brandende wonden gaven.
Het leek mij dat de mond van het zwaard
mijn schedel spleet,
het wapen gaapte boven mijn kruin, vrouw!”*

(schild der trollen: aks; zwaaiers daarvan: krijgers)

En vervolgens sprak hij de strofe:

35. *“Het leek mij
dat een vrouw
huilend boven mij stond,
de ogen van deze godin van de gordel
overstroomden met tranen.
De vrouw haastte zich mijn wonden te verbinden.
Kun je de betekenis raden,
mijn vrouw, van deze droom?”*

(godin van de gordel: vrouw; hier: Aud)

★★★★★

34

Die zomer verbleef Gisli thuis, en het was rustig. De laatste zomernacht kwam en er wordt verteld, dat Gisli niet slapen kon, noch konden de andere twee. Met het weer was het zo gesteld: er heerste grote windstilte, en ook had het sterk gerijpt. Toen zei Gisli dat hij weg wilde van de boerderij om naar zijn schuilplaats in het zuiden tussen de kliffen te gaan en te zien of hij daar slapen kon. Allen maakten zich op om daarheen te gaan, de vrouwen droegen rokken, en die trokken een spoor in de rijp. Gisli hield een stok in de hand en kerfde er runen in, de spaanders vielen op de grond. Ze bereikten de schuilplaats. Hij ging liggen en wilde proberen of hij de slaap kon vatten. De vrouwen echter waakten. Daar overviel hem een grote vermoeidheid en hij droomde dat er vogels het huis binnen kwamen, die Laemingar¹ heetten. Ze waren groter dan sneeuwhoenders, gedroegen zich heel agressief en waren geheel met bloed besmeurd. Aud vroeg, wat hij gedroomd had – “je sliep weer niet goed”.

Gisli sprak de strofe:

36. *“Ik droomde
dat ik geluiden hoorde
in de bloedkamer
toen we uiteen gingen, vrouw:
ik schenk de drank der dwergen.
De krijger hoorde slagen van de twee vechtende hanen:
Hij weet dat snel de wolkbreuk
aan pijlen op hem vallen zal.”*

(bloedkamer: hart of ziel)

(drank der dwergen: mede; bedoeld wordt hier: de dichtkunst)

Terwijl dit zich afspeelde, hoorden ze buiten stemmen. Eyjolf was met veertien man gearriveerd. Eerst waren ze naar de boerderij gegaan, en hadden toen het spoor in de rijp gezien alsof hen de weg werd gewezen. Toen Gisli en de vrouwen de mannen gewaar werden, beklommen ze de kliffen daar, waar het voor een gevecht het geschiktst was, en ieder van de vrouwen hield een grote knuppel in de hand. Eyjolf en zijn lieden

naderden van beneden, en Eyjolf riep naar Gisli: “Nu is het raadzaam, niet langer weg te rennen en je te laten opjagen als een lafaard, waar je toch bekend staat als een moedig man. Het is lang geleden sinds ons laatste treffen, en we zouden willen, dat dit het laatste zal zijn.”

Gisli antwoordde: “Val jij nu maar manhaftig aan, want ik zal er niet langer van doorgaan. Het is ook aan jou, mij als eerste aan te vallen, want jij hebt van allen die hier bij aanwezig zijn, het meest te vereffenen.”

“Ik zal me door jou niet laten voorschrijven,” zei Eyjolf, “hoe ik mijn mannen indeel.”

“Dat dacht ik wel,” zei Gisli, “dat zo’n laffe hond als jij het niet aandurven zou, met mij de wapens te kruisen.”

Toen sprak Eyjolf tot Spion-Helgi: “Dat nu zou een grootse daad zijn, wanneer je als eerste Gisli op de klippen aanvallen zou. Het zal lang herinnerd worden!”

“Vaak heb ik gemerkt,” zei Helgi, “dat je graag anderen vooruit stuurt, wanneer het daadwerkelijk op een beproeving aankomt. Maar omdat je me zo enthousiast aanspoort, zal ik vooropgaan, maar jij volgt me manhaftig en komt direct achter me aan, als je tenminste geen totale lafaard bent!”

Helgi viel aan op de plek waar het hem ’t gunstigst leek, en hij had een grote aks in de hand. Gisli was als volgt uitgerust: hij had een aks in de hand, zijn zwaard omgegord en een schild aan zijn zijde. Hij had een grijze mantel, die hij met een riem om zich heen had gebonden. Nu neemt Helgi een aanloop en springt de kliffen op naar Gisli toe. Deze snelt Helgi tegemoet, heft het zwaard in de lucht en drijft het hem in de lendenen, zodat hij hem middendoor sloeg, en beide helften vielen van het klif af. Eyjolf kwam op een andere plaats omhoog. Daar komt Aud hem tegemoet en slaat hem met de knuppel op de hand, zodat alle kracht daaruit verdween en hij er ruggelings afstortte.

Toen sprak Gisli: “Allang wist ik, dat ik een goede vrouw had, maar ik wist toch niet, dat ik zó goed getrouwd was. Hoewel de bedoeling goed was, heb je me toch een mindere dienst bewezen, dan je wilde of voorhad, – want anders waren ze beiden dezelfde weg gegaan.”

1. Laemingar: men weet niet wat hiermee wordt bedoeld. Als vogelnaam is het woord zowel in oud als modern Noors of IJslands onbekend.

35

Er waren twee mannen nodig om Aud en Gudrid in bedwang te houden, en zij bemerkten dat ze daar hun handen vol aan hadden. Vervolgens gaan twaalf man de kliffen op en vallen Gisli aan, maar hij verweert zich zodanig met rotsblokken en wapens, dat het bewondering afdwong.

Nu springt een metgezel van Eyjolf naar voren en roept Gisli toe: “Geef me jouw wapens, de goede die je draagt, en daarbij ook je vrouw, Aud.”

Gisli antwoordt: “Kom ze dan maar onverschrokken halen, anders betamen jou de wapens niet, die ik gevoerd heb, en nog minder de vrouw.”

Dan steekt deze man met zijn speer naar Gisli, maar Gisli slaat ertegenaan en scheidt de speerpunt van de schacht. Het was zo’n krachtige slag dat de aks doordrong in een platte rots voor hem en er een hoek afbrak. Dan werpt hij de aks weg, grijpt het zwaard en vecht daarmee, terwijl hij zich met het schild dekt. Ze vallen nu vastberaden aan, hij weert zich echter goed en manhaftig. Ze stoten krachtig op elkaar. Gisli velde wederom twee man, en nu zijn er vier gesneuveld. Eyjolf gelastte ze als echte kerels aan te vallen: “We hebben het zwaar te verduren,” zei hij, “maar dat is niet belangrijk, als de afloop maar goed is!”

Toen het nu ’t minst te verwachten viel, draaide Gisli zich om en sprong van de kliffen af de rotspunt op die Einhamar heet. Daar richt hij zich tot hen en neemt stelling. Dit overviel hen en hun toestand leek hen hoogst onbehaaglijk te worden: vier man dood, de overigen gewond en moe. De aanval rustte een tijdje. Daarna spoorde Eyjolf zijn mannen weer krachtig aan en beloofde hen van alles, als ze Gisli maar zouden grijpen. Eyjolf had een uitgelezen schare bij zich in dadendrang en dapperheid.

36

Een man genaamd Svein was de eerste die Gisli tegemoet trad. Gisli echter sloeg op hem in en kliefde hem het hoofd tot op de schouders, en zo stortte hij van de rots af. Nu wisten ze niet meer, hoe een einde zou komen aan de doodslagen van deze man.

Gisli riep Eyjolf toen toe: “Dit zou ik willen, dat je die driehonderd aan zilver, die je voor mijn hoofd gekregen hebt, zeer duur betalen zult, en ook dit, dat je er nog eens driehonderd voor zou geven, dat we elkaar nooit waren tegengekomen. Daarbij zal het verlies van zoveel mannen je alleen schande brengen.”

Ze beraadslaagden maar willen van hun levensdagen niet omdraaien. Vervolgens vallen ze van twee kanten aan, daarbij gaan met Eyjolf twee mannen voorop, de een heette Thorir, de ander Thord, het waren verwanten van Eyjolf en fantastische krijgers. De aanval is hard en heftig, en nu lukt het hen, hem met speersteken een paar wonden toe te brengen. Hij weert zich echter moedig en manhaftig, en ze krijgen het zo zwaar van hem te verduren met rotsblokken en zware slagen, dat niemand die hem aanviel zonder wonden bleef, want Gisli's slagen waren er nooit naast.

Eyjolf en zijn verwanten gaan opnieuw fanatiek op hem toe. Ze wisten dat eer en aanzien voor hen op het spel stonden. Dan steken ze met speren naar hem, zodat zijn ingewanden eruit vallen, maar hij snoert de ingewanden samen met het hemd aan zijn lijf en bindt het vast met zijn riem. Toen zei Gisli, ze even te wachten – “Jullie zullen nu het einde krijgen, dat jullie wilden”. Toen sprak hij de strofe:

37. *“De schone godin wier handen goud regenen,
die me zoveel vreugde heeft gebracht
zal jullie vragen, onbevreesd,
hoe het haar sterke man verging.
Ik heet de zwaard-snede welkom
die in mijn lichaam bijt:
Ik weet het,
zo verwekte mijn vader zijn zoon.”*

(godin wier handen goud regenen: vrouw; hier: Aud)

Dit is Gisli's laatste strofe, en hij had haar nog niet uitgesproken, of hij springt van de rots af, laat het zwaard in de schedel van Eyjolf's verwant Thord zoeven, en splijt hem tot aan z'n middel en dat betekende diens dood. Toen Gisli bovenop hem viel was hij al levenloos. Al Eyjolf's metgezellen waren zwaargewond.

Gisli liet zijn leven met zo vele en zware wonden dat het een wonder leek. Later hebben ze verteld, dat hij geen enkele keer terug is geweest, en dat ze niet hadden kunnen vaststellen dat zijn laatste slag minder krachtig was geweest dan zijn eerste.

Daar nu eindigde Gisli's leven en iedereen is van oordeel, dat hij wat betreft heldenmoed zijn gelijke niet kende, hoewel hij niet in alles een fortuinlijk man was.

Ze sleepten hem van de rots af naar beneden, namen hem het zwaard af en begroeven hem daar in het gesteente. Daarna begaven ze zich naar zee. Beneden aan de kust stierf de zesde man. Nu bood Eyjolf Aud aan, met hem mee te gaan, maar ze wees dat af. Vervolgens voeren Eyjolf en zijn mannen huiswaarts naar het Otradal. Nog dezelfde nacht stierf de zevende man. De achtste lag twaalf maanden te bed met zijn wonden en bezweek daaraan. De andere gewonden genazen, maar de schande bleef voor altijd aan hen kleven.

Dit echter, wordt algemeen gezegd: dat, zover men zeker weet, niemand hier te lande zich ooit zo roemrijk verdedigd had als Gisli.

IJSLAND

IJSLAND

37

Nu ging Eyjolf met elf man van huis naar het zuiden om Bork de Dikke op te zoeken. Hij deelde hem deze gebeurtenis mee en vertelde hem hoe alles zich had afgespeeld. Bork was daarover zeer verheugd en vroeg Thordis om Eyjolf gastvrij te onthalen - “en herinner je ook de grote liefde, waarmee je mijn broer Thorgrim toegedaan was, en behandel Eyjolf goed”.

“Ik zal treuren om Gisli, mijn broer,” zei Thordis, “en is Gisli’s moordenaar niet voldoende onthaald wanneer hij pap krijgt voorgezet?”

En ’s avonds, toen ze het eten binnenbracht, liet ze het dienblad met lepels vallen. Eyjolf had het zwaard dat Gisli had toebehoord tussen de onderste lengtebalken van de bank en zijn voeten gelegd. Thordis herkent het zwaard en terwijl ze naar de lepels bukt, grijpt ze het gevest beet en haalt uit naar Eyjolf met de bedoeling hem in het middel te treffen. Daarbij had ze niet in de gaten dat de pareerstang omhoog stak en raakte daarmee de tafel - waardoor ze hem lager trof, dan haar bedoeling was. De stoot belandde in het dijbeen en veroorzaakte een grote wond.

Dan pakt Bork Thordis vast en neemt haar het zwaard af. Alle aanwezigen springen op en gooien de tafel met eten omver.

Bork bood Eyjolf aan zelf te oordelen in deze zaak, en deze verlangde volledige compensatie - als voor de dood van een man -, en hij verklaarde dat hij meer geëist zou hebben, wanneer Bork zich hierbij niet zo goed gedragen had.

Toen benoemde Thordis getuigen en verklaarde zich voor gescheiden van Bork en zei nooit meer het bed met hem te delen, en ze hield haar woord. Ze vertrok naar Eyri om op Thordisarstadir te gaan wonen. Bork echter bleef op Helgafell, tot Snorri de Godi hem daarvandaan verdreef. Toen ging Bork op Glerarskogar wonen. Eyjolf reed nu huiswaarts en was weinig tevreden over zijn tocht.

De zonen van Vestein begaven zich op weg naar Gest, hun verwant, en drongen er bij hem op aan zijn positie te gebruiken om hen het land uit te krijgen, tezamen met Gunnhild hun moeder, Aud - Gisli's vrouw -, alsmede Gudrid Ingjaldsdochter met haar broer Geirmund. Zij allen vertrokken met Sigurd de Witte vanaf de Hvita rivier naar Noorwegen. Gest had hun vertrek met zijn geld mogelijk gemaakt.

Ze waren slechts korte tijd onderweg en landden aan in het noorden van Noorwegen. Berg begeeft zich daar in de hoofdstraat van een kleine handelsstad om voor hen een onderkomen te huren. Hij heeft twee mannen bij zich. Daar ontmoeten ze twee mannen. Een van hen, een goed gebouwde jonge man, droeg scharlaken kleding. Deze vroeg Berg hoe hij heette, en naar waarheid gaf Berg zijn naam en afkomst, want hij meende door het noemen van zijn vaders naam eerder voor- dan nadeel te hebben. Maar degene in scharlaken kleding trok zijn zwaard en bracht Berg een doodsteek toe. Dat was Ari Surszoon, de broer van Gisli en Thorkel.

Bergs metgezellen gingen naar het schip terug en vertelden wat er gebeurd was. De schipper zorgde ervoor dat ze wegwamen en bezorgde Helgi een overtocht naar Groenland. Helgi kwam daar ook heen, had succes en gold als een aanzienlijk man. Er werden wel mannen uitgezonden die hem om het leven moesten brengen, maar het was anders voorbestemd: Helgi kwam om bij de visvangst en dat werd beschouwd als een groot verlies.

Aud en Gunnhild reisden naar Hedeby in Denemarken. Daar bekeerden ze zich, gingen op pelgrimstocht naar het zuiden, naar Rome, en kwamen niet meer terug.

Geirmund bleef in Noorwegen, trouwde daar en kwam in het leven goed vooruit. Zijn zuster Gudrid kreeg een man en gold als een verstandige vrouw. Ze had een talrijk nageslacht.

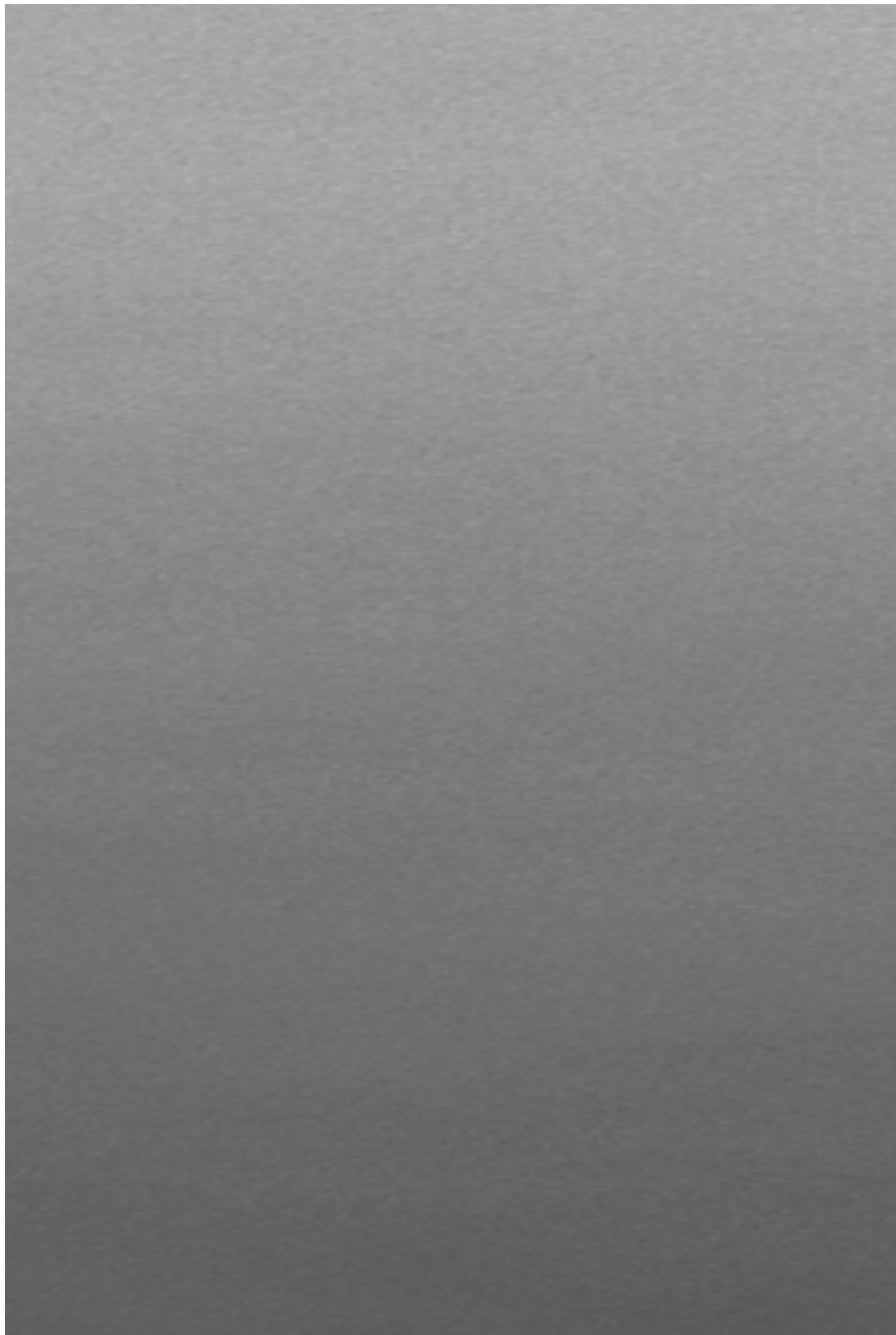
Ari Surszoon voer naar IJsland. Hij kwam aan land bij de Hvita rivier en verkocht zijn schip. Hij verwierf land bij Hamar en woonde daar enige jaren. Vervolgens woonde hij op verschillende andere plaatsen in het Myrar-district, en ook hij had nakomelingen.

Hier beëindigen we het verhaal van Gisli Surszoon.

★★★★★

Saga af Gisla Surs Syne

DE SAGA VAN GISLI SURSZOON

lange versie

1

Deze saga begint als koning Harald Schoonhaar heerst over Noorwegen. Hij was de eerste koning die alleen regeerde over Noorwegen, – en zijn afstammelingen zijn sindsdien altijd hoofdmannen in dit land geweest. Velen, en met name mannen van aanzien, ontvluchtten het land omdat ze zijn tirannie niet wilden ondergaan, en zich niet sterk genoeg wisten hem te weerstaan.

Ten tijde van koning Harald werd IJsland ontdekt en gekoloniseerd. De kinderen van Ketil Plat-neus vertrokken naar IJsland: Bjorn de Noor, van wie de Kjalleklings afstammen; Helgi Bjola, die woonde op Kjalarnes; en Thorunn Hyrna, die getrouwd was met Helgi de Magere uit de Eyjafjord – de bewoners van de Eyjafjord stammen van hen af. Ketils andere dochter, Aud (de Diepzinnige), was de laatste van de familie die hier arriveerde. Van haar stammen de jarls van Orkney en de Götuskeggjar familie op de Faeröer af, en hier te lande de bewoners van de Breidafjord.

Thorolf Moster-baard kwam hierheen en nam al het land op Thorsnes in bezit. Van hem stamt het geslacht van Snorri de Godi af, de zogenaamde Snorrungs.

Ulf de Schele trok naar IJsland en legde beslag op Reykjanes in de Breidafjord. Van hem stammen de bewoners van Reykjanes af.

Thord de Viking kwam hier naar toe. Hij arriveerde in de Dyrafjord en nam al het land aan de noordzijde van de fjord in bezit.

Hrollaug, de zoon van jarl Rögnvald van Moer en een broer van jarl Turf-Einar¹, Thorir de Zwijger en Göngu-Hrolf, kwam hierheen en nam het land oostelijk, in Sida², in bezit. Van hem stammen de Sidamannen af.

1. Turf-Einar: zogeheten omdat hij de eerste was die op Orkney turf als brandstof gebruikte.
2. Sida: oostelijk van Reykjavik en contreien.

2

In die tijd was er een rijke hersir in Noorwegen die Thorkel heette en Goudhelm werd genoemd. Hij woonde in het Surnadal in Sunnhordaland. Hij was getrouwd en had drie zonen bij zijn vrouw: de oudste heette Ari, de volgende Gisli, en de derde was Thorbjorn. Zij allen waren veelbelovende jongemannen.

Er was een man genaamd Isi die de leiding had over Fjordane. Hij had een dochter genaamd Ingibjorg, schoonste aller vrouwen. Ari Thorkelszoon vroeg om haar hand en zij werd aan hem uitgehuwelijkt met een grote bruidsschat. Ze had een knecht genaamd Kol die van adellijke komaf was. Hij was gevangen genomen en werd slaaf genoemd, en hij ging in Ingibjorgs gevolg mee naar het Surnadal. Thorkel gaf zijn zoon Ari een schitterende boerderij in de vallei daar. Ari nam de leiding en werd beschouwd als een aanzienlijk man.

Een man genaamd Bjorn de Bleke verschijnt nu in het verhaal. Hij was een berserker en een groot tweevechter. Hij trok rond met een groep van elf. Hij was bedreven in magie en ongevoelig voor ijzeren wapens. Hij was zeer ongeliefd. Waar hij maar wilde drong hij bij mensen de boerderij binnen en nam de vrouwen en dochters bij zich in bed en hield ze zolang als het hem plezierde. Iedereen vreesde zijn komst en verwelkomde zijn vertrek.

Er wordt nu verteld dat Bjorn hoorde dat Ari Thorkelszoon een mooie vrouw mee naar huis had gebracht en een vermogen had verworven. Het leek Bjorn een goed idee die kant eens op te gaan. Hij vertrok met zijn volgelingen en arriveerde 's avonds. Toen hij en Ari elkaar ontmoetten, zei Bjorn hem dat hij de boerderij over zou nemen en Ingibjorg bij zich in bed wilde hebben zolang als hij wilde. Hij liet Ari de keus: of weggaan, of blijven; wat Ari beter leek. Ari zei dat hij niet vertrekken zou, noch zou hij de boerderij aan hem afstaan.

“Goed,” zei Bjorn. “Ik heb nog een plan: ik wil je uitdagen tot een tweegevecht. Als je het aandurft binnen drie dagen met me te vechten, dan zullen we zien wie van ons Ingibjorg heeft. De winnaar zal ook al het bezit van de ander krijgen. Ik zal mijzelf niet uit het tweegevecht kopen¹, noch zal ik geld van anderen aannemen.”

Ari zei dat hij graag het gevecht met hem aanging. De berserkers vertrokken en Ari bereidde zich voor op het tweegevecht. Zij begonnen het duel en de uitkomst van de confrontatie was dat Ari werd gedood. De berserker echter had geen schrammetje omdat ijzeren wapens hem niet deren konden. Bjorn claimde dat zijn overwinning hem niet alleen het land en de bezittingen hadden gebracht maar ook de vrouw, en maakte bekend dat hij die nacht naar Ari's boerderij zou gaan.

Gisli, Ari's broer, zei: "Onze familie zou snel aan ongeluk ten prooi vallen als we zoiets walgelijks op z'n beloop zouden laten en zulk kwaad over ons zouden laten komen. Dat zal nooit gebeuren. Ik daag je uit tot een tweegevecht morgenochtend. Liever sterf ik in de strijd dan zo'n wandaad te tolereren."

"Het is mij om het even," zei Bjorn. "Je hele familie zal hetzelfde overkomen, als jullie het willen riskeren met mij te vechten."

Daarmee gingen ze uiteen en Gisli ging naar de boerderij die Ari's eigendom was geweest. Het nieuws over hetgeen er was gebeurd tijdens het gevecht verspreidde zich, en Ari's dood werd thuis beschouwd als een groot verlies. Gisli ging naar Ingibjorg om haar van Ari's dood te vertellen en ook dat hij Bjorn de Bleke had uitgedaagd voor een duel dat de volgende dag zou plaatsvinden.

"Dat is geen goed idee," zei Ingibjorg, "en ik vrees dat je niet veel succes zult hebben, tenzij je hulp van anderen krijgt."

"Dan zou ik jou, en alle anderen die me het meest zouden kunnen helpen, willen vragen me alles te geven wat me maar in staat zou stellen de overwinning te behalen."

"Er is een persoon die ik meer dan anderen in staat acht je in deze zaak te helpen en van werkelijk nut voor jou zou kunnen zijn," zei ze.

"Wie is dat?" vroeg Gisli.

"Het is Kol, mijn pleegvader," zei ze. "Ik denk namelijk dat het zwaard dat hij bezit beter is dan de meeste andere, hoewel hij zich er zelf geringschattend over uitlaat en het zijn kapmes noemt."

Kol werd gehaald, en hij kwam om met Gisli en Ingibjorg te praten.

Gisli vroeg: "Bezit jij een goed zwaard?"

"Mijn zwaard is niet echt een kostbaarheid," antwoordde Kol. "Maar er bevindt zich veel in de hut van een arme man dat niet te vinden is in het paleis van een koning."

Gisli vroeg: "Wil je mij het zwaard niet lenen voor mijn tweegevecht met Bjorn?"

Kol antwoordde: "Dan zal je hetzelfde overkomen als anderen

wanneer er kostbaarheden in het spel zijn – je zult het niet terug willen geven. Ik kan je echter wel vertellen dat het zwaard alles zal klieven dat het raakt, of het nou ijzer is of iets anders; noch kan het bot worden, want het is gemaakt door dwergen. Het wordt Grauwzijde genoemd. Maar je moet weten dat ik er niet blij mee zal zijn wanneer ik het zwaard niet terugkrijg als ik erom vraag.”

“Het zou schandelijk zijn wanneer je het zwaard niet terug zou krijgen als ik het heb gebruikt in het uur van mijn nood,” zei Gisli.

Gisli ontving het zwaard en de nacht verstreek. Voordat zij op weg gingen naar het tweegevecht, vroeg Thorkel zijn broer Gisli: “Wie van ons zal nu met de berserker vechten en wie van ons zal het kalf slachten?”

Gisli antwoordde: “Ik stel voor dat jij het kalf slacht en ik zal het opnemen tegen Bjorn.” Hij was niet zo laf dat hij de gemakkelijkste weg wilde kiezen.

Gisli en Bjorn betreden nu het strijdperk en beginnen het duel. Gisli zei Bjorn de eerste slag uit te delen.

“Niemand eerder heeft me dat aangeboden,” zei Bjorn. “Sterker nog, niemand heeft me eerder tot een tweegevecht uitgedaagd.”

Daarop, hieuw Bjorn naar Gisli, maar Gisli ving de slag op met zijn schild, dat onder de handgreep in tweeën werd geslagen. Gisli hieuw terug naar Bjorn. Zijn slag raakte het onderste gedeelte van Bjorns schild en ging er dwars doorheen, en hakte Bjorns been af boven de knie. Met zijn volgende slag hieuw hij Bjorns hoofd eraf. Nu richtte het gevecht zich op Bjorns volgelingen. Enigen van hen werden gedood, terwijl anderen in de bossen ontkwamen.

Gisli ging naar huis en verkreeg grote roem door deze daad. Hij nam de boerderij over als erfenis van zijn broer Ari. Ook trouwde hij met Ari's weduwe, Ingibjorg.

De tijd verstreek. Gisli gaf het zwaard Grauwzijde niet terug en Kol vroeg er niet om.

★★★★★

1. Een gewonde tweevechter kon zichzelf soms vrijkopen – en zo zijn leven redden – door een vaststaande som geld te betalen
2. “*Wie van ons zal het kalf slachten?*” Als offer aan de goden? Of als het dagelijkse werk op de boerderij?

3

Op een dag trof Gisli Kol buitenshuis. Gisli had Grauwzijde in zijn hand, terwijl Kol een aks had. Kol vroeg Gisli of het zwaard hem van nut was geweest. Gisli antwoordde dat hij er erg tevreden mee was.

“Dan zou ik het nu terug willen hebben,” zei Kol, “als je denkt dat z’n dienst jouw nood voorlopig heeft gelenigd.”

“Wil je het me verkopen?” vroeg Gisli.

“Nee,” antwoordde Kol.

“Ik zal jou je vrijheid schenken en genoeg handelswaar geven om je in staat te stellen met anderen mee te reizen waarheen je maar wilt,” zei Gisli.

“Ik wil het niet verkopen,” zei Kol.

“Dan zal ik jou je vrijheid schenken en je land verpachten of geven, en al het vee dat je ervoor nodig hebt,” zei Gisli.

“Nog steeds wil ik niet verkopen,” zei Kol.

“Tja,” zei Gisli, “je onderhandelt keihard. Dus noem je eigen prijs in geld, en ik zal niet vrekking zijn zolang je maar bereid bent het zwaard te verkopen. Daarbij zal ik jou je vrijheid schenken en een goed huwelijk voor je regelen, mocht je dat willen.”

“Geen sprake van,” zei Kol. “Ik verkoop het niet, wat je ook bieden wilt. Dit is wat ik vanaf het begin vermoedde, dat ik er niet zeker van kon zijn dat je het me terug zou geven, toen jij je eenmaal realiseerde wat voor een kostbaar stuk het is.”

“Laat me je dan dit zeggen,” zei Gisli, “hoe het verder ook gaan zal, wij zullen er geen van beiden¹ profijt van hebben: ik wil je het zwaard niet teruggeven, en niemand anders zal het in handen krijgen, als ik mijn zin krijg.”

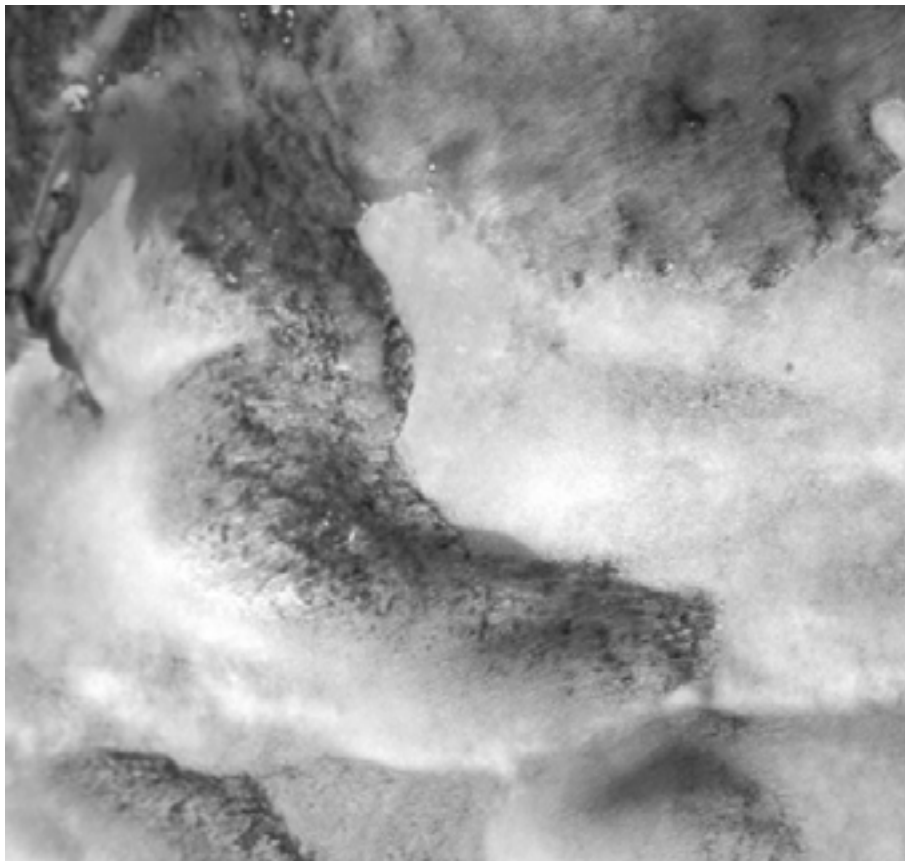
Kol hief zijn aks en Gisli trok Grauwzijde, en ze sloegen naar elkaar. Kol sloeg naar Gisli’s hoofd en het aksblad drong diep in zijn hersenen. Gisli sloeg naar Kols hoofd, maar het zwaard beet niet. Toch was de klap zo hard dat diens schedel werd verbrijzeld en het zwaard in twee stukken brak.

Kol zei: “De zaak zou beter zijn afgelopen wanneer mijn zwaard direct was teruggegeven, toen ik erom vroeg. Dit zal slechts het begin zijn

van het ongeluk dat jouw verwanten hiermee over zich hebben afgeroepen.”

Daarmee, stierven zij beiden.

1. Typische saga-verteltechniek, plots wordt de persoon “helderziend” om de spanning op te voeren, met andere woorden het wordt menens.

4

Hierna wilde Ingibjorg het Surnadal verlaten, en ging ze met al haar bezittingen naar huis, naar haar vader Isi. Thorbjorn Thorkelszoon besloot te gaan trouwen, en stak de Kjolen bergkam over naar Freysey (Frey's Eiland), vroeg om de hand van een vrouw genaamd Isgerd en trouwde haar. Daarna keerde hij terug naar het Surnadal en nam het familiebezit over met zijn vader, Thorkel Goudhelm. Thorkel Goudhelm had niet lang meer te leven. Hij werd ziek en stierf, en Thorbjorn erfde alles van zijn vader. Vanaf dat moment stond hij bekend als Thorbjorn Sur¹.

Thorbjorn en Isgerd kregen kinderen die hier genoemd moeten worden. Hun oudste zoon was genaamd Thorkel, de volgende was Gisli en de derde heette Ari, die onmiddellijk naar Freysey ging om daar als pleegkind te worden opgenomen en slechts een kleine rol in deze saga speelt. Hun dochter was genaamd Thordis.

Thorkel was een grote man, knap en sterk, en hij hield van mooie, opzichtige kleren. Gisli was donker; en zoals bij veel mannen die goed gebouwd waren, vroeg men zich af hoe sterk hij echt was. Hij was vaardig met zijn handen, hard werkend, en kalm en gematigd van aard. Hun zus Thordis was een mooie vrouw, erg energiek, vastberaden en bijdehand.

1. Thorbjorn Sur: hier wordt de bijnaam afgeleid van de woonplaats *Sumadal*. De korte versie (zie h. 4 aldaar) geeft echter een heel andere verklaring.

5

Nu moeten twee mannen uit het Surnadal genoemd worden. De een was genaamd Bard, de ander Kolbein. Ze waren geen familie. Beiden waren jong en vermogend en hadden recentelijk hun vaders verloren op een handelsreis naar Engeland. Bard woonde op een boerderij genaamd Hella, terwijl Kolbein op Granaskeid woonde. Ze waren ongeveer van dezelfde leeftijd als de zonen van Thorbjorn Sur, en beiden hielden wel van een verzetje.

Er was ondertussen meer dan eens een verandering van heerser in Noorwegen geweest. Eirik Bloed-Aks¹ had de troon bestegen terwijl zijn vader Harald Schoonhaar nog in leven was. Maar na Haralds dood kwam Eiriks broer Hakon over uit Engeland en ging rechtstreeks naar Trondheim in het noorden. Eerst bezocht hij Sigurd, jarl van Lade, en herinnerde hem aan het rijk dat diens vader, de oude Hakon, had bestuurd in Trondheim: “Ik denk dat het een goed idee is wanneer je mij zou steunen als ik de troon van Noorwegen opeis, en als wederdienst geef ik je de privileges terug die jouw vader genoot. Je zou een vrij man zijn, in plaats van in dienst te zijn van de koning zoals alle mensen nu in Noorwegen.”

Koning Harald Schoonhaar had afgedwongen dat al het land in Noorwegen, bewoond of onbewoond, zelfs de zee en al het binnenwater koninklijk eigendom werden. Alle landeigenaren had hij tot pachter gemaakt.

Jarl Sigurd overwoog wat Hakon had gezegd. Het leek hem wel wat, en zij gingen plechtig vriendschapsbanden aan. De jarl riep nu een vergadering bijeen voor de drie districten. Toen de vergadering was geopend, stond Hakon op en zei: “Iedereen hier weet dat Harald Schoonhaar heel Noorwegen veroverde, van Finnmark in het noorden tot aan de Götaälv² (Gota Rivier) in het oosten. Hij was alleenheerser over heel Noorwegen. Hij had ook een heleboel zoons, zoals jullie allen weten, en van de meesten is heel wat geworden. Maar hij hield niet van allen evenveel. Enigen stuurde hij overzee, terwijl hij anderen bij zich aan het hof hield. En het was Eirik Bloed-Aks waarvan hij dacht dat hij de meest vooraanstaande was van al zijn zoons. Gedurende Haralds leven respecteerde iedereen zijn wensen, maar sindsdien hebben veel van mijn broers beslissingen een desastreus effect gehad. Ik wil jullie allen, mensen van Trondheim, vragen diegene als

heerser te sterken en steunen onder wie het land gedijen zou en die de mensen de vruchten van hun eigen inspanningen zou laten plukken - in plaats van degene die het land wil onderdrukken. Ik verklaar hierbij dat ik alle voorouderlijke rechten en titels teruggeven zal aan allen die zich bij me aansluiten en mij tot koning uitroepen.”

Velen begonnen zich te roeren en zeiden: “Wat een vreemde toestand! Harald Schoonhaar is terug en weer jong geworden - toch was hij de laatste keer dat we hem zagen oud! Wat is hier aan de hand? Heeft hij een zoon die zoveel op hem lijkt dat niemand het verschil kan zien behalve dat de een jong is en de ander oud? Maar deze wil ons onze voorouderlijke rechten en erfdelen teruggeven die zijn vader, in zijn tirannie, van ons afnam.”

De hele menigte zei nu dat zij de man als hun koning wilde die het meest op Harald Schoonhaar leek en de mensen de meeste welwillendheid toonde, en zeiden niet geregeerd te willen worden door Eirik, de man die al zijn verwanten had verstoten en onterfd, of door Gunnhild³ en haar zoons. De bijeenkomst eindigde ermee dat Hakon werd uitgeroepen tot koning. En toen het nieuws dat de inwoners van Trondheim hun rechten terug zouden krijgen zich verspreidde van district naar district, begon iedereen Hakon bericht te sturen om hun trouw te zweren.

Hakon werd koning van Noorwegen in de tijd dat Thorbjorn Sur en zijn zonen de leiding hadden over het Surnadal.

1. Een bloed-aks was een bijl groot genoeg om vee mee te slachten en zwaar genoeg om met één klap de kop van een dier af te slaan.
2. De Gota Rivier vormde in die tijd de Noorse zuidgrens met Denemarken.
3. Gunnhild was de vrouw van Eirik Bloed-Aks.

6

Nu moeten we vertellen hoe de al eerder genoemde Kolbein talrijke bezoeken begon af te leggen aan Thorbjorn Surs boerderij, waar hij veel plezier beleefde aan het gezelschap van Thordis. Het duurde niet lang, voordat men over hen begon te praten. De geruchten van een affaire bereikten haar vader Thorbjorn, die ervan overtuigd was dat ze op waarheid berustten. Thorbjorn sprak nu met zijn zoons en zei hun dat het aan hen was er iets aan te doen. Gisli zei dat het makkelijk genoeg was zaken recht te zetten waar geen kwaad in stak: “Zeg jij geen dingen waar je aanstoot aan zou nemen als ze van een ander kwamen?”

“Ik zie,” zei Thorbjorn, “dat dit gerucht veel te ver is gegaan om de kop nog in te drukken. Meer ter zake doende, ik zie dat jullie broers duidelijk niet veel om jullie eer geven. Het ontbreekt jullie aan elke manhaftigheid.”

“Maak je niet zo druk over deze bezoeken, vader,” zei Gisli. “Ik zal met hem praten en hem vragen hier niet meer te komen.”

“Dat is net iets voor jou,” zei Thorbjorn, “je zo te vernederen. Hem te vragen of hij alsjeblieft zo vriendelijk zou willen zijn hier niet meer te komen en hem daarvoor nog uitgebreid te bedanken ook, en niets te ondernemen als hij jouw woorden negeert.” Gisli liep weg en dat betekende het einde van hun gesprek.

De volgende keer dat Kolbein kwam, deed Gisli hem uitgeleide toen hij 's avonds vertrok en zei hem dat hij niet wilde dat Kolbein daar nog kwam: “Mijn vader ergert zich aan jouw bezoeken, vanwege de geruchten die de ronde doen dat je mijn zus Thordis verleidt, iets wat mijn vader helemaal niet bevalt. Als je doet wat ik vraag, zal ik zorgen dat we naar jouw huis komen voor spelen en vermaak.”

Kolbein zei: “Waarom zeg je dit, terwijl je weet dat er niets achter steekt? Ik weet niet wat me zwaarder valt – je vader van streek maken of aan hem toegeven.”

Gisli zei: “Vat het niet zo op. Als het erop aankomt is het hemd – zoals het gezegde luidt – nader dan de rok, en zal ik de wens van mijn vader volgen. Het is erg belangrijk voor me dat je doet wat ik vraag en dan sta ik bij je in het krijt. Maar ik vrees dat er moeilijkheden komen als jij je in deze hardnekkig toont.”

Kolbein zei weinig en zij gingen uiteen. Gisli ging terug naar huis en een tijdje kwam Kolbein minder vaak dan voorheen. Maar hij vond het nog steeds saai thuis en bracht het incidentele bezoekje. Bij een zo'n gelegenheid waren Thorbjorn en diens zoons allen aanwezig in de Lange-Hal. Gisli was iets aan het maken, terwijl Thorkel enorme lol had met Kolbein. Ze zaten met z'n drieën op de bank: Kolbein, Thorkel en Thordis. Toen het avond werd, liepen zij gedrieën naar de deur en lieten Gisli en zijn vader achter in de Hal.

Thorbjorn zei: "Jouw verzoek aan Kolbein heeft weinig opgeleverd. Het was ook typisch een idee waar een vrouw mee aan zou komen, en daarnaast: ik heb zo mijn twijfels of jullie broers, zonen zijn, dan wel dochters. Het is treurig je op je oude dag te moeten realiseren dat je zonen hebt die weinig meer mannelijkheid tonen dan vrouwen. Hoe anders zijn jullie dan mijn eigen broers, Gisli en Ari."

"Je hoeft hier niet zo'n drama van te maken," zei Gisli. "Je weet nooit wat iemand zal doen als puntje bij paaltje komt."

Gisli wilde zijn vaders beschuldigingen niet langer aanhoren en ging naar buiten. Thorkel en Kolbein liepen de deur door naar buiten, terwijl Thordis terugging de Hal in. Gisli volgde hen en ze liepen allen samen op. Opnieuw vroeg Gisli Kolbein zijn bezoekjes te staken, maar Kolbein weigerde dat te doen.

Gisli zei: "Aangezien mijn verzoek je zo weinig waard is, zal onze relatie een slechter einde krijgen dan ik had gehoopt."

"Dat ligt niet aan mij," zei Kolbein.

Gisli zei: "Of je slaat acht op mijn woorden, of ik verbreek bij deze onze vriendschap."

"Dat moet jezelf uitmaken," zei Kolbein, "maar ik ben niet van plan mijn bezoekjes te staken."

Gisli trok nu zijn zwaard en sloeg naar hem, en dat betekende de dood van Kolbein. Thorkel was zeer gekrenkt over het gebeurde. Gisli keerde naar huis terug en ging de Hal binnen. Thorbjorn vroeg hoe het met zijn verzoek was afgelopen.

"Ik zou zeggen, goed," zei Gisli, "want we waren het erover eens toen we uiteen gingen dat Kolbein zou stoppen met de bezoekjes die jou zo'n ergernis bezorgden."

"Dat kan alleen als hij dood is," zei Thorbjorn.

"Wees gerust, jouw wil in deze is geschied," zei Gisli.

"Geniet dan het geluk van je handen," zei Thorbjorn. "Het kan goed zijn dat ik meer heb dan alleen dochters."

7

Thorkel Surszoon had hierna geen zin meer om thuis te blijven en wilde oostwaarts naar Freysey gaan. Toen hij aankwam bij de Kjolen bergrug ging hij naar de grootgrondbezitter genaamd Sigurd, die niet erg veel geld had maar wel voor iedereen klaarstond. Sigurd verwelkomde Thorkel hartelijk en vroeg hem waar hij naar toe ging. Thorkel zei dat hij van plan was de Kjolen bergrug over te steken.

“Dat is een tocht die je beter niet kunt ondernemen,” zei Sigurd, “want velen betalen er zwaar voor.”

“Waarom?” vroeg Thorkel.

“Ik weet het niet precies,” antwoordde Sigurd. “Maar ik kan je wel naar waarheid zeggen, dat wanneer men in een groep van minder dan twaalf vertrekt, niemand daarvan ooit terugkeert. Maar grotere groepen worden nooit iets onprettigs gewaar.”

“Dan beschouw ik de oorzaak daarvan als onbewezen,” zei Thorkel, “en ik ben niet van plan mijn reis daarom te wijzigen ...”

Hier ontbreken vier pagina's in het manuscript van S (S staat voor de lange versie). Waarschijnlijk bevatte het een verloren gegaan verhaal van Thorkels reis over de Kjolen bergrug naar Zweden, en een uitgebreidere weergave van Gisli's duel met Skeggi. Bijna zeker, omdat dat nu eenmaal kenmerkend is voor de opbouw van een saga en omdat het eind bewaard is gebleven, bevatte het ook een verhaal over een plundertocht van de gebroeders Gisli en Thorkel, waarin ze ongetwijfeld op slinkse wijze andere vikingen of berserkers het nakijken geven. Het eind van dit verhaal is te vinden in hoofdstuk 8.

8

Het restant van hoofdstuk 8 in manuscript S is een fragment van wat misschien weinig meer was dan een “standaard” verhaal waarbij vikingen betrokken waren.

.... Gisli en de anderen namen de grote balken en ramden ze in de schepen, alles op hun weg verwoestend. De vikingen wilden er nu vandoor gaan, maar konden niet ontsnappen op hun schepen die waren vastgelegd. Ze sprongen van deze schepen over in andere en sommigen sprongen in zee. De aan elkaar gebonden schepen werden nu ontdaan van hun bemanning en zij die zich uit de buurt hadden gehouden waren daar blij om. Daarna vluchtten de overgebleven vikingen. Gisli en de anderen hadden flink wat buit gemaakt en laadden hun schepen vol, bereikten land en gingen terug naar huis, naar het Surnadal. Ze bleven een tijdje thuis en verkregen vanwege deze expeditie nog meer roem.

9

Diezelfde winter vertrokken Einar en Sigurd, Skeggi's zonen, van Flyndrenes in het noorden met een macht van bijna veertig man, en rustten niet voor ze 's nachts in het Surnadal aankwamen. Eerst gingen ze naar het huis van Bard van Hella en namen het in beslag. Bard werd de keus gelaten: of gedood worden, of met al zijn mannen deelnemen aan hun expeditie. Bard zei dat hij geen onenigheid had met Thorbjorn Sur en diens zonen - "maar ik hecht aan mijn eigen leven," zei hij, "en de andere zaak is voor mij totaal niet van belang."

Bard sloot zich met tien man bij hen aan. Al met al waren ze nu met zo'n vijftig man. Zonder waarschuwing overvielen zij Thorbjorn Sur op Stokke. Thorbjorn Sur stuurde zijn mannen de Lange-Hal in en naar de voorraadschuur. Toen Gisli de voorraadschuur een paar jaar eerder had gebouwd, had hij in elke wand één van de balken zodanig gespleten dat het centrale gedeelte daarvan verwijderd kon worden. Vervolgens had hij de balken aan de binnenkant met ijzeren beugels - met ijzeren staven er doorheen - in de wand vastgemaakt, terwijl ze van buitenaf massief leken.

Het was zwaarbewolkt en er stond een sterke wind die tegen de voorkant van de voorraadschuur blies. De aanvallers stapelden hout op tegen zowel de Lange-Hal als de voorraadschuur en staken het in brand. Toen degenen in de voorraadschuur zich hiervan bewust werden, openden zij de deur. In de provisiekamer stond op een houten frame een vat met wei. Zij namen de wei en gooiden die op het vuur en doordrenkten het.

De aanvallers bouwden nu een ander groot vuur, weg van de deuren, en de vlammen vraten zich snel een weg naar de balken. Thorbjorn en diens zoons waren allen in de voorraadschuur, alsmede zijn vrouw Isgerd en dochter Thordis. Gisli verliet zijn plek bij de deur en ging naar de gevelspits, waar hij de ijzeren staaf eruit trok en de balk eruit duwde. Toen gingen zij allen naar buiten, de een na de ander. Daar bevonden zich geen aanvallers, want zij allen bewaakten de deuren om er zeker van te zijn dat er niemand zou ontsnappen, en niemand hield wacht bij deze uitgang. Thorbjorn en zijn familie ontsnapten onder dekking van de rook naar de bossen. Toen zij het bos bereikten, keken zij om en zagen de hele boerderij in lichter laaie staan. Gisli sprak toen een vers:

0. *“Vlammen schoten hoog op
boven onze in lichter laaie staande boerderij.
Hiermee zijn de raven blij
en de strijdwolven verzadigd.
Eens heb ik zwaar ijzer getest
op vijanden, mijzelf gemaakt.
Jouw beproeving, vader, heeft nu
een conflict veroorzaakt.”*

Zij bleven in het bos terwijl de boerderij tot as brandde. Einar en Sigurd vertrokken niet eerder dan dat ze er zeker van waren dat Thorbjorn en diens zoons en al hun mensen binnen waren verbrand. Dertig mensen in totaal stierven in de Lange-Hal. Einar en Sigurd maakten nu overal waar ze kwamen het nieuws bekend van de dood van Thorbjorn en diens zoons. Gisli en de andere overlevenden lieten zich niet eerder zien dan dat de aanvallers allemaal waren vertrokken. In het geheim brachten ze een strijdmacht bijeen en gingen toen 's nachts naar het huis van Bard. Zij staken de boerderij in brand die tot de grond toe afbrandde met iedereen die binnen was.

Gisli en de anderen gingen huiswaarts en bouwden hun boerderij weer op. Gisli verdween en niemand wist wat er van hem geworden was. In de lente kwam hij terug. De broers verkochten in het geheim hun land en deden al hun roerende goederen van de hand. Zij hadden besloten Noorwegen te verlaten en Gisli was weggeweest om voor hen een schip te bouwen. Alles werd zo in het geheim gedaan dat niemand iets van hun plannen wist tot zij aan boord van hun schip waren, dertig mannen en vrouwen in totaal.

Ze staken van wal en gingen in een haven, onder beschutting van wat eilanden, liggen om een gunstige wind af te wachten. Op zekere dag bemanden Gisli en Thorkel de twee boten die hun vrachtschip vergezelden. Er zaten tien man in elke boot, terwijl er tien achterbleven om samen met Thorbjorn het schip te bewaken.

Gisli en zijn metgezellen zeilden noordwaarts, op weg naar Flyndrenes. Gisli zei dat hij de gebroeders Einar en Sigurd wilde zien voordat hij Noorwegen verliet. Toen zij daar arriveerden vernamen zij dat de broers van huis weg waren om de pacht voor koning Hakon te innen. Gisli en zijn mannen gingen hen op hun route tegemoet, en gingen in een hinderlaag liggen. De broers bevonden zich in een groep van vijftien man sterk. Toen ze elkaar troffen ontstond er een hevig gevecht. Einar en Sigurd

en al hun mannen werden geveld. Gisli doodde er vijf en Thorkel drie. Gisli zei toen dat hij nog iets op de boerderij te doen had. Hij ging naar het huis, de Hal binnen en zag daar Tweegevecht-Skeggi liggen. Gisli liep naar hem toe en sloeg diens hoofd eraf.

Gisli's mannen plunderden de hele plek grondig en namen zoveel buit mee als ze dragen konden, en roeiden daarna terug naar hun schip. Ze gingen aan land op het eiland, waar zij een offerande hielden en baden om een gunstige wind, en al gauw trok de wind aan. Vervolgens staken ze in zee en zetten koers naar IJsland. Hun overtocht was lang en zwaar. Ze zeilden westwaarts langs de noordelijke kust en voeren om Strandir heen de West-Fjorden in. Zij brachten hun schip de Dyrafjord binnen, naar de monding van de Haukadalsa rivier, waar zij hun schepen uitlaadden en hun tenten opzetten.

Het nieuws van de aankomst van het schip verspreidde zich snel. Er was een man genaamd Thorkel, die op Alvidra woonde. Hij was een vermogend en hooggeboren man. Een andere man, genaamd Thorkel Eirikszoon, woonde in het Keldudal.

In die dagen was het meeste land in de West-Fjorden al in bezit genomen. Thorkel Eirikszoon verkocht Thorbjorn Sur en diens zonen een stuk land in het Haukadal. Het land aan de andere kant van de rivier was reeds bezet, en de boer daar heette Thorgrim, bekend als Thorgrim Nef (Neus).

Hoog boven in het dal woonde een andere man genaamd Thorkel, die bekend was als Thorkel Annmarki (de Onvolkomene). Zijn vrouw heette Thorhalla¹, zij was de zus van Thorgrim Neus. Thorkel de Onvolkomene deed zijn naam eer aan en zijn vrouw Thorhalla bracht er weinig verbetering in. Zij hadden een zoon genaamd Thorstein, een grote en sterke man.

Een man genaamd Onund woonde in het Medaldal, dat naast het Haukadal is gelegen. Hij was een welvarend en oprecht man.

Thorbjorn en diens zoons Gisli en Thorkel bouwden nu een boerderij voor zichzelf.

1. Later in de saga wordt ze, nogal verwarrend, Audbjorg genoemd - zie hoofdstuk 21.

10

Er was een man genaamd Bjartmar. Hij was naar IJsland, naar de Arnarfjord, gekomen en had een boerderij gebouwd op Ey, aan de kop van de Arnarfjord. Bjartmar was een getrouwd man en had twee zonen, Helgi en Sigurd, en een dochter genaamd Gunnhild, die een knappe vrouw was.

De volgende zomer kwam er een schip van over de oceaan. Het was eigendom van een man genaamd Vestein. Hij vond die winter onderdak bij Bjartmar en trouwde met diens dochter Gunnhild. Vestein was buitengewoon bedreven met wapens.

Vestein en Gunnhild hadden twee kinderen - een zoon genaamd Vestein en een dochter, Aud. Vestein Vesteinszoon werd een uitstekend zeevaarder. Hij bezat ook een boerderij op Hest in de Onundsfjord. Hij had een vrouw genaamd Hild en twee zoons, Berg en Helgi.

Rond deze tijd stierven Thorbjorn Sur en zijn vrouw Isgerd. Zij werden ter ruste gelegd in een grafheuvel in het Haukadal, en hun zonen Thorkel en Gisli namen de boerderij over.

Kort daarna, deed Thorkel Surszoon een huwelijksaanzoek. Er was een man genaamd Thorbjorn Zeehondenrots. Deze woonde op Kvigan-dafell in de Talknafjord. Zijn vrouw heette Thordis en zij hadden een dochter, Asgerd. Thorkel Surszoon vroeg om Asgerds hand en kreeg haar ten huwelijk, terwijl Gisli Surszoon een aanzoek deed aan Vesteins zuster, Aud Vesteinsdochter, en haar hand won. De broers boerden gezamenlijk in het Haukadal maar verdeelden hun erfenis niet, ondanks dat beiden getrouwd waren.

Een zekere lente, zo wordt gezegd, reisde Thorkel de Rijke van Alvidra naar het zuiden, naar het Ding van Thorsnes en de Surszonen - Gisli en Thorkel - gingen met hem mee. Op dat moment woonde Thorstein Kabeljauwbijter, de zoon van Thorolf Moster-baard op Thorsnes. Hij was getrouwd met Thora, de dochter van Olaf Wolvenjong, de zoon van Thord de Bruller, en hun kinderen waren Thordis, Thorgrim en Bork de Dikke.

Thorkel de Rijke regelde zijn zaken op het Ding. Thorstein Kabeljauwbijter nodigde hem en de Surszonen uit bij hem thuis, en gaf hen mooie geschenken toen ze vertrokken. Op hun beurt nodigden zij Thorstein Kabeljauwbijters zonen, Thorgrim en Bork de Dikke, uit om de

volgende lente naar het westen te komen voor het Ding van de Dyrafjord. Daarmee gingen zij terug naar huis.

Het jaar verstreek zonder belangrijke gebeurtenissen. De volgende lente reisden de Thorsteins zonen - Thorgrim en Bork de Dikke - met veertien man westwaarts naar het Ding van Hvalseyri in de Dyrafjord, waar zij de Surszonen ontmoetten. De Surszonen nodigden hen uit bij zich thuis na afloop van het Ding, maar eerst waren ze te gast gevraagd bij Thorkel de Rijke op Alvidra. Daarna gingen zij naar het huis van de Surszonen en werden daar goed onthaald en vermaakt.

Thorgrim Thorsteinszoon vond de zus, Thordis Sursdochter, aantrekkelijk, en vroeg haar ten huwelijk. Ze werd zijn verloofde en hun bruiloft werd onmiddellijk gevierd. Haar bruidsschat was de boerderij Saebol, waar de Surszonen hadden geboerd. Gisli en Thorkel vertrokken naar Hol en begonnen daar te boeren, terwijl Thorgrim die in het westen woonde naar Saebol verhuisde. Bork de Dikke nam de leiding op Thorsnes, omdat zijn vader, Thorstein Kabeljauwbijter, nu dood was. Borks neefjes, Vogelvrje-Stein en Thorodd, bleven bij hem.

11

De zwagers woonden nu dichtbij elkaar in het Haukadal en er bestond tussen hen goede vriendschap. Thorkel en Gisli bouwden een mooie boerderij op Hol, die al snel net zo groot was als Saebol; deze boerderijen grensden aan elkaar. Thorgrim hield de plaatselijke godord en vormde een grote bron van steun voor de broers.

In de lente gingen zij naar het voorjaarsDing, veertig man sterk, en zij allen droegen gekleurde kleding. Vestein Vesteinszoon, Gisli's zwager, ging met de Surszonen mee net als alle mensen die waren meegekomen uit het Surnadal. Gest Oddleifszoon was ook op het Ding. Hij verbleef in het onderkomen van Thorkel de Rijke van Alvidra.

De mannen uit het Haukadal zaten in hun tent te drinken terwijl anderen bij het gerecht waren, omdat er rechtszaken werden behandeld. Toen kwam een praatgrage knaap, Arnor genaamd, hun onderkomen binnen en zei: "Jullie zijn een mooi stel, jullie mannen uit het Haukadal! Jullie denken aan niets anders dan aan drinken en komen niet eens naar het gerecht wanneer jullie eigen mensen betrokken zijn bij een rechtszaak. Zo denkt iedereen erover, hoewel ik de enige ben die het zegt."

Toen zei Gisli: "We moeten onmiddellijk naar het gerecht. Het kan goed zijn dat anderen er hetzelfde over denken."

Ze gingen naar het gerecht en Thorgrim vroeg of er mensen waren die hun hulp nodig hadden: "Degenen die wij onze steun bieden zal het, zolang wij leven, niet ontbreken aan alle hulp die wij maar kunnen geven."

Thorkel de Rijke antwoordde: "De rechtszaken die nu gaande zijn, zijn van weinig belang, maar we zullen het laten weten wanneer we jullie hulp nodig hebben."

Iedereen had het er nu over hoe kleurrijk hun groep was en over Thorgrims energieke woorden en voorkomen.

Toen zij teruggingen naar hun tenten, vroeg Thorkel de Rijke aan Gest de Wijze: "Hoe lang zal de ambitie en arrogantie van de mannen uit het Haukadal voortduren, denk je?"

Gest antwoordde: "Over drie jaar zullen zij niet langer zo eensgezind zijn als nu."

Arnor hoorde hun gesprek en rende naar het Haukadalonderkomen en vertelde wat Gest en Thorkel hadden gezegd.

Gisli zei: “Gest herhaalt hier waarschijnlijk algemene praat, maar we moeten erop toezien dat Gest's voorspelling niet uit zal komen. Ik weet raad.”

“Wat dan?” vroeg Thorgrim.

“We moeten onze vriendschapsbanden strakker aanhalen dan ooit tevoren en een eed van bloedbroederschap afleggen.”

De anderen vonden het een goed idee. Ze verlieten de tent en gingen naar beneden, naar Eyrarhvalsoddi, waar zij een lange zode uit de bodem losmaakten. Ze lieten de twee uiteinden aan de grond vastzitten, tilden de zode op en hielden haar in het midden omhoog met een versierde speer, zo geplaatst dat de schacht tot schouderhoogte reikte. Thorgrim, Gisli, Thorkel en Vestein moesten onder de zode doorgaan. Ieder van hen liet zijn bloed vloeien op de kale bodem en mengde dit met aarde. Toen knielden ze allen en zwoeren dat ieder de ander wreken zou als waren zij broers, en zij riepen alle goden als getuige aan. Maar toen zij elkaars handen beetpakten, zei Thorgrim: “Ik neem al genoeg op me als ik me dit zelf opleg voor Thorkel en Gisli, die mijn zwagers zijn, maar ik voel me niet verplicht ook nog zo'n verbintenis aan te gaan met Vestein.” En hij trok zijn hand terug.

“Dat spel kennen er meer,” zei Gisli, en hij trok zijn hand terug. “Ik zal mij niet binden aan iemand die datzelfde niet voor Vestein, mijn zwager, wil doen.”

Iedereen werd gegrepen door hetgeen hier gebeurde. Gisli zei tegen Thorkel: “Het is zo gelopen als ik gevreesd had. Wat hier heeft plaatsgevonden zal zijn consequenties hebben, en ik zeg je, nu zal het gaan zoals het lot het geeft.”

Men ging van het Ding naar huis. Alles was rustig en er gebeurde niets van belang.

Een schip liep die zomer binnen in de Dyrafjord. Het was eigendom van twee broers, Noren uit de Oslofjord. Een van hen was genaamd Thorir, de ander Thorarin. Er wordt gezegd dat Thorgrim naar het schip reed en voor vierhonderd aan balken van hen kocht. Een gedeelte werd ter plekke betaald, terwijl de rest later betaald zou worden. De Noren zetten hun schip bij de monding van de rivier de Sandar op de oever en regelden onderdak bij een man genaamd Odd Orlygszoon, die woonde op Eyri in de Skutilsfjord.

Thorgrim stuurde zijn zoon Thorodd op pad om het hout naar huis te brengen en zei hem het te tellen opdat hij weten zou wat hij kreeg. Thorodd ging naar het schip en het leek hem toe dat de koop anders was dan zijn vader had beschreven. De Noren weigerden de overeengekomen afspraak na te komen. Thorodd begon de Noren uit te schelden. Die lieten zich dit niet welgevalen. Zij vielen hem aan en sloegen hem neer, dood.

De Noren verlieten nu hun schip en voorzagen zichzelf van paarden met de bedoeling naar hun verblijfplaats aan de Skutilsfjord te gaan. Zij reisden dag en nacht, tot zij de vallei bereikten die omhoog leidt vanaf de kop van de Skutilsfjord. Daar ontbeten ze om later hun pad weer te vervolgen.

Toen Thorgrim hoorde dat zijn zoon was gedood en hij zijn hout nog steeds niet had ontvangen, ging hij op weg en liet zich de fjord over varen. In zijn eentje zette hij de achtervolging in op de Noren. Hij trof ze op een rustplaats waar ze lagen te slapen. Hij wekte Thorarin door hem te prikken met de achterkant van zijn speer. Thorarin sprong op en reikte naar zijn zwaard, want hij herkende Thorgrim, maar Thorgrim doorboorde hem met zijn speer. Toen werd Thorir wakker en probeerde zijn broer te wreken, maar Thorgrim doodde ook hem met een stoot van zijn speer. De plaats waar zij hun ontbijt aten heet nu Dagverdardalur (Ontbijtdal), en Austmannafall waar ze stierven. Thorgrim ging terug naar huis en werd geroemd om dit wapenfeit.

Gedurende de winter bleef Thorgrim thuis op zijn boerderij. In de lente namen hij en zijn zwager, Thorkel Surszoon, bezit van het schip dat de Noren had toebehoord, en rustten het uit voor een reis naar het buitenland. De Noren waren bekende onruststokers in Noorwegen en waren nergens welkom geweest. Thorgrim en Thorkel staken nu in zee.

Diezelfde zomer zeilden ook Gisli en zijn zwager Vestein naar het buitenland. Zij voeren uit vanaf Skeljavik in de Steingrimsfjord. Gedurende hun afwezigheid, zorgde Onund van het Medaldal voor de boerderij die toebehoorde aan Gisli en Thorkel, terwijl Vogelvrije-Stein, Thorgrims neef, Thordis Sursdochter hielp de boerderij op Saebol te drijven.

12

Op dat moment heerste Harald Grauwfels over Noorwegen. Thorgrim en Thorkel kregen land in zicht in het noorden van Noorwegen en gingen snel op weg om de koning op te zoeken. Ze presenteerden zichzelf en groetten hem. De koning ontving hen goed. Zij werden opgenomen in zijn gevolg en vergaarden snel rijkdom en roem.

Gisli en Vestein waren meer dan drie maanden op zee. Op een winternacht liepen ze in een hevige sneeuwstorm aan de grond voor de kust van Hordaland. Hun schip verging, maar de bemanning en de lading werden gered.

13

Er was een man genaamd Baard-Bjalfi. Hij bezat een handelsschip en was van plan naar Denemarken te zeilen. Gisli en Vestein boden aan een halfdeel in zijn schip te kopen. Hij zei dat hij gehoord had wat een voortreffelijke mannen zij waren en deed afstand van een halfdeel. Zij betaalden hem hiervoor in handelswaar meer terug dan de waarde van hun deel. Zij zeilden zuidwaarts naar een handelsstad genaamd Viborg en brachten daar de winter door bij ene Sigurhadd. Zij drieën – Gisli, Vestein en Baard-Bjalfi – verbleven daar samen. Ze waren goede vrienden en wisselden vele geschenken uit.

Het christendom had in deze tijd Denemarken bereikt, en Gisli en zijn metgezellen accepteerden de *prima-signatio*¹ omdat dat destijds onder handelaren gebruikelijk was. Zo werd het voor hen mogelijk te handelen met christenen.

Vroeg in de volgende lente maakte Baard-Bjalfi zijn schip gereed voor een reis naar IJsland. Vestein had een Noorse handelspartner genaamd Sigurd, die op dat moment in Engeland was. Deze stuurde bericht naar Vestein dat hij hun partnerschap wilde ontbinden, omdat hij zijn geld niet langer nodig had. Daarop vroeg Vestein aan Gisli toestemming om hem te gaan opzoeken – “omdat ik zaken met hem heb af te handelen”.

“Dan moet je me beloven,” zei Gisli, “dat je, wanneer je veilig terugkeert, IJsland nooit weer verlaat zonder mijn toestemming.”

Vestein beloofde dat.

Op een ochtend stond Gisli in alle vroegte op en ging naar de smidse. Hij was een zeer vakkundig handwerksman en bij alle dingen het handigst van iedereen. Hij maakte een zilveren penning, die niet minder dan achtentwintig gram woog, en splitste die in twee gelijke delen, met aan elke helft tien in elkaar grijpende tanden. Wanneer beide helften werden samengevoegd, dan leek de penning uit één stuk te zijn. Niettemin kon hij toch uit elkaar worden gehaald. Gisli haalde de penning uit elkaar en gaf een van de helften aan Vestein, terwijl hij zelf de andere hield. Hij zei dat zij ze in geval van nood moesten gebruiken als waarheidsteken: “De een moet de ander deze penning uitsluitend sturen,” zei Gisli, “als het leven van een van ons op het spel staat. Ik heb een voorgevoel dat er aanleiding zal zijn ze uit te wisselen hoewel we elkaar niet persoonlijk zullen treffen.”

Daarmee gingen ze uiteen. Vestein zeilde naar Engeland, terwijl Gisli en Baard-Bjalfi naar Noorwegen vertrokken en nog diezelfde zomer doorgingen naar IJsland. Ze hadden rijkdom en roem vergaard, en ontbonden hun partnerschap op zeer goede voet. Baard-Bjalfi kocht het halve deel in het schip terug van Gisli en Gisli ging westwaarts naar de Dyrafjord met elf metgezellen.

Diezelfde lente lieten Thorkel en Thorgrim hun schip in gereedheid brengen. Ze arriveerden 's zomers in de monding van de rivier de Haukadalsa in de Dyrafjord op dezelfde dag dat Gisli op zijn vrachtboot aankwam. Ze ontmoetten elkaar en het gaf een vreugdevol weerzien. Toen ging ieder naar huis.

1. Prima signatio: goedgekeurde halve maatregel van de vroege kerk. Het teken van het kruis werd gemaakt, maar er vond geen doop plaats. Dit stelde de nieuwbekeerden in staat zich aan te sluiten bij en te handelen met christenen. Voorts mochten ze naar de kerk gaan en stond de kerk hen toe begraven te worden aan de buitenste rand van een christelijk kerkhof.

14

Thorkel Surszoon was een zeer verwaand man die van opzichtige kleding hield. Hij verrichtte geen werk op de boerderij die hij met zijn broer deelde, terwijl Gisli dag en nacht ploeterde. Op een mooie dag stuurde Gisli al zijn mannen erop uit om te gaan hooien, behalve Thorkel; de enige man die achterbleef in het huis. Hij was na het ontbijt gaan liggen rusten in de hal en was in slaap gevallen. De hal was een honderd lang¹ en vijf vadem breed, en tegen de zuidmuur lag de vrouwenkamer waarin Aud en Asgerd met hun naaiwerk bezig waren.

Thorkel ging naar de kamer toe en ging buiten op de grond liggen.

Asgerd nam het woord en zei: “Doe me een plezier, Aud, en knip een hemd uit voor mijn man Thorkel.”

“Dat kan jij net zo goed als ik,” zei Aud, “en je zou me niet om hulp vragen als je een hemd aan het maken was voor mijn broer Vestein.”

“Vestein is een totaal ander geval,” zei Asgerd, “en dat zal voorlopig ook wel zo blijven. Ik hou meer van hem dan van mijn man Thorkel, hoewel we nooit samen zullen kunnen zijn.”

Aud zei dat ze al langere tijd wist hoe het zat en wat Thorkel ervan vond – “laten we er verder niet over praten”.

“Ik zie er niets kwaads in dat ik zeer op Vestein gesteld ben,” zei Asgerd. “Bovendien, ik heb gehoord dat jij en Thorgrim elkaar vaak zagen voordat je Gisli trouwde.”

“Daar was niets oneerbaars aan,” zei Aud. “Ik ben Gisli nooit ontrouw geweest en heb ook geen schande over hem gebracht. Laten we dit onderwerp nu rusten.”

Dat deden ze. Maar Thorkel had elk woord gehoord dat ze hadden gesproken, en zei:

1. *“Hoor, een wonderlijke gebeurtenis!
Hoor het geluid van strijd!
Hoor woorden van groot belang,
hoor woorden van doodslag –
van één man of meerderen!”*

Daarop wandelde hij weg.

Toen zei Aud: "Vrouwengepraat veroorzaakt vaak kwaad, en in dit geval zou het nog weleens slechter dan gewoonlijk kunnen aflopen. We moeten bedenken wat te doen."

"Ik heb een plan bedacht dat wel werken zal," zei Asgerd.

"Wat is het?" vroeg Aud.

"Ik zal mijn armen om Thorkels nek slaan wanneer we vanavond naar bed gaan en erg aanhankelijk zijn. Dat zal hem vermurwen en dan vergeeft hij me wel," zei Asgerd. "Ik zal hem ook zeggen dat het een leugen was die niets betekende, slechts loze kletspraat van ons. En als hij dan nog volhardt, dan zul je me andere raad moeten geven. Maar wat ga jij doen?"

"Dat kan ik je onmiddellijk zeggen," zei Aud. "Ik vertel mijn man Gisli alles, om het even wat me dwars zit, of het nu goed of slecht is. Hij weet altijd wat het beste is voor mij."

's Avonds kwam Gisli thuis van het werk. Gewoonlijk bedankte Thorkel zijn broer Gisli voor het gedane werk, maar deze keer was hij stil en sprak geen woord. Gisli ging naar hem toe en zei: "Je bent erg stil broer, voel je je wel goed?"

"Ziek ben ik niet," antwoordde Thorkel, "maar er zijn ergere dingen dan ziekte."

"Heb ik iets gedaan dat je heeft gegriefd, broer?" vroeg Gisli.

"Nee, niets," antwoordde Thorkel.

"Daar ben ik blij om," zei Gisli, "want het laatste wat ik wil is dat we onenigheid hebben. Maar ik zou heel graag weten wat jou ongelukkig maakt."

Thorkel zei: "Daar kom je vroeg of laat nog wel achter."

Toen ging Gisli weg. Toen het bedtijd werd, was Thorkel de eerste die naar bed ging. Toen Asgerd naar hun bed kwam, zei Thorkel: "Ik wil niet dat jij vannacht in dit bed slaapt."

"Wat kan voor mij gepaster zijn dan te slapen bij mijn man?" vroeg ze. "Vanwaar deze plotselinge ommekeer? Wat is er aan de hand?"

"De reden ken je," zei Thorkel.

"Ik weet óók dat we daar verder niet over hoeven te praten," zei ze, "geloof dat stomme geklets van ons vrouwen toch niet, dat doen we altijd als we alleen zijn, er zat nauwelijks een waar woord tussen, en zo is dat."

Asgerd legde toen haar armen om zijn nek en was erg aanhankelijk naar hem, en vroeg hem er geen woord van te geloven. Thorkel zei haar weg te gaan.

Asgerd antwoordde: “Het heeft geen zin te willen wat toch niet zijn kan. Ik geef je nu de keus: je gedraagt je alsof ons gebabbel nooit heeft plaatsgevonden en hecht geen geloof aan wat niet waar is. Zo niet, dan roep ik nu direct getuigen en verklaar me gescheiden van je. Dan doe ik waar ik zin in heb en misschien dat het dan bij jou opkomt de waarheid te spreken. Maar ik zal mijn vader mijn bruidsschat en bruidsprijs laten opeisen.”

Thorkel zweeg een tijdje, en zei toen: “Ik denk dat je vanavond maar eens onder de dekens moest kruipen.”

Ze stapte in bed en niet lang daarna legden ze hun geschil bij alsof er niets gebeurd was.

Toen Aud bij haar man Gisli het bed in stapte, vertelde ze hem waar zij en Asgerd over hadden gepraat en wat er was voorgevallen. Ze vroeg hem niet kwaad op haar te zijn en vroeg hem om goede raad, als hij die wist - “want ik weet zeker dat Thorkel mijn broer Vestein dood wil zien, als het aan hem ligt”.

“Ik kan niets bedenken dat zou helpen,” zei Gisli. “Maar ik neem jou vanwege dit niets kwalijk, want de woorden van het lot moeten door iemand gesproken worden.”

1. “De hal was honderdzeventig meter lang en achtenhalve meter breed.” Hier wordt flink overdreven, of er is een fout gemaakt. Namelijk, dat de “een honderd” in de brontekst - zonder eenheid - niet in *fāðmar* (= vadem = 6 voet) is maar in *alnir* (= el = 2 voet) is. Dan nog zou Hol zo’n zevenenvijftig meter lang zijn, waarmee het voor die tijd een gigantisch gebouw is (zie ook p. 152).

15

Het jaar verstreek en in de lente, tijdens de Verhuisdagen, zei Thorkel tegen zijn broer Gisli dat hij hun eigendom wilde verdelen en gaan boeren met zijn zwager Thorgrim.

Gisli antwoordde: “Het eigendom van broers blijft het best bijeen. Ik zou dankbaar zijn als er geen deling plaatsvindt.”

“Ik realiseer me al lange tijd,” zei Thorkel, “dat we geen gelijke partners zijn. Jij werkt dag en nacht op de boerderij, terwijl ik van weinig nut ben.”

“Daar kan ik goed mee leven,” zei Gisli. “Ik zou de zaken liever laten zoals ze zijn.”

Maar Thorkel stond op een deling: “Uit de verdeling van onze erfenis zul jij de boerderij en het land krijgen,” zei Thorkel, “en omdat ik om de deling vroeg, zal ik de roerende goederen nemen.”

“We hebben goede en slechte tijden gekend,” zei Gisli, “en hoe beter onze relatie was, des te beter liepen de zaken voor ons. Verander niet wat goed voor ons is, broer.”

“Het heeft geen zin hierover te discussieren,” zei Thorkel. “De boel zal verdeeld worden.”

“Doe dan wat je wilt,” zei Gisli. “Je kunt kiezen of delen, want mij maakt het niet uit wat ik doe.”

“Dan wil ik dat je deelt,” zei Thorkel.

Dus maakte Gisli nu een verdeling, en Thorkel koos de roerende goederen en Gisli behield het land. Zij deelden ook de afhankelijken – twee kinderen, een jongen genaamd Geirmund Ingjaldszoon en diens zus Gudrid. Zij waren de kinderen van Ingjald, een verwant van de Surszonen. Gudrid bleef bij Gisli, terwijl Geirmund met Thorkel meeging. Thorkel verhuisde naar zijn zwager Thorgrim op Saebol, maar Gisli bleef wonen op de boerderij op Hol, die nu niet slechter af was dan voorheen.

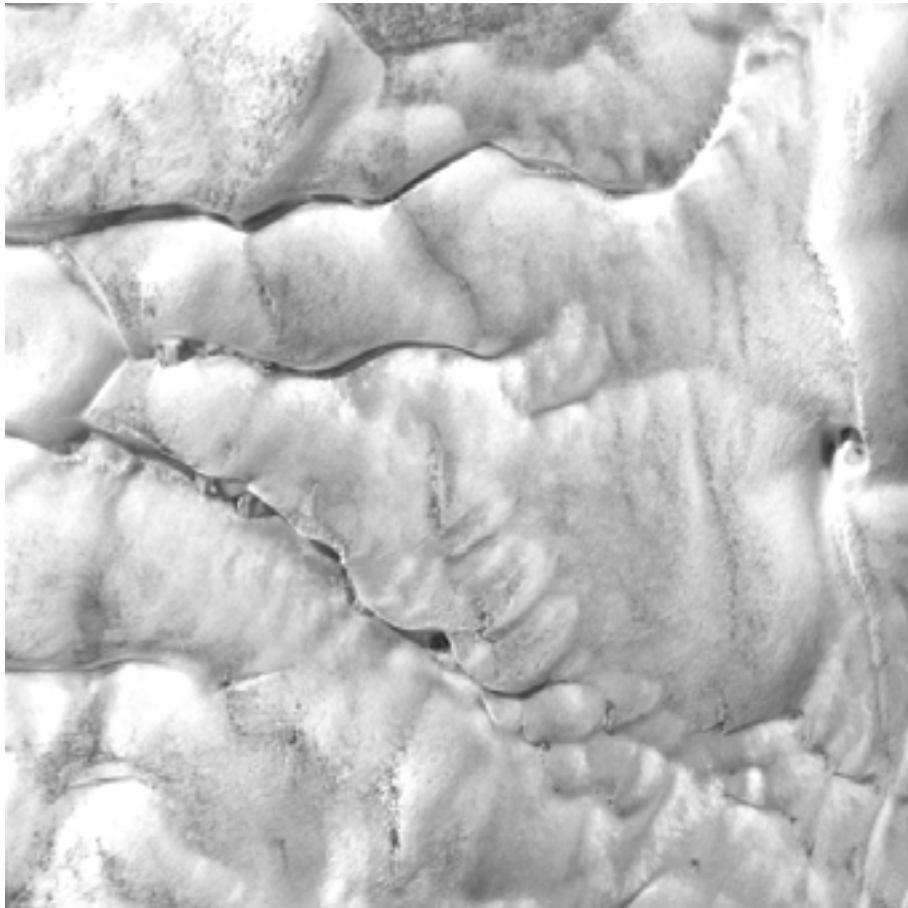
De zomer verstreek en Winternachten naderde snel. Gisli bereidde een feest voor en nodigde zijn vrienden uit de komst van de winter gezamenlijk te vieren – hij was gestopt met het houden van offerandes sinds zijn verblijf in Viborg bij Sigurhadd. Hij nodigde de twee naamgenoten uit, Thorkel Eirikszoon en Thorkel de Rijke, en zijn vrouws verwanten Helgi en Sigurd Bjartmarszoon.

Op de dag dat de gasten werden verwacht, bracht Gisli het huis in gereedheid. Zijn vrouw Aud nam nu het woord en zei: "Ik vind dat er iets ontbreekt."

"Wat dan?" vroeg Gisli.

"Alleen dit, dat mijn broer Vestein hier niet is."

"Dan denken we er niet hetzelfde over," zei Gisli, "ik zou er veel voor overhebben, dat hij, die ik verwacht, weg zou blijven."

16

Er was een man genaamd Thorgrim Neus, deze woonde op Nefsstadir aan de andere zijde van de rivier. Hij had zich zeer in hekserij en magie verdiept. Thorgrim en Thorkel nodigden deze man uit bij zich thuis want ook zij hielden een feest, niet minder overvloedig dan Gisli's.

Thorgrim Frey-Godi¹ Thorsteinszoon was een deskundig smid. De twee Thorgrims en Thorkel vertrokken nu. Thorkel nam de gebroken stukken van het zwaard Grauwzijde mee, die hij had gekregen bij de bezitsverdeling. Thorgrim Frey-Godi hersmeedde de stukken in een speerpunt en tegen de avond was deze klaar en voorzien van een heft. Het was een grote speerpunt met een lange schacht.

Die avond gebeurde het zo, dat Onund van het Medaldal arriveerde op Gisli's feest. Hij nam Gisli apart en vertelde hem dat diens zwager Vestein in IJsland was aangekomen en naar zijn boerderij op Hest was gegaan, en ook dat hij die avond op Hol werd verwacht. Gisli riep twee van zijn knechten, Hallvard en Havard, bij zich en stuurde ze met een boodschap noordwaarts naar de Onundsfjord: "Jullie moeten mijn zwager Vestein onderscheppen. Mij werd verteld dat hij is teruggekeerd naar IJsland. Breng hem mijn groeten over en vraag hem thuis te blijven tot ik hem kom opzoeken. Ik wil niet dat hij naar dit feest komt."

Gisli gaf hen een in elkaar geknoopte zakdoek waarin de zilveren halve penning als waarheidsteken zat, voor het geval dat Vestein hun verhaal niet geloofde. De twee knechten namen een boot en roeiden vanuit het Haukadal naar de monding van de Laekjara rivier aan de overkant, waar zij aan wal kwamen en langs gingen bij een boer genaamd Bessi die op een boerderij genaamd Bessastadir woonde. Zij brachten hem het verzoek van Gisli over hen de twee paarden te lenen die hij bezat en die bekend stonden als Bandvettir. Dit waren de snelste paarden van de West-Fjorden. Bessi leende hen de paarden, zij stegen op en reden weg naar Mosvellir en vervolgens naar beneden en langs de fjord. Tegen die tijd was Vestein van huis vertrokken en was op weg naar Holt onderlangs de zandheuvels bij Mosvellir gereden, daar waar Gisli's mannen bovenlangs waren gereden, zodoende liepen ze elkaar mis.

De boer op Holt was genaamd Thorvard. Zijn knechten hadden lopen bakkeleien over een of ander karweitje en hadden met hun zeisen

op elkaar ingeslagen, waarbij beiden gewond raakten. Vestein kwam langs en verzoende hen op zo'n wijze dat beiden tevreden waren. Toen reed hij met twee Noorse metgezellen door richting de Dyrafjord, net toen Gisli's mannen Hest bereikten, waar zij vernamen dat Vestein reeds van huis was vertrokken. Zij draaiden om en reden hem zo snel ze konden achterna. Toen zij Mosvellir bereikten, kregen zij de ruiters in het midden van de vallei in het zicht, die vervolgens achter een heuvel verdwenen. Gisli's mannen galoppeerden verder door het Bjarnardal, maar toen ze bij de helling Arnkelsbrekka kwamen gaven beide paarden het op. Zij sprongen er vanaf, en begonnen te rennen en schreeuwen. Vestein en zijn metgezellen, die de hoogvlakte van Gemplufallsheidi hadden bereikt, hoorden hen en wachtten tot ze hen hadden ingehaald. Toen ze elkaar ontmoetten, brachten Gisli's mannen hun boodschap over aan Vestein en lieten hem de penning zien. Vestein nam de andere helft van de penning uit zijn buidel en voegde de stukken samen en bloosde diep rood.

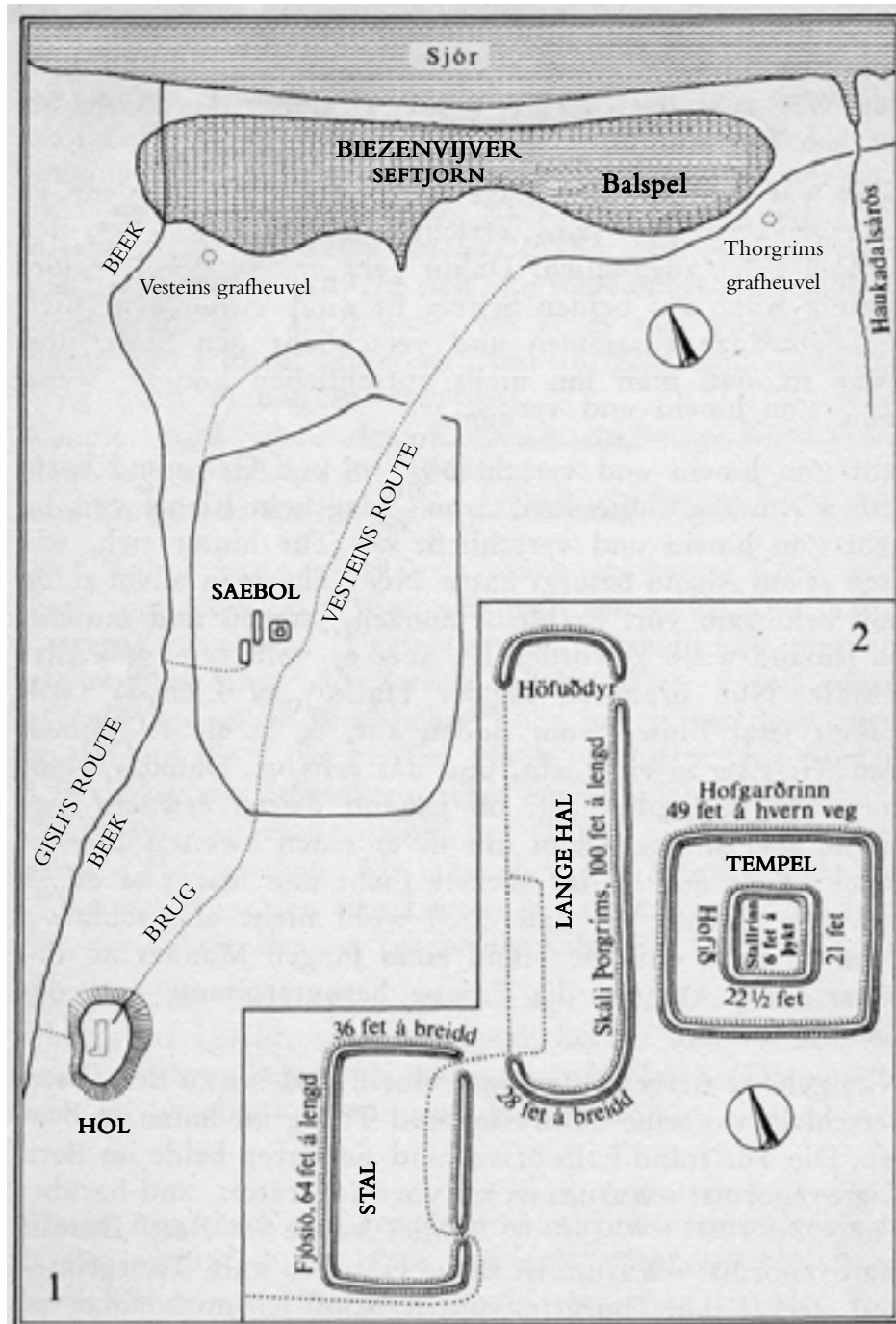
"Jullie spreken de waarheid," zei hij, "en ik zou zijn omgekeerd als jullie me eerder hadden getroffen. Maar nu vloeien alle wateren naar de Dyrafjord en dat is waar ik heen zal rijden, want ik verlang ernaar mijn zwager en zus te zien. Het is een lange tijd geleden sinds wij elkaar voor het laatst zagen. De Noren echter moeten nu teruggaan, maar jullie twee nemen te voet de kortste weg terug en vertellen Gisli en mijn zus dat ik eraan kom, als alles goed gaat."

Zij gingen terug de fjord over naar Hol en vertelden Gisli alles over het verloop van hun tocht en dat Vestein onderweg was. "Dan zal het zo moeten zijn," zei Gisli.

Vestein reed nu binnendoor om de Dyrafjord heen, maar omdat Gisli's mannen een boot hadden, zoals eerder was gezegd, waren zij veel eerder terug. Vestein kwam langs het Lambadal waar hij zijn verwante Luka ontmoette, die diep in de fjord woonde, en zij liet hem de fjord overzetten.

Ze zei tegen hem: "Wees op je hoede, verwant. Je hebt er alle reden toe."

Vestein zei dat dat wel zou lukken. Hij werd overgezet naar Thingeyri, waar een man genaamd Thorhall boerde. Vestein liep naar het huis toe en Thorhall leende hem een paard. Vestein had zijn eigen zadeltuig, een hoofdstel voorzien van belletjes en zijn eigen zadelkleed. Thorhall vergezelde hem tot aan de monding van de rivier de Sandar en bood aan de hele weg tot Gisli's boerderij mee te gaan. Vestein zei dat dat niet nodig was.

“Er is veel veranderd in het Haukadal sinds je daar voor het laatst was,” zei Thorhall. “Wees op je hoede.”
Daarmee gingen ze uiteen.

1. Het is verwarrend dat Thorstein Thorsteinszoon pas hier met zijn bijnaam wordt genoemd. Hier wordt dus geen nieuw karakter in het verhaal geïntroduceerd. Frey-Godi betekent dat hij zich aan Frey gewijd had. Frey is een god van de vruchtbaarheid en was populair bij boeren.

De kaart hiernaast is het resultaat van de opgravingen die Sigurður Vigfússon in 1883 en 1888 in het Haukadal heeft gedaan.

Gedeelte 1 laat Saebol en Hol, en de naaste omgeving zien met de grafheuvels van Vestein en Thorgrim, de Biezenvijver met de plaats waar de balspelen gehouden werden en de monding van de Haukadals-rivier. Verder staan met stippellijnen de routes ingetekend van Vestein – van zijn noodlottige tocht naar Hol – en Gisli – van zijn nachtelijke tocht om Thorgrim te doden (Gisli's route is ook in gedeelte 2 als stippellijn weergegeven). Je kunt natuurlijk je vraagtekens zetten bij de routes die Vigfússon heeft ingetekend, met name bij het gedeelte van Gisli op Saebol. De route door de beek naar Saebol klopt in elk geval met de tekst (van de “lange versie”) en ook Vesteins route naar Hol, via Saebol lijkt logisch. De brug waarover Vestein reed overspande volgens Vigfússon een moerassig gedeelte.

De aanwezigheid van de getekende zuidwestelijke uitbouw op Hol, de zogenaamde naaikamer van Aud en Asgerd, berust slechts op vermoedens. Er is daar niet gegraven.

Gedeelte 2 geeft de fundamenten weer van Saebol. De boerderij bestond uit de volgende gebouwen: de Lange Hal, een stal en een tempel. De afmetingen zijn weergegeven in *fēt* = voet = 32 centimeter.

Deze kaart is overgenomen uit de Duitse vertaling van Franz B. Seewald, pagina 59, 1976. De originele tekeningen van Vigfússon heb ik niet kunnen achterhalen, daarom deze kaart, die – zo lijkt het – het origineel waarheidsgetrouw weergeeft.

17

Vestein reed door tot hij het Haukadal bereikte. Het was een kalme, heldere, en maanverlichte avond.

Die avond op Thorgrims boerderij, Saebol, gebeurde het dat op het moment dat Vestein over het erf voorbij reed, de jongen Geirmund – die verwant was met Gisli en Thorkel, als eerder werd gezegd – en een vrouw genaamd Rannveig het vee binnenbrachten. De jongen dreef het op en de vrouw zette de beesten op stal. Terwijl zij aan het werk waren, reed Vestein voorbij en Geirmund ging naar hem toe.

“Stop hier niet op Saebol,” zei Geirmund. “Ga rechtstreeks naar Gisli, en wees op je hoede.”

Op dat moment kwam Rannveig uit de vee-schuur. Ze keek naar de man en dacht dat ze hem herkende, want ze had Vestein voorheen vaak gezien. Toen al het vee binnen was, begonnen Geirmund en Rannveig, terwijl ze terug liepen naar de boerderij, te kibbelen over wie de man was geweest. Thorgrim en Thorkel zaten bij het vuur toen ze binnenkwamen. Thorgrim vroeg hen of ze iemand gezien of getroffen hadden en waar ze over ruzieden.

“Ik dacht dat ik Vestein herkende die over het erf reed,” zei Rannveig. “Hij droeg een zwarte mantel en had een lange speer in zijn hand, en zijn paard had belletjes aan het hoofdstel.”

“En wat zegt Geirmund?” vroeg Thorgrim.

“Ik kon het niet goed zien,” zei Geirmund, “maar ik dacht dat het een knecht van Onund uit het Medaldal was, die Gisli’s mantel droeg, op een van Onunds paarden reed en een visspeer in de hand had met een forellennet eraan.”

“Een van jullie moet liegen,” zei Thorgrim. “Ga naar Hol toe, Rannveig, en zoek uit wie er is aangekomen.”

Rannveig vertrok naar Hol. Toen ze arriveerde, stond Gisli buiten voor de deur. Hij groette haar en nodigde haar uit binnen te komen, maar ze zei dat ze terug moest naar huis.

“Wat brengt jou hier?” vroeg Gisli.

“Ik wilde de jonge Gudrid even spreken,” antwoordde zij.

Gisli riep Gudrid, maar er kwam geen antwoord.

Rannveig vroeg Gisli toen: “Waar is de vrouw des huizes, Aud?”

“Daar komt ze net aan,” zei Gisli vanuit de deuropening. “Kom en ontmoet Rannveig, Aud,” riep hij. Aud kwam naar buiten, zag Rannveig en vroeg haar wat ze wilde. Rannveig antwoordde dat het slechts een kleinigheidje was, maar hield verder haar mond. Gisli zei haar of binnen te komen, of terug naar huis te gaan, want het werd al laat: “Je moet, niet later dan dit, alleen op pad zijn, ook al is het maar een klein eindje.”

Zodoende ging Rannveig naar huis, een grotere stommeling dan tevoren, en had niets te melden over het komen en gaan van mensen.

De volgende ochtend liet Vestein de tassen binnenbrengen die zijn handelswaar bevatten en die hij de broers Hallvard en Havard gevraagd had voor hem mee te nemen. Hieruit nam Vestein een wandkleed van zestig vadem (ongeveer 100 meter), en een geborduurde hoofddoek met strengen goud op drie plaatsen daarin verweven van twintig el (ongeveer 12 meter). Ook pakte hij er twee vingerkommen uit, die bewerkt waren met goud. Deze kostbaarheden bood hij aan: de hoofddoek was voor zijn zus Aud, de vingerkommen en het wandkleed waren voor Gisli en Thorkel, als zij die wilden aannemen.

Gisli ging toen met Thorkel Eirikszoon en Thorkel de Rijke naar Saebol toe om zijn broer Thorkel te bezoeken, en zei dat Vestein bij hem aangekomen was. Hij liet Thorkel de kostbaarheden zien en zei dat deze geschenken voor hen beiden waren, en vroeg hem ze aan te nemen.

Thorkel antwoordde: “Je verdient het ze alle zelf te houden: ik wil ze niet hebben – ik zou niet weten hoe ik ze zou kunnen vergelden.”

Thorkel weigerde pertinent de geschenken te accepteren. Daarmee ging Gisli naar huis.

★★★★★

18

Tijdens het feest op Hol, zo wordt gezegd, lag Gisli twee achtereenvolgende nachten rusteloos in zijn slaap. Hij weigerde echter te zeggen waarover hij had gedroomd. Op de derde nacht, toen iedereen in huis in slaap gevallen was, trof een enorme rukwind de deur. Deze was zo krachtig dat hij de ene kant van het dak eraf sloeg. Steeds weer rukte en rukte hij, totdat uiteindelijk aan de éne kant van het huis het hele dak eraf lag. De hemel opende zich in een wolkbreuk van ongekennde hevigheid. Gisli sprong uit bed en schreeuwde zijn mannen toe om te komen en zo goed als ze konden te helpen.

Gisli had een slaaf genaamd Thord Huglausi (de Lafaard). Hij was een grote man, bijna net zo groot als Gisli. Gisli en de meeste van zijn mannen gingen naar buiten om de hooibergen te redden. Vestein bood aan met hem mee te gaan, maar Gisli wilde niet dat hij dat deed. De slaaf, Thord, bleef ook achter, want hij durfde niet naar buiten te gaan in zulk vreselijk weer. En nu, toen het lekken in huis steeds erger werd, schoven Vestein en Aud hun bedden door de kamer zodat ze overlangs stonden. Alle anderen hadden de hal verlaten behalve Vestein, Aud en de slaaf.

Net voor het aanbreken van de dag kwam iemand de hal binnen en liep naar de plek waar Vestein lag. Vestein was al wakker, toen plotsklaps een speer in zijn borst werd gestoten die dwars door hem heenging. Toen Vestein de stoot kreeg sprak hij: “Hier ben ik geraakt!”, en sprong op, maar viel toen dood neer naast het bed, zoals te verwachten viel. De man ging naar buiten. Aud werd wakker en zag wat er gebeurd was. Thord de Lafaard kwam voorbij en Aud zei hem het wapen uit de wond te trekken. Destijds werd gezegd dat degene die het wapen uit een fatale wond trok verplicht was de dode man te wreken – dan heette het “geheime doodslag” in plaats van “moord” als dat gebeurde¹. Maar Thord was zo bang voor lijken dat hij niet in de buurt durfde te komen.

Toen Gisli hoorde wat er gebeurd was, ging hij naar binnen en zei hij Thord zich niet te verroeren. Hij trok de speer eruit en gooide deze, geheel onder het bloed in een kist en liet hem niemand zien.

Daarna ging hij op de rand van het bed zitten. Hij liet Vesteins lichaam gereed maken voor de begrafenis volgens de gebruiken van die tijd. Vesteins dood werd door Gisli en vele anderen als een groot verlies

beschouwd. Gisli stuurde toen zijn pleegdochter Gudrid naar Saebol, en zei haar, dat hij haar meer vertrouwde dan alle anderen, en dat ze uit zou moeten zoeken wat daar gaande was: “Je moet me zo nauwkeurig mogelijk vertellen wat de mensen daar aan het doen zijn en hoe ze zich gedragen.”

Gudrid ging naar Saebol toe. Iedereen was al op, en Thorgrim Thorsteinszoon, Thorgrim Neus en Thorkel Surszoon zaten daar compleet bewapend. Ze vroegen of zij nog nieuws had en ze antwoordde dat Vestein was gedood, of vermoord.

“Er was een tijd,” zei Thorkel, “dat we dat inderdaad als nieuws hadden beschouwd.”

Thorgrim Thorsteinszoon zei: “Het is onze plicht Vestein een gepaste begrafenis te geven en zijn uitvaart bij te wonen. We zullen daar vandaag nog heengaan.”

Gudrid ging terug naar huis en vertelde dat Thorgrim Thorsteinszoon daar volledig bewapend, met helm en zwaard, had gezeten, dat Thorgrim Neus een houthakkers-aks had vastgehouden, dat Thorkel Surszoon zijn zwaard een handbreedte uit de schede had, en dat al het manvolk al op was toen zij arriveerde.

Daarna bood Gisli aan met al zijn mannen de begrafenis van zijn zwager Vestein te verzorgen. Hij was van plan een grafheuvel voor hem op te werpen op de zandbank die uitstak in de Seftjorn (Biezenvijver) net onder Saebol. Toen ze op weg waren met het lichaam, kwam Thorgrim Thorsteinszoon hen tegemoet met een grote groep mensen. Toen de grafheuvel klaar was, ging Thorgrim naar Gisli toe.

“Het is gebruikelijk, zwager,” zei hij, “Hel-schoenen om de voeten van de doden te binden voordat ze worden begraven.” In die dagen werd gezegd dat een man naar Hel ging als hij stierf, en dat is ook de reden waarom wordt gezegd dat een persoon die voordat hij op pad gaat veel kleding aandoet, of lang de tijd neemt om zichzelf aan te kleden, zijn tocht naar Hel aan het voorbereiden is. “Ik zal dat voor Vestein doen, Hel-schoenen om zijn voeten binden,” zei hij.

Toen Thorgrim klaar was met deze taak, zei hij: “Als deze losgaan, weet ik niet hoe ik Hel-schoenen moet vastmaken.”

Toen ze klaar waren, gingen ze naast de grafheuvel op de grond zitten en praatten. Gisli vroeg of iemand wist wie deze daad had begaan. Zij allen vonden het onwaarschijnlijk dat ze ooit te weten zouden komen wie deze misdaad had gepleegd.

Thorkel vroeg Gisli: “Hoe neemt Aud de dood op van haar broer?”

Huilt ze veel?" Aud was het lichaam niet gevolgd naar het graf.

"Dat zou jij toch moeten weten," zei Gisli. "Aud toont weinig, maar voelt veel." Hij vervolgde: "Afgelopen nacht had ik een droom, en de nacht daarvoor ook, hoewel mijn dromen alle in dezelfde richting wijzen, wil ik niet zeggen wie de doodslag pleegde."

"Wat heb je gedroomd?" vroeg Thorkel.

"De eerste nacht droomde ik dat een slang aankwam glijden uit een zekere boerderij, Vestein aanviel en hem doodde. De tweede nacht droomde ik dat een wolf kwam aanrennen uit diezelfde boerderij en Vestein doodbeet. Ik heb niet eerder over deze dromen gesproken, want ik wilde dat ze geen van tweeën bewaarheid zouden worden."

Toen sprak Gisli een vers:

2. *"De wondtwijg-zwaaier wilde niet ontwaken
uit zo'n derde nachtmerrie.
Ik kan me herinneren, hoe gelukkig Vestein en ik,
in elkaars gezelschap waren,
toen wij beiden aan het drinken waren
met Sigurhadd in Denemarken.
Wijn vloei'de rijkelijk,
niemand kon tussen ons komen."*

(wondtwijg: zwaard; zwaard-zwaaier: krijger; hier: Gisli)

Thorkel vroeg opnieuw hoe Aud de dood van haar broer opnam, en of ze huilde.

"Je blijft me dit vragen, broer," zei Gisli. "Je moet erg benieuwd zijn daar achter te komen." En hij sprak een vers:

3. *"De godin van goud verbergt
haar hartzeer onder haar hoofddoek.
Wenkbrauwen-dauw stroomt
van haar slapeloze oogleden.
Haar zachte ogen
nu vochtig van verlies,
vergieten tranen van verdriet,
om een dode broer."*

(godin van goud: vrouw; hier: Aud)

(wenkbrauwen-dauw: zware tranen)

En opnieuw:

4. *“Een lachen-bannend leed laat de vrouw
een vloed van grote tranen storten;
vanuit een wit oogleden-bos
vallen zij in de vrouwenschoot.
In stilte brengt de walkure
een golf voort
van voortrollende water-noten,
maar zij zoekt troost bij haar dichter.”*

(vrouw; hier: Aud)

(oogleden-bos: wimpers)

(water-noten: tranen)

Toen ze op weg terug waren naar huis zei Thorkel voordat ze uiteen gingen tegen Gisli: “Ernstige gebeurtenissen hebben zich hier voorgedaan, pijnlijker, misschien, voor jou dan voor ons. Maar een ieder moet op zichzelf passen. Ik hoop dat je je dit niet al te zeer laat aangrijpen en dat we de spelen kunnen voortzetten die we gewoon zijn te houden.”

“Goed gesproken,” antwoordde Gisli. “En ik zal dat graag doen, maar op een voorwaarde. Als er tijdens jouw leven iets zou gebeuren, dat jou net zoveel verdriet doet als dit mij, dan zal jij je dat ook niet moeten laten aangrijpen.”

Thorkel beloofde zijn broer Gisli dit en zij gingen terug naar huis. Voor Vestein werd een begrafenisfeest gehouden en na afloop gingen zij terug naar hun eigen huizen. En nu was alles rustig en gebeurde er weinig.

Er wordt gezegd dat de zware storm was opgeroepen door Thorgrim Neus met zijn hekserij en magie: hij had een bezwering uitgesproken dat zich een gelegenheid zou voordoen om Vestein aan te vallen wanneer Gisli niet in de buurt was, omdat zij het niet aandurfd en hem aan te vallen als Gisli erbij was. Thorgrim Frey-Godi beging daarna de daad en doodde Vestein, zoals hier verteld is.

★★★★★

1. Er is geen bewijs dat dit ooit een wet was. Niemand weet eigenlijk waar het vandaan komt en wat het precies inhoudt, maar in het verhaal gaat het erom dat als de slaaf de speer eruit had getrokken, Gisli niet verplicht was geweest Vestein te wreken – slaven waren vrij van de plicht van bloedwraak – en had al het volgende niet hoeven plaatsvinden.

19

De spelen werden nu hervat alsof er niets gebeurd was en de verhouding tussen de zwagers bleef bij het oude. Gisli en zijn zwager Thorgrim Frey-Godi speelden tegen elkaar en de meningen waren verdeeld over wie van hen de sterkste was, maar de meesten dachten dat Gisli meer kracht had. Het balspel werd gehouden op de Biezenvijver en er was een grote menigte aanwezig want het was destijds erg populair.

Op een dag, toen er een grotere menigte was dan gewoonlijk, stelde Gisli voor dat ze voor het spel teams van gelijke sterkte zouden maken.

“Dat is precies wat wij willen,” zei Thorkel. “Bovendien willen we niet, dat jij je inhoudt tegen Thorgrim. Het gerucht doet de ronde dat jij niet alles geeft. Ik zou graag zien dat je de eer en het prestige krijgt die jou toekomen, wanneer je de sterkste bent.”

“Dat hebben we nog niet geprobeerd,” zei Gisli, “maar de tijd kan komen dat we dat wel doen.”

Ze speelden de hele dag en Thorgrim kon geen stand houden. Hij viel almaar wanneer Gisli met de bal het spel uitrende. Thorgrim stormde nu op Gisli af zodat deze niet bij de bal kon. Toen liet Gisli Thorgrim zo hard op het ijs vallen dat diens knokkels werden ontveld en bloed uit zijn neus spoot. Thorgrim kwam langzaam overeind en was woedend over zijn val. Hij keek naar Vesteins grafheuvel, en zei:

5. *“De speer knarste in krijgers wond,
maar ik voel geen spijt.”*

Gisli ving de bal in de loop, stormde op Thorstein af, en wierp de bal tussen diens schouders zodat Thorstein languit voorover viel. Gisli zei toen:

6. *“De bal dreunde op krijgers rug,
maar ik voel geen spijt.”*

Thorkel sprong overeind en zei: “Het is duidelijk wie van jullie de sterkere is en de betere speler. Laten we ermee stoppen.”

Dat is hetgeen ze deden, en er werden geen spelen meer gehouden.
De winter ging voorbij en de zomer verstreek tot aan de herfst.

20

Diezelfde herfst wilde Thorgrim Frey-Godi tijdens Winternachten een feest geven voor zijn vrienden om de komst van de winter te vieren en offerandes te houden voor de god Frey. Voor dit feest nodigde hij veel belangrijke mensen uit, waaronder zijn broer Bork en Eyjolf. Eyjolf was de zoon van Thord de Bruller die toen in het Otradal woonde.

Ook Gisli trof voorbereidingen voor een feest, en nodigde daarvoor zijn vrouws verwanten van de Arnarfjord uit en de twee Thorkels – Thorkel de Rijke van Alvidra en Thorkel Eirikszoon uit het Keldudal. In totaal had Gisli niet minder dan zestig gasten. Er zou op beide feesten een drinkgelag zijn, en de vloer op Saebol was bestrooid met biezen die voorbij zomer uit de Biezenvijver waren gehaald.

Terwijl de hal op Saebol in gereedheid werd gebracht, zei Thorgrim tegen Thorkel: “Er lijkt mij een groot verschil te bestaan tussen het niet aannemen van de mooie geschenken die Vestein jullie, twee broers, gaf, en er nooit gebruik van te maken.”

“Hij die matigheid betracht, kan alles,” zei Thorkel, “en dat is waar het hier om gaat. Ik zal niemand sturen om de wandkleden te halen.”

“Dan zal ik ze zelf laten halen,” zei Thorgrim. “Geirmund, ga en haal ze.”

Geirmund zei: “Ik zou er de voorkeur aan geven ander werk te doen dan dat.”

Thorgrim sprong op hem af, gaf hem een hengst in het gezicht en zei: “Ga nu dan, als je een voorkeur hebt voor de moeilijke weg.”

“Ik zal gaan,” zei Geirmund, “hoewel ik er nu nog minder zin in heb. Maar wees er zeker van dat ik je die hengst met een veulen vergelden zal.”

Geirmund ging naar Hol, waar Gisli net de wandkleden had opgehangen. Geirmund vertelde hem wat zich tussen hem en Thorgrim had afgespeeld.

Gisli vroeg aan Aud of ze de wandkleden wilde uitlenen.

“Moet je dat nog vragen?” zei Aud. “Je weet dat ik hen het liefst deze noch enige andere gunst zou willen verlenen.”

Gisli vroeg Geirmund of zijn broer Thorkel had gewild dat de wandkleden zouden worden uitgeleend.

“Ik denk,” zei Geirmund, “dat hij wilde dat je ze zou uitlenen.”

“Dat volstaat voor mij,” zei Gisli, en hij haalde de wandkleden van de muur en gaf ze aan Geirmund. Toen Geirmund terugging naar Saebol liep hij een stukje met hem mee, en zei dat hij meende, dat hij Geirmunds tocht de moeite waard had gemaakt: “En nu wil ik dat jij iets voor mij doet, want – zoals het gezegd luidt: ‘een geschenk wacht altijd op zijn wederdienst’. Ik wil dat je de huisdeuren van Saebol vanavond van het slot haalt.”

Geirmund vroeg: “Dreigt er gevaar voor mijn verwant Thorkel?”

“Er bestaat voor hem geen enkel gevaar,” antwoordde Gisli.

“Dan kun je erop rekenen dat het zal gebeuren,” zei Geirmund.

Toen Geirmund thuiskwam gooide hij de wandkleden neer.

Thorkel zei: “Mijn broer Gisli is toleranter dan wie ook: niemand anders zou er voor hebben gevoeld de wandkleden uit te lenen, zoals het hem werd gevraagd¹. Hij heeft hier duidelijk bewezen onze meerdere te zijn, want hier zaten we er erg om te springen.”

Zij hingen de wandkleden die avond op en troffen alle mogelijke voorbereidingen. Die nacht stond er een zuidwestelijke storm met zware sneeuwval. Gedurende de nacht ging de wind liggen en bedekte de sneeuw elk pad. Bork de Dikke en Eyjolf arriveerden die avond op Saebol met zestig man. Er waren daar honderd gasten, en zestig bij Gisli.

’s Avonds begon men het drinkgelag op Hol en daarna legde men zich ter ruste. Toen Gisli en Aud naar bed gingen, zei Gisli: “Het is zo, dat ik het paard van Thorkel de Rijke nog geen voer heb gegeven. Loop met me mee en vergrendel de deur achter me. Wacht dan op me, terwijl ik weg ben en haal de grendel eraf wanneer ik terug ben.”

Uit de kist nam hij de speer die daar had gelegen sinds hij hem uit Vesteins wond had getrokken. Gisli droeg een zwarte mantel over een hemd, een linnen broek en had schoenen aan zijn voeten. Hij ging naar buiten en zocht zijn weg naar het beekje dat langs de twee boerderijen stroomde. Hij waadde door de beek tot aan het pad dat naar Saebol leidde, en ging op weg naar Thorgrims boerderij, die Gisli zelf had gebouwd. Hij ging de veeschuur binnen die vol koeien stond. Gisli bond de staarten van de dertig koeien die aan weerszijden in stallen stonden aan elkaar. Toen sloot hij de schuur op zo’n manier achter zich, dat deze niet van de binnenkant af geopend kon worden. Daarna ging hij naar de deur van het woonverblijf, deze was ontgrendeld. Hij ging het huis binnen, sloot de deur achter zich en ging toen de Lange-Hal in.

Hij luisterde om te horen of men in slaap was, en stelde vast dat de

meesten sliepen. Hij draaide wat biezen van de vloer samen tot een bundeltje en wierp dit naar het dichtst bij zijnde lichtje. Dat ging uit. Toen brandden er nog twee lichtjes. Hij wachtte om te zien of iemand reageerde, maar er gebeurde niets. Toen maakte hij een ander biezenbundeltje en gooide dat naar het volgende lichtje en ook dit ging uit. Toen zag hij de hand van een jonge man naar de derde lamp reiken en het licht doven. Het was zijn verwant, Geirmund.

Gisli bewoog zich nu verder de hal in en ging richting de bedstee waar zijn zus Thordis en Thorgrim sliepen. De deur was dichtgetrokken. Gisli ging naar binnen en tastte rond. Zijn hand raakte haar borst, want zij sliep aan de zijde van het bed die het dichtst bij hem was. Daarop, zei Thordis: “Hoe komt jouw hand zo koud, Thorgrim?” – ze dacht dat hij zijn arm om haar heen had geslagen. Gisli warmde, al staande in de bedstee, zijn hand onder zijn hemd. Toen raakte hij Thorgrims nek aan en wekte hem. Met een hand trok hij de dekens van hem af en met de ander dreef hij de speer dwars door hem heen tot in het bed zelf.

Direct daarop schreeuwde Thordis uit: “Word wakker, iedereen! Mijn man Thorgrim is gedood!”

Gisli maakte zich snel uit de voeten richting de veeschuur², en ging daar naar buiten zoals hij had gepland. Hij sloot de deur stevig, zodat niemand anders daar naar buiten kon komen. Toen ging hij zonder sporen achter te laten de weg terug naar huis waarlangs hij was gekomen. Bij zijn aankomst op Hol ontgrendelde Aud de deur. Hij ging zonder problemen naar binnen en ging in bed liggen alsof er niets was gebeurd.

Op Saebol was iedereen in verwarring door de drank, en ze hadden geen idee wat te doen. Ze waren allen compleet verrast, waardoor niet snel iets nuttigs werd ondernomen.

Eyjolf uit het Otradal zei: “Er is iets ernstigs gebeurd en de mensen hier lijken hun verstand te hebben verloren. Wat we nu moeten doen is de lampen ontsteken, terwijl anderen naar de deuren gaan zodat niemand naar buiten kan.”

Dit werd gedaan en iedereen vond het vreemd dat geen spoor van de man werd gevonden. Aangenomen werd daarom dat degene die de daad had begaan nog steeds in huis moest zijn. De nacht verstreek. Bij het aanbreken van de dag namen ze Thorgrims lichaam en trokken de speer eruit – dat werd gedaan door zijn broer, Bork. Toen werd Thorgrim gereed gemaakt voor de begrafenis. Hiervoor bleven zestig man achter, terwijl de andere zestig op weg gingen naar Hol, naar Gisli. Daar rende Thord de Lafaard naar binnen en zei dat er een heel leger aankwam.

“Goed,” zei Gisli, en sprak een vers:

7. *“Woorden alleen vellen me niet,
de krijger is doodslag gewoon.
Strijd-Gisli redetwist
met ijzer-getongde wapens,
nu Thorgrim is vergaan
in de zee van onenigheid.
Besteed geen aandacht aan hun schel geschreeuw:
laat stilte onze bondgenoot zijn.”*

Thorkel Surszoon en Eyjolf de Grijze en hun mannen kwamen naar Hol, liepen het huis in en gingen naar de bedstee waarin Gisli en zijn vrouw lagen. Thorkel, Gisli's broer, was de eerste die de bedstee inging. Hij kreeg Gisli's schoenen, stijf en bedekt met ijs, in het oog en duwde ze met het uiteinde van zijn zwaardschede onder de beddenplank zodat ze niet gezien zouden worden. Gisli begroette hen en vroeg wat voor nieuws zij brachten. Zij zeiden dat ze belangrijk en verschrikkelijk nieuws hadden – de doodslag op Thorgrim Frey-Godi. Ze vertelden hoe het was gebeurd en vroegen wat er achter kon steken, en wat hij dacht dat er gedaan moest worden.

“Er is weinig tijd gelaten tussen twee ernstige misdrijven!” zei Gisli. “Ik bied aan om Thorgrims begrafenis te regelen. Als jullie me dat toestaan, is het niet minder dan onze plicht dat met alle gepaste eer te doen.”

Eyjolf en de anderen namen zijn aanbod aan en gingen terug naar Saebol. Daarna maakten zij een grafheuvel gereed voor het lichaam. Zij legden Thorgrim in een boot in de grafheuvel en wierpen de heuvel op naar oud gebruik. Gisli ging nu naar beneden, naar de monding van de beek, en pakte een steen op zo groot als een rotsblok. Hij ging naar de voorsteven van de boot en liet de steen erin vallen, zodat de boot op barsten leek te staan en elke plank kraakte.

Gisli pakte toen de voorsteven vast en zei: “Als deze losraakt, weet ik niet hoe ik een boot moet vastleggen.”

Enigen merkten op dat dit erg leek op hetgeen Thorgrim had gedaan toen hij sprak over de Hel-schoenen.

Hierna maakten zij zich gereed de grafheuvel te verlaten. Gisli zei nu tegen zijn broer Thorkel: “Ik denk dat je het me verschuldigd bent,

broer, onze verwantschap en vriendschap zo warm te houden als in hun beste dagen. Dus laat ons de spelen en het andere vermaak hervatten, zoals bij anderen gebruikelijk.”

Thorkel stemde er bereidwillig mee in en zij gingen terug naar hun huizen. Gisli gaf mooie geschenken aan de twee Thorkels en zijn zwagers³. Het feest liep ten einde, maar Gisli had geen gebrek aan gezelschap.

Een wake voor Thorgrim Frey-Godi werd nu gehouden op Saebol en Bork gaf veel van zijn gasten mooie geschenken. Ook betaalde hij Thorgrim Neus om een magisch ritueel uit te voeren zodat de man die Thorgrim had gedood nooit hulp of rust zou vinden waar dan ook te lande. De betaling voor deze dienst was een negenjarige os. Thorgrim Neus bouwde een ritueel platform, zoals toen gebruikelijk, en wendde al zijn kunde en tovenarij aan. Het feest was afgelopen en iedereen ging naar huis.

1. Hij bedoelt te zeggen: zoals hem erom werd gevraagd, m.a.w., eerst wil Thorkel ze niet (en brengt daarmee Gisli in verlegenheid), en dan wil Thorgrim ijdeltuit ze ineens bij hem aan de muur hebben hangen, terwijl Gisli ook een feest geeft, en dan slaat ie ook nog Gisli's pleegzoon — hij creëert daarmee een hele moeilijke, vervelende situatie voor Gisli.
2. Richting vee-schuur: Dat is niet logisch, eerst sluit hij de deur van de stal zodanig af dat deze niet van de binnenkant geopend kan worden en doet hij al die moeite met de koeienstaarten, en dan zou hij met de haast die hij heeft deze route op de terugweg nemen? Logischer is dat hij via de derde door Geirmund ontgrendelde deur ontsnapt. Volgens de plattegrond op p. 152 moet dat ook kunnen.
3. Zover wij weten uit de tekst zijn al Gisli's zwagers, behalve Bork de Dikke, dood. Een foutje van de schrijver?

21

Nu gebeurde het volgende, dat er geen sneeuw bleef liggen op de zuidzijde van Thorgrims grafheuvel en de grond er niet bevroor. Men dacht dat hij Frey zo dierbaar was dat de god geen vorst tussen hen wilde laten komen. Dit ging gedurende heel de winter door, terwijl de broers de spelen hielden.

Bork verhuisde nu naar de boerderij op Saebol en trok in bij Thordis, zijn broers weduwe, en trouwde met haar. Destijds was het gebruikelijk voor de mannelijke erfgenaam de weduwe te krijgen, net als elk ander bezit. Thordis was zwanger en verwachtte op dat moment een kind van Thorgrim Frey-Godi en op gepaste duur schonk zij het leven aan een zoon. Hij werd besprenkeld met water en naar zijn vader Thorgrim vernoemd. Maar naarmate hij opgroeide vond men hem zo nors en tegendraads dat zijn naam werd veranderd en wordt hij Snerrir genoemd, en later Snorri. Bork woonde in die tijd op Saebol.

Er was een vrouw genaamd Audbjorg die dieper in het Haukadal op Annmarkastadir woonde. Zij was de zus van Thorgrim Neus, en was getrouwd met een man genaamd Thorkel die bekend stond als Annmarki, en al eerder werd genoemd. Zij hadden een zoon genaamd Thorstein die op Gisli na de sterkste speler bij de spelen was. Hij en Gisli speelden altijd samen tegen Bork en Thorkel.

Op een dag kwam er een grote menigte naar de spelen kijken. Bork speelde tegen Thorstein Thorkelszoon en kon geen stand houden. Uiteindelijk verloor hij zijn zelfbeheersing en brak hij Thorsteins slaghout. Daarop sloeg Thorstein Bork omver en smiet hem tegen het ijs. Toen Gisli dit zag, zei hij Thorstein met volle kracht door te spelen - “en ik zal met jou van slaghout wisselen”. Dat deden ze, en Gisli ging zitten om Thorsteins gebroken slaghout te repareren. Hij keek naar Thorgrims grafheuvel. Overal lag sneeuw, behalve aan de zuidzijde van de heuvel, die was vrij van sneeuw en vrij van vorst als op een zomerdag. Het vrouwvolk zat hoger op de helling. Thordis was daar met verschillende andere vrouwen die veel plezier beleefden aan het spel. Gisli sprak een vers:

8. *“Ik zag groene scheuten
ontspruiten op het sneeuwloze thuisveld
van de trolvrouws vriendenvernietiger, de grimmige drager
van Gauts zwaard, die ik een doodslag toebracht.
Ik bezocht Odins helmdrager
met wapens
en bevredigde zijn landhonger
met een lapje grond voor zijn plezier.”*

(vriend van de trolvrouw: reus; vernietiger van reuzen: Thor; hier hebben we het eerste gedeelte van Thorgrims naam.)

(*grim*: grimmig of wreed; en het tweede gedeelte van Thorgrims naam;

Gaut is een andere naam voor Odin; drager van Odins zwaard: krijger)

(Odins helmdrager: krijger; hier: Thorgrim)

Zijn zus Thordis hoorde de strofe en leerde deze onmiddellijk van buiten. Ze liep naar huis en tegen de tijd dat ze daar aankwam, had ze de betekenis ervan in haar hoofd uitgewerkt.

Er was een man genaamd Thorgeir Orri (Sneeuwhoen), die woonde op Orrastadir. Een man genaamd Berg, die Skammfotr (Kortbeen) werd genoemd, woonde op Skammfotarmyri aan de westzijde van de rivier. Thorgeir Sneeuwhoen en Berg Kortbeen hadden het over de spelen en beiden dachten het gelijk aan hun zijde te hebben. Uiteindelijk liep het uit op ruzie: Berg was supporter van Bork, terwijl Thorgeir aanhanger was van Thorstein Thorkelszoon. Uiteindelijk sprong Berg op en gaf Thorstein Thorkelszoon een klap met de achterkant van zijn aks-kop, zeggende dat hij geen man was – en geen partij voor Bork omdat hij bang was terug te slaan zelfs wanneer hij geslagen werd. Thorgeir Sneeuwhoen kwam tussenbeide en herstelde de vrede, maar zodoende was Thorstein niet in staat de klap te vergelden. En hiermee gingen ze uiteen.

Thorstein ging naar huis, naar zijn moeder Audbjorg, die zijn wond verbond omdat de slag die op zijn hoofd terecht was gekomen de huid had opengehaald. De oude vrouw kon die nacht de slaap niet vatten en bleef heen en weer, van binnen naar buiten, lopen. Ze was in een norse bui. Het was koud buiten, maar kalm en helder. Ze liep verscheidene keren tegen de loop van de zon in om het huis en het weer veranderde: een zware storm stak op, met sneeuw en natte hagel. Diezelfde nacht scheurde de berghelling boven Skammfotarmyri los en stortte een aardverschuiving op Bergs boerderij neer. Twaalf mensen vonden daar de dood

en de sporen van de aardverschuiving kunnen tot op de dag van vandaag worden gezien.

Thorstein Thorkelszoon ging nu naar Gisli om hem te vertellen wat er was gebeurd, en zei dat het 't werk van zijn moeder was geweest. Gisli gaf hem onderdak en stuurde hem toen zuidwaarts naar de Borgarfjord waar hij een overtocht naar het buitenland vond.

Ondertussen ging Bork het dal in naar Annmarkastadir en liet Audbjorg gevangen nemen en naar Saltnes brengen, waar ze gestenigd werd tot ze dood was, omdat iedereen ervan overtuigd was dat zij de oorzaak was van het gebeurde. Een paar nachten later trok Gisli erop uit en ging naar Nefsstadir, waar hij Thorgrim Neus gevangen nam en hem meenam naar dezelfde landtong. Een kalfshuiden zak werd over diens hoofd getrokken¹ en ook hij werd gestenigd. Hij werd begraven naast zijn zus op de bergkam tussen het Hauka- en Medaldal.

De winter verstreek en in de lente ging Bork zuidwaarts naar Thorsnes, met de bedoeling zich daar te vestigen, omdat hij voelde dat zijn verblijf in het westen hem weinig eer had gebracht: hij had een broer verloren van Thorgrims kaliber en geen genoegdoening gekregen. Hij trof voorbereidingen voor de reis teneinde de boerderij daar op orde te brengen en te inventariseren wat hij nodig had. Hij was van plan terug te komen om zijn vrouw Thordis en zijn bezittingen op te halen. Ook Thorkel Surszoon was voornemens naar het zuiden te verhuizen en maakte zich gereed met zijn zwager mee te reizen.

Het verhaal gaat dat Thordis Sursdochter hen uitzwaaide, toen Bork zei: "Ik wil dat je me nu vertelt, Thordis, wat ik je al eerder heb gevraagd."

"Wat is het?" vroeg ze.

"Waarom je afgelopen herfst zo ontsteld was toen we de spelen afbraken. Je hebt beloofd me dit te vertellen voordat ik naar het zuiden, naar Thorsnes, zou gaan."

Al pratende waren ze bijna ter hoogte van Thorgrims grafheuvel gekomen. Thordis bleef ter plekke staan en zei dat ze niet verder zou gaan. Toen vertelde ze hem wat hij wilde weten: over de strofe die Gisli had gesproken toen hij het gebroken slaghout die vorige herfst aan het herstellen was, en hoe hij naar de grafheuvel had gekeken toen hij het vers uitsprak. Vervolgens zei ze het vers op voor Bork.

"Ik geloof," zei ze, "dat je niet verder hoeft te zoeken wat betreft de dood van Thorgrim, aangezien Gisli in het vers zelf heeft bekend. De zaak tegen hem is onweerlegbaar."

Bork ontstak hierbij in woede en zei: "Ik keer onmiddellijk terug

om Gisli te doden. Uitstel betekent hier afstel.”

Thordis zei dat ze het daar niet mee eens kon zijn. “Ik weet nog steeds niet of dit waar is of niet,” vervolgde ze, “want ‘vrouwenraad is koud’ – zelfs wanneer de zaak er zo slecht voorstaat als ze lijkt. Het beste is, Bork, om de wetten van het land te volgen en op die manier Gisli te laten veroordelen tot vogelvrijheid. Je hebt zo’n onweerlegbare zaak dat Gisli zeker schuldig bevonden zal worden, ofschoon men medelijden voor hem zou kunnen voelen en alles zal proberen om onder ons uit te komen. Maar je zou er goed aan doen je zaak niet te verpesten door blunders te begaan.”

Thordis slaagde erin hem te overtuigen en daarna reden zij weg over de Sandar-route totdat zij de riviermonding bij Sandaos overstaken, waar zij afstegen om hun paarden te laten rusten. Thorkel zei dat hij langs wilde gaan bij zijn verwant Onund van het Medaldal en zei dat hij snel vooruit zou rijden. Toen hij uit het zicht was reed hij rechtstreeks terug naar Hol en vertelde wat er gebeurd was – dat Thordis gezegd had dat Gisli Thorgrim had gedood en dat iedereen het nu wist.

Eerst zweeg Gisli, en sprak toen een vers:

9. *“Mijn ijdele zuster
ontbeert de ziel van Gudrun
- Gjuki’s standvastige dochter -
en haar onverschrokken geest.
Als wraak voor haar broers,
gaf Gudrun Gjuki’s dochter,
loyaal aan haar bloedbanden,
er de voorkeur aan haar man te doden.”*

(Gudrun Gjuki’s dochter is een tragische heldin uit de Eddische poëzie en een hoofdrolspeelster in de Saga van de Völsungen, die op deze poëzie is gebaseerd.)

“Ik had niet verwacht,” zei Gisli, “dat ze dit zou doen. En nu wil ik weten, verwant, wat voor hulp ik van jou kan verwachten, na hetgeen ik heb gedaan.”

“Dit, wat ik zojuist gedaan heb,” zei Thorkel, “namelijk je waarschuwen als ik hoor van plannen om je te doden. Maar ik wil je geen hulp geven die me buiten de wet plaatst. Ik vind dat je me veel kwaad hebt gedaan door mijn zwager en partner te doden, Thorgrim, mijn beste vriend.”

“Juist ja,” zei Gisli, “viel het niet te verwachten dat zo’n man als Vestein gewroken zou worden? Nooit zou ik jou geantwoord hebben zoals jij mij nu gedaan hebt, noch zou ik me gedragen zoals jij je nu gedraagt.”

Daarmee gingen ze uiteen en Thorkel reed terug om Bork weer op te zoeken, en samen reden zij westwaarts door het hoogland. Bork stopte niet voordat hij op Thorsnes aankwam om zijn boerderij daar in te richten en Thorkel Surszoon kocht wat land op Hvamm aan de Bardastrond kust.

Toen de Dagingsdagen aanbraken, reisde Bork met zestig man naar de West-Fjorden teneinde Gisli voor het Ding van Thorsnes te dagen. Zijn zwager Thorkel Surszoon en Borks neven, Thorodd en Vogelvrije-Stein (zij waren de zoons van Borks zuster Thordis, de dochter van Thorstein Kabeljauwbijter) gingen met hem mee. Een Noorse handelaar genaamd Thorgrim bevond zich ook in het gezelschap. Toen zij de riviermonding Sandaos bereikten, zei Thorkel dat hij nog geld te innen had op een kleine boerderij op Holar, een klein eindje verder – “en ik wil vooruitgaan”.

Dat deed hij, en toen hij de boerderij bereikte vroeg hij de vrouw des huizes om met hem te wisselen van paard – “en laat mijn eigen paard voor de deur staan met al zijn zadeltuig. Wanneer mijn metgezellen arriveren, vertel ze dan dat ik binnen het geld zit te tellen”.

Ze deed wat Thorkel vroeg en leende hem een paard, en hij reed snel naar Hol, waar hij Gisli trof en hem nog eens vertelde wat er te gebeuren stond. Gisli vroeg Thorkel opnieuw wat hij zou moeten doen, en welke hulp Thorkel hem wilde geven. Thorkel gaf het zelfde antwoord, dat hij niets zou doen, behalve hem waarschuwen als hij in gevaar verkeerde. Vervolgens reed Thorkel weg en nam een route die hem achter Bork en de anderen bracht. Hij had zijn paard opgehaald en deed nu wat hij kon om hen te vertragen.

Nadat de broers uiteen waren gegaan, spande Gisli twee paarden voor een slee en reed met zijn kostbaarheden zo vlug hij kon naar de bossen. Zijn slaaf Thord de Lafaard ging met hem mee. Gisli zei tegen hem: “Je hebt altijd bewezen loyaal aan me te zijn. Je bent gehoorzaam geweest en hebt gedaan wat ik vroeg. Je verdient het nu goed beloond te worden.”

Gisli ging gewoonlijk goed gekleed en droeg altijd een zwarte mantel. Hij zei nu tegen Thord: “Ik wil je deze mantel geven, dus doe hem aan en stap achterin de slee, en ik zal de paarden menen en jouw mantel dragen.”

Thord bedankte hem uitbundig voor zijn geschenk. Toen zei Gisli: “Houd je ogen goed open voor het geval men ons achterna komt, en

antwoord niet in het geval iemand je toeschreeuwt. En als, in het slechtste geval, iemand je iets aan wil doen, ren dan naar het bos en laat dat ons beschermen.”

Zij wisselden van mantel. Thord was een grote man en leek behoorlijk veel op Gisli. Toen zij verder gingen, kregen Bork en zijn metgezellen hen in het zicht nu ze op weg waren naar het bos. Zij dachten Gisli te herkennen en reden hen, naar hem schreeuwend, in volle vaart achterna, maar Thord uitte nooit een woord. Toen Thord hen zag naderen sprong hij van de slee en begaf zich zo snel hij kon naar het bos. Thorgrim de Noor wierp een speer naar hem. Deze raakte Thord zo hard tussen de schouders dat hij voorover tegen de grond sloeg, en daar had hij genoeg aan.

“Dat was een mooie worp!” zei Bork.

Zijn neefjes Thorodd en Vogelvrije-Stein wisselden een woord met elkaar - “We willen de slaaf achtervolgen om te zien of er weerstand in hem steekt” - en gingen in de achtervolging. Ondertussen gingen Bork en de anderen naar de man in de zwarte mantel toe. Zij trokken die van hem af en toen ze zich realiseerden wie het was, voelden ze dat het lot hun niet zo goed gezind was geweest als ze hadden gedacht.

Toen de broers het bos bereikten zagen ze Gisli en herkenden hem. Een van de broers wierp een speer naar Gisli, maar Gisli ving deze in de vlucht en wierp hem terug. De speer trof Thorodd in diens middel en ging er dwars doorheen. Daarop keerde Vogelvrije-Stein om en ging terug naar zijn metgezellen en vertelde wat er was gebeurd. Nu gingen zij allen op het bos af. Thorgrim de Noor zag beweging in de struiken en wierp zijn speer ernaartoe. Deze raakte Gisli in de kuit. Gisli gooide de speer terug naar Thorgrim en trof hem in het middel, en dat was zijn dood.

Bork en de anderen doorzochten nu het bos maar konden Gisli niet vinden. Dus keerden zij terug en gingen naar Gisli’s boerderij en brachten een dagvaarding tegen hem uit, want nu was er, meer dan insinuaties alleen, duidelijk bewijs om vervolging in te stellen. Zij namen daar geen buit mee. Bork ging terug naar huis, weinig tevreden met zijn reis.

★★★★★

1. Om te voorkomen dat hij het boze oog op iets of iemand kon laten vallen.

22

Gisli ging de berg op achter zijn boerderij en verbond zijn wond. Daar bleef hij en hij kon zien wat zich beneden afspeelde terwijl Bork en zijn mannen op de boerderij waren. Zodra zij vertrokken ging hij terug naar huis en maakte zich gereed om Hol te verlaten met al zijn bezittingen. Hij verkocht de boerderij aan Thorkel Eirikssoon uit het Keldudal in ruil voor baar geld, dat was erg makkelijk voor Gisli. Hij verkreeg een schip en nam have en goed mee. Zijn vrouw Aud ging met hem mee. Zij zeilden uit langs de Dyrafjord en westwaarts rond Slettanes en daarvandaan de Arnarfjord in. Hij zette koers westwaarts naar de helling Laugabolshlid, waar hij aan wal ging. Hij ontmoette daar een herder die hem vroeg wie hij was. Gisli verzoon een of ander verhaal, pakte toen een grote steen op en wierp deze richting de rotsen die uit de kust lagen. Zij roeiden erheen om te zoeken en vonden de plek waar de steen was neergekomen. Gisli zei de boer zijn zoon te vragen hetzelfde te doen wanneer deze thuiskwam – “dan zou hij weten wie de bezoeker was”. Niemand anders dan Gisli kon deze worp hebben gedaan, want hij was atletischer dan andere mannen. Gisli ging terug naar het schip, roeide rond Langanes en voer de fjord in genaamd Geirthjofsfjord, die uitkomt in de Arnarfjord. Daar bouwde hij voor zichzelf een kamp.

Gisli stuurde toen een boodschap naar zijn vrouws verwanten, de Bjartmarszonen – Helgi, Sigurd en Vestgeir – om hen te vragen naar het Ding van Thorsnes te gaan en een regeling namens hem aan te bieden, teneinde een vonnis van vogelvrijverklaring te voorkomen. De Bjartmarszonen waren op dat moment nog jong. Zij gingen naar het Ding maar boekten geen vooruitgang bij het tot stand brengen van een overeenkomst. Bork was zo kwaad dat het onmogelijk was hem te benaderen. Zij waren bijna in tranen toen hun aangetrouwde verwant Gisli vogelvrij werd verklaard. Zij gingen terug naar het westen en ontmoetten Thorkel de Rijke van Alvidra en vertelden hem wat er was gebeurd. Hem vroegen zij Gisli op te zoeken, zeggende dat zij het niet aandurfdën Gisli te vertellen dat hij verbannen was. Behalve het vonnissen van Gisli, gebeurde er niets belangrijks op het Ding.

Thorkel de Rijke zocht Gisli op en vertelde hem dat hij vogelvrij was verklaard.

Toen zei Gisli:

10. *“De rechtszaak
op Thorsnes,
zou beter voor me
zijn verlopen;
indien het Vesteins hart
was geweest
in de borst
van Bjartmars zonen.*

11. *De ooms van mijn vrouw
waren terneergeslagen,
toen ze blij
hadden moeten zijn.
Het was alsof
deze verkwisters van goud
waren bekogeld
met rotte eieren.*

(verkwisters van goud: dappere mannen)

12. *Vanuit het noorden heb ik gehoord
hoe hardvochtig het Ding
mij zijn eerloze vonnis
oplegde.
Bork en Vogelvrije-Stein
zullen hun loon betaald krijgen
in bittere munt:
Rijke, edelmoedige man.”*

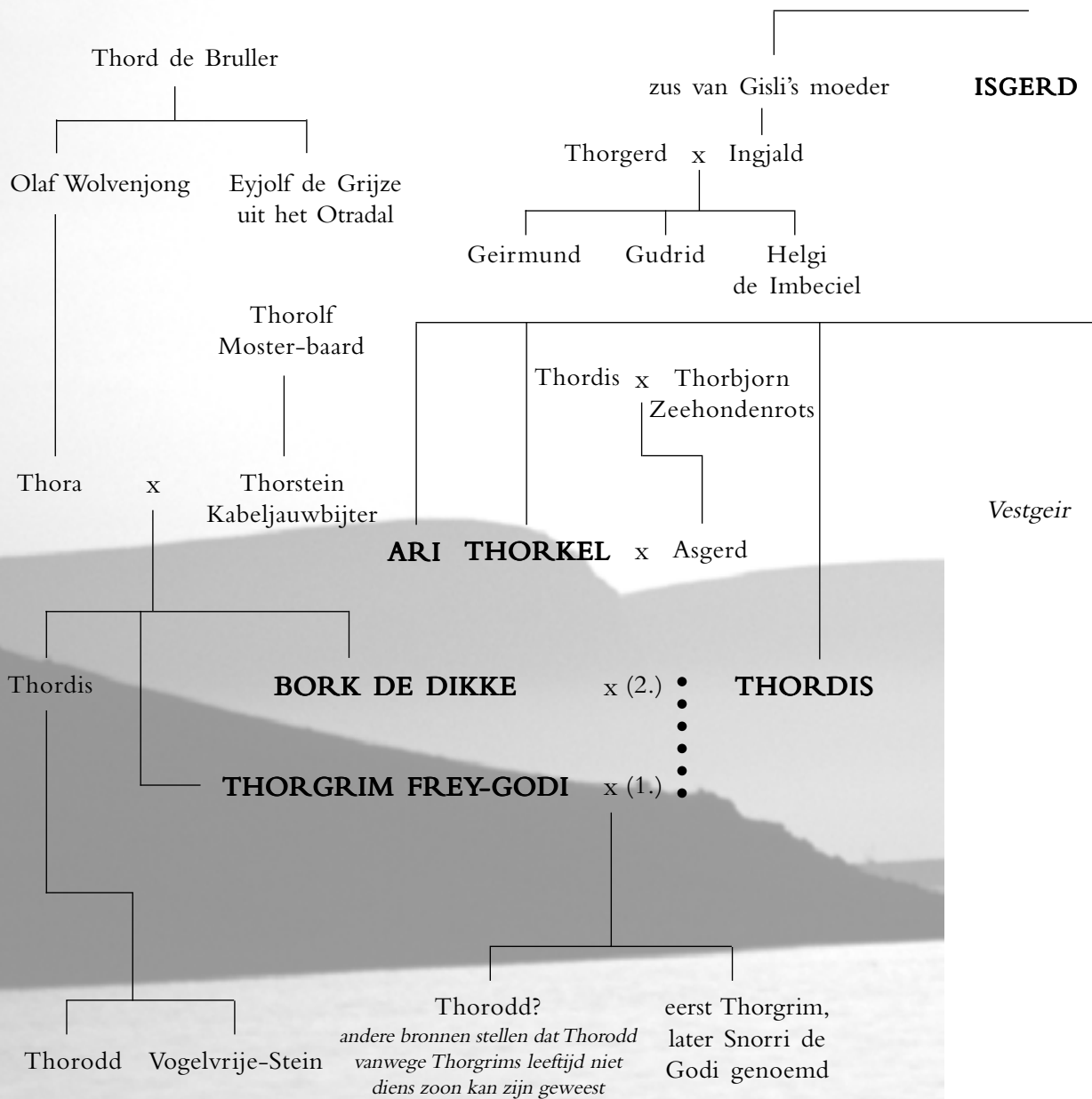
(bedoeld wordt Thorkel de Rijke)

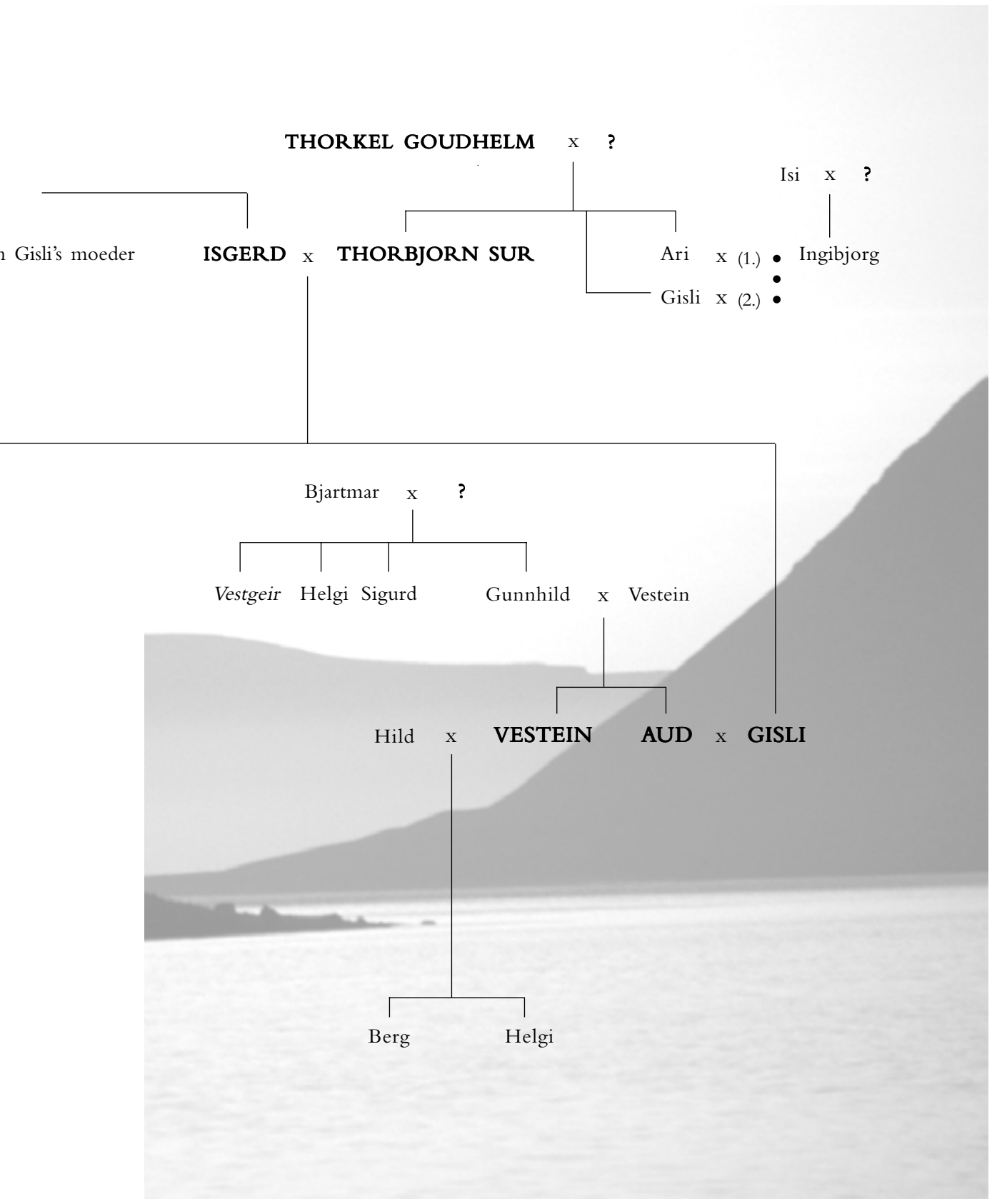
De twee Thorkels beloofden beiden hem bescherming te bieden, vooropgesteld dat het niet hun eigen bezit in gevaar bracht.

Gisli bracht de volgende drie jaar bij de Geirrhjofsford door, of verbleef in het geheim bij Thorkel de Rijke. De volgende drie jaar reisde hij rond in IJsland met de bedoeling hoofdmannen te ontmoeten en om steun te vragen. Er gebeurde echter altijd iets dat voorkwam dat hij hun hulp kreeg. Gedurende deze drie jaren verbleef hij lange perioden bij Thorkel Eirikszoon. Zo verstreek de tweede periode van drie winters en was hij zes jaar een vogelvrije. De vijandige hekserij van Thorgrim Neus

STAMBOOM GISLI

lange versie

bracht hem op deze manier groot onheil door ervoor te zorgen dat niemand hem zijn algehele steun wilde toezeggen.

Daarna bleef Gisli in de Geirthjofsford. Soms enige tijd op de boerderij die Aud dreef en soms in een schuilplaats die hij ten noorden van de rivier had gebouwd. Hij had een andere schuilplaats bij de kliffen aan de zuidzijde van de rivier, waar hij ook van tijd tot tijd verbleef.

Toen Bork hiervan hoorde vertrok hij van huis om Eyjolf de Grijs op te zoeken, die woonde destijds in het Otradal aan de Arnarfjord. Bork spoorde hem aan Gisli te vinden en te doden waar hij zich in zijn vogelvrijheid ook mocht verschuilen. Hij bood hem driehonderd van het beste zilver aan om alles in het werk te stellen dit voor elkaar te krijgen. Zij stelden hiertoe een overeenkomst op. Eyjolf accepteerde het geld en Bork ging terug naar huis.

Er was een man bij Eyjolf genaamd Helgi, die bekend stond als Spion-Helgi. Eyjolf stuurde Helgi naar de Geirthjofsford om uit te zoeken of Gisli daar wel, of niet was. Toen hij terugkwam vertelde hij Eyjolf dat Gisli daar verbleef. Eyjolf ging nu met zeven man naar de Geirthjofsford maar slaagde er niet in hem te vinden en keerde naar huis terug.

Gisli was een zeer intelligent man. Hij droomde veelvuldig en zijn dromen waren vol betekenis.

Het staat buiten kijf dat Gisli langer dan wie ook als vogelvrije overleefde, uitgezonderd Grettir Asmundszoon. De meeste mensen zeggen dat Gisli achttien jaar lang vogelvrij was.

Het verhaal gaat dat op 'n zekere herfstnacht, toen Gisli in Auds huis verbleef, hij rusteloos was in zijn slaap. Toen hij wakker werd, vroeg Aud hem waarover hij had gedroomd.

“Ik heb twee droomvrouwen,” antwoordde hij. “Een van hen is me welgezind en geeft me altijd goede raad, maar de ander vertelt me steeds dingen die ik verontrustend vind en voorspelt me slechts onheil. Ik had zojuist een droom over de betere¹ droomvrouw. Ik lijk naar een grote hal te gaan. Veel van mijn verwanten en vrienden zijn daar binnen, drinkend bij het vuur. Er waren daar zeven vuren, sommige bijna opgebrand, terwijl andere helder vlamden. Toen kwam de betere droomvrouw binnen en zei: ‘Ik wil je goedgezind zijn, Gisli. Ik zal je vertellen hoeveel jaar je nog te leven hebt. Deze vuren duiden jouw tijd van leven. Maar ik raad je aan,’ zei ze, ‘dat je zolang je leeft het oude geloof en alle offerandes moet mijden. Je moet je niet inlaten met magie en de kennis van voorheen. Wees goed voor de lammen, de blinden en voor hen die zwakker zijn dan jij. Ik verwacht dat als je goed doet, je zoveel jaren zult hebben als er nog

brandende vuren zijn.' En daarmee werd ik wakker."
Toen sprak Gisli deze verzen:

13. *"Draagster van golvenrood, het huis dat ik binnenging
had zeven brandende vuren;
zeven vuren mij ter onheil,
godin van goud.
Aan beide zijden waren de banken gevuld
met verwanten en vrienden
die me hartelijk verwelkomden,
en de roem-verdelers beantwoordde hun groet."*

(golvenrood: goud; draagster van goud: vrouw; hier: Aud)
(godin van goud: vrouw; hier: Aud)
(verdelers van roem: dichters; hier: Gisli)

14. *"'Kijk hier goed naar, Gisli,'
zei de godin van het haarlint.
'Noorse krijger, tel het aantal vuren
dat je ziet branden in de hal.
Zij vertellen je hoeveel winters
je leven nog telt,'
zei de godin van de hoofddoek,
'en een beter leven wacht je aanstonds.'"*

(godin van het haarlint: vrouw; hier: betere droomvrouw)
(godin van de hoofddoek: vrouw; hier: betere droomvrouw)

15. *"'Wees niet te leergierig,
beoefenaar van het zwaardspel,'
zei de godin,
'alleen daar waar je goeds hoort van dichters,
beproefd houder van 't schildvuur
weinig, zegt men,
is bozer
dan met 't kwade te werken.'"*

(beoefenaar van het zwaardspel: krijger; hier: Gisli)
(godin; hier: betere droomvrouw)
(schildvuur: zwaard: hij die het zwaard vasthoudt: krijger; hier: Gisli)

16. *“Wees niet de eerste met bloedvergieten,
ontsteek niet direct in woede;
lok geen ruzie uit, jij krijger –
beloof me dit.
Help de blinden,
en Baldur van het schild, schenk hieraan aandacht:
men zegt dat de lamme kwaad doen, een boosaardige daad is.
Help de hulpelozen.”*

(Baldur: god; god van het schild: krijger; hier: Gisli)

Ondertussen zette Bork Eyjolf onder druk toen zij elkaar troffen. Hij meende dat de zoektocht niet zo goed werd uitgevoerd als hem was beloofd en dat hij nog niet veel waar voor zijn geld had gekregen. Hij zei dat hij er nog steeds van overtuigd was dat Gisli zich in de West-Fjorden ophield en vroeg Eyjolf naar hem uit te kijken, anders zou hij het zelf wel doen: “Het is voor ons beiden een grote schande dat we Gisli nog niet hebben gedood, zulke krijgers en hoofdmannen als we zijn, of denken te zijn.” Eyjolf herhaalde zijn belofte Gisli op te sporen en daarmee gingen ze uiteen.

Spion-Helgi ging opnieuw op pad en nam proviand mee. Hij bleef een week weg en lag dag en nacht in hinderlaag, op de uitkijk naar Gisli. Op zekere dag kreeg hij Gisli, die uit de schuilplaats aan de noordzijde van de rivier kwam, in het oog. Hij herkende hem, ging terug naar Eyjolf en bracht verslag uit van hetgeen hij had gezien.

Eyjolf maakte zich gereed, ging met negen man op weg en stak over naar de Geirthjofsfjord. Zij gingen naar Gisli's huis, maar Gisli was daar niet. Ze doorzochten de bossen er omheen maar slaagden er ook niet in hem daar te vinden. Vervolgens gingen ze terug naar het huis en Eyjolf bood Aud vergeefs een grote som geld om hen te vertellen waar Gisli was. Hij probeerde haar toen bang te maken met harde dreigementen, maar ook dat sorteerde geen effect. Eyjolf ging nu terug naar huis, weinig tevreden over zijn tocht.

De rest van de herfst verliep rustig. Maar Gisli realiseerde zich dat deze situatie niet kon voortduren en dat hij op een dag gevonden zou worden als hij daar bleef. Dus verliet hij het huis en reed naar Bardastrond om zijn broer Thorkel op Hvamm te bezoeken. Hij klopte op de deur van de ruimte waar Thorkel lag te slapen. Thorkel begroette hem en vroeg wat hij wilde. Gisli zei dat hij wilde weten of Thorkel hem enige hulp wilde aanbieden: “Ik sta nu onder zware druk, broer. Lange tijd heb ik nagelaten

jou om hulp te vragen, maar nu verwacht ik goede steun van je.”

Thorkel gaf hetzelfde antwoord als tevoren: hij zei dat hij geen hulp zou verlenen die zijn bezittingen of leven in gevaar zou brengen en hem blootstelde aan rechtszaken – “maar ik zal je voorzien van transport en wat geld, als je dat nodig hebt, en alles wat ik je eerder heb beloofd”.

“Ik zie nu,” zei Gisli, “dat je me geen enkele hulp wilt bieden, broer, die risico voor je zou kunnen inhouden. Dus geef me driehonderd aan wadmal, en van nu af aan zal ik je nog zelden om hulp lastigvallen.”

Thorkel gaf hem één honderd aan wadmal en daarbij wat zilver. Daarmee gingen ze uiteen en Gisli zei dat hij Thorkel nooit zo behandeld zou hebben.

Gisli reisde nu westwaarts naar Hagi om Thorunn te bezoeken, de moeder van Gest Oddleifszoon. Hij arriveerde daar voor zonsopgang en klopte. De vrouw des huizes kwam naar de deur. Ze nam vaak vogelvrijen op. Ze had een ondergrondse kamer met één ingang beneden bij de rivier die langs de boerderij liep en een andere in haar keuken. Sporen hiervan kunnen tot op de dag van vandaag nog worden gezien.

Thorunn gaf hem een hartelijk welkom en Gisli vroeg haar om hem op te nemen. Ze antwoordde dat ze hem, voor zover ze kon, zeker een tijdje onderdak zou geven, maar ook, dat het niet meer dan vrouwenhulp zou zijn.

Gisli zei dat hij dat risico graag zou nemen en blij haar aanbod zou accepteren. Hij zei dat mannen hem zo behulpzaam waren, dat verwacht mocht worden dat vrouwen het allicht beter zouden kunnen. Hij bleef daar gedurende de winter en nergens werd hij beter behandeld dan daar.

Toen de lente aanbrak ging Gisli terug naar de Geirthjofsfjord omdat hij niet langer weg kon zijn van zijn vrouw Aud, zoveel hielden zij van elkaar. Daar bracht hij in het geheim de zomer door tot aan de herfst. Toen de nachten langer werden gebeurde het als tevoren: hij bleef dromen dat de kwadere droomvrouw bij hem kwam.

Op een keer vroeg Aud hem wat hij had gedroomd – “je slaap was zo rusteloos”.

Gisli sprak een vers:

17. *“Mijn dromen misleiden me
als de breker van pijlen
op ouderdom moet wachten.
De droomgodin verschijnt mij in mijn slaap*

*ofschoon de bier-Nanna mij,
de dichtkunst-verspreider,
niets anders ontnemt.
Broche-draagster, maar dat weerhoudt mij niet van slaap.”*

(breker van pijlen: krijger; hier: Gisli)

(Nanna: godin – vrouw van Baldur; godin van bier: vrouw; hier: droomvrouw)

(verspreider van dichtkunst: dichter; hier: Gisli)

(broche-draagster: vrouw; hier: Aud)

Toen vertelde hij haar dat de kwadere droomvrouw vaak bij hem kwam, dat zij hem probeerde te besmeuren met geronnen bloed en in bloed te wassen, en hem altijd ruw behandelde. Toen sprak hij een ander vers:

18. *“Er komt weinig goeds uit elke droom
ik kan niet vermijden erover te spreken.
De godin van doeken
doodt al mijn vreugde.
Zodra mijn ogen maar dichtvallen
komt ze me opzoeken
geheel gehuld in mensenbloed,
wast ze me in wondenvloed.”*

(godin van doeken: vrouw; hier: kwadere droomvrouw)

(wondenvloed: bloed)

Opnieuw sprak hij:

19. *“Ik vertelde de bomen van strijd
mijn droom – dat ik het leven zal laten.
Ik heb geen tekort aan woorden, godin van goudstukken!
Zij die de strijd opwekken
en wagen het zwaard op te pakken,
zij die me vogelvrij lieten verklaren,
staat erger te wachten
als ik nu in woede ontsteek.”*

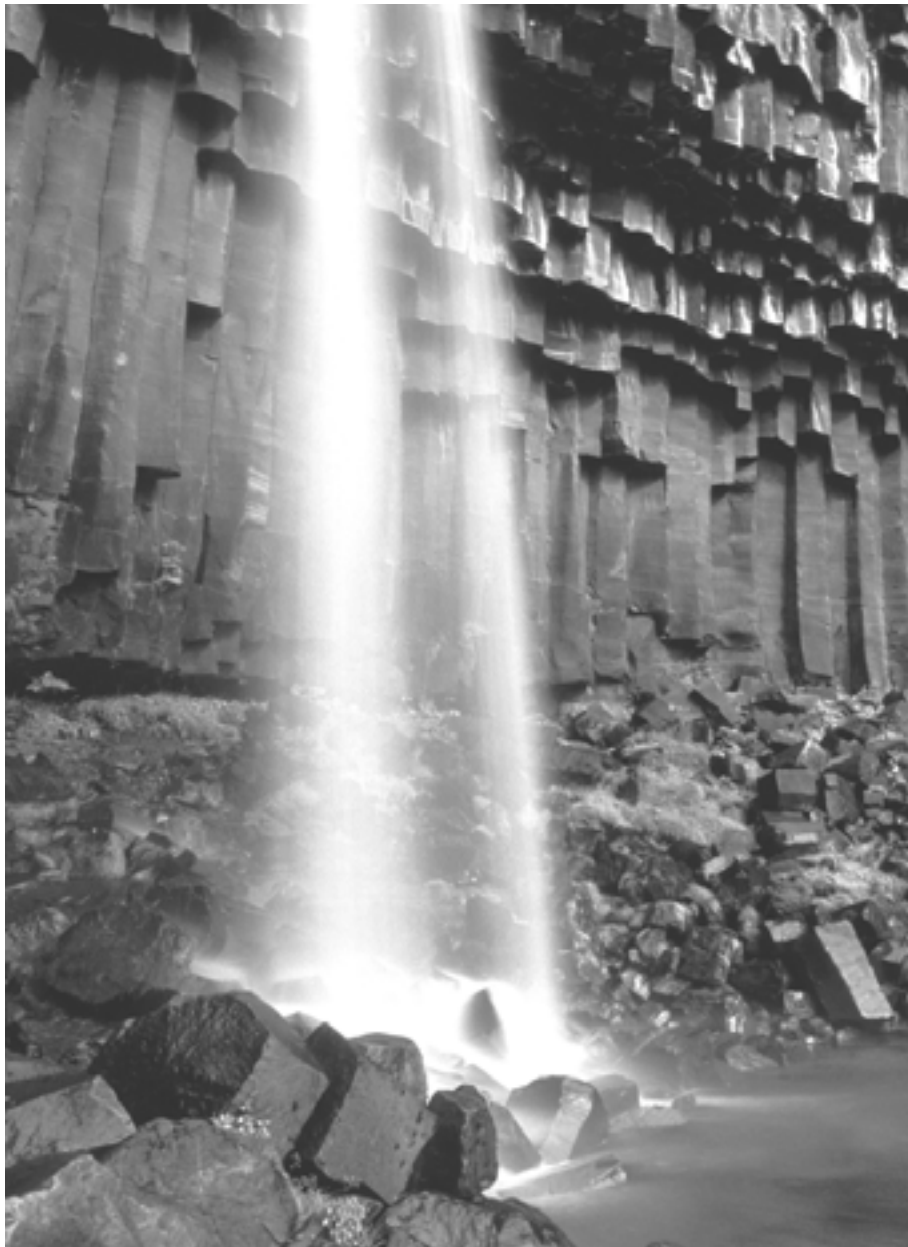
(strijdbomen: krijgers)

(godin van goudstukken: vrouw; hier: Aud)

Nu bleef het een tijdje rustig.

★★★★★

1. Het origineel zegt “kwadere” maar dat klopt niet met de droom, en is daarom aangepast – de korte versie zegt hier ook “betere”.

23

Die herfst ging Gisli terug naar Thorunn op Vadil en verbleef nog een winter bij haar. De volgende zomer keerde hij terug naar de Geirthjofs-fjord en bleef daar tot aan de herfst. Vervolgens ging hij op weg om zijn broer Thorkel nogmaals op te zoeken. Hij arriveerde bij zonsopgang. Toen hij op de deur klopte, wilde Thorkel niet naar buiten komen want hij dacht wel te weten wie het was. Gisli nam een stok, kerfde er runen in en gooide deze door een raam naar binnen. Thorkel zag de stok en bekeek hem. Daarop ging hij naar buiten, begroette Gisli en vroeg hem naar zijn nieuws.

Gisli zei dat hij geen nieuws te vertellen had – “en het is mijn bedoeling dat dit de laatste keer is dat ik naar je toekom. Geef me nu hulp waar ik wat aan heb, broer, want ik zal niet opnieuw iets van je vragen.”

Thorkel gaf hetzelfde antwoord als tevoren, dat hij niet zijn bezit of leven op het spel zou zetten, maar bood hem paarden of een boot aan als hij ergens heen wilde. Gisli nam het aanbod aan en vroeg Thorkel hem te helpen met het te water laten van de boot. Dat deed Thorkel. Hij gaf hem een zes-riemen boot, met tweehonderd kilo proviand en één honderd aan wadmal. Toen Gisli in de boot was en Thorkel op de oever stond, zei Gisli: “Jij denkt nu dat je het goede leven leeft, broer. Je bent bevriend met vele hoofdmannen en hebt niets te vrezen, terwijl ik een vogelvrije ben en nergens enige hoop op bescherming of hulp heb. Maar ik kan je desalniettemin vertellen dat je eerder wordt gedood dan ik, of mijn voorspellingen betekenen niets. Ik verwacht echter niet dat het vanwege mij zal zijn. En nu scheidden onze wegen met minder liefde dan er zou moeten zijn, en ik zou je nooit zo behandeld hebben, als je zo om mijn hulp verlegen had gezeten – ‘wij zouden eenzelfde lot gedeeld hebben’.”

“Ik geef niets om jouw voorspellingen,” zei Thorkel, “of om je snoeverij over jouw edelmoedigheid.” Daarmee gingen ze uiteen.

Gisli roeide uit naar het eiland Hergilsey dat in de Breidafjord ligt. Vlakbij het eiland aangekomen ontdeed hij de boot van al haar dekplanken, roeibanken en riemen. Hij kiepte de boot om en liet haar naar de Nesjar (Landtongen) drijven. Toen de boot werd gevonden, veronderstelde men dat Gisli haar had weggenomen bij zijn broer Thorkel en was verdronken.

Gisli liep nu omhoog naar de boerderij op Hergilsey. De man die daar woonde heette Ingjald. Zijn vrouw heette Thorgerd. Ingjald was een neef van Gisli (hun moeders waren zussen) en was met hem naar IJsland gekomen. Toen zij elkaar ontmoetten, nodigde Ingjald Gisli uit bij hem te blijven en bood hem alle hulp aan die hij kon geven. Gisli nam het aanbod aan en bleef een tijdje.

Ingjald had een slaaf genaamd Svart en een slavin genaamd Bothild. Zijn zoon Helgi, was een onnozele hals en zo groot als een reus.

Gisli bleef die winter bij Ingjald en maakte gereedschappen en vele andere dingen. Alles was met meer vakmanschap gemaakt dan andermans werktuigen. Zij die kwamen en deze stukken zagen verbaasden zich, want zij wisten dat Ingjald niet bepaald een timmerman was, en toch waren al deze dingen buitengewoon goed gemaakt. Gisli bleef daar in totaal drie winters, maar was gedurende de zomers in de Geirrhjofsford. Ingjald bewees een zeer trouw vriend te zijn. Drie jaren waren nu verstreken sinds de droomvrouw Gisli had verteld hoeveel jaren hij nog te leven had.

Men begon nu achterdochtig te worden en veronderstelde dat Gisli zich bij Ingjald moest ophouden en niet verdronken was, zoals werd gedacht. Ingjald had intussen drie nieuwe boten, die alle vakkundig waren gemaakt.

Eyjolf koesterde argwaan en stuurde een boodschap naar Spion-Helgi om uit te gaan zoeken wat er aan de hand was. Helgi vertrok andermaal en arriveerde op Hergilsey. Gisli verbleef altijd in een ondergrondse kamer wanneer er mensen naar het eiland kwamen. Helgi bracht de nacht door op de boerderij, maar de volgende morgen deed hij het voorkomen alsof hij ziek was en claimde dat hij niet fit genoeg was om te reizen.

Ingjald ging die dag uit vissen met zijn boot samen met zijn slaaf Svart en slavin Bothild. Later die ochtend zou de vrouw des huizes, Thorgerd, naar Gisli's schuilplaats gaan om hem ontbijt te brengen. Er was een houten afscheiding tussen de provisiekamer en de ruimte waar Helgi lag. Toen Helgi vermoedde waar de vrouw des huizes heen was gegaan, klom hij op de afscheiding en zag dat iemands maaltijd was klaargezet. Op dat moment kwam Thorgerd uit de provisiekamer. Helgi schrok zo dat hij van de afscheiding viel.

Thorgerd zei: "Wat ben je aan het doen, klauterend tussen de dakspanten als een dief in plaats van in bed te liggen?"

"De pijn maakt me zo gek dat ik niet stil kan liggen," zei Helgi. "Wil je me terug in bed helpen?"

Dat deed ze en vervolgens ging ze naar buiten met het eten voor Gisli. Helgi stond onmiddellijk op, volgde haar en zag nu duidelijk wat er aan de hand was. Daarna ging hij terug naar bed en bleef daar de rest van de dag. Toen Ingjald in de avond thuiskwam vroeg hij Helgi of deze zich al wat beter voelde. Helgi antwoordde dat hij aan de beterende hand was en bleef de nacht. De volgende ochtend vroeg hij te worden overgezet van het eiland, zeggende dat hij zaken te doen had in het zuiden. Hij werd naar Flatey geroeid en daarvandaan ging hij rechtstreeks naar Thorsnes, waar hij Bork vertelde dat hij ontdekt had dat Ingjald Gisli onderdak verleende. Bork maakte zich gereed, vertrok met veertien man in een tien-riemen schip en zeilde noordwaarts de Breidafjord over.

Ook die dag was Ingjald uitgeroeid naar de visgronden, deze keer met Gisli, terwijl de slaaf en slavin in een andere boot zaten. Zij lagen voor anker in de buurt van een eilandengroep die Stykkiseyjar genoemd werd. Toen kreeg Ingjald het zeil in de gaten van een schip dat naderde vanuit het zuiden: "Ik zie iets wat me niet bevalt," zei hij.

"Wat dan?" vroeg Gisli.

"Er is een schip van Flatey onderweg met een rood gestreept zeil en het lijkt er sterk op dat het Bork de Dikke is."

"Wat zouden we moeten doen, denk je?" vroeg Gisli. "Ik ben benieuwd of je net zo schrander bent als moedig."

"Ik ben niet erg slim," zei Ingjald, "maar we moeten snel iets verzinnen. Laten we zo snel als we kunnen terug roeien naar het eiland en naar de top van de Vadsteinaberg klimmen en ons daar zolang als we kunnen verdedigen."

"Dat is manhaftig gesproken," zei Gisli, "maar ik wil jou niet aan dergelijk gevaar blootstellen. Ik heb een ander plan. Jij roeit terug naar het eiland met Svart de slaaf en beklimt het klif, en laat jezelf zien. Wanneer Bork nu met zijn mannen noordelijk rond de landtong vaart zullen ze denken dat ik de andere man ben. Maar, zoals ik eenmaal eerder deed, ik zal van kleren wisselen met Svart en bij Bothild in de boot stappen. Je hoeft je dan verder om ons niet druk te maken."

Dat deden ze. Bothild zei: "Wat moeten we doen wanneer Ingjald eenmaal weg is?"

Gisli sprak een vers:

20. *“De schildboom zoekt nu raad
maagd van de molensteen;
we moeten van Ingjald scheiden,
volgens hetgeen de dwergmede mij openbaart.
Desalniettemin heb ik een schat
om mij op te verlaten,
armlastige sierstang van het vuur van de blauwe bodems golven.
Ik ben niet bevreesd.”*

(schildboom: krijger; hier: Gisli)

(maagd van de molensteen: werkster, slavin; hier: Bothild)

(dwergmede: dichtkunst)

(Blauwe bodems: zee; vuur van de zee-golven: goud; de stang daarin is een vrouw.

Gisli vergelijkt hier de armoede en onvrijheid van Bothild met haar innerlijke

kwaliteiten die goud / sier zijn; een schat.)

“Nu zullen we zuidwaarts roeien, recht op Bork en zijn mannen af, en gedragen ons alsof er niets aan de hand is,” zei Gisli. “Wanneer we Bork treffen, vertel hem dan dat de imbeciel bij je aan boord is, want dat is hetgeen men verwachten zal. Ik zal in de boeg zitten en hem zo goed als ik kan nadoen. Ik zal verstrikt raken in de vislijnen, zo nu en dan overboord hangen en me zo idioot mogelijk gedragen als ik kan. Als we hen voorbij komen en ze niets in de gaten hebben en niets vermoeden, dan zullen wij beiden, als we uit het zicht zijn, zo hard mogelijk beginnen te roeien.”

Dus bleef Bothild in de richting van Borks schip roeien en kwam er erg dichtbij. Toen Bork dit zag riep hij haar toe. Hij herkende haar en vroeg of Gisli op het eiland was.

Ze antwoordde, dat ze er geen idee van had: “Al wat ik weet,” zei ze, “is dat daar een tijdje ’n man is geweest die om te zien alle andere mannen overtreft.”

“Is hij daar nog steeds?” vroeg Bork.

“Hij was daar toen ik het huis verliet,” antwoordde ze.

“Goed,” zei Bork. “En is Ingjald thuis?”

Ze antwoordde dat hij zonet met zijn slaaf naar huis was geroeid – “zover ik weet,” zei ze.

“Dat kan niet kloppen,” zei Bork. “Dat moet Gisli zijn geweest.”

“Dat kan ik niet ontkennen,” zei ze, “maar ik dacht dat het de slaaf was.”

“Je hebt het goed gedaan,” zei Bork, “we zijn er echter zeker van dat die man Gisli was.”

Bork en zijn mannen roeiden hen hard achterna – “want er viel nu een grote vangst te behalen, als zij maar binnengehaald zou kunnen worden,” zei Bork. “Ingjald en Gisli moeten ons gezien hebben toen we noordwaarts kwamen aanzeilen en onmiddellijk zijn vertrokken. Laten we ze, zo snel als we kunnen, achterna roeien, want nu kan er voor hem maar een uitkomst zijn.”

Zijn mannen zeiden: “De idioot laat ons goed lachen, de capriolen die hij uithaalt!” Zij zeiden de slavin dat ze te beklagen was om in haar eentje op zo’n imbeciel als hem te passen.

“Dat vind ik ook,” zei ze. “Maar ik denk ook, dat jullie het alleen maar grappig vinden en helemaal geen medelijden met me hebben.”

Zij gingen uiteen, en Bork en zijn mannen roeiden naar het eiland en gingen aan land bij Vadsteinaberg. Ingjald en de slaaf waren bovenop het klif. Bork zei tegen Ingjald: “Je zou er goed aan doen Ingjald, Gisli aan ons uit te leveren, of me te vertellen waar hij is. Wat een verachtelijke hond ben je om als mijn pachter mijn broers moordenaar onderdak te geven! Je verdient niets dan slechts van me.”

Ingjald zei: “Mijn kleren zijn schamel en het kan me niet schelen als ik ze niet zou afdragen. Ik laat liever het leven dan Gisli de hulp te ontzeggen die ik hem geven kan of te weigeren hem te behoeden voor problemen.”

Er wordt gezegd dat Ingjald Gisli betere dienst bewees en hem meer bruikbare hulp gaf dan alle anderen gedurende zijn tijd als vogelvrije. Er wordt ook gezegd, dat toen Thorgrim Neus zijn bezwering had uitgevoerd, hij voorspeld had dat niets Gisli zou baten hoe men hem in IJsland ook probeerde te helpen. Het was niet bij Thorgrim opgekomen om daarbij de uit de kust gelegen eilanden specifiek te noemen, en dus reikte zijn hulp verder dan enige andere, hoewel ze niet eindeloos kon voortduren.

Het leek Bork beter zijn pachter Ingjald niet aan te vallen en zei dat hij geen zin had om hem te doden. Zij liepen naar de boerderij en zochten daar naar Gisli, maar vonden hem natuurlijk niet. Ze gingen het hele eiland af en bereikten de plaats waar de imbeciel in een kleine kuil, en met zijn nek aan een steen vastgelegd, gras aan het grazen was.

Bork zei: “Geen wonder dat er zoveel verhalen over Ingjalds imbeciel worden verteld als hij op twee plaatsen tegelijk kan zijn! Het is niet goed hiernaar te blijven staan staren. We zijn ongelooflijk stom geweest en ik weet niet hoe we dit recht kunnen zetten. Het moet vandaag

Gisli zijn geweest in de boot, terwijl wij dachten dat het de imbeciel en de slavin waren. Ga ze achterna! Laat ze niet ontsnappen - we moeten deze vernedering onmiddellijk recht zetten!"

Zij roeiden weg in achtervolging en trokken zo hard als ze konden aan de riemen. Ze konden zien dat Gisli en de slavin het binnenste gedeelte van de zee-engte hadden bereikt en door de stroming werden geholpen. Zij bereikten land tegen de tijd dat Bork binnen het bereik van een speer kwam.

Nu zei Gisli: "Dit is de plek waar onze wegen moeten scheiden, maar hier zijn twee gouden ringen die je aan Ingjald en zijn vrouw moet geven. Doe ze mijn groeten en vertel hen dat ik wil dat Ingjald jou je vrijheid schenkt, alsmede Svart, en gebruik deze ringen als waarheidsteken. Vertel ze dat dit voor mij buitengewoon belangrijk is, omdat je mijn leven hebt gered en ik wil dat je daarvoor wordt beloond."

Daarmee gingen ze uiteen.

24

Gisli sprong aan wal. De plaats waar hij land bereikt had was een eilandje voor de kust van Hjärdarnes, niet ver van het vasteland vandaan. Hij rende over het eiland naar een open plek tussen de rotsen. Ondertussen roeide Bothild badend van het zweet door haar zware inspanningen weg de zee-engte over. Bork en zijn mannen besteedden geen aandacht aan haar toen ze zagen dat ze alleen in de boot zat.

Bork en zijn mannen roeiden naar het eilandje. Vogelvríje-Stein was als eerste van de boot en stormde het eiland over op zoek naar Gisli. Toen hij bij de open plek tussen de rotsen kwam, wachtte Gisli daar met getrokken zwaard. Hij sloeg hem op het hoofd, spleet het tot aan de schouders en Vogelvríje-Stein viel dood op de grond. Bork en de anderen waren ondertussen aan land gesprongen en zagen wat er gebeurde. Gisli dook in zee om naar het vasteland toe te zwemmen. Bork wierp een speer die hem in de kuit trof en een ernstige wond veroorzaakte. Gisli trok de speer eruit, maar verloor zijn zwaard, omdat hij te uitgeput was het langer vast te houden. Omdat de dagen korter werden viel de schemering in toen hij land bereikte, en hij rende het bos in – destijds was het land daar flink bebost. Bork en zijn mannen kwamen aanroeien en begonnen Gisli te zoeken. Ze omsingelden hem in het bos, dat niet erg groot was. Gisli was zo vermoeid dat hij nauwelijks lopen kon. Hij werd zich aan alle kanten mannen bewust en realiseerde zich dat het bos omsingeld was. Hij probeerde een plan te bedenken. Hij wist dat hij hier geen stand kon houden, want het bos was klein en hij zou worden gevonden zodra het licht werd. Dat wilde hij niet afwachten, dus zocht hij zo stil mogelijk zijn weg naar de waterkant opdat niemand hem zou horen. Hij volgde daarna onder dekking van het duister de getijde-banken naar Haugar.

Op Haugar ontmoette hij de boer, een man genaamd Ref (Vos), de zoon van Thorstein Staf. Men zegt van Ref dat hij enorm listig was. Hij gaf Gisli een hartelijk welkom en vroeg hem naar nieuws, en Gisli vertelde hem snel wat zich tussen hem en Bork had afgespeeld.

Ref had een vrouw genaamd Alfdís, die was knap om te zien maar had een venijnig temperament, een echte feeks. Ze pasten uitstekend bij elkaar, die twee.

Toen hij Ref zijn verhaal had verteld, vroeg Gisli hem om steun en

hulp: “Zij zullen gauw merken dat ik ben ontkomen uit het bos en zullen snel hier zijn. Je moet vlug beslissen of je me op een of andere manier wilt helpen.”

“Ik zal je helpen,” zei Ref, “maar op de voorwaarde dat ik alleen besluit, hoe ik te werk ga, en dat jij je er niet mee bemoeit.”

“Ik neem je aanbod aan,” zei Gisli.

“Kom naar binnen dan,” zei Ref, en zij gingen het huis in.

Ref zei nu tegen Alfdís: “Het is tijd voor een nieuwe bedgenoot.” Hij haalde al het beddengoed eraf en zei Gisli op het stro te gaan liggen. Dat deed Gisli en Ref legde het beddengoed terug over hem heen, en Alfdís ging er in haar deel van het bed bovenop liggen.

“Wat er ook gebeurt, blijf waar je bent,” zei Ref, “en wees in de omgang zo moeilijk alsof je in je slechtste humeur bent en spaar vooral de smerigste taal niet die je bedenken kunt, terwijl ik met ze ga staan praten als ze komen en de woorden kies waarvan ik denk dat ze de juiste zijn.”

Hij ging naar buiten en zag een grote groep mannen aankomen. Het waren Bork's metgezellen, in totaal acht. Bork zelf was achtergebleven bij Forsa. Toen zij de boerderij bereikten, vroeg Ref ze naar hun nieuws, en zij vertelden hem wat hij al wist. Zij vroegen of hij enig teken van Gisli had gezien. Ref zei echter dat hij Gisli noch wilde helpen, noch had gezien: “Ik zou Bork eerder steunen dan hem tegenwerken als ik zou kunnen, want ik denk dat er in elk opzicht geen betere is dan hij, en zou graag zijn vriend zijn. Maar jullie zullen mijn verhaal niet willen geloven tenzij jullie de boerderij doorzoeken, en jullie zijn welkom dat te doen. Kom binnen en zoek overal waar je wilt.”

Toen Alfdís ze in de gaten kreeg, slingerde ze verwijten naar hun hoofd met elk smerig woord dat ze bedenken kon en zonder gebrek aan obsceniteiten. Maar Ref koos de zijde van de zoekers en zei Alfdís zich niet als een complete idioot te gedragen. Naar hem vloekte ze zelfs nog boosaardiger dan naar de anderen. Toen ze het huis naar tevredenheid hadden doorzocht vertrokken zij. Ze verdachten Ref nergens van en wensten hem al het goede. Ze vertrokken en ontmoetten Bork. Ze waren allen weinig tevreden met hun reis, hadden een goede man verloren en waren op grootse wijze vernederd. Bork ging terug naar huis, en Spion-Helgi ging naar het Otradal om Eyjolf op te zoeken en hem te vertellen wat er was gebeurd.

Gisli bleef twee weken bij Ref voor hij weer zijn eigen weg ging. Zij gingen uiteen als goede vrienden en Gisli gaf hem een mes en een riem. Dat waren waardevolle bezittingen en alles wat hij bij zich had.

Daarna ging hij westwaarts naar de Geirthjofsford, naar zijn vrouw. Zijn roem was erg toegenomen, meer dan ooit tevoren. Men zei dat er nooit een bekwamere man dan Gisli had bestaan, maar dat hij een man was zonder geluk, zoals de afloop zou laten zien.

25

Nu moeten we vertellen hoe Bork met een groot gezelschap noordwaarts naar het Thorskafjord Ding ging, met de bedoeling zijn vrienden te ontmoeten. Gest Oddleifszoon en Thorkel Surszoon reisden oostwaarts vanuit Bardastrond, ieder op zijn eigen schip. Toen Gest gereed was uit te zeilen, zochten twee armoedig uitziende knapen hem op. Ze gingen sjofel gekleed en hadden ieder een staf. Zij vroegen hem om een overtocht op zijn schip en praatten een tijdje onder vier ogen met hem. Gest nam hen op en verleende hen de overtocht. Hij nam ze mee naar Hallsteinsnes, waar de jongens beneden de boerderij op Hallsteinsnes aan wal gingen op een plaats genaamd Grenitresnes. (Hier was het waar Hallstein zijn zoon offerde, opdat een zestig ...¹ lange boomstam aan land mocht spoelen. De hoogzit-pilaren² die hij eruit maakte bevinden zich daar nog steeds.) De jongens liepen nu omhoog Teigsskogur in en liepen door de bossen totdat zij het Thorskafjord Ding bereikten.

Er was een man genaamd Hallbjorn Hoed. Hij was een zwerver die rondreisde met een groep van tien of meer. Hij had zijn eigen tent op het Ding en had een grote groep zwervers bij zich. De jongens zochten hem op en vroegen toestemming om in zijn tent te verblijven. Hallbjorn ontving hen hartelijk. Hij zei dat hij altijd onderdak had gegeven aan een ieder die hem daar om gevraagd had en wilde dat ook hen niet ontzeggen: “Ik kom hier al jaren elke lente naar het Ding,” zei hij, “en ik ken alle mannen die leiderschap hebben.”

De jongens zeiden dat ze blij waren onder zijn hoede te zijn en van hem te kunnen leren. Hallbjorn zei dat hij naar beneden, naar de kust, ging om de schepen binnen te zien lopen, en zei dat hij hen over de schepen vertellen zou. Ze bedankten hem en antwoordden dat ze dat erg aardig zouden vinden. Ze gingen naar beneden, naar het strand waar de schepen voor land kwamen.

De oudere jongen vroeg: “Wie is de eigenaar van de boot die nu aan komt zeilen?”

“Bork de Dikke,” antwoordde Hallbjorn.

“Wie is dat, die er achteraan komt?” vroeg de jongen.

“Dat is Gest de Wijze van Hagi aan de Bardastrond kust,” antwoordde hij.

De jongen vroeg: “En wie loopt daar binnen aan de kop van de fjord?”

“Dat is Thorkel Surszoon,” antwoordde hij.

Zij keken toe hoe Thorkel aan wal kwam en op een rotsblok ging zitten terwijl zijn metgezellen hun bezittingen uitlaadden en ze boven het hoogwater niveau naar droog land droegen. Bork de Dikke liet hun tent opzetten, omdat de zwagers een tent deelden en er hechte vriendschap tussen hen bestond.

Thorkel droeg een Russische hoed, een grijze bontmantel die bij de schouder was vastgemaakt met een gouden gesp en een zwaard. Hallbjorns groep en de jongens gingen nu naar de plek waar Thorkel zat, en de oudste van de jongens sprak: “Wie is deze voorname man die hier zit?” vroeg hij. “Ik heb nooit eerder zo’n mooie en statige heer gezien.”

“Je spreekt mooie woorden,” antwoordde hij. “Mijn naam is Thorkel.”

De jongen zei: “Mag ik het zwaard dat je draagt eens zien? Het is zo’n kostbaar prachtstuk.”

“Je gedraagt je erg vreemd,” zei Thorkel. “Maar natuurlijk mag je dat, omdat je er zo belangstellend naar bent.”

De jongen pakte het zwaard aan, haalde de veiligheidsbandjes los en trok toen het zwaard. Thorkel zei: “Ik gaf je geen toestemming het zwaard te trekken.”

“Daar heb ik ook niet om gevraagd,” zei de jongen. Hij hief snel het zwaard en hieuw Thorkels hoofd eraf.

Op het moment dat dit gebeurde, nam Hallbjorn zo snel hij kon de benen en dat deden ook de andere zwervers. Hij wilde er niet bij betrokken raken. De jongen gooide het bebloede zwaard neer en pakte zijn staf op, en de twee jongens renden weg tezamen met de andere zwervers, die bijna buiten zichzelf waren van angst. Zij renden voorbij Borks tent toen deze werd opgezet. Degenen die Thorkel zagen sneuvelen, groepten nu om hem heen, maar niemand had er een idee van wie de dader was.

Bork vroeg, juist toen Hallbjorn Hoed en de vijftien zwervers voorbij renden, wat alle tumult en opwindning rond hun tent te betekenen had. De jongere jongen, wiens naam Helgi was – degene die Thorkel had gedood heette Berg – antwoordde hem: “Ik weet niet waarover zij discussieren, maar ik weet wel waarover zij redetwisten³.”

“Waarover dan?” vroeg Bork

De jongen antwoordde: “Of Vestein slechts dochters achterliet, of dat hij misschien toch twee zoons had.”

Hallbjorn Hoed stormde terug naar zijn tent, maar de jongens renden het nabije bos in en verdwenen.

Men rende naar de zwervers toe en vroeg wat er gebeurd was. De zwervers zeiden dat twee jongens zich bij hun gezelschap hadden aangesloten. Zij beweerden door dit alles volkomen verrast te zijn en niets te weten over de jongens. Ze gaven een beschrijving van hen en herhaalden wat zij hadden gezegd. Bork vermoedde nu, door de woorden die Helgi had gesproken, dat het Vesteins zoons moesten zijn geweest.

Bork en zijn mannen gingen naar de tent van Gest Oddleifszoon en vroegen hem wat er gedaan moest worden – Bork wilde aanklachten indienen tegen de jongens: “Het is mijn plicht actie te ondernemen vanwege de doodslag op mijn zwager Thorkel,” zei hij. “Waarschijnlijk hebben Vesteins zoons deze daad gepleegd, want ik ken niemand anders die wrok koesterde tegen Thorkel. Hoewel ze nu zijn ontsnapt, wil ik bovenal, dat ze op dit Ding worden vogelvrijverklaard, dus geef me jouw advies.”

Gest antwoordde: “Ik denk niet dat het een gemakkelijke zaak is om voor te leggen. Als ik de doodslag had begaan, had ik mijzelf bij een andere naam genoemd, en dat zou elke zaak hebben verijdeld die tegen me zou worden ingebracht. Ik vermoed dat deze persoon hetzelfde zal hebben gedacht.”

Gest deed alles wat hij kon om een rechtszaak te ontmoedigen. En sommigen waren ervan overtuigd dat Gest met de jongens had samengespannen omdat hij verwant was met Vestein. Dat was het einde van hun gesprek en in de zaak werd geen actie ondernomen. Thorkel Surszoon werd op het Ding ter ruste gelegd in een grafheuvel, en iedereen ging naar huis. Op het Ding gebeurde niets anders van belang. Bork was weinig tevreden over zijn reis, en niet voor de eerste keer. Hij ging terug naar huis en deze zaak had hem niets dan schande gebracht.

Ondertussen reisden de jongens negen dagen aaneen, zonder eten en onderdak, tot zij de Geirthjofsfjord bereikten. Op dat moment verbleef Gisli daar met zijn vrouw. De jongens arriveerden in de loop van de nacht en klopten op de deur. Aud kwam naar buiten, begroette hen hartelijk en vroeg ze hun nieuws. Het was haar gewoonte naar de deur te gaan terwijl Gisli in bed bleef, want hij had vele vijanden en kon niet weten wie er gekomen was, en waar vandaan. Er was een ondergrondse ruimte onder het bed en Aud zou haar stem verheffen als hij op zijn hoede moest zijn.

De jongens vertelden haar wat er gebeurd was en over hun reis, en zeiden dat zij negen dagen lang zonder voedsel in de openlucht hadden doorgebracht.

Aud zei: “Ik zal jullie over de bergkam naar het Mosdal sturen met waarheidstekens als bewijs voor de Bjartmarszonen (die haar ooms van moederszijde waren). Verder zal ik jullie voorzien van voedsel en transportmiddelen, en jullie, voorzover ik kan, onderdak geven. Maar, gegeven de omstandigheden, ga ik Gisli niet vragen jullie te helpen.”

De jongens vertrokken, gingen de bossen in en verborgen zich daar, zodat ze niet gevonden konden worden, en aten nu, na zo’n lange tijd zonder eten te zijn geweest. Toen gingen ze liggen en vielen, omdat ze uitgeput waren van al het lopen, onmiddellijk in slaap.

Ondertussen ging Aud naar binnen, naar Gisli, en zei: “Het betekent veel voor me hoe je nu zult reageren – of je ervoor kiest me meer te eren dan ik verdien.”

Gisli zei: “Ik weet dat je me gaat vertellen dat mijn broer Thorkel is gedood.”

“Het is zoals je vermoedde,” zei Aud, “en het waren Vesteins zoons, mijn neefjes, die hem doodden. Het was niet zonder reden dat zij hun vader wilden wreken, die door Thorgrim en de anderen werd gedood. Hoewel het Thorgrim was die het wapen hanteerde, was het vooral op aandringen van jouw broer Thorkel. Ze zijn hierheen gekomen en ik zou willen dat jullie allen samen zouden strijden om te overleven. Zij menen dat ze nergens heen kunnen.”

Gisli zei: “Ik kan het niet verdragen bij de doders van mijn broer te zijn.” Hij sprong op en wilde zijn zwaard trekken, en sprak een vers:

21. *“Wie weet trekt Gisli,
een scherp, ijskoud zwaard uit de schede.
De mensen zullen snel vernemen,
dat ik mij op het pad van de doders bevond.
Mensen van het Ding vertellen mij immers,
dat Thorkel in een dodelijke val is gelokt.
Tot mijn laatste adem zal ik
stoutmoedige daden begaan.”*

Aud zei hem dat het niet nodig was zo kwaad te worden, omdat de jongens waren vertrokken: “Ik voelde aan ze jou niet onder ogen te laten komen en ze daarmee in gevaar te brengen.”

“Dat was voor iedereen het beste,” zei Gisli. De zaken waren toen een tijdje rustig. Er resteerden nog twee jaar van de tijdspanse die de

droomvrouw hem had voorspeld.

★★★★★

1. Eenheid ontbreekt in het origineel.
2. Hoogzit-pilaren: de hoogzit was de centrale plek op de bank in de grote hal en was de rechtmatige plaats voor de eigenaar van de boerderij. Deze plaats was niet noodzakelijk letterlijk hoger van niveau, alleen in eer. Tegenover het hoofd van de huishouding zat de eregast. De hoogzit was vaak afgewerkt met versierde pilaren, de hoogzit-pilaren. Deze hadden een duidelijk religieuze betekenis. Vaak wordt in de saga's verteld hoe degenen die vanuit Noorwegen naar IJsland emigreren, hun pilaren meenemen. Wanneer ze het land naderden gooiden ze de gesneden houten posten overboord. Goddelijke krachten zouden de pilaren vervolgens naar de plaats leiden waar de reizigers moesten gaan wonen.
3. Waarom deze zinsconstructie? Het is echt sagastijl. Ten eerste allitereert het in het IJslands, dus klinkt het als een van die onvergetelijke, puzzel-achtige en diepzinnige saga-uitspraken. Ten tweede is het zo'n typische saga-manier om te zeggen: "het is geen discussie die daar plaatsvindt, da's een twist/ruzie".

26

Nu bleef Gisli bij de Geirthjofsfjord. De zomer verstreek en ging over in de herfst. Toen begonnen de dromen en rusteloze nachten opnieuw. Meestal was het de kwadere droomvrouw die naar hem toekwam, hoewel soms de betere verscheen.

Op een zekere nacht droomde Gisli dat de betere droomvrouw bij hem kwam. Ze leek een grijs paard te berijden. Ze vroeg hem met haar mee naar huis te gaan en hij droomde dat hij daarmee instemde. Ze nam hem mee naar een gebouw en leidde hem naar binnen. Hij zag dat het prachtig was ingericht. Ze vroeg hem daar te blijven en het zich gemakkelijk te maken: “Dit is waar je terecht zult komen als je sterft,” zei ze, “om hier met mij in overvloed van te genieten.”

Daarop werd hij wakker, en sprak een vers:

22. *“De vrouw, op een grijs ros gezeten,
bood de dichtkunst-versierder aan
met haar naar huis te rijden,
een vriendelijke bruid,
zuil van het rijk der meeuwen,
de hoornschenkster, die toezegde
mij te genezen,
zodat ik geheel gezond zou worden.”*

(dichtkunst-versierder: dichter; hier: Gisli)

(rijk der meeuwen: de zee; zuil van de zee: vrouw; hier: betere droomvrouw)

(hoornschenkster: vrouw; hier: betere droomvrouw)

Hij sprak een ander:

23. *“De edele godin van de zee-gloed
wees de dichter
de met kussens bedekte zetel.
Ik zal het niet licht vergeten.
De wijze godin leidde mij,
en de dichter
kreeg een zacht bed.
Een diepe slaap gaf mij rust.”*

198 (zee-gloed: goud; godin van het goud: vrouw; hier: betere droomvrouw)

24. *“Hier, krijger, zul je komen
met de walkure
wanneer je sterft,
sprak de godin van ringen
tot de woordsmid.
‘Dan ook helmdrager,
zullen deze schatten en ikzelf je toekomen.
Samen zullen we schatrijk zijn.’”*

(walkure, hier: betere droomvrouw)

(godin van ringen: vrouw; hier: betere droomvrouw)

(woordsmid: dichter; hier: Gisli)

(helmdrager: krijger; hier Gisli)

Het volgende dat gebeurde was dat Eyjolf de Grijze Spion-Helgi wederom naar de Geirthjofsford zond. Een man genaamd Havard werd met hem meegestuurd. Deze was een verwant van Gest Oddleifszoon en was eerder die zomer naar IJsland gekomen. Zij tweeën werden naar het bos daar gestuurd om timmerhout te hakken en te letten op tekenen van Gisli om zo uit te vinden waar zijn schuilplaats was. Zij hadden drie dagen naar Gisli uitgekeken toen ze, op hun laatste avond, een vuur zagen op het klif in de bossen aan de zuidzijde van de rivier. Het was na zonsondergang en de nacht was erg donker. Havard vroeg Helgi wat zij zouden doen om hun weg te vinden naar de plek waar het vuur brandde.

“Het enige te doen,” zei Helgi, “is hier op het heuveltje waarop we staan een steenhoop bouwen, en een richtpunt op het vuur maken, zodat we wanneer het licht is de schuilplaats kunnen vinden.”

Dat deden ze. Toen zij de steenhoop hadden gebouwd zei Havard dat hij absoluut even zijn ogen moest sluiten – en dat deed hij. Helgi bleef wakker en ging door met het bouwen aan de steenhoop tot die grote hoogte bereikte. Later die nacht werd Havard wakker en zei Helgi te gaan slapen – “en ik zal de wacht houden,” zei hij. Toen Helgi een tijdje had liggen slapen, verwijderde Havard alle stenen van de stapel en strooide ze in het rond. Daarna pakte hij een grote kei en wierp deze vlakbij Helgi’s hoofd zo hard op de rotsen dat de grond dreunde. Helgi sprong trillend van angst overeind en vroeg wat er aan de hand was.

Havard zei: “Ik denk dat er dichtbij in de bossen iemand is, want we hebben vannacht verschillende van deze boodschappen gekregen.”

“Dat moet Gisli zijn,” zei Helgi. “Hij heeft in de gaten gekregen dat wij hier zijn. Het heeft geen nut langer te blijven – we zullen worden verpletterd als een kei als deze ons raakt.”

Zo snel als zijn benen hem dragen konden rende Helgi ervandoor en hij spoorde Havard aan hetzelfde te doen, maar Havard zei dat hij niet zo hard lopen kon en vroeg hem om hem niet alleen achter te laten. Helgi rende zo snel als hij kon naar beneden, naar hun boot. Ze gingen huiswaarts naar het Otradal en vertelden Eyjolf over hun tocht. Eyjolf zei dat Helgi het met zijn spioneren niet zo slecht gedaan had als anders, want hij wist nu waar Gisli zich ophield.

Eyjolf ging met elf man op pad, inclusief Havard en Spion-Helgi. Zij zeilden de fjord over naar de Geirthjofsford waar zij de hele dag de bossen doorzochten naar de steenhoop waarvan Helgi had gezegd dat ze die hadden gebouwd – maar konden deze natuurlijk niet vinden, noch vonden ze Gisli's schuilplaats. Eyjolf vroeg toen aan Havard waar zij de steenhoop hadden gebouwd, maar Havard zei dat hij de steenhoop niet zelf had gebouwd: "Ik sliep terwijl Helgi hem bouwde. Ik denk dat Gisli geweten moet hebben dat we hier waren en de steenhoop heeft afgebroken toen het licht werd en wij weg waren."

Eyjolf vond dat erg waarschijnlijk. Ze zochten lange tijd maar vonden niets. Toen zei Eyjolf: "We hebben hier geen geluk mee gehad en kunnen het beste maar weer teruggaan."

Zij vertrokken, eerst zetten ze echter koers naar Auds huis, want Eyjolf zei dat hij haar spreken wilde. Zij liepen naar het huis en gingen naar binnen.

Eyjolf ging zitten om met Aud te praten. "Ik wil het op een akkoordje met je gooien, Aud," zei hij. "Vertel me waar Gisli is en ik zal je de driehonderd aan zilver geven die ik al ontvangen heb als premie voor zijn hoofd. Je hoeft er niet bij te zijn wanneer we hem doden – als dat begrijpelijk genoeg een beproeving voor je zijn zou. Daarbij zal ik een huwelijk voor je regelen dat niet slechter is dan je huidige, want je zult van nu af aan weinig plezier van Gisli hebben."

"Ik denk niet dat we het op dat punt eens worden," zei Aud. "Het zal mij wellicht zwaar vallen mijn Gisli als man te vervangen. Toch is het waar, zoals het gezegde luidt, dat zilver de verzachter is van smart. Dus laat me zien wat je me te bieden hebt en of dit zilver zo goed is als je zegt."

"Natuurlijk," zei Eyjolf, "kijk maar."

Hij stortte het zilver uit in haar schoot en toonde het haar. Haar pleegdochter Gudrid barstte in tranen uit toen ze dit zag. Ze rende naar buiten het bos in om Gisli te zoeken en vertelde hem wat er gebeurde: "Mijn pleegmoeder heeft haar verstand verloren en is van plan te vertellen waar je bent en je te verraden."

“Kom bij zinnen,” zei Gisli. “Mijn dood wordt er niet één beraamd door Aud.”

Toen sprak hij een vers:

25. *“De mannen op het schip
beweren dat de godin van de mede
haar man met diepzinnige, trouweloze woorden
verraden heeft.
Maar ik weet dat de bewaarster van de slangenschat,
zij die het goud siert, zit en huilt.
Ik acht haar onschuldig
aan deze aantijging.”*

(de mannen die naar hem op zoek zijn)

(godin van de mede: vrouw; hier: Aud)

(slangenschat: goud; bewaarster van goud: vrouw; hier: Aud)

Het meisje keerde terug naar huis en ging naar binnen, maar vertelde Aud niet waar ze was geweest. Aud was ondertussen klaar met het tellen van het zilver en zei dat het op geen enkele manier slechter was dan Eyjolf had gezegd: “En nu mag ik ermee doen wat ik wil,” zei ze.

“Natuurlijk,” zei Eyjolf.

Aud deed het zilver terug in de buidel. Toen sloeg ze hem ermee op de neus zodat het bloed op de vloer spatte.

“Neem dat, voor jouw verraad,” zei ze. “Verwachtte je nou werkelijk dat ik mijn man zou verkopen aan de aks in jouw kwaadaardige handen? Niets anders dan schande en eerverlies zal je ten deel vallen in plaats van hetgeen je hoopte.”

Eyjolf zei: “Grijp die valse hond en dood hem, ondanks dat het een teef is!”

Toen nam Havard het woord: “Onze reis is al jammerlijk genoeg verlopen zonder zo’n schandalige schurkenstreek te begaan. We hebben al genoeg schande geleden en dit gaat echt veel te ver, geen fatsoenlijk man zou zoiets doen. Sta op, zij die me hierin steunen, en we zullen dit niet laten gebeuren.”

“Waar is het oude gezegde,” zei Eyjolf, “dat het ergste verraad vanuit eigen huis komt.” Daarop ging Eyjolf naar huis terug met niets anders dan schande en verlies aan eer.

Voordat Havard vertrok, zei Aud: “Het zou niet gepast zijn, Havard, de schuld onbetaald te laten voor de goederen die Gisli en ik in de herfst

van je kochten. Ik wil je deze gouden ring geven, want ik heb niets anders om je mee te betalen.”

“De schuld is niet zo groot dat ik erop uit was ze te innen,” zei Havard, “tenzij je haar perse wilt aflossen.”

Niettemin gaf ze hem voor zijn hulp de gouden ring en hij nam hem aan.

Nu gingen zij allen naar huis. Niet lang daarna zorgde Havard ervoor dat hij aan paarden kwam en verliet met al zijn bezittingen het Otradal en ging naar Bardastrond, naar Gest de Wijze, want hij wilde niet langer bij Eyjolf de Grijze blijven. Eyjolf was buitengewoon ontevreden over de hele gang van zaken.

Vanaf dat moment was Gisli erg op zijn hoede en verbleef de meeste tijd in zijn schuilplaats. De winter ging voorbij en de zomer brak aan. Hij was niet van plan nu nog weg te gaan, want hij wist dat er geen andere schuilplaats voor hem over was: daar zou hij herstel, of de dood vinden. De winters hem toebedeeld in zijn dromen waren nu voorbij.

Hij droomde die zomer continu. Op een nacht was hij onrustig in zijn slaap. Toen hij wakker werd vroeg Aud hem waarover hij had gedroomd. Hij vertelde haar dat de kwadere droomvrouw naar hem toe was gekomen en had gezegd: ‘Ik zal alle beloften teniet doen die de betere droomvrouw je gedaan heeft. Ik zal erop toe zien dat er niets goeds zal komen, en je geen enkele baat zult hebben, van hetgeen ze heeft beloofd.’

Toen sprak Gisli een vers:

26. *“Het zal jullie niet gegeven zijn
langer samen te leven,
overdadige liefde
zal jullie grote smart worden,’ sprak de hoornschenkster.
‘De almachtige der mensen
zendt jou, geheel alleen,
weg uit jullie huis en van deze wereld,
een ander rijk in.”*

(hoornschenkster: vrouw; hier: kwadere droomvrouw)

“Ik droomde ook,” zei Gisli, “dat de vrouw naar me toekwam en me een met bloed doordrenkte kap om mijn hoofd bond. Daarvóór had ze mijn hoofd in bloed gebaad en overal geronnen bloed over me heen gegoten.”

Toen sprak hij een ander vers:

27. *“Mij leek het, alsof de vrouw
mijn haar rood waste,
met het schuim van Odins vuur
uit de bron van het scherp der snede.
De kwadere godin van het handgoud,
haar hand kleurde
dieprood
van mensenbloed.”*

(Odins vuur: zwaard; schuim van het zwaard: bloed)

(godin van het handgoud: vrouw; hier: kwadere droomvrouw)

En hij sprak opnieuw:

28. *“Het leek mij, dat de zwaard-hoedende walkure
mijn hoofd omwond.
Een bloedige kap
bedekte mijn gladgeschoren hoofd.
Haar handen
in bloed gewassen.
Toen haalde de droomgodin
mij uit mijn slaap.”*

(zwaard-hoedende walkure: kwadere droomvrouw)

Gisli's dromen kwamen nu een tijdje minder frequent. Maar zo gauw het herfst werd begon hij weer veelvuldig te dromen en deze werden zo intens dat hij bang voor het donker werd, en wel zodanig dat hij het niet verdragen kon alleen te zijn in zijn schuilplaats. Altijd moest hij in de nabijheid verblijven van Aud en Gudrid. Wanneer hij erg onrustig had geslapen vroeg Aud hem telkens wat hij had gedroomd, en hij vertelde het haar altijd. Op zekere nacht was hij erg rusteloos in zijn slaap en toen hij ontwaakte, vroeg Aud hem opnieuw wat hij had gedroomd.

“Ik droomde,” zei Gisli, “dat enige mannen ons overrompelden. Eyjolf de Grijze was er bij, en vele anderen. We raakten in gevecht en ik was me ervan bewust dat we slagen uitwisselden. Ik droomde dat ik een van zijn mannen doormidden hieuw. Hij leek de kop van een wolf te hebben en huilde toen hij op me afstormde. Toen vielen verschillende van hen mij aan, maar ik had een schild in mijn hand en verdedigde mijzelf lange tijd, en zij slaagden er niet in me te raken.”

Toen sprak Gisli een vers:

29. *“Ik wist dat vijanden mij aanvielen,
voor een gevecht.
Hoewel ik niet zo snel het leven liet
als verwacht had mogen worden.
Ik had niet veel strijdmakkers mee van huis;
we brachten de raven vreugde met prooi.
Maar jouw pure armen
kleurden rood met mijn bloed.”*

Toen sprak hij een ander:

30. *“Zij konden het schild der dichter
niet vernietigen
met hun gillende zwaarden;
het behoedde mij voor hun slagen.
Mij werd moed gegeven
totdat zij, die mijn leven zullen nemen,
mij uiteindelijk overmanden,
onder hun wapengekletter.”*

En toen nog een:

31. *“Alleen stond ik, alvorens
de voeders der raven mij verwondden.
Ik verzadigde Odins raven met kadavers.
De snede van mijn zwaard hieuw
een been in twee, zoals 't hem liefde,
en de krijger verloor een ledemaat.
Hij viel, te mijner meerdere glorie.”*

(voeders der raven: krijgers)

De herfst verstreek. In plaats van te verminderen namen de dromen juist toe in intensiteit. Op zekere nacht was Gisli rustelozer in zijn slaap dan ooit tevoren. Toen hij wakker werd, vroeg Aud hem opnieuw wat hij had gedroomd.

Hij antwoordde en sprak:

32. *“Ik droomde dat ik bloedde,
uit allebei mijn zijden,
de beproeving van die bloedvloed,
zulke dromen moet ik verduren.
Dit soort dromen heb ik, gouddraagster,
wanneer ik de slaap vat.
Sommigen achten mij schuldig,
en ik ben in afwachting van de strijd.*
(gouddraagster: vrouw; hier: Aud)
33. *Het leek mij dat de schilddrager
met 'n scherp zwaard bloed trok
uit mijn beide schouders, vrouw.
Door de ravenvoeders
doofde alle levenshoop uit.
Dit nu, mijn vrouw,
is het lot
dat ik moet ondergaan.*
(schilddrager: krijger)
(vrouw: Aud)
34. *Het leek mij
dat de zwaaiers van het schild der trollen
mijn beide armen eraf hieuwen
met hun zwaarden
en mij brandende wonden gaven.
Het leek mij dat de mond van het zwaard
mijn schedel spleet,
het wapen gaapte boven mijn kruin, vrouw!*
(schild der trollen: aks; zwaaiers daarvan: krijgers)
35. *Het leek mij
dat een vrouw
huilend boven mij stond,
de ogen van deze godin van de gordel
overstroomden met tranen.
De vrouw haastte zich mijn wonden te verbinden.
Kun je de betekenis raden,
mijn vrouw, van deze droom?”*
(godin van de gordel: vrouw; hier: Aud)

★★★★★

27

Gisli bleef de rest van de herfst, tot aan de laatste zomernacht¹, thuis. Er wordt gezegd dat Gisli, noch Aud en Gudrid die nacht de slaap kon vatten. Het weer was erg kalm, de grond berijpt. Gisli zei dat hij van de boerderij weg wilde om zuidwaarts naar zijn schuilplaats onder de kliffen te gaan en te kijken of hij daar zou kunnen slapen. Ze vertrokken gedrieën. De vrouwen droegen een lange tunica² die onder het lopen een spoor trok in de rijp. Gisli had een stok waarin hij runen sneed en de spaanders vielen op de grond.

Toen zij de schuilplaats bereikten ging Gisli liggen en probeerde wat te slapen. De vrouwen waakten over hem. Slaap overmande hem en hij droomde dat twee vogels op de dakrand neerstreken en in het geheim³ vochten. Zij waren groter dan sneeuwhoenderhanen⁴, maakten een afschuwelijk geluid en zaten onder het bloed.

Daarna werd hij wakker en Aud vroeg hem of hij iets had gedroomd: “Je slaap was opnieuw rusteloos,” zei ze.

Gisli sprak een vers:

36. *“Ik droomde
dat ik geluiden hoorde
in de bloedkamer
toen we uiteen gingen, vrouw:
ik schenk de drank der dwergen.
De krijger hoorde slagen van de twee vechtende hanen:
Hij weet dat snel de wolkbreuk
aan pijlen op hem vallen zal.”*

(bloedkamer: hart of ziel)

(drank der dwergen: mede; bedoeld wordt hier: de dichtkunst)

Toen hoorden ze buiten stemmen: Eyjolf de Grijze was met veertien mannen gearriveerd. Zij waren bij het huis geweest en hadden de sporen in de rijp gezien, en het was alsof hen de weg werd gewezen. Toen Gisli en de vrouwen de aanwezigheid van de mannen bemerkten beklommen zij het klif naar wat zij meenden dat het geschiktste punt was. De vrouwen droegen ieder een stevige knuppel.

Eyjolf en zijn mannen bereikten de voet van het klif. Eyjolf zei tegen Gisli: “De tijd is gekomen om niet langer weg te rennen en je niet langer te laten achtervolgen, want er wordt van je gezegd dat je een zeer moedig man bent. Het is lang geleden dat we elkaar hebben ontmoet en ik zou willen dat deze ontmoeting tevens onze laatste is.”

Gisli zei: “Ik ren nergens heen, dus benader me als een echte vent – en val harder aan, naarmate je meer wrok tegen me koestert.”

“Ik laat jou niet uitmaken hoe ik te werk ga,” zei Eyjolf. “Ik ben van plan optimaal gebruik te maken van alle goede mannen die ik bij me heb en van het verschil in aantal.” Toen zei hij tegen Spion-Helgi: “Het zou een heroïsche daad zijn wanneer je als eerste het klif opgaat om Gisli aan te vallen, en het zal lang herinnerd worden als je hem doodde. We hebben altijd vertrouwd op jouw moed.”

“Je hebt altijd getoond,” zei Helgi, “dat je anderen voor je wilt hebben wanneer er gevaar dreigt. Omdat je me zo onder druk zet zal ik zeker een poging wagen, maar volg me op de voet, als je durft.”

Helgi beklom toen het klif en nam de beste route die hij kon vinden. In zijn hand droeg hij een aks. Ook Gisli was met een aks bewapend. Daarbij had hij een zwaard in zijn gordel. Hij droeg een grijs-gestreepte mantel die hij bij zijn middel met een koord had omwonden. Toen Spion-Helgi het klif had beklommen stormde Gisli op hem af en hieuw hem met zijn zwaard dwars door zijn middel, en de twee helften van zijn lichaam tuimelden van het klif.

Eyjolf was de volgende die bovenkwam. Aud sprong op hem af en sloeg hem met haar knuppel, en maakte zijn arm onbruikbaar. De vrouwen werden nu gevangengenomen en Eyjolf wees twee mannen aan om ze vast te houden. De andere twaalf klauterden het klif op en gingen op Gisli af, maar Gisli hield ze met keien en wapens op afstand. Eyjolf deed een uitval naar hem met een speer. Gisli sloeg terug en scheidde met zijn aks de punt van de schacht en sloeg zo hard op de rotsige grond, dat de punt van de aks afbrak. Gisli verdedigde zich nu met zijn schild en vocht met zijn zwaard. De anderen vielen energiek aan, maar er wordt gezegd dat Gisli nog twee anderen doodde.

Eyjolf spoorde zijn mannen flink aan druk op de aanval te houden: “Hij maakt het ons moeilijk,” zei hij, “maar dat doet er niet toe als onze inspanningen worden beloond met een overwinning.”

Gisli sprong het klif af en rende een steile rots op, genaamd Einhamarr, die strategisch gezien een goed punt was om te verdedigen.

Daar verdedigde hij zich een tijdje. De aanvallers waren verrast en meenden dat hun positie ernstig verslechterd was. Eyjolf spoorde hen nogmaals aan, omdat, zei hij, zulke lafheid overal bekend zou worden als zij Gisli niet konden doden nu ze met vijftien tegen één waren. Hij stelde hen grote beloningen in het vooruitzicht als ze erin slaagden Gisli te overwinnen. Eyjolf had zorgvuldig de mannen uitgekozen die bij hem waren.

Een man genaamd Svein was de eerste om de steile rots op te gaan en Gisli aan te vallen. Gisli sloeg terug naar hem en doodde hem terstond, zodat deze van de rots viel. Eyjolfs mannen begonnen zich nu af te vragen of er ooit een eind aan de strijd met deze man komen zou, maar wilden niet eerder omkeren voordat ze met hem hadden afgerekend. Ze vielen Gisli nu van twee kanten aan. Eyjolf leidde de aanval met twee van zijn naaste verwanten, Thorir en Thord genaamd. Zij deden een heftige uitval en brachten hem met speerstoten verschillende wonden toe, maar Gisli vocht niettemin zo goed terug dat allen die hem aanvielen gewond raakten. Uiteindelijk slaagden zij erin hem zo ernstig in de buik te verwonden dat zijn ingewanden eruit vielen. Gisli verzamelde zijn ingewanden in zijn hemd en knoopte het koord stevig vast om ze binnen te houden.

Gisli zei nu dat ze niet lang meer zouden hoeven wachten: “Jullie zullen snel het resultaat hebben dat jullie wilden.” Toen sprak hij een vers:

37. *“De schone godin wier handen goud regenen,
die me zoveel vreugde heeft gebracht
zal jullie vragen, onbevreesd,
hoe het haar sterke man verging.
Ik heet de zwaard-snede welkom
die in mijn lichaam bijt:
Ik weet het,
zo verwekte mijn vader zijn zoon.”*

(godin wier handen goud regenen: vrouw; hier: Aud)

Dit was Gisli's laatste vers. Zodra hij het had uitgesproken sprong hij zwaaiend met zijn zwaard van de steile rots en dreef het in de borst van Thord, Eyjolfs verwant, en doodde hem onverwijd. Daarmee liet Gisli zelf het leven, waarbij hij ondanks een ongelooflijk aantal verwondingen grote moed en manhaftigheid toonde, en iedereen vond dat zijn laatste verdediging zijn gelijke niet kende. Alle van Eyjolfs mannen die het overleefden waren ernstig gewond geraakt en uitgeput.

Zo eindigde het leven van Gisli Surszoon en terecht zegt men dat hij een man van grootste dapperheid is geweest.

Zij sleepten zijn lichaam naar beneden naar vlakke grond en namen hem zijn zwaard af. Daar begroeven ze hem in een grasrijk veldje. Vervolgens gingen zij naar hun schip aan de waterkant, waar een zesde man stierf.

Eyjolf vroeg Aud en haar pleegdochter met hem mee te komen naar de boerderij, maar ze weigerden. Dus gingen Eyjolf en zijn mannen huiswaarts naar het Otradal, waar die nacht een zevende man stierf. Een achtste gewonde was een jaar bedlegerig voordat ook hij stierf. De anderen overleefden hun verwondingen, maar deze gingen nooit meer geheel weg en zij bleven verminkt.

Toen Eyjolf voldoende hersteld was, vertrok hij met elf man van huis en zeilde de Breidafjord over om Bork de Dikke op te zoeken. Hij vertelde hem het nieuws en gaf een volledig verslag over hetgeen zich had afgespeeld, en vond dat hij er ernstig van te lijden had gehad. Bork was verheugd over deze afloop, en zei zijn vrouw Thordis het juiste te doen en Eyjolf een gastvrij onthaal te geven: "Hij heeft ons bevrijd van schande en oneer. Houd de liefde in gedachten die je voelde voor mijn broer Thorgrim. Geef hen een hartelijk welkom en behandel ze goed," zei hij.

"Ik zal rouwen om mijn broer Gisli," zei Thordis. "Hoewel ik zijn dood verwelkom."

Die avond werden voor Eyjolf en Bork tafels klaargezet. Ze hadden veel om over te praten en waren in opperbeste stemming. De tafels werden gedekt en Thordis bracht het eten binnen. Eyjolf had het zwaard bij zich dat haar broer Gisli had toebehoord. Thordis liet de lepels die voor de gasten bedoeld waren van het dienblad vallen dat ze droeg, en boog voorover alsof ze de lepels wilde oprapen. Toen greep ze het zwaard bij het gevest en trok het snel. Onder de tafel mikte ze op Eyjolfs onderbuik en stak ermee. Maar ze had niet op de pareerstang gelet die achter de tafel bleef haken. Het gevolg was dat de stoot lager uitkwam dan ze had bedoeld, Eyjolf in de dij raakte en een diepe wond veroorzaakte.

Eyjolf en zijn mannen sprongen op en gooiden de tafels omver, zodat al het eten op de vloer donderde. Bork greep Thordis vast en wrikte het zwaard los uit haar grip. Hij zei dat ze buiten zinnen was en sloeg haar in het gezicht. Bork bood Eyjolf aan zelf de genoegdoening voor de aanval te bepalen. Eyjolf eiste onmiddellijk volledige compensatie voor zijn wond, het equivalent voor een mans leven, en zei dat hij veel meer zou hebben gevraagd als Bork zich minder gepast had gedragen.

Hierop benoemde Thordis getuigen en verklaarde zich gescheiden van haar man Bork. Ze zei dat ze nooit meer het bed met hem zou delen. En ze hield haar woord. Ze vertrok om op Eyri, op Thordisarstadir, te gaan wonen, en bleef daar een paar jaar. Bork de Dikke bleef op Helgafell achter totdat Snorri de Godi hem daarvandaan verdreef. Bork vestigde zich toen op Glerarskogar in de Hvammsfjord.

Eyjolf ging terug naar huis, naar het Otradal, en was weinig tevreden met zijn tocht.

Vesteins zonen, Berg en Helgi, gingen op weg om Gest Oddleifszoon op Hagi een bezoek te brengen en deden een beroep op hem ze naar het buitenland te helpen verhuizen met hun moeder Hild en hun tante Aud (Gisli's weduwe), tezamen met haar pleegkinderen Gudrid Ingjaldsdochter en Geirmund. Gest Oddleifszoon regelde voor hen allen bij Sigurd de Witte een overtocht vanuit de Hvita rivier. Zij hadden een voorspoedige reis en kwamen in het noorden van Noorwegen aan land.

Op zekere dag ging Berg Vesteinszoon met twee Noren de stad in om onderdak te zoeken. Zij ontmoetten twee mannen. Een van hen was een jongeman, fors van gestalte en gekleed in een mooie rode tuniek. Hij vroeg Berg diens naam, en Berg gaf hem zijn echte naam en afkomst, want hij dacht dat zijn vaders naam hem daar eerder tot hulp dan tot nadeel zou zijn - Vestein was een erg geliefd handelaar geweest. Maar toen Berg dit zei, trok de man zijn zwaard en sloeg hem dood: het was Ari Surszoon, de broer van Gisli en Thorkel.

Daarop renden Bergs twee metgezellen naar het schip terug en brachten verslag uit van hetgeen er was gebeurd. De kapitein, Sigurd de Witte, kreeg de overlevenden veilig weg en vond een overtocht voor hen naar Groenland. Helgi Vesteinszoon vestigde zich daar en stond hoog in aanzien. Er werden mensen uitgezonden om hem te doden, maar zonder succes: hij stierf op een jachtexpeditie in Groenland en dat werd als een groot verlies beschouwd.

Aud en Hild gingen naar Hedeby in Denemarken. Daar namen ze het christelijke geloof aan en gingen op pelgrimstocht naar Rome. Zij keerden nooit terug.

Geirmund ging naar Groenland waar hij trouwde en rijk werd. Zijn zus Gudrid, die beschouwd werd als een intelligente vrouw, trouwde ook. Geirmund en Gudrid hadden veel nakomelingen op Groenland.

Ari Surszoon, die een handelsschip bezat, zeilde naar IJsland. Hij kwam aan land bij de Hvita rivier, waar hij zijn schip verkocht. Hij kocht een boerderij op Hamarr nabij Borg in de Borgarfjord en woonde daar

een paar jaar. Vervolgens woonde hij op andere plaatsen in het Myrar district waar hij nakomelingen had, maar er wordt verder niets over hem verteld in dit verhaal.

En hier eindigt de saga van Gisli Surszoon.

1. Is 23 oktober.
2. Gewaad dat onder een mantel gedragen werd.
3. Men weet niet, wellicht al niet meer ten tijde van de optekening van het verhaal, wat het originele woord betekent. Filologen menen dat “in ’t geheim” er het dichtst bij komt. Maar wat dit dan betekent? Andere vertalers plaatsen hier: heftig.
4. De hanen stellen waarschijnlijk zijn fylgja voor, wat erop duidt dat zijn dood nabij is.

Gebruikte bronnen:

Voor deze uitgave zijn de volgende versies en vertalingen gebruikt:

Korte versie:

brontekst

- * Gísla Saga Súrssonar, ed. Guðni Jónsson, Íslensk Fornrit 6, Reykjavík, 1943

andere

- * De Saga van Gísli den Vogelvrijverklaarde – Een IJslandsch verhaal, Jan de Vries, Zonnewijzer, Lochem, 1925
- * De Saga van Gísli den Vogelvrijverklaarde, Jan de Vries, in: Zes Novellen uit het oude Ysland, De Schouw, 's Gravenhage, 1943
- * The story of Gísli the Outlaw, George Webbe Dasent, Edmonston and Douglas, Edinburgh, 1866.
- * The Saga of Gísli, George Johnston, University of Toronto Press, Toronto, (1963) 1999, ISBN 0802062199
- * Gísli Súrsson's Saga, Martin S. Regal, in: The Complete Saga's of Icelanders, Leifur Eiríksson Publishing, Iceland 1997, ISBN 9979-9293-0-8 (complete work)
- * Die Saga von Gísli Súrsson, Franz B. Seewald, Reclam / Philipp Reclam Jun., Stuttgart, 1976, ISBN 315009836X

Lange versie:

brontekst

- * Saga af Gísla Surs Syne, editor Agnete Loth, Membrana Regia Deperdita, editiones arnamagnaeanae – series A vol.5, København, 1960

andere

- * Gísli's Saga, Magnus Magnusson, in: The Icelandic Sagas – Vol. II, The Folio Society, London, 2002

Overige:

- * Eyrbyggja Saga, Paul Schach en Lee M. Hollander, the University of Nebraska Press, 1959

Bij Horse-Shoe Publishing Elden zijn eerder verschenen:

- ★ “Het Hoefijzer, kroniek van een karperwater”, Tonny Buijs e.a., 1997, ISBN 90-803589-1-6
- ★ “Luimelen in Meinerswijk, foto’s en verhalen uit het *nieuwe* rivierengebied”, Edwin Giesbers & Tonny Buijs, 1999, ISBN 90-803589-2-4
- ★ “De Saga van Grettir de Sterke, vertaald door: Tonny Buijs en Daisy L. Neijmann, 2002, ISBN 90-803589-4-0
- ★ “Roep uit de Kauwenhoek”, Tonny Buijs, tekeningen: Heidi Peters-Horck, 2003, ISBN 90-803589-3-2, voor iedereen vanaf 12 jaar

Tevens is verschenen het kinderboek:

- ★ “Over★leven”, Tonny Buijs, tekeningen: Marciana Timmermans, 2005, ISBN 90-803589-5-9, voor iedereen vanaf 14 jaar

In voorbereiding:

- ★ “De Saga van Gunnlaug Slangentong” – een Oud-IJslandse liefdesgeschiedenis

Meer informatie is te vinden op onze websites:

WWW.HORSE-SHOE.NL

★

WWW.IJSLANDSE-SAGA.NL

E-mail: tonny.buijs@horse-shoe.nl

